Sächsische Landesbibliothek –
Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id373415397/1
gefördert von der
Deutschen Forschungsgemeinschaft

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id373415397/2
gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

ΞΕΝΟΦΩΝ

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕ

ΒΙΒΛΟΙ

XENOPHO

MEMORABIL

SOCRATIS DICTORV

LIBRI IV

QVARTVM RECENSVIT

EMENDAVIT ILLVSTRAVIT ET INDICE

ADIECIT

IOANNES AVGVST. ERNEST

LIPSIAE

IN OFFICINA FRITSCHIA

MDCCLXI

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id373415397/3
gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft

Sächsische Landesbibliothek –
Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id373415397/4
gefördert von der
Deutschen Forschungsgemeinschaft

LECTORI
DOCTO ET AEQVO
S. D.
I. A. E.

Nullius facile Græci ſcriptoris libri ſunt, in quibus legendis ſuavius collocare ſtudium ſuum utiliusque poſſit juventus, quam in Xenophonteis, inprimis his, qui de Socratico fonte fluxerunt. Nam dicendi genus tam apertum eſt & dilucidum, tam venuſtum, tam Attico melle conditum, ut Xenophontis voce Muſæ locutæ videantur. Rerum autem ipſarum inſignis eſt varietas & præſtan-

tia, neque ullum est vitæ genus, nulla vitæ humanæ pars, cui non mirifice horum librorum lectio possit prodesse. Itaque Dio ille, qui ab aureo dicendi genere Chrysostomus est appellatus, non dubitat affirmare, qui Xenophontem diligenter legerit, totumque imbiberit, eum in omni vitæ genere præstare ceteris & eminere posse. In qua sententia, non dubium mihi est, quin ipse Cicero fuerit: quem constat, ut inter Poetas Græcos Euripidem, & inter Oratores Demosthenem, sic inter reliquos Xenophontem omnium maximi fecisse, totumque imbibisse. Quod cum multa alia declarant, tum illud etiam, quod mihi videor observasse, qui multos annos in Cicerone legendo ita versor, ut nullum pæne diem de manibus ponam, Xenophontis autem lectione satiari non possum; videor igitur mihi observasse, non modo rerum explicandarum rationem Xenophonteam & ordinem, sed etiam ipsum

perio-

periodorum modum, ſententiarumque inter ſe conjunctionem & implicationem, a Cicerone, cum in aliis libris, tum in his inprimis, qui de philoſophia ſunt, expreſſam eſſe.

Ea nos res movit, ut jam ante ſex & viginti annos animum ad edendos Xenophonteos quosdam libellos adiiceremus: ſi fortaſſe cum noſtræ diſciplinæ alumnis, tum aliis, quendam Socraticæ ſapientiæ & elegantiæ, Atticæque ſuavitatis guſtum afferre poſſemus. Dedimus ergo tum Memorabilium Socratis dictorum libros quatuor, emendatos a nobis atque illuſtratos, pro librorum doctrinæque, quæ tum erat, facultate, atque etiam conſilii ratione, quæ multis notis onerari libellum non ferebat. Ejus editionis exempla cum divendita eſſent, alteram curavimus ante unum & viginti annos: cui tertia ſucceſſit A. C. CIↃ IↃCC LV; in qua & locis aliquot emendatiorem reddidimus Xenophontem, & plures addidimus notulas.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/7 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

Repetita est prima editio nostra in Britannia, Oxonii, ante hos duos & viginti annos, per Boltonum Simsonum V. C. adiectis tamen versione latina & pauculis notulis.

Cum primum accessimus ad recensendos hos libros, usi sumus editione Stephani priori, (nam alterius copia non erat) Leunclaviana, quae apud Wechelos anno CIↃ IↃ XCVI. prodiit, a qua Parisiensis anni CIↃ IↃC XXV. non differt, Welsiana praeterea, & Caseliana. Post autem omnibus antiquis edd. instructi fuimus, praeter primam Iuntinam. Sed de editionibus Xenophontis universis aliquid dicendum videtur.

Primum Xenophontis opera edita sunt Florentiae CIↃIↃXVI. apud Iuntam, cum praefatione brevi Boninii: quam editionem ignorabat Fabricius ὁ μακαρίτης. Ea fuit in Bibliotheca Io. Guil. Bergeri, Praeceptoris nostri, Viri summi, e qua libenter emissem, cum hic venderetur, nisi incidissem

in adverſarium durum, qui, cum infinitam poteſtatem ſtatuendi pretii haberet, vinci a me nullo modo potuit. Ceterum ea editio non omnes Xenophontis libros habet, & eſt vitioſiſſima: quippe e vitioſiſſimo libro facta: quod ei exprobratur merito in præfatione editionis Aldinæ. Nam & Ageſilaus aberat ab ea, inter Plutarchi Vitas p. 305. pro Plutarchi libello editus: tanta editoris negligentia fuerat! Itaque Aſulanus novam editionem curavit a. CIↃIↃXXVII. in officina Aldi, adjutus melioribus libris, in qua in omnibus prope paginis multa correcta, toti verſiculi additi, Ageſilaus Xenophonti vindicatus, atque etiam toti libri, perturbatius editi, in ordinem ſuum reſtituti ſunt. Hanc editionem ſtatim repetiere Iuntæ eodem anno, nulla re mutata, niſi forte per incuriam. Etenim Aldina & Iuntina officina in hoc certavere inter ſe, ut altera repeteret, quæ altera prima aut bene prodidiſſet. Quo nomine queritur Aſula-

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/9 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

nus in præfatione Liviani operis: ſed pari iure queri licebat Iuntis. Quamquam Aldina ſemper repetebat cum aliqua correctionis commendatione, Iuntina nihil niſi repetebat. Has editiones excepere Stephanianæ, relicta ſubinde Aldinæ auctoritate, itemque Leunclaviana, notata tamen ejus varietate. Baſileenſes ex Aldina fluxere, niſi quod in iis ex ingenio quædam a Caſtellione, aliisque fortaſſe, mutata ſunt. Nam in loco vexato I, 7. utraque exhibet eam, quam Geſnerus V. C. in Chreſtomathia Græca commemoravit, lectionem, quæ in Aldina non eſt, neque in Codd. MSS. quorum nulla in præfationibus mentio. Welſianam editionem ſatis vitioſam comperimus, & in eam non paucas lectiones de conjectura Leunclavii & Stephani, nulla ratione reddita, receptas eſſe. Vidimus etiam Xenophontem Halæ in Suevis editum cum Melanchth. præfatione: ſed ea editio tota e Baſileenſibus eſt adornata.

Secuti fere ſumus lectionem vulgatam, niſi ubi aut veteres editiones, aut ipſa ratio ab ea recedere cogebant. Neque vero quicquam mutavimus, niſi ratione in notis reddita. Vulgatam ſæpe vindicavimus, & doctorum hominum conjecturas rejecimus. Nunc & pluribus locis corrigere textum in notis tentavimus, rurſus toto diligenter lecto & expenſo. In quo nos etiam notulae Cl. Reiskii noſtri adiuverunt, quas nobis cum poſt editionem tertiam communicavit. Varietates lectionum, quæ quidem dignæ videbantur, adjecimus: reliquæ notæ in illuſtrando auctore & explicando verſantur. Quod ſi libuiſſet notis multis libelli molem augere, non defuiſſet materies. Sed, ut nec conſilium noſtrum nec tempus id patiebatur, ita nulla neceſſitas cogebat.

Interpretationem latinam adjiciendam non putavimus, non modo, ut minor eſſet libri moles, minusque pretium, ſed etiam iis de cauſis, propter quas Cel. Geſnerus, in præ-

fatione Chrestomathiæ græcæ, aliique, latinas interpretationes a libris, juventuti inprimis destinatis, removendas existimant. Nam quod quidam censent, magistrorum causa eas adjiciendas esse, qui in locis difficilibus hæreant, & subsidiis destituti, nesciant se expedire; non tanti est, propter paucos nodos totius libri interpretationem adjicere, inprimis, cum vulgatæ interpretationes hoc vel maxime vitii habeant, ut in iis locis, ubi aliquis hærere possit, ipsæ vitiosæ sint. Editus est hic in usum tironum Callimachus cum versione vulgata. Sed petat mihi aliquis in difficilibus locis ab ea auxilium. Sane illo Terentiano sibi utendum videbit: Fecisti probe, incertior factus sum. Quod si ista ratio valeret in Græcis, valeret etiam in Latinis. Quis autem ferret, Julium v. c. Cæsarem, quia in quibusdam locis etiam doctus hærere potest, cum interpretatione Germanica edi? Sane eventus ostendit, hoc nostrum consilium multis doctis viris & scholarum

magi-

magiſtris valde probari. Ceterum notulis brevibus, & indice verborum phraſiumque adjecto, in quo tum conficiendo nos adjuvit diligentia Jo. Tob. Krebſii, Butſtadienſis, diſciplinæ noſtræ Alumni, & cum omnis humanitatis, tum Græcarum literarum ſtudioſiſſimi, qui nunc in Schola regia Grimmæ bonas literas magna cum intelligentium & peritorum laude docet, hoc, inquam, indice, quem nunc etiam auctiorem reddidimus multis locis, & his notulis, putamus difficultates tolli poſſe, quarum cauſa interpretationem latinam adjici quidam volunt. Sed non contendemus cum quoquam ea de re, & facile, ut in aliis rebus, ita in hac quoque, alios aliter ſentire feremus.

In animo nobis olim fuit alterum Volumen libellorum Xenophontiorum edere, eoque nomine fidem noſtram obſtrinximus: ſed cum impedimenta alia ex aliis incidiſſent, impulimus Jo. Auguſtum Bachium, diſciplinæ olim noſtræ Alumnum, tunc Ju-

ris interpretem in Academia nostra clarissimum, magno cum dolore nostro & pari detrimento Jurisprudentiæ eruditæ & veræ ante paucos annos nobis ereptum, ut sibi hoc onus imponi pateretur: quod ille, cum esset, ut omnis elegantis doctrinæ, ita græcarum literarum, scientia eximia præditus, & suscepit & præclare sustinuit. Hortati me sunt subinde eruditissimi quidam exterarum regionum viri per literas, ut ceteris Xenophontis libris manum admoverem, oblatis etiam MSStorum librorum Excerptis. Quibus libenter paruissem, si mihi plus otii fortunæ aliqua felicitate contigisset. Nunc nihil promittere possum, cum jam alia habeamus, quæ agamus. Et spero fore de nostris alios, qui in Xenophonte elaborare velint, cuius amorem disciplinæ meæ alumnis injicere non neglexi. Vale, Lector Benevole, & nobis fave. Scr. Lipsiæ a. d. XI. Kal. Maias, A. C. CIƆ IƆCC LXIII.

XENO-

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/14 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft

XENOPHONTIS MEMORABILIVM LIBER PRIMVS.

CAPVT I.

Socrates neque contemtor patriorum Deorum neque nouorum auctor fuit.

Πολλάκις ἐθαύμασα, τίσι ποτὲ λόγοις a) Ἀθηναίους ἔπεισαν οἱ γραψάμενοι Σωκράτην, ὡς ἄξιος εἴη θανάτου τῇ πόλει. ἡ μὲν γὰρ γραφὴ κατ' αὐτοῦ τοιάδε τις b) ἦν· ἀδικεῖ Σωκρά-

a) Cave putes otiosum esse ποτε. verte: quibus *tandem* argumentis. nostri: *durch was doch wohl in aller welt vor beweise.* Sic n. 2. et 20. ποίῳ ποτὲ τεκμηρίῳ. ὅπως ποτέ. &c.

b) Eleganter Graeci verbo τις exprimunt illud Latinorum *fere*; neque δε plane abun-

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id373415397/15
gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

κράτης, οὓς μὲν ἡ πόλις νομίζει θεοὺς, οὐ νο-
ζων, ἕτερα δὲ καινὰ δαιμόνια εἰσφέρων. ἀδι-
2 κεῖ δὲ, καὶ τοὺς νέους διαφθείρων. πρῶτον μὲν
οὖν, ὡς οὐκ ἐνόμιζεν, οὓς ἡ πόλις νομίζει θεοὺς,
ποίῳ ποτ᾽ ἐχρήσαντο τεκμηρίῳ; θύων τε γὰρ
φανερὸς ἦν, πολλάκις μὲν οἴκοι c), πολλάκις
δὲ ἐπὶ τῶν κοινῶν τῆς πόλεως βωμῶν, καὶ μαν-
τικῇ χρώμενος οὐκ ἀφανὴς ἦν. διετεθρύλλητο
γὰρ, ὡς φαίη Σωκράτης, τὸ δαιμόνιον ἑαυτῷ
σημαίνειν. ὅθεν δὴ d) καὶ μάλιστά μοι δοκοῦσιν
αὐτὸν αἰτιάσασθαι καινὰ δαιμόνια εἰσφέρειν.
3 ὁ δὲ οὐδὲν καινότερον εἰσέφερε τῶν ἄλλων, ὅσοι
μαντικὴν νομίζοντες, οἰωνοῖς τε χρῶνται καὶ
φήμαις καὶ συμβόλοις καὶ θυσίαις. οὗτοί τε
γὰρ ὑπολαμβάνουσιν, οὐ τοὺς ὄρνιθας, οὐδὲ τοὺς
ἀπαντῶντας εἰδέναι τὰ συμφέροντα τοῖς μαν-
τευομένοις, ἀλλὰ τοὺς θεοὺς διὰ τούτων αὐτὰ
4 σημαίνειν, κἀκεῖνος οὕτως ἐνόμιζεν. ἀλλ᾽ οἱ μὲν
πλεῖστοι φασὶν ὑπό τε τῶν ὀρνίθων καὶ τῶν
ἀπαντώντων ἀποτρέπεσθαί τε καὶ προτρέπε-
σθαι· Σωκράτης δ᾽ ὥσπερ ἐγίγνωσκεν, οὕτως ἔλε-
γε. τὸ δαιμόνιον γὰρ, ἔφη, σημαίνειν, καὶ
πολλοῖς τῶν ξυνόντων προηγόρευε, τὰ μὲν ποιεῖν,
τὰ δὲ μὴ ποιεῖν, ὡς τοῦ δαιμονίου προσημαίνον-
τος. καὶ τοῖς μὲν πειθομένοις αὐτῷ συνέφερε,
5 τοῖς δὲ μὴ πειθομένοις μετέμελε. καίτοι τίς
οὐκ

abundat: *huiuscemodi fere erat.*

c) Nam domi quisque suæ habebat aram, in qua sacra privata fierent, saltem focum: Graeci ante domum, ἐν αὐλῇ, Romani in compluvio. De Graecis v. Dorvillium ad Charit. p. 247. ubi hunc locum Xenophontis non neglexit.

d) Ex quo *certe* vel maxime. De vi vocis δὴ v. Demetrius Phaler. §. 55. f.

οὐκ ἂν ὁμολογήσειεν, αὐτὸν βούλεσθαι μήτ᾽ ἠλί-
θιον, μήτ᾽ ἀλαζόνα, φαίνεσθαι τοῖς συνοῦσιν·
ἐδόκει δ᾽ ἂν ἀμφότερα ταῦτα, εἰ προαγορεύων
ὡς ὑπὸ θεοῦ φαινόμενα, καὶ e) ψευδόμενος ἐφαί-
νετο. δῆλον οὖν, ὅτι οὐκ ἂν προέλεγεν, εἰ μὴ
ἐπίστευεν ἀληθεύσειν. ταῦτα δὲ τίς ἂν ἄλλῳ
πιστεύσειεν ἢ θεῷ; πιστεύων δὲ θεοῖς, πῶς οὐκ
εἶναι θεοὺς ἐνόμιζεν; ἀλλὰ μὴν ἐποίει καὶ τάδε 6
πρὸς τοὺς ἐπιτηδείους. τὰ μὲν γὰρ ἀναγκαῖα
συνεβούλευε καὶ πράττειν, ὡς ἐνόμιζον f) ἄριστ᾽
ἂν πραχθῆναι· περὶ δὲ τῶν ἀδήλων, ὅπως ἂν
ἀποβήσοιτο, μαντευομένους ἔπεμπεν, εἰ ποιη-
τέα· καὶ τοὺς μέλλοντας οἴκους τε καὶ πόλεις 7
καλῶς οἰκίσειν g), μαντικῆς ἔφη προσδεῖσθαι.
τεκτονικὸν μὲν γὰρ, ἢ χαλκευτικὸν, ἢ γεωργι-
κὸν, ἢ ἀνθρώπων ἀρχικὸν, ἢ τῶν τοιούτων ἔρ-
γων ἐξεταστικὸν, ἢ λογιστικὸν, ἢ οἰκονομικὸν, ἢ

e) Cl. Reiskius corrigit εἶτα, eleganti coniectura, sed non necessaria. Sic, ut hic, καὶ est etiam c. 2, 32. εἴτις προστάτης γενόμενος πόλεως, καὶ ποιῶν - - μὴ αἰσχύνοιτο. et alibi.

f) Recepi lectionem, quam in margine Leunclavius habet et in ipsa interpretatione secutus est. Vulgo: ἐνόμιζεν. Manifeste enim sensus postulat ἐνόμιζον. Alias res iubebat familiares suos facere, ὡς ἐνόμιζον α. π. alias vero μαντευομένους. Cl. Reiskius corrigit μαντευσομένους· bene. Ἀναγκαῖα quae sint v. in Indice.

g) Ita rescripsi sensu postulante, pro οἰκήσειν. Nam οἰκεῖν, non est *aedificare*, sed *habitare*. Sensus autem postulat: *aedificare, exstruere*. Paullo post § 8. ipse: τῷ καλῶς οἰκίαν οἰκοδομησαμένῳ. Saepe a librariis haec duo verba confusa sunt, vt docet Perizon. ad Aelian. V. H. VIII. 5. XIII. 42. Οἰκίσειν autem potius dixit quam οἰκοδομήσεσθαι, propter πόλεις de quibus illud proprie dicitur. Futurum autem τῷ μέλλειν iungi tralatitium est. Sic Latini τῷ *fore* futurum addunt, sed hoc fit rarissime. Exemplum e Cicerone adduximus in Clave Cicer. Leunclavius malebat οἰκίζειν, quod in edd. prioribus secutus sum.

στρατηγικὸν γενέσθαι, πάντα τὰ τοιαῦτα μα-
θήματα καὶ ἀνθρώπου γνώμῃ αἱρετέα ἐνόμιζεν
8 εἶναι· τὰ δὲ μέγιστα τῶν h) ἐν τούτοις, ἔφη,
τοὺς θεοὺς ἑαυτοῖς καταλείπεσθαι, ὧν οὐδὲν δῆλον
εἶναι τοῖς ἀνθρώποις. οὔτε γὰρ τῷ καλῶς ἀγρὸν
φυτευσαμένῳ δῆλον, ὅστις καρπώσεται, οὔτε τῷ
καλῶς οἰκίαν οἰκοδομησαμένῳ δῆλον, ὅστις οἰκήσει,
οὔτε τῷ στρατηγικῷ δῆλον, εἰ συμφέρει στρατη-
γεῖν, οὔτε τῷ πολιτικῷ δῆλον, εἰ συμφέρει τῆς
πόλεως προστατεῖν, οὔτε τῷ καλὴν γήμαντι, ἵνα
εὐφραίνηται, δῆλον, εἰ διὰ ταύτην ἀνιάσεται,
οὔτε τῷ δυνατοὺς ἐν τῇ πόλει κηδεστὰς λαβόντι
9 δῆλον, εἰ διὰ τούτους στερήσεται τῆς πόλεως. τοὺς
δὲ μηδὲν τῶν τοιούτων οἰομένους εἶναι δαιμόνιον,
ἀλλὰ πάντα τῆς ἀνθρωπίνης γνώμης, δαιμονᾷν
ἔφη· δαιμονᾷν δὲ καὶ τοὺς μαντευομένους, ἃ τοῖς
ἀνθρώποις ἔδωκαν οἱ θεοὶ μαθοῦσι i) διακρίνειν·
οἷον, εἴ τις ἐπερωτῴη, πότερον ἐπιστάμενον ἡνιο-
χεῖν ἐπὶ ζεῦγος λαβεῖν κρεῖττον, ἢ μὴ ἐπιστάμε-
νον· ἢ πότερον ἐπιστάμενον κυβερνᾷν ἐπὶ τὴν
ναῦν κρεῖττον λαβεῖν, ἢ μὴ ἐπιστάμενον· ἢ ἃ
ἔξεστιν ἀριθμήσαντας ἢ μετρήσαντας ἢ στήσαν-
τας εἰδέναι, τοὺς τὰ τοιαῦτα παρὰ τῶν θεῶν
πυνθανομένους ἀθέμιστα ποιεῖν ἡγεῖτο· ἔφη δὲ
δεῖν, ἃ μὲν μαθόντας ποιεῖν ἔδωκαν οἱ θεοὶ,
μαν-

h) *τῶν ἐν τούτοις*) Cl. Reiskius delet *τῶν*.

i) Semel hic tirones monendi sunt, Graecos non solos accusativos, uti Latini fere, nisi ubi Graecos imitantur, sed omnes casus iungere infinitivis, eum scilicet, in quo est subiectum, ad quod refertur. v. Jensii Lect. Lucian. I. 7. Sed pleni sunt Graeci auctores exemplis. Hic tamen mox est: *ἃ μὲν μαθόντας ποιεῖν ἔδωκαν οἱ Θεοὶ*, pro *μαθοῦσιν*, scilicet, quia Dativus *ἀνθρώποις* non diserte praecessit. Exempla sunt ap. eundem Jensium l. c.

μανθάνειν· ἃ δὲ μὴ δῆλα τοῖς ἀνθρώποις ἐστί,
πειρᾶσθαι διὰ μαντικῆς παρὰ τῶν θεῶν πυνθά-
νεσθαι· τοὺς θεοὺς γάρ, οἷς ἂν ὦσιν ἵλεῳ, ση-
μαίνειν. ἀλλὰ μὴν ἐκεῖνός γε ἀεὶ μὲν ἦν ἐν τῷ 10
φανερῷ. πρωΐ τε γὰρ εἰς τοὺς περιπάτους καὶ
τὰ γυμνάσια ᾔει, καὶ πληθούσης ἀγορᾶς k)
ἐκεῖ φανερὸς ἦν, καὶ τὸ λοιπὸν ἀεὶ τῆς ἡμέρας
ἦν, ὅπου πλείστοις μέλλοι συνέσεσθαι· καὶ ἔλεγε
μὲν ὡς τὸ πολύ, τοῖς δὲ βουλομένοις ἐξῆν ἀκούειν.
οὐδεὶς l) δὲ πώποτε Σωκράτους οὐδὲν ἀσεβές, οὐδὲ 11
ἀνόσιον, οὔτε πράττοντος εἶδεν, οὔτε λέγοντος
ἤκουσεν. οὐδὲ γὰρ περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως,
ᾗπερ τῶν ἄλλων οἱ πλεῖστοι, διελέγετο, σκοπῶν,
ὅπως ὁ καλούμενος ὑπὸ τῶν σοφιστῶν κόσμος
ἔφυ m), καὶ τίσιν ἀνάγκαις ἕκαστα γίνεται τῶν
οὐρανίων. ἀλλὰ καὶ τοὺς φροντίζοντας τὰ τοιαῦ-
τα μωραίνοντας ἐπεδείκνυεν n). καὶ πρῶτον 12

 μὲν

k) v. Ind. in ἀγορά.

l) Hunc locum ad §. 16. et verba τί μανία, excerpsit Euseb. Praep. Ev. XV, 62. In verbis Σωκράτους πράττοντος - λέγοντος sunt genitivi absoluti: *nemo vidit, cum Socrates aliquid impie faceret, neque audivit, cum diceret*: ut Latini eos Genitivos exprimunt.

m) ἔχει citat Euseb. Praep. Ev. XV, 62. et Stobaeus. Si ἔφυ verum est, respicitur ad somnia philosophorum de Cosmogonia s. origine mundi naturali, qualia sunt in Epicurea philosophia, & hodie a Burnerio et Whistono prolata sunt: si autem ἔχει a Xenophontis manu est, intelligendus est locus de disputationibus philosophorum de ordine corporum cœlestium, qualis illa Anaxagoræ fuit, cum diceret, vnumquodque corpus optimum locum in mundo tenere, item de natura universi et corporum cœlestium. Utrumque convenit iis, quæ n. 14. dicuntur. Et κόσμος proprie illis temporibus dictum cœlum cum sideribus, cuius appellationis auctor Pythagoras. Photius Bibl. Cod. 659. add. Stanleium ad Aeschyl. Agam. 6.

n) ἀπεδείκνυεν. iidem.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/19 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

μὲν αὐτῶν ἐσκόπει, πότερά ποτε νομίσαντες ἱκανῶς ἤδη τ' ἀνθρώπινα o) εἰδέναι, ἔρχονται ἐπὶ τὸ περὶ τῶν τοιούτων φροντίζειν, ἢ τὰ μὲν ἀνθρώπινα παρέντες, τὰ δαιμόνια δὲ σκοποῦν-
13 τες, ἡγοῦνται τὰ προσήκοντα πράττειν. ἐθαύμαζε δέ, εἰ μὴ φανερὸν αὐτοῖς ἐστιν, ὅτι ταῦτα οὐ δυνατόν ἐστιν ἀνθρώποις εὑρεῖν. ἐπεὶ καὶ τοὺς μέγιστον φρονοῦντας ἐπὶ τῷ περὶ τούτων λέγειν, οὐ ταὐτὰ δοξάζειν ἀλλήλοις, ἀλλὰ τοῖς μαινομέ-
14 νοις ὁμοίως διακεῖσθαι πρὸς ἀλλήλους. τῶν τε γὰρ μαινομένων τοὺς μὲν οὐδὲ τὰ δεινὰ δεδιέναι, τοὺς δὲ καὶ τὰ μὴ φοβερὰ φοβεῖσθαι· p) καὶ τοῖς μὲν οὐδ' ἐν ὄχλῳ δοκεῖν αἰσχρὸν εἶναι λέγειν ἢ ποιεῖν ὁτιοῦν, τοῖς δὲ οὐκ ἐξιτητέον εἰς ἀνθρώπους εἶναι δοκεῖν· καὶ τοὺς μὲν οὔθ' ἱερὸν, οὔτε βωμὸν, οὔτε ἄλλο τῶν θείων οὐδὲν q) τιμᾶν, τοὺς δὲ καὶ λίθους καὶ ξύλα τὰ τυχόντα καὶ θηρία σέβεσθαι· τῶν τε περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως μεριμνώντων τοῖς μὲν δοκεῖν ἓν μόνον τὸ ὂν εἶναι r), τοῖς δὲ ἄπειρα τὸ πλῆθος· καὶ τοῖς μὲν ἀεὶ κινεῖσθαι πάντα, τοῖς δὲ οὐδὲν ἄν ποτε κινηθῆναι s)· καὶ τοῖς μὲν πάντα γίγνεσθαί τε καὶ

o) v. Ind.

p) Horat. Serm. II. 3. de furiosis: - - *Est genus unum stultitiæ, nihilum metuenda timentis* &c. Ceterum in reliquis editionibus interpunctio valde diversa est, sæpe media distinctione cum maxima permutata. Comparantur furiosi & physici: τῶν τε γὰρ μαινομένων - - - τῶν δὲ περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως κ.τ.λ.

q) Leunclavius habet in contextu οὐδὲ, sed in margine οὐδὲν, ex Eusebio et Stobæo. Nos posterius cum Cl. Wels secuti sumus. Et placebat sic Henr. Stephano. vid. ad c. 4. not. m).

r) Xenophanis et discipulorum sententia. Cic. Dispp. Acad. IV. 37. Stanleius Hist. Phil. p. 574.

s) Zenonis Eleatæ sententia, quæ ex opinione de æterna

καὶ ἀπόλλυσθαι, τοῖς δ' οὔτ' ἂν γενέσθαι ποτὲ οὐδὲν,
οὔτ' ἀπολέσθαι t). ἐσκόπει δὲ περὶ αὐτῶν καὶ 15
τάδε· ἆρ' ὥσπερ οἱ τ' ἀνθρώπεια u) μανθά-
νοντες, ἡγοῦνται τοῦθ', ὅτι ἂν μάθωσιν, ἑαυτοῖς
τε καὶ τῶν ἄλλων, ὅτῳ ἂν βούλωνται, ποιήσειν,
οὕτω καὶ οἱ τὰ θεῖα ζητοῦντες, νομίζουσιν, ἐπει-
δὰν γνῶσιν, αἷς ἀνάγκαις ἕκαστα γίγνεται, ποιή-
σειν, ὅταν βούλωνται, καὶ ἀνέμους καὶ ὕδατα
καὶ ὥρας, καὶ ὅτου δ' ἂν ἄλλου δέωνται τῶν τοιού-
των; ἢ τοιοῦτο μὲν οὐδὲν οὐδ' ἐλπίζουσιν, ἀρκεῖ
δ' αὐτοῖς γνῶναι μόνον, ᾗ τῶν τοιούτων ἕκαστα
γίνεται. Περὶ μὲν οὖν τῶν ταῦτα πραγματευο-
μένων τοιαῦτα ἔλεγεν. αὐτὸς δὲ περὶ τῶν ἀν- 16
θρωπείων ἀεὶ διελέγετο, σκοπῶν, τί εὐσεβὲς,
τί ἀσεβές· τί καλὸν, τί αἰσχρὸν, τί δίκαιον, τί
ἄδικον· τί σωφροσύνη, τί μανία, τί ἀνδρεία,
τί δειλία· τί πόλις, τί πολιτικός· τί ἀρχὴ
ἀνθρώπων, τί ἀρχικὸς ἀνθρώπων· καὶ περὶ
τῶν ἄλλων, ἃ τοὺς μὲν εἰδότας ἡγεῖτο καλοὺς

na et necessaria existentia materiae necessaria quadam consecutione efficitur; ut Zeno ceteris philosophis longe acutius, quid ex quoque consequatur, viderit. Nam si ab aeterno, nullo auctore, materia est; est profecto necessaria: si necessaria est, immutabilis quoque sit, necesse est. Atqui nisi plumbei simus in physicis, concedamus necesse est, mutationis nullum genus in materia locum habere, nisi quam motus partium adfert. Non ergo cadit in aeternam et necessariam materiam motus. Propterea ergo potius reprehendendus est Zeno, quod, cum intelligeret, quam absurda et sensibus repugnantia e placito de aeternitate materiae consequerentur, maluit tamen ea defendere, quam aeternitatem materiae reiicere. En certissimum argumentum rationis humanae in rebus divinis caecutientis, nisi eam lux divina collustret!

t) Sententia Eleaticae scholae et Epicureae. Ceterum secutus sum lectionem Cl. Wels. In Leunclaviana est ἀπολέσθαι.

u) v. Ind.

καὶ ἀγαθοὺς εἶναι, τοὺς δὲ ἀγνοοῦντας ἀνδραπο-
17 δώδεις ἂν δικαίως κεκλῆσθαι. Ὅσα μὲν οὖν μὴ φανερὸς ἦν, ὅπως ἐγίγνωσκεν, οὐδὲν θαυμαστὸν, ὑπὲρ τούτων περὶ αὐτοῦ παραγνῶναι τοὺς δικαστάς· ὅσα δὲ πάντες ᾔδεσαν, θαυμαστὸν, εἰ μὴ
18 τούτων ἐνεθυμήθησαν. Βουλεύσας x) γάρ ποτε, καὶ τὸν βουλευτικὸν ὅρκον ὀμόσας, ἐν ᾧ ἦν, κατὰ τοὺς νόμους βουλεύσειν, ἐπιστάτης ἐν τῷ δήμῳ γενόμενος, ἐπιθυμήσαντος τοῦ δήμου παρὰ τοὺς νόμους ἐννέα στρατηγοὺς μιᾷ ψήφῳ, τοὺς ἀμφὶ Θράσυλον καὶ Ἐρασινίδην y), ἀποκτεῖναι πάντας,

x) Βουλεύσας cum esset de senatu quingentorum. Ex eo senatu deligebantur sorte quinquaginta Prytanes, qui senatui præessent. Horum singulæ decuriæ imperabant hebdomadibus singulis, ita, ut sorte ex ea deligeretur, qui quemque diem imperaret. Atque is ἐπιστάτης dicebatur scil. ἐν τῷ δήμῳ vel ἐκκλησιῶν, quod concionibus populi præerat; qui autem in ea decuria erant, πρόεδροι. v. Harpocration in πρόεδρος et ἐπιστάτης. Potter. Archæol. gr. l. 18. Chishul ad Psephisma Sigeorum p. 105. de βουλευτικῷ ὅρκῳ Petit. Legg. Attic. III. 1. Ceterum eodem verbo (βουλεύσας) utitur Plato in Apologia, ubi eadem res narratur. T. I. p. 32. ed. Serr.

y) Male Interpretes hæc: *novem prætores Thrasyli ac Erasinidæ collegas*, reddiderunt. Alcibiadi cum summum imperium abrogatum esset, ei decem prætores pari imperio successerant. Hi cum rem male gessissent, omnibus, præter Cononem, imperio abrogato, auctoribus Archedemo & Timocrate in vincula ducuntur. Iam cum de eorum pœna ad populum ageretur, placuit ei, de eis simul ferri sententias, cum lex de singulis iuberet. Noluit ἐπιστάτης Socrates ἐπιψηφίσαι, h. e. populum in suffragia mittere, quod erat Proëdri, ut ad Harpocrat. p. m. 74. docet Valesius, et quidem, ut ex hoc loco intelligitur, ἐπιστάτου. Sed inter hos novem duces erant Erasinides & Thrasylus. v. Xenoph. Hist. Gr. L. I. p. 242. 248. ed. Wechel. Itaque verte: *novem prætores, inter quos Thrasylus & Erasinides erant.* s. *T. et E. cum collegis.* οἱ ἀμφὶ & περί τινα sæpe dicitur de personis singulis vid. v. c. Græv. Lect. Hesiod. c. 9. Sed proprie de eo, qui nominatur cum suis, cum comitibus. Actor. XIII. 13. οἱ περὶ τὸν

τας, οὐκ ἠθέλησεν ἐπιψηφίσαι z), ὀργιζομένου
μὲν αὐτῷ τοῦ δήμου, πολλῶν δὲ καὶ δυνατῶν
ἀπειλούντων· ἀλλὰ περὶ μὲν a) πλείονος
ἐποιήσατο εὐορκεῖν ἢ χαρίσασθαι τῷ δήμῳ πα-
ρὰ τὸ δίκαιον, καὶ φυλάξασθαι τοὺς ἀπειλοῦν-
τας. καὶ γὰρ ἐπιμελεῖσθαι θεοὺς ἐνόμιζεν ἀν- 19
θρώπων, οὐχ ὃν τρόπον οἱ πολλοὶ νομίζουσιν.
οὗτοι μὲν γὰρ οἴονται, τοὺς θεοὺς τὰ μὲν εἰδέναι,
τὰ δὲ οὐκ εἰδέναι. Σωκράτης δὲ πάντα μὲν
ἡγεῖτο θεοὺς εἰδέναι, τά τε λεγόμενα καὶ πρατ-

τὸν Παῦλον sunt Barnabas, Paullus & Ioannes. Sed quod inter eos facile princeps erat Paullus, certe de eo ibi inprimis commemoratur, ideo ipse potius nominatur, quam Barnabas aut Ioannes: quod vidit et vetus Interpres, qui vertit: *Paullus & qui cum eo erant*: idque sequitur Beza. Sic quoniam Erasinides primus accusatus ac in vincula ductus est, ut Xenophon l. c. tradit, & fortasse Thrasylo quoque aliquid præcipui in hac causa accidit, ideo hi duo potius, quam reliqui nominantur. Hæc pluribus, quam pro instituto, differere placuit, ut dicendi genus, non satis cognitum omnibus, accurate intelligere tirones discant: quod cum aliis non assecutus est Rhodomannus in Diod. Sic. XVII. p. 499. ubi Demades Orator dicitur inductus fuisse ὑπὸ τῶν περὶ Δημοσθ. Nam vertit, ab amicis Demosthenis. Immo: ab Demosthene & qui in eadem caussa erant.

z) Ἐπιψηφίζειν significat quidem aliorum suffragiis suum addere, v. Vales. l. c. sed etiam, ut h. l. *populo suffragii ferendi potestatem dare, populum in suffragia mittere.* Ipse Xenophon hoc nos docet IV, 4, 2. ubi de eadem re loquens, pro ἐπιψηφίζειν dicit ἐπιτρέπειν τῷ δήμῳ ψηφίσασθαι. Sed locus inprimis insignis est ap. Platon. in Gorgia (p. 424. ed. Ald.) quem repetit Athenaeus p. 217. add. Demosth. c. Androt. in pr. p. 160. b. ed. Ald. Inter locos Valesianos quidam etiam huc pertinent. conf. Observ. Miscell. a Cel. Dorvillio editas Vol. VII. p. 5. inprimisque Hemsterhusium τὸν πάνυ, ad Lucian. T. I. p. 157.

a) Cl. Reiskius deleri vult μὲν, et infra περὶ τοὺς θεοὺς in his: τὸν ἀσεβὲς μὲν οὐδέν ποτε περὶ τ. θ. οὔτ' εἰ. In posteriori ei obsecutus sum: nam manifestum est, id temere e praecedente versu repetitum esse: non in priori.

τόμενα, καὶ τὰ σιγῇ βουλευόμενα, πανταχοῦ
δὲ παρεῖναι καὶ σημαίνειν τοῖς ἀνθρώποις περὶ
20 τῶν ἀνθρωπείων πάντων. Θαυμάζω οὖν, ὅπως
ποτὲ ἐπείσθησαν Ἀθηναῖοι, Σωκράτην περὶ τοὺς
θεοὺς μὴ σωφρονεῖν, τὸν ἀσεβὲς μὲν οὐδέν πο-
τε a) οὔτ' εἰπόντα οὔτε πράξαντα, τοιαῦτα
δὲ καὶ λέγοντα καὶ πράττοντα περὶ θεῶν, οἷά
τις ἂν καὶ λέγων καὶ πράττων εἴη τε καὶ νομί-
ζοιτο εὐσεβέστατος.

CAPVT II.

Socrates non fuit corruptor juventutis.

Θαυμαστὸν δὲ φαίνεταί μοι καὶ τὸ πεισθῆναί
τινας, ὡς Σωκράτης τοὺς νέους διέφθειρεν,
ὃς, πρὸς τοῖς εἰρημένοις, πρῶτον μὲν ἀφροδισίων
καὶ γαστρὸς πάντων ἀνθρώπων ἐγκρατέστατος
ἦν· εἶτα πρὸς χειμῶνα καὶ θέρος, καὶ πάντας
πόνους καρτερικώτατος, ἔτι δὲ πρὸς τῷ μετρίων
δεῖσθαι πεπαιδευμένος οὕτως, ὥστε πάνυ μικρὰ κε-
2 κτημένος, πάνυ ῥᾳδίως ἔχειν ἀρκοῦντα; πῶς οὖν
αὐτὸς ὢν τοιοῦτος, ἄλλους ἂν ἢ ἀσεβεῖς ἢ παρανό-
μους, ἢ λίχνους, ἢ ἀφροδισίων ἀκρατεῖς, ἢ πρὸς
τὸ πονεῖν μαλακοὺς ἐποίησεν; ἀλλ' ἔπαυσε μὲν
τούτων πολλοὺς, ἀρετῆς ποιήσας ἐπιθυμεῖν, καὶ
ἐλπίδας παρασχὼν, ἂν ἑαυτῶν ἐπιμελῶνται,
καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς ἔσεσθαι. καίτοι γε οὐδὲ πώ-
ποτε ὑπέσχετο διδάσκαλος εἶναι τούτου· ἀλλὰ τῷ
φανε-

φανερὸς εἶναι τοιοῦτος ὤν a), ἐλπίζειν ἐποίει
τοὺς συνδιατρίβοντας ἑαυτῷ, μιμουμένους ἐκεῖνον
τοιούσδε γενήσεσθαι. ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦ σώματος 3
αὐτός τε οὐκ ἠμέλει, τοὺς δὲ ἀμελοῦντας οὐκ ἐπή-
νει. τὸ μὲν οὖν ὑπερεσθίοντα ὑπερπονεῖν ἀπεδο-
κίμαζε, τὸ δὲ ὅσα ἡδέως ἡ ψυχὴ δέχεται, ταῦ-
τα ἱκανῶς ἐκπονεῖν ἐδοκίμαζε. ταύτην γὰρ τὴν 4
ἕξιν ὑγιεινήν τε ἱκανῶς εἶναι, καὶ τὴν τῆς ψυ-
χῆς ἐπιμέλειαν οὐκ ἐμποδίζειν ἔφη. ἀλλ' οὐ μὴν 5
θρυπτικός γε, οὐδὲ ἀλαζονικὸς ἦν, οὔτ' ἀμπεχό-
νῃ, οὔθ' ὑποδέσει, οὔτε τῇ ἄλλῃ διαίτῃ. οὐ μὴν
οὐδ' ἐρασιχρημάτους γε τοὺς συνόντας ἐποίει. τῶν
μὲν γὰρ ἄλλων ἐπιθυμιῶν ἔπαυε, τοὺς δὲ ἑαυτοῦ
ἐπιθυμοῦντας οὐκ ἐπράττετο χρήματα b). τού- 6
του δ' ἀποχομένους c) ἐνόμιζεν ἐλευθερίας ἐπι-
μελεῖσθαι, τοὺς δὲ λαμβάνοντας τῆς ὁμιλίας μι-
σθὸν ἀνδραποδιστὰς ἑαυτῶν ἀπεκάλει, διὰ τὸ
ἀναγκαῖον αὐτοῖς εἶναι, διαλέγεσθαι, παρ' ὧν
ἂν λάβοιεν τὸν μισθόν. Ἐθαύμαζε δὲ, εἴ τις 7
ἀρετὴν ἐπαγγελλόμενος ἀργύριον πράττοιτο, καὶ
μὴ νομίζοι τὸ μέγιστον κέρδος ἕξειν φίλον ἀγαθὸν
κτησάμενος, ἀλλὰ φοβοῖτο, μὴ ὁ γενόμενος καλὸς
κἀγαθὸς τῷ τὰ μέγιστα εὐεργετήσαντι μὴ τὴν
μεγίστην χάριν ἔχῃ. Σωκράτης δ' ἐπηγγείλατο 8
μὲν οὐδενὶ πώποτε τοιοῦτον οὐδέν· ἐπίστευε δὲ τῶν
ξυνόν-

a) ἔχειν ἄρχοντα) Cl. Reiskius addi vult τὰ, ut est c. 3, 5. Sed et alibi est sine articulo, ut II, 3, 2.

b) Et tamen ei obiicitur ap. Aristophanem Nub. 99. ut aliis Sophistis. Sed fortasse verum est, quod Græci Grammatici tradunt, non ad unum Socratem omnia ibi spectare, sed omnium vitia in persona Socratis irrisa esse.

c) Leunclavius in Interpretatione secutus est lectionem marginis: ἀπεχόμενος, non male. τούτου, intellige, τοῦ χρήματα πράττεσθαι pro εἰσπράττεσθαι.

ξυνόντων αὐτῷ τοὺς ἀποδεξαμένους, ἅπερ αὐτὸς
ἐδοκίμαζεν, εἰς τὸν πάντα βίον ἑαυτῷ τε καὶ
ἄλλοις φίλους ἀγαθοὺς ἔσεσθαι. πῶς ἂν οὖν ὁ
τοιοῦτος ἀνὴρ διαφθείροι τοὺς νέους; εἰ μὴ ἄρα ἡ
9 τῆς ἀρετῆς ἐπιμέλεια διαφθορά ἐστιν. Ἀλλὰ
νὴ Δία, ὁ κατήγορος ἔφη, ὑπερορᾷν ἐποίει τῶν
καθεστώτων νόμων τοὺς συνόντας, λέγων, ὡς μω-
ρῶν εἴη, τοὺς μὲν τῆς πόλεως ἄρχοντας ἀπὸ
κυάμου καθίστασθαι, κυβερνήτῃ δὲ μηδένα θέλειν
κεχρῆσθαι κυαμευτῷ, μηδὲ τέκτονι, μηδ' αὐλητῇ,
μηδ' ἐπ' ἄλλα τοιαῦτα d), ἃ πολλῷ ἐλάττονας
βλάβας ἁμαρτανόμενα ποιεῖ τῶν περὶ τὴν πό-
λιν ἁμαρτανομένων. τοὺς δὲ τοιούτους λόγους
ἐπαίρειν, ἔφη, τοὺς νέους καταφρονεῖν τῆς καθε-
10 στώσης πολιτείας, καὶ ποιεῖν βιαίους. ἐγὼ δ'
οἶμαι τοὺς φρόνησιν ἀσκοῦντας, καὶ νομίζοντας
ἱκανοὺς ἔσεσθαι τὰ συμφέροντα διδάσκειν τοὺς πο-
λίτας, ἥκιστα γίγνεσθαι βιαίους, εἰδότας ὅτι τῇ
μὲν βίᾳ πρόσεισιν ἔχθραι καὶ κίνδυνοι, διὰ δὲ
τοῦ πείθειν ἀκινδύνως τε καὶ μετὰ φιλίας ταῦ-
τα e) γίγνεται. οἱ μὲν γὰρ βιασθέντες, ὡς
ἀφαιρεθέντες μισοῦσιν, οἱ δὲ πεισθέντες, ὡς κε-
χαρισμένοι φιλοῦσιν. οὔκουν τῶν φρόνησιν ἀσκούν-
των τὸ βιάζεσθαι, ἀλλὰ τῶν ἰσχὺν ἄνευ γνώμης
11 ἐχόντων τὰ τοιαῦτα πράττειν ἐστίν. ἀλλὰ μὴν
καὶ συμμάχων ὁ μὲν βιάζεσθαι τολμῶν δέοιτ'
ἂν οὐκ ὀλίγων, ὁ δὲ πείθειν δυνάμενος, οὐδενός·
καὶ

d) τοιαῦτα) Int. artificia vel opificia, ut κυβερνητῶν, τεκτόνων, &c. κυαμευτῷ χρῆσθαι τεχνίτῃ.

e) Placebat H. Stephano lectio Srobæi: ταὐτά, hic ut sensus sit: *quæ per vim consequimur*, eadem *suadendo consequi possumus* &c.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/26 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

καὶ γὰρ μόνος ἡγοῖτ' ἂν δύνασθαι πείθειν. καὶ
φονεύειν δὲ τοῖς τοιούτοις ἥκιστα συμβαίνει. τίς
γὰρ ἀποκτεῖναί τινα βούλοιτ' ἂν μᾶλλον, ἢ ζῶν-
τι πειθομένῳ χρῆσθαι; ἀλλ' ἔφη γε ὁ κατήγο- 12
ρος, Σωκράτει ὁμιλητὰ γονομένω Κριτίας τε
καὶ Ἀλκιβιάδης, πλεῖστα κακὰ τὴν πόλιν ἐποιη-
σάτην f). Κριτίας μὲν γὰρ τῶν ἐν τῇ ὀλιγαρ-
χίᾳ πάντων πλεονεκτίστατός τε καὶ βιαιότατος
ἐγένετο· Ἀλκιβιάδης δὲ αὖ τῶν ἐν τῇ δημοκρα-
τίᾳ πάντων ἀκρατέστατος, καὶ ὑβριστότατος,
καὶ βιαιότατος. ἐγὼ δ' εἰ μέν τι κακὸν ἐκείνω 13
τὴν πόλιν ἐποιησάτην, οὐκ ἀπολογήσομαι· τὴν
δὲ πρὸς Σωκράτην συνουσίαν αὐτοῖν, ὡς ἐγένετο,
διηγήσομαι. ἐγενέσθην μὲν γὰρ δὴ τὼ ἄνδρε τού- 14
τω φύσει φιλοτιμοτάτω πάντων Ἀθηναίων, βου-
λομένω τε πάντα δι' ἑαυτῶν πράττεσθαι, καὶ
πάντων ὀνομαστοτάτω γενέσθαι. ᾔδεσαν δὲ, Σω-
κράτην ἀπ' ἐλαχίστων μὲν χρημάτων αὐταρκέ-
στατα ζῶντα, τῶν ἡδονῶν δὲ πασῶν ἐγκρατέστα-
τον ὄντα, τοῖς δὲ διαλεγομένοις αὐτῷ πᾶσι
χρώμενον ἐν τοῖς λόγοις, ὅπως βούλοιτο. ταῦ- 15
τα δὲ ὁρῶντε, καὶ ὄντε, οἵω προειρήσθον, πότε-
ρόν τις αὐτὼ φῇ τοῦ βίου τοῦ Σωκράτους ἐπιθυ-
μήσαντε καὶ τῆς σωφροσύνης, ἣν ἐκεῖνος εἶχεν,
ὀρέξασθαι τῆς ὁμιλίας αὐτοῦ, ἢ νομίσαντε, εἰ
ὁμιλησαίτην ἐκείνῳ, γενέσθαι ἂν ἱκανωτάτω λέ-
γειντε καὶ πράττειν; ἐγὼ μὲν γὰρ ἡγοῦμαι, 16
θεοῦ διδόντος αὐτοῖν, ἢ ζῆν ὅλον τὸν βίον, ὥσπερ
ζῶντα Σωκράτην ἑώρων, ἢ τεθνάναι, ἑλέσθαι ἂν
αὐτὼ μᾶλλον τεθνάναι. δήλω δ' ἐγενέσθην, ἐξ
ὧν

f) Idem Socrati obiicit Lactantius III, 19. extr.

ὧν ἐπραξάτην. ὡς γὰρ τάχιστα κρείττονε τῶν
συγγιγνομένων ἡγησάσθην εἶναι, εὐθὺς ἀποπη-
δήσαντε Σωκράτους, ἐπραττέτην τὰ πολιτικά,
17 ὧνπερ ἕνεκα Σωκράτους ὠρεχθήτην. ἴσως οὖν
εἴποι τις ἂν πρὸς ταῦτα, ὅτι χρῆν τὸν Σωκρά-
την, μὴ πρότερον τὰ πολιτικὰ διδάσκειν τοὺς
συνόντας, ἢ σωφρονεῖν. ἐγὼ δὲ πρὸς τοῦτο μὲν
οὐκ ἀντιλέγω· πάντας δὲ τοὺς διδάσκοντας ὁρῶ
αὐτοὺς δεικνύντας τε τοῖς μανθάνουσιν, ᾗπερ αὐ-
τοὶ ποιοῦσιν, ἃ διδάσκουσι, καὶ τῷ λόγῳ προβι-
18 βάζοντας g). οἶδα δὲ καὶ Σωκράτην δεικνῦντα
τοῖς ξυνοῦσιν ἑαυτὸν καλὸν κἀγαθὸν ὄντα, καὶ
διαλεγόμενον κάλλιστα περὶ ἀρετῆς, καὶ τῶν ἄλ-
λων ἀνθρωπίνων. οἶδα δὲ κἀκείνω σωφρονοῦντε,
ἔστε Σωκράτει συνήστην, οὐ φοβουμένω μὴ ζημιοῖν-
το ἢ παίοιντο ὑπὸ Σωκράτους, ἀλλ᾽ οἰομένω τό-
19 τε, κράτιστον εἶναι τοῦτο πράττειν. ἴσως οὖν
εἴποιεν ἂν πολλοὶ τῶν φασκόντων φιλοσοφεῖν,
ὅτι οὐκ ἄν ποτε ὁ δίκαιος, ἄδικος γένοιτο, οὐδὲ ὁ
σώφρων, ὑβριστής, οὐδὲ ἄλλο οὐδέν, ὧν μάθησίς
ἐστιν, ὁ μαθών, ἀνεπιστήμων ἄν ποτε γένοιτο.
ἐγὼ δὲ περὶ τούτων οὐχ οὕτω γιγνώσκω. ὁρῶ
γάρ, ὥσπερ τὰ τοῦ σώματος ἔργα τοὺς μὴ τὰ
σώματα ἀσκοῦντας οὐ δυναμένους ποιεῖν, οὕτω καὶ
τὰ τῆς ψυχῆς ἔργα τοὺς μὴ τὴν ψυχὴν ἀσκοῦν-
τας οὐ δυναμένους. οὔτε γὰρ ἃ δεῖ πράττειν,
20 οὔτε ὧν δεῖ ἀπέχεσθαι δύνανται· διὸ καὶ τοὺς
υἱεῖς οἱ πατέρες, κἂν ὦσι σώφρονες, εἴργουσιν
ἀπὸ

g) *προβιβάζοντας*) Cl. Reiskius corr. προσβιβάζοντας, quia est *impello ad aliquid*. Προβιβ. pariter sic est c. 5, 1. (ut προάγειν 4, 1.) et sic non uno loco, ut opinor, ap. Polybium.

ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων ὅμως h), ὡς τὴν μὲν τῶν χρηστῶν ὁμιλίαν ἄσκησιν οὖσαν τῆς ἀρετῆς, τὴν δὲ τῶν πονηρῶν, κατάλυσιν. μαρτυρεῖ δὲ καὶ τῶν ποιητῶν ὅ, τε λέγων i),

Ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἄπ᾽ ἐσθλὰ διδάξεαι· ἢν δὲ κακοῖσι
Συμμιχθῇς, ἀπολεῖς καὶ τὸν ἐόντα νόον

καὶ ὁ λέγων,

Αὐτὰρ ἀνὴρ ἀγαθὸς, τότε μὲν κακὸς, ἄλλοτε δ᾽ ἐσθλός.

κἀγὼ δὲ μαρτυρῶ τούτοις. ὁρῶ γὰρ, ὥσπερ 21
τῶν ἐν μέτρῳ πεποιημένων ἐπῶν τοὺς μὴ μελετῶντας ἐπιλανθανομένους, οὕτω καὶ τῶν διδασκαλικῶν λόγων τοῖς ἀμελοῦσι λήθην ἐγγιγνομένην. ὅταν δὲ τῶν νουθετικῶν λόγων ἐπιλάθηταί τις, ἐπιλέλησται καὶ ὧν ἡ ψυχὴ πάσχουσα τῆς σωφροσύνης ἐπιθυμεῖ k). τούτων δὲ ἐπιλαθόμενον οὐδὲν θαυμαστὸν καὶ τῆς σωφροσύνης ἐπιλαθέσθαι. ὁρῶ δὲ καὶ τοὺς εἰς φιλοποσίαν 22
προαχθέντας, καὶ τοὺς εἰς ἔρωτας ἐκκυλισθέντας l), ἧττον δυναμένους τῶντε δεόντων ἐπιμελεῖσθαι,

h) H. Steph. ex eodem Stobæo malebat ὅμως poni ante ἐάργουσιν.

i) Theognis v. 35.

k) *Quibus ita afficitur animus, ut virtutem cupiat, s. quibus præsentibus animo, virtutis desiderio incenditur.*

l) Stephanus in Thes. Gr. L. citat ἐγκυλισθέντας; quæ est Stobæi lectio. Eam videtur etiam in interpretatione expressisse Leunclavius: *implicitos amoribus.* Neque tamen ἐκκυλισθέντας repudiandum. Nam ut dicitur, *implicari amoribus*: sic etiam dicitur, *dare se, dedere se amoribus, ad libidines proiectum esse.* Cic. Verr. I. 1. *ad audendum projectus.* Quin mihi durius videtur: ἐγκυλισθῆναι εἰς ἔρωτας, quam ἐκκυλισθῆναι εἰς &c. quod melius respon-

λεῖσθαι, καὶ τῶν μὴ δεόντων ἀπέχεσθαι. πολ-
λοὶ γὰρ καὶ χρημάτων δυνάμενοι φείδεσθαι,
πρὶν ἐρᾷν, ἐρασθέντες οὐκ ἔτι δύνανται· καὶ τὰ
χρήματα καταναλώσαντες, ὧν πρόσθεν ἀπεί-
χοντο κερδῶν, αἰσχρὰ νομίζοντες εἶναι, τούτων
23 οὐκ ἀπέχονται. πῶς οὖν οὐκ ἐνδέχεται, σωφρο-
νήσαντα πρόσθεν, αὖθις μὴ σωφρονεῖν, καὶ δί-
καια δυνηθέντα πράττειν, αὖθις ἀδυνατεῖν;
πάντα μὲν οὖν ἔμοι γε δοκεῖ τὰ καλὰ καὶ τὰ
ἀγαθὰ ἀσκητὰ εἶναι, οὐχ ἥκιστα δὲ σωφροσύνη.
ἐν τῷ γὰρ αὐτῷ σώματι συμπεφυτευμέναι τῇ
ψυχῇ αἱ ἡδοναὶ πείθουσιν αὐτὴν μὴ σωφρονεῖν,
ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἑαυταῖς τε καὶ σώματι χα-
24 ρίζεσθαι. καὶ Κριτίας δὴ, καὶ Ἀλκιβιάδης, ἕως
μὲν Σωκράτει συνήστην, ἐδυνάσθην, ἐκείνῳ χρω-
μένω συμμάχῳ, τῶν μὴ καλῶν ἐπιθυμιῶν κρα-
τεῖν· ἐκείνου δ' ἀπαλλαγέντε, Κριτίας μὲν φυ-
γὼν εἰς Θετταλίαν, ἐκεῖ συνῆν ἀνθρώποις ἀνο-
μίᾳ μᾶλλον ἢ δικαιοσύνῃ χρωμένοις· Ἀλκιβιάδης
δ' αὖ, διὰ μὲν κάλλος m) ὑπὸ πολλῶν καὶ σεμνῶν
γυναικῶν θηρώμενος n), διὰ δύναμιν δὲ τὴν ἐν τῇ
πόλει

ſpondere τῷ προαχθῆναι videtur. Simile illud Plutarch. Diſcr. A. et A. p. 56. εἰς ἅπασαν αἰσχύνην ἐξάγονται, *ad omnem turpitudinem impelluntur.* Theocrit. Idyll. XXIV, 17. ἐξειλυσθέντες ἐπὶ χθονὶ, *provoluti in terram.*

m) Alcibiadis pulchritudo etiam proverbio Græcorum celebrata eſt. Ceterum etſi & pater & filius pulchritudine inſignes fuere (vid. quos laudat Dorvillius l. c. p. 14.) tamen hic de patre ſermonem eſſe clarum eſt: unde male de filio hunc locum capit Taylor V. C. ad Lyſiæ Orat. I.

n) Phædr. IV. 4. *filia formoſa & oculis venans viros.* Verbum Græcum de utroque ſexu dici notat Dorvillius ad Chariton. p. 555. Sic femina dicitur ἀγρεύειν & ἀγρεύεσθαι in Conſtit. Apoſtol. ap. Grab. Spicil. PP. T. I. p. 53.

πόλει καὶ τοῖς συμμάχοις, ὑπὸ πολλῶν καὶ δυνατῶν κολακεύειν o) ἀνθρώπων διαθρυπτόμενος, ὑπὸ δὲ τοῦ δήμου τιμώμενος, καὶ ῥᾳδίως πρωτεύων, ὥσπερ οἱ τῶν γυμνικῶν ἀγώνων ἀθληταὶ ῥᾳδίως πρωτεύοντες ἀμελοῦσι τῆς ἀσκήσεως, οὕτω κἀκεῖνος ἠμέλησεν αὐτοῦ. τοιού- 25
των δὲ συμβάντων αὐτοῖν, καὶ ὠγκωμένω μὲν ἐπὶ γένει, ἐπηρμένω δ' ἐπὶ πλούτῳ, πεφυσημένω δ' ἐπὶ δυνάμει, διατεθρυμμένω δὲ ὑπὸ πολλῶν ἀνθρώπων, ἐπὶ δὲ πᾶσι τούτοις διεφθαρμένω, καὶ πολὺν χρόνον ἀπὸ Σωκράτους γεγονότε, τί θαυμαστὸν, εἰ ὑπερηφάνω ἐγενέσθην;
εἶτα, εἰ μέν τι ἐπλημμελησάτην, τούτου Σω- 26
κράτην ὁ κατήγορος αἰτιᾶται· ὅτι δὲ νέω ὄντε αὐτὼ (ἡνίκα καὶ ἀγνωμονεστάτω καὶ ἀκρατεστάτω εἰκὸς εἶναι) Σωκράτης παρέσχε σώφρονε, οὐδενὸς ἐπαίνου δοκεῖ τῷ κατηγόρῳ ἄξιος εἶναι.
οὐ μὴν τάγε ἄλλα οὕτω κρίνεται. τίς μὲν γὰρ 27
αὐλητὴς, τίς δὲ καὶ κιθαριστὴς, τίς δὲ ἄλλος διδάσκαλος ἱκανοὺς ποιήσας τοὺς μαθητὰς, ἐὰν πρὸς ἄλλους ἐλθόντες χείρους φανῶσιν, αἰτίαν ἔχει τούτου; τίς δὲ πατὴρ, ἐὰν ὁ παῖς αὐτοῦ συνδιατρίβων τῳ, σώφρων ᾖ, ὕστερον δὲ ἄλλῳ τῳ συγγενόμενος, πονηρὸς γένηται, τὸν πρόσθεν αἰτιᾶται, ἀλλ' οὐχ ὅσῳ ἂν παρὰ τῷ ὑστέρῳ χείρων φαίνηται, τοσούτῳ μᾶλλον ἐπαινεῖ τὸν πρότερον; ἀλλ' οἵγε p) πατέρες αὐτοὶ συνόντες

τοῖς

o) Budæus malebat: κολακευόντων. Sed vulgata recte se habet. Δυνατοὶ sunt, qui usitatius δεινοὶ dicuntur. conf. IV, 2, 6.

p) Γε non abundat. verte: *ipsi parentes, parentes adeo.* Ceterum rescripsi: ἀλλ' οἵγε πατέρες αὐτοὶ &c. pro vulgari αὐτοῖς. Quem enim sensum

sum

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/31 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

τοῖς υἱέσι, τῶν παίδων πλημμελούντων, οὐκ αἰ-
28 τίαν ἔχουσιν, ἐὰν αὐτοὶ σωφρονῶσιν. οὕτω δὲ
καὶ Σωκράτην δίκαιον ἦν κρίνειν· εἰ μὲν αὐτὸς
ἐποίει τὶ φαῦλον, εἰκότως ἂν ἐδόκει πονηρὸς
εἶναι· εἰ δὲ αὐτὸς σωφρονῶν διετέλει, πῶς ἂν
δικαίως τῆς οὐκ ἐνούσης αὐτῷ κακίας αἰτίαν ἔχοι;
ἀλλ' εἰ καὶ μηδὲν αὐτὸς πονηρὸν ποιῶν, ἐκείνους
φαῦλα πράττοντας ὁρῶν ἐπῄνει, δικαίως ἂν
29 ἐπετιμᾶτο. Κριτίαν μὲν τοίνυν αἰσθανόμενος
ἐρῶντα Εὐθυδήμου, καὶ πειρῶντα χρῆσθαι, κα-
θάπερ οἱ πρὸς τὰ ἀφροδίσια τῶν σωμάτων
ἀπολαύοντες, ἀπέτρεπε, φάσκων ἀνελεύθε-
ρόν τε εἶναι καὶ οὐ πρέπον ἀνδρὶ καλῷ κἀγαθῷ,
τὸν ἐρώμενον, ᾧ βούλεται πολλοῦ ἄξιος φαίνε-
σθαι, προσαιτεῖν, ὥσπερ τοὺς πτωχοὺς, ἱκετεύον-
τα καὶ δεόμενον προσδοῦναι, καὶ ταῦτα μηδενὸς
30 ἀγαθοῦ q). Τοῦ δὲ Κριτίου τοῖς τοιούτοις οὐχ
ὑπακούοντος, οὐδὲ ἀποτρεπομένου, λέγεται, τὸν
Σωκράτην, ἄλλων τε πολλῶν παρόντων καὶ τοῦ
Εὐθυδήμου, εἰπεῖν, ὅτι ὑϊκὸν δοκοίη πάσχειν ὁ
Κριτίας, ἐπιθυμῶν Εὐθυδήμῳ προσκνᾶσθαι,
31 ὥσπερ τὰ ὑΐδια τοῖς λίθοις. Ἐξ ὧν δὲ καὶ ἐμί-
σει τὸν Σωκράτην ὁ Κριτίας, ὥστε καὶ ὅτε τῶν
τριάκοντα ὢν νομοθέτης μετὰ Χαρικλέους ἐγένε-
το, ἀπεμνημόνευσεν αὐτῷ r), καὶ ἐν τοῖς νόμοις
ἔγραψε λόγων τέχνην μὴ διδάσκειν, ἐπηρεάζων
ἐκείνῳ,

ſum habet: *αὐτοῖς τοῖς υἱέσιν*? Vitium ortum eſt e duplicatione ſequentis literæ.

q) Plenius dicitur: *καὶ ταῦτα ποιεῖν ἀγαθοῦ μηδενὸς ἕνεκα.*

r) Noſtri: *er hats ihm gedacht.* Eodem ſenſu eſt ap. Pauſan. in Atticis c. 35. In bono ſenſu dixit Ioſephus XV, 8, 2. verbum ſimile: *τῆς χάριτος ἀπομνηθήσεσθαι προσδοκῶν.*

ἐκείνῳ καὶ οὐκ ἔχων ὅπῃ ἐπιλάβοιτο, ἀλλὰ τὸ
κοινῇ τοῖς φιλοσόφοις ὑπὸ τῶν πολλῶν ἐπιτιμώ-
μενον ἐπιφέρων αὐτῷ, καὶ διαβάλλων πρὸς τοὺς
πολλούς. οὔτε γὰρ ἔγωγε οὔτε αὐτὸς τοῦτο πώ-
ποτε Σωκράτους ἤκουσα, οὔτ᾽ ἄλλου φάσκοντος
ἀκηκοέναι ᾐσθόμην. ἐδήλωσε δέ. ἐπεὶ γὰρ οἱ 32
τριάκοντα πολλοὺς μὲν τῶν πολιτῶν καὶ οὐ τοὺς
χειρίστους ἀπέκτεινον s), πολλοὺς δὲ προετρέπον-
το ἀδικεῖν, εἶπέ που ὁ Σωκράτης, ὅτι θαυμα-
στόν οἱ t) δοκεῖ εἶναι, εἴτις γενόμενος βοῶν ἀγέ-
λης νομεὺς, καὶ τὰς βοῦς ἐλάττους τε καὶ χεί-
ρους ποιῶν μὴ ὁμολογοίη κακὸς βουκόλος εἶναι.
ἔτι δὲ θαυμαστότερον, εἴτις προστάτης γενόμενος
πόλεως, καὶ ποιῶν τοὺς πολίτας ἐλάττους καὶ
χείρους, μὴ αἰσχύνοιτο, μηδ᾽ οἴοιτο κακὸς εἶναι 33
προστάτης τῆς πόλεως. ἀπαγγελθέντος δὲ αὐ-
τοῖς τούτου, καλέσαντες ὅ, τε Κριτίας, καὶ ὁ
Χαρικλῆς τὸν Σωκράτην, τόν τε νόμον ἐδεικνύ-
την αὐτῷ, καὶ τοῖς νέοις ἀπειπέτην μὴ διαλέ-
γεσθαι. ὁ δὲ Σωκράτης ἐπήρετο αὐτὼ, εἰ ἐξείη
πυνθάνεσθαι, εἴτι ἀγνοοῖτο τῶν προηγορευμέ-
νων· τὼ δὲ φάτην u). ἐγὼ τοίνυν, ἔφη, πα- 34
ρεσκεύασμαι μὲν πείθεσθαι τοῖς νόμοις· ὅπως
δὲ μὴ δι᾽ ἄγνοιαν λάθω τι παρανομήσας, τοῦτο
βούλομαι σαφῶς μαθεῖν παρ᾽ ὑμῶν, πότερον
τὴν τῶν λόγων τέχνην σὺν τοῖς ὀρθῶς λεγομέ-
νοις εἶναι νομίζοντες, ἢ σὺν τοῖς μὴ ὀρθῶς, ἀπέ-

s) De crudelitate XXX. tyrannorum, inprimis Critiæ, cuius opera & Theramenes interfectus est, vid. Xenophont. Hist. Gr. Lib. II. init.

t) Ex emendatione H. Stephani, Leuncl. et Wels recepere pro vulg. σοί.

u) Vir doctus in Obs. Misc. Belg. Tom. III. p. 430. malebat: τὼ δ᾽ ἐφάτην.

χεσθαι κελεύετε αὐτῆς. εἰ μὲν γὰρ σὺν τοῖς
ὀρθῶς, δῆλον ὅτι ἀφεκτέον εἴη τοῦ ὀρθῶς λέγειν·
35 εἰ δὲ σὺν τοῖς μὴ ὀρθῶς, δῆλον ὅτι πειρατέον ὀρ-
θῶς λέγειν. καὶ ὁ Χαρικλῆς ὀργισθεὶς αὐτῷ,
ἐπειδὰν x), ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἀγνοεῖς, τά-
δε σοι εὐμαθέστερα ὄντα προαγορεύομεν, τοῖς
νέοις ὅλως μὴ διαλέγεσθαι. καὶ ὁ Σωκράτης,
ἵνα τοίνυν, ἔφη, μὴ ἀμφίβολον ᾖ, ὡς ἄλλο τι
ποιῶ ἢ τὰ προηγορευμένα, ὁρίσατέ μοι, μέχρι
πόσων ἐτῶν δεῖ νομίζειν νέους εἶναι τοὺς ἀνθρώ-
πους. Καὶ ὁ Χαρικλῆς, ὅσουπερ, εἶπε, χρόνου
36 βουλεύειν οὐκ ἔξεστι, ὡς οὔπω φρονίμοις οὖσι· μηδὲ
σὺ διαλέγου νεωτέροις τριάκοντα ἐτῶν. μηδὲ
ἄν τι ὠνῶμαι, ἔφη, ἢν πωλῇ νεώτερος τριάκον-
τα ἐτῶν, ἔρωμαι ὁπόσου πωλεῖ; ναὶ τά γε τοι-
αῦτα, ἔφη Χαρικλῆς· ἀλλά τοι σύ γε, ὦ Σώ-
κρατες, εἴωθας, εἰδὼς πῶς ἔχει τὰ πλεῖστα,
ἐρωτᾶν. ταῦτα οὖν μὴ ἐρώτα. μηδ' ἀποκρίνω-
μαι οὖν, ἔφη, ἄν τίς με ἐρωτῶν τάχα ἐξετάσῃ,
ποῦ οἰκεῖ Χαρικλῆς, ἢ ποῦ ἐστι Κριτίας; ναὶ τά γε
37 τοιαῦτα, ἔφη ὁ Χαρικλῆς. ὁ δὲ Κριτίας, ἀλ-
λὰ τῶνδε τοί σε ἀπέχεσθαι, ἔφη, δεήσει, ὦ
Σώκρατες, τῶν σκυτέων, καὶ τῶν τεκτόνων, καὶ
τῶν χαλκέων. καὶ γὰρ οἶμαι αὐτοὺς ἤδη κατα-
τετρῖφθαι διαθρυλλουμένους ὑπὸ σοῦ. οὐκοῦν, ἔφη
ὁ Σωκράτης, καὶ τῶν ἑπομένων τούτοις, τοῦ τε
δικαίου, καὶ τοῦ ὁσίου, καὶ τῶν ἄλλων τῶν δικαίων.
ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Χαρικλῆς, καὶ τῶν βουκόλων
γε· εἰ δὲ μή, φυλάττου, ὅπως μὴ καὶ σὺ ἐλάτ-
38 τους τὰς βοῦς ποιήσῃς. ἔνθα καὶ δῆλον ἐγένετο,
ὅτι,

x) ἐπειδὴ corr. Cl. Reisk. sic et IV, 3, 4. 6. & alibi.

ὅτι, ἀπαγγελθέντος αὐτοῖς τοῦ περὶ τῶν βοῶν
λόγου y), ὠργίζοντο τῷ Σωκράτει· οἵα μὲν οὖν
ἡ συνουσία ἐγεγόνει Κριτίᾳ πρὸς Σωκράτην, καὶ
ὡς εἶχον πρὸς ἀλλήλους, εἴρηται. Φαίην δ' ἂν 39
ἔγωγε, μηδενὶ μηδεμίαν εἶναι παίδευσιν παρὰ
τοῦ μὴ ἀρέσκοντος. Κριτίας δὲ καὶ Ἀλκιβιάδης
οὐκ ἀρέσκοντος αὐτοῖς Σωκράτους ὡμιλησάτην, ὃν
χρόνον ὡμιλείτην αὐτῷ, ἀλλ' εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς
ὡρμηκότε προεστάναι τῆς πόλεως· ἔτι γὰρ Σω-
κράτει συνόντες οὐκ ἄλλοις τισὶ z) μᾶλλον ἐπε-
χείρουν διαλέγεσθαι ἢ τοῖς μάλιστα πράττουσι τὰ
πολιτικά. λέγεται γὰρ Ἀλκιβιάδην, πρὶν εἴκο- 40
σιν ἐτῶν εἶναι, Περικλεῖ ἐπιτρόπῳ μὲν ὄντι ἑαυ-
τοῦ, προστάτῃ δὲ τῆς πόλεως, τοιάδε διαλεχ-
θῆναι περὶ νόμων· εἰπέ μοι, φάναι, ὦ Περί- 41
κλεις, ἔχοις ἄν με διδάξαι, τί ἐστι νόμος; πάν-
τως δήπου, φάναι τὸν Περικλέα. δίδαξον δὴ
πρὸς τῶν θεῶν, φάναι τὸν Ἀλκιβιάδην· ὡς
ἔγωγ' ἀκούων τινῶν ἐπαινουμένων, ὅτι νόμιμοι ἄν-
δρες εἰσὶν, οἶμαι μὴ ἂν δικαίως τούτου τυχεῖν τοῦ
ἐπαίνου τὸν μὴ εἰδότα, τί ἐστι νόμος. ἀλλ' οὐδέν 42
τι χαλεποῦ πράγματος ἐπιθυμεῖς, ὦ Ἀλκιβιά-
δη, φάναι τὸν Περικλέα, βουλόμενος γνῶναι τί
ἐστι νόμος. πάντες γὰρ οὗτοι νόμοι εἰσὶν, οὓς τὸ
πλῆθος συνελθὸν καὶ δοκιμάσαν ἔγραψε, φρά-
ζον, ἅ, τε δεῖ ποιεῖν, καὶ ἃ μή. πότερον δὲ
τἀγαθὰ ἐνόμισαν a) δεῖν ποιεῖν, ἢ τὰ κακά;

y) Vid. §. 32.

z) *Non cum aliis ullis.* τις post adiectiva fere habet vim intendendi. Sic §. 42. οὐδέν τι χαλεποῦ πρ. ε. *cupis rem plane nihil difficultatis habentem.* Callim. H. in L. P. v. 77. διψάσας δ' ἄφατόν τι. v. 58. πουλύ τι φίλατο.

a) Cl. Reiskius corrigit: νομίσαν, sc. τὸ πλῆθος ἔγραψε, ut ante συνελθὸν καὶ δοκιμάσαν.

ταγαθὰ νὴ Δία, φάναι, ὦ μειράκιον, τὰ δὲ
43 κακὰ, οὔ. ἐὰν δὲ μὴ πλῆθος, ἀλλ᾽ (ὥσπερ ὅπου
ὀλιγαρχία ἐστὶν) ὀλίγοι συνελθόντες γράψωσιν,
ὅ, τι χρὴ ποιεῖν, ταῦτα τί ἐστι; πάντα, φά-
ναι, ὅσα δ᾽ ἂν τὸ κρατοῦν τῆς πόλεως, βουλευ-
σάμενον, ἃ χρὴ ποιεῖν, γράψῃ, νόμος καλεῖ-
ται. καὶ ἂν τύραννος οὖν κρατῶν τῆς πόλεως
γράψῃ τοῖς πολίταις, ἃ χρὴ ποιεῖν, καὶ ταῦτα
νόμος ἐστί; καὶ ὅσα τύραννος ἄρχων, φάναι, γρά-
44 φει, καὶ ταῦτα νόμος καλεῖται. βία δὲ, φάναι,
καὶ ἀνομία τί ἐστιν, ὦ Περίκλεις; ἆρ᾽ οὐχ ὅταν
ὁ κρείττων τὸν ἥττω μὴ πείσας, ἀλλὰ βιασάμε-
νος ἀναγκάσῃ ποιεῖν, ὅ, τι ἂν αὐτῷ δοκῇ; ἔμοι
γε δοκεῖ, φάναι τὸν Περικλέα. καὶ ὅσα ἄρα
τύραννος μὴ πείσας τοὺς πολίτας ἀναγκάζει
ποιεῖν γράφων, ἀνομία ἐστί; δοκεῖ μοι, φάναι
τὸν Περικλέα. ἀνατίθεμαι b) γάρ τοι, ὅσα
45 τύραννος μὴ πείσας γράφει, νόμον εἶναι. ὅσα
δὲ οἱ ὀλίγοι τοὺς πολλοὺς μὴ πείσαντες, ἀλλὰ
κρατοῦντες γράφουσι, πότερον βίαν φῶμεν, ἢ
μὴ φῶμεν εἶναι; πάντα δοκεῖ, φάναι τὸν Περι-
κλέα, ὅσα τις μὴ πείσας ἀναγκάζει τινὰ ποιεῖν,
εἴτε γράφων, εἴτε μὴ, βία μᾶλλον ἢ νόμος
εἶναι· καὶ ὅσα ἄρα τὸ πᾶν πλῆθος κρατοῦν τῶν
τὰ χρήματα ἐχόντων, γράφει μὴ πείσαν, βία
46 μᾶλλον ἢ νόμος ἂν εἴη; μάλα τοι, φάναι τὸν
Περικλέα, ὦ Ἀλκιβιάδη. καὶ ἡμεῖς τηλικοῦτοι
ὄντες, δεινοὶ τὰ τοιαῦτα ἦμεν· τοιαῦτα γὰρ
καὶ ἐμελετῶμεν καὶ ἐσοφιζόμεθα, οἷάπερ καὶ
σὺ

μάσαν. Verissime: quamquam et ἐνόμισαν explicari potest.

b) vid. ad II, 4, 4.

σὺ νῦν ἐμοὶ δοκεῖς μελετᾷν. τὸν δὲ Ἀλκιβιάδην φάναι· εἴθε σοι, ὦ Περίκλεις, τότε συνεγενόμην, ὅτε δεινότατος σαυτοῦ c) ταῦτα ἦσθα.
ἐπεὶ τοίνυν τάχιστα τῶν πολιτευομένων ὑπέλα- 47
βον κρείττονες εἶναι, Σωκράτει μὲν οὐκ ἔτι προσῄεσαν (οὔτε γὰρ αὐτοῖς ἄλλως ἤρεσκεν· εἰ δὲ προσέλθοιεν d), ὑπὲρ ὧν ἡμάρτανον ἐλεγχόμενοι, ἤχθοντο) τὰ δὲ τῆς πόλεως ἔπραττον,
ὧνπερ ἕνεκεν καὶ Σωκράτει προσῆλθον. ἀλλὰ 48
Κρίτων τε Σωκράτους ἦν ὁμιλητὴς, καὶ Χαιρεφῶν, καὶ Χαιρεκράτης, καὶ Σιμμίας, καὶ Κέβης, καὶ Φαίδων δὲ, καὶ ἄλλοι, οἱ ἐκείνῳ συνῆσαν, οὐχ ἵνα δημηγορικοὶ ἢ δικανικοὶ γένοιντο, ἀλλ᾽ ἵνα καλοί τε κἀγαθοὶ γενόμενοι, καὶ οἴκῳ, καὶ οἰκέταις, καὶ οἰκείοις, καὶ φίλοις, καὶ πόλει, καὶ πολίταις δύναιντο καλῶς χρῆσθαι. καὶ τούτων οὐδεὶς οὔτε νεώτερος οὔτε πρεσβύτερος ὢν,
οὔτ᾽ ἐποίησε κακὸν οὐδὲν, οὔτ᾽ αἰτίαν ἔχεν. ἀλ- 49
λὰ Σωκράτης γ᾽, ἔφη ὁ κατήγορος, τοὺς πατέρας προπηλακίζειν ἐδίδασκε, πείθων μὲν τοὺς συνόντας αὐτῷ, σοφωτέρους ποιεῖν τῶν πατέρων, φάσκων δὲ κατὰ νόμον ἐξεῖναι παρανοίας ἑλόντι καὶ τὸν πατέρα δῆσαι, τεκμηρίῳ τούτῳ χρώμενος, ὡς τὸν ἀμαθέστερον ὑπὸ τοῦ σοφωτέρου νόμι-
μον εἴη δεδέσθαι. Σωκράτης δὲ τὸν μὲν ἀμα- 50
θίας ἕνεκα δεσμεύοντα δικαίως ἂν καὶ αὐτὸν ᾤετο δεδέσθαι ὑπὸ τῶν ἐπισταμένων, ἃ μὴ αὐτὸς

c) Græcismus egregius superlativi pro comparativo. *Cum in hoc genere te ipse superabas, cum studiosior eras, quam in reliqua vita fuisti, aut quam nunc es: cum maxime talia tractabas.*

d) εἰ δὲ προσέλθοιεν: Sic rescripsi pro vulgato οὔτε.

ἐπίσταται· καὶ τῶν τοιούτων ἕνεκα πολλάκις
ἐσκόπει, τί διαφέρει μανίας ἀμαθία· καὶ τοὺς
μὲν μαινομένους ᾤετο συμφερόντως ἂν δεδέσθαι
καὶ αὐτοῖς καὶ τοῖς φίλοις, τοὺς δὲ μὴ ἐπισταμέ-
νους τὰ δέοντα, δικαίως ἂν μανθάνειν παρὰ τῶν
51 ἐπισταμένων. ἀλλὰ Σωκράτης γε, ἔφη ὁ κατή-
γορος, οὐ μόνον τοὺς πατέρας, ἀλλὰ καὶ τοὺς
ἄλλους συγγενεῖς ἐποίει ἐν ἀτιμίᾳ εἶναι παρὰ τοῖς
αὐτῷ συνοῦσι, λέγων, ὡς οὔτε τοὺς κάμνοντας,
οὔτε τοὺς δικαζομένους οἱ συγγενεῖς ὠφελοῦσιν, ἀλ-
λὰ τοὺς μὲν οἱ ἰατροὶ, τοὺς δὲ οἱ συνδικεῖν ἐπιστά-
52 μενοι. ἔφη δὲ, καὶ περὶ τῶν φίλων αὐτὸν λέ-
γειν, ὡς οὐδὲν ὄφελος εὔνους εἶναι, εἰ μὴ καὶ ὠφε-
λεῖν δυνήσονται· μόνους δὲ φάσκειν αὐτὸν ἀξίους
εἶναι τιμῆς τοὺς εἰδότας τὰ δέοντα, καὶ ἑρμη-
νεῦσαι δυναμένους. ἀναπείθοντα οὖν τοὺς νέους
αὐτὸν, ὡς αὐτὸς εἴη σοφώτατός τε, καὶ ἄλλους
ἱκανώτατος ποιῆσαι σοφοὺς, οὕτω διατιθέναι τοὺς
αὐτῷ συνόντας, ὥστε μηδαμοῦ e) παρ᾽ αὐτοῖς
53 τοὺς ἄλλους εἶναι πρὸς ἑαυτόν· ἐγὼ δὲ αὐτὸν οἶ-
δα μὲν καὶ περὶ πατέρων τε, καὶ τῶν ἄλλων
συγγενῶν τε, καὶ περὶ φίλων ταῦτα λέγοντα·
καὶ πρὸς τούτοις γε, διότι τῆς ψυχῆς ἐξελθού-
σης, ἐν ᾗ μόνῃ γίνεται φρόνησις, τὸ σῶμα τοῦ
οἰκειοτάτου ἀνθρώπου τὴν ταχίστην ἐξενέγκαντες
54 ἀφανίζουσιν. ἔλεγε δὲ, ὅτι καὶ ζῶν ἕκαστος
ἑαυτοῦ, ὃ πάντων μάλιστα φιλεῖ, τοῦ σώματος
ὅ, τι ἂν ἀχρεῖον ᾖ καὶ ἀνωφελὲς, αὐτός τε
ἀφαι-

e) ὥστε μηδὲν μηδαμοῦ ingeniose et eleganter corrigit Cl. Ruhnkenius. *Apud eos omnino nihil alios esse ad Socratem.* Idem post verba ταῦτα λέγοντα suspicatur esse lacunam. Sane non optime cohærent res et oratio.

ἀφαιρεῖ καὶ ἄλλῳ παρέχει f). αὐτοί τέ γε
αὑτῶν ὄνυχάς τε καὶ τρίχας καὶ τύλους ἀφαι-
ροῦσι, καὶ τοῖς ἰατροῖς παρέχουσι μετὰ πόνων τε
καὶ ἀλγηδόνων καὶ ἀποτέμνειν καὶ ἀποκάειν,
καὶ τούτου χάριν οἴονται δεῖν αὐτοῖς καὶ μισθὸν
τίνειν· καὶ τὸ σίαλον ἐκ τοῦ στόματος ἀποπλύου-
σιν, ὡς δύνανται ποῤῥωτάτω, διότι ὠφελεῖ
μὲν οὐδὲν αὐτοὺς ἐνόν, βλάπτει δὲ πολὺ μᾶλλον.
ταῦτα οὖν ἔλεγεν, οὐ τὸν μὲν πατέρα ζῶντα 55
κατορύττειν διδάσκων, ἑαυτὸν δὲ κατατέμνειν·
ἀλλ᾽ ἐπιδεικνύων, ὅτι τὸ ἄφρον, ἄτιμόν ἐστι· καὶ
παρεκάλει ἐπιμελεῖσθαι τοῦ ὡς φρονιμώτατον
εἶναι, καὶ ὠφελιμώτατον, ὅπως ἐάν τε ὑπὸ πα-
τρὸς, ἐάν τε ὑπὸ ἀδελφοῦ, ἐάν τε ὑπ᾽ ἄλλου τινὸς
βούληται τιμᾶσθαι, μὴ, τῷ οἰκεῖος εἶναι πιστεύων g),
ἀμελῇ, ἀλλὰ πειρᾶται, ὑφ᾽ ὧν ἂν βούλοιτο τι-
μᾶσθαι, τούτοις ὠφέλιμος εἶναι· ἔφη δ᾽ αὐτὸν ὁ 56
κατήγορος καὶ τῶν ἐνδοξοτάτων ποιητῶν ἐκλεγό-
μενον τὰ πονηρότατα, καὶ τούτοις μαρτυρίοις
χρώμενον, διδάσκειν τοὺς συνόντας κακούργους εἶναι
καὶ τυραννικούς· Ἡσιόδου h) μὲν τὸ

Ἔργον δ᾽ οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργείη δέ τ᾽ ὄνειδος·

τοῦτο δὲ λέγειν αὐτὸν i), ὡς ὁ ποιητὴς κελεύει
μηδενὸς ἔργου, μήτε ἀδίκου, μήτε αἰσχροῦ ἀπέ-

f) Int. ἀπὸ κοινοῦ: ἀφαιρεῖν.

g) Fretus propinquitate. Nominativus οἰκεῖος pendet a πιστεύων. v. ad c. 1. §. 9.

h) Ἔργ. καὶ Ἡμερ. v. 311.

i) Τοῦτο δὲ λέγειν αὐτὸν, i. e. hoc eum commemorare in hanc sententiam: sic mox §. 59. Ταῦτα δ᾽ αὐτὸν ἐξηγεῖσθαι, ὡς ὁ ποιητὴς &c. & mox: Σωκράτης δ᾽ οὐ ταῦτ᾽ ἔλεγεν. Itaque non opus cum Cl. Reiskio corrigere τούτῳ. Sed mox scripserim κελεύοι, ut l. c. ἐπαινοίη.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/39 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft

χεσθαι, ἀλλὰ καὶ ταῦτα ποιεῖν ἐπὶ τῷ κέρδει.
57 Σωκράτης δ' ἐπειδὴ ὁμολογήσαιτο τὸ μὲν ἐργάτην εἶναι, ὠφέλιμόν τε ἀνθρώπῳ καὶ ἀγαθὸν εἶναι, τὸ δὲ ἀργὸν, βλαβερόν τε καὶ κακὸν, καὶ τὸ μὲν ἐργάζεσθαι ἀγαθὸν, τὸ δὲ ἀργεῖν κακόν. τοὺς μὲν ἀγαθόν τι ποιοῦντας ἐργάζεσθαί τε, ἔφη, καὶ ἐργάτας ἀγαθοὺς εἶναι· τοὺς δὲ κυβεύοντας, ἤ τι ἄλλο πονηρὸν καὶ ἐπιζήμιον ποιοῦντας, ἀργοὺς ἀπεκάλει. ἐκ δὲ τούτων ὀρθῶς ἂν ἔχοι τὸ

Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργείη δέ τ' ὄνειδος.

58 τὸ δὲ Ὁμήρου k), ἔφη ὁ κατήγορος, πολλάκις αὐτὸν λέγειν, ὅτι Ὀδυσσεὺς

Ὅντινα μὲν βασιλῆα καὶ ἔξοχον ἄνδρα κιχείη,
Τόνδ' ἀγανοῖς ἐπέεσσιν ἐρητύσασκε παραστάς·
Δαιμόνι', οὔ σε ἔοικε κακὸν ὣς δειδίσσεσθαι,
Ἀλλ' αὐτός τε κάθησο, καὶ ἄλλους ἵδρυε λαούς.
Ὃν l) δ' αὖ δήμου τ' ἄνδρα ἴδοι, βοόωντά τ' ἐφεύροι,
Τὸν σκήπτρῳ ἐλάσασκεν, ὁμοκλήσασκέ τε μύθῳ·
Δαιμόνι', ἀτρέμας ἧσο, καὶ ἄλλων μῦθον ἄκουε,
Οἳ σέο φέρτεροί εἰσι· σὺ δ' ἀπτόλεμος καὶ ἄναλκις,
Οὔτε ποτ' ἐν πολέμῳ ἐναρίθμιος, οὔτ' ἐνὶ βουλῇ.

Ταῦτα

k) Iliad. β'. 189. f. l) Ibid. v. 198. f.

Ταῦτα δὲ αὐτὸν ἐξηγεῖσθαι, ὡς ὁ ποιητὴς ἐπαι-
νοίη παίεσθαι τοὺς δημότας καὶ πένητας. Σω- 59
κράτης δ' οὐ ταῦτ' ἔλεγεν (καὶ γὰρ ἑαυτὸν οὕτω
γ' ἂν ᾤετο δεῖν παίεσθαι), ἀλλ' ἔφη, δεῖν τοὺς
μήτε λόγῳ μήτε ἔργῳ ὠφελίμους ὄντας, μήτε
στρατεύματι m), μήτε πόλει, μήτε αὐτῷ τῷ
δήμῳ, εἴτι δέοι, βοηθεῖν ἱκανοὺς, ἄλλως τ' ἐὰν
πρὸς τούτῳ καὶ θρασεῖς ὦσι, πάντα τρόπον κω-
λύεσθαι, κἂν πάνυ πλούσιοι τυγχάνωσιν ὄντες.
ἀλλὰ Σωκράτης γε, τἀναντία τούτων, φανερὸς 60
ἦν καὶ δημοτικὸς καὶ φιλάνθρωπος ὤν. ἐκεῖνος
γὰρ πολλοὺς ἐπιθυμητὰς καὶ ἀστοὺς καὶ ξένους
λαβὼν, οὐδένα πώποτε μισθὸν τῆς συνουσίας
ἐπράξατο, ἀλλὰ πᾶσιν ἀφθόνως ἐπήρκει τῶν
ἑαυτοῦ· ὧν τινες μικρὰ μέρη, παρ' ἐκείνου προῖ-
κα λαβόντες, πολλοῦ τοῖς ἄλλοις ἐπώλουν, καὶ
οὐκ ἦσαν, ὥσπερ ἐκεῖνος, δημοτικοί. τοῖς γὰρ
μὴ ἔχουσι χρήματα διδόναι οὐκ ἤθελον διαλέγε-
σθαι. ἀλλὰ Σωκράτης γε καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους 61
ἀνθρώπους κόσμον τῇ πόλει παρεῖχε, πολλῷ
μᾶλλον ἢ Λίχας τῇ Λακεδαιμονίων, ὃς ὀνομαστὸς
ἐπὶ τούτῳ γέγονε. Λίχας μὲν γὰρ ταῖς γυμνο-
παιδίαις τοὺς ἐπιδημοῦντας ἐν Λακεδαίμονι ξένους
ἐδείπνιζε n)· Σωκράτης δὲ διὰ παντὸς τοῦ βίου
τὰ

m) Excidit copula. Scr. καὶ μήτε στρ. &c. Mox pro ἄλλως τ' ἐὰν legendam videtur ἄλλως τε κἂν. Non enim copula in hac forma abesse posse videtur: nec aliter uspiam reperi.

n) Huius λειτουργίας cum laude mentio fit ap. Plutarch. in παραγγελμ. πολιτ. p. 823. ed. Wechel. γυμνοπαιδία autem ludus fuit Spartanus, inprimis solemnis, quo pueri nudi saltabant. v. Plato de Legg. I. p. 633. Pausan. L. III. c. 11. Lucianus de saltatione c. 12. & ibi Grævius, & qui ab eo citantur, M. Solanus & Gesnerus. Scripsi autem γυμνοπαιδίαις, non γυ-
μνοπαι-

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/41 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

τὰ ἑαυτοῦ δαπανῶν τὰ μέγιστα πάντας τοὺς βου-
λομένους ὠφέλει· βελτίους γὰρ ποιῶν τοὺς συγ-
62 γιγνομένους ἀπέπεμπεν. ἐμοὶ μὲν δὴ Σωκρά-
της, τοιοῦτος ὤν, ἐδόκει τιμῆς ἄξιος εἶναι τῇ
πόλει μᾶλλον ἢ θανάτου· καὶ κατὰ τοὺς νόμους
δὲ σκοπῶν ἄν τις, τοῦθ᾽ εὕροι. Κατὰ γὰρ τοὺς
νόμους, ἐάν τις φανερὸς γένηται κλέπτων, ἢ λω-
ποδυτῶν, ἢ βαλαντιοτομῶν, ἢ τοιχορυχῶν, ἢ
ἀνδραποδιζόμενος, ἢ ἱεροσυλῶν, τούτοις o) θά-
νατός ἐστιν ἡ ζημία· ὧν ἐκεῖνος πάντων ἀνθρώ-
63 πων πλεῖστον ἀπεῖχεν. ἀλλὰ μὴν τῇ πόλει γε
οὔτε πολέμου κακῶς συμβάντος, οὔτε στάσεως,
οὔτε προδοσίας, οὔτε ἄλλου κακοῦ οὐδενὸς πώποτε
αἴτιος ἐγένετο. οὐδὲ μὴν ἰδίᾳ γε οὐδένα πώποτε
ἀνθρώπων οὔτε ἀγαθῶν ἀπεστέρησεν, οὔτε κακοῖς
περιέβαλεν· ἀλλ᾽ οὐδ᾽ αἰτίαν τῶν εἰρημένων οὐδε-
64 νὸς πώποτ᾽ ἔσχε. πῶς οὖν ἔνοχος ἂν εἴη τῇ γρα-
φῇ, ὃς ἀντὶ μὲν τοῦ μὴ νομίζειν θεούς, (ὡς ἐν
τῇ γραφῇ ἐγέγραπτο) φανερὸς ἦν θεραπεύων
τοὺς θεοὺς μάλιστα τῶν ἄλλων ἀνθρώπων· ἀντὶ
δὲ τοῦ διαφθείρειν τοὺς νέους, (ὃ δὴ ὁ γραψάμε-
νος

μνοπαιδείαις, ut est in vulgg. vitiose. Nam in optimis Thucydidis, Platonis, Luciani, Plutarchi, Pausaniæ editionibus est ι, non ει. quin Suidas distinguit inter γυμνοπαιδείαν & γυμνοπαιδίαν, ita, ut illa sit palæstra, in qua Lycurgus iusserit nudos exerceri pueros, hæc autem saltatio nudorum puerorum. Illud autem nihil interest, utrum γυμνόπαιδία an γυμνοπαιδιὰ scribatur, quae scriptura posterior est ap. Platonem & aliis in libris. Nam etsi παιδιὰ scribendum est, non παιδία, ut est vitiose interdum in libris editis: tamen in composito accentus retrahi potest, ut fit etiam in aliis. Ceterum γυμνοπαιδίαις dicitur, ut ap. Latinos: *ludis*, pro, die ludorum, sic, pro tempore illorum ludorum.

o) Τις - τούτοις. non raro pluralis ponitur post τις, si habere potest vim pluralis, ut hic.

νος αὐτὸν ᾐτιᾶτο) φανερὸς ἦν, τῶν συνόντων τοὺς πονηρὰς ἐπιθυμίας ἔχοντας, τούτων μὲν παύων, τῆς δὲ καλλίστης καὶ μεγαλοπρεπεστάτης ἀρετῆς, ᾗ πόλεις τε καὶ οἴκους εὖ οἰκοῦσι, προτρέπων ἐπιθυμεῖν· ταῦτα δὲ πράττων, πῶς οὐ μεγάλης ἄξιος ἦν τιμῆς τῇ πόλει;

CAPUT III.

Qualis & verbis & factis totaque vita Socrates fuerit.

Ὡς δὲ δὴ ὠφελεῖν ἐδόκει μοι τοὺς ξυνόντας, τὰ μὲν ἔργῳ δεικνύων ἑαυτὸν οἷος ἦν, τὰ δὲ καὶ διαλεγόμενος, τούτων a) δὴ γράψω, ὁπόσα ἂν διαμνημονεύσω. τὰ μὲν τοίνυν πρὸς τοὺς θεοὺς φανερὸς ἦν καὶ ποιῶν καὶ λέγων, ᾗπερ ἡ Πυθία ἀποκρίνεται τοῖς ἐρωτῶσι, πῶς δεῖ ποιεῖν ἢ περὶ θυσίας, ἢ περὶ προγόνων θεραπείας, ἢ περὶ ἄλλου τινὸς τῶν τοιούτων. ἥτε γὰρ Πυθία νόμῳ πόλεως, ἀναιρεῖ, ποιοῦντας εὐσεβῶς ἂν ποιεῖν. Σωκράτης τε οὕτω καὶ αὐτὸς ἐποίει, καὶ τοῖς ἄλλοις παρῄνει· τοὺς δὲ ἄλλως πως ποιοῦντας περιέργους καὶ ματαίους ἐνόμιζεν εἶναι. καὶ 2
εὔχετο δὲ πρὸς τοὺς θεοὺς ἁπλῶς τἀγαθὰ διδόναι, ὡς τοὺς θεοὺς κάλλιστα εἰδότας b), ὁποῖα ἀγα-

a) ἀνακόλουθον est in his verbis. Nam τούτων non respondet τῷ ὡς, cui respondere debebat, sed potius refertur ad τὰ μὲν - τὰ δέ· aut ad sensum, nam pro ὡς δὲ δὴ ὠ. ἐ. poterat etiam dici: ἃ δὲ δὴ ὠ. ἐ.

b) Pro τῶν Θεῶν εἰδότων. Semel hic tironum causa dixisse

ἀγαθά ἐστι· τοὺς δὲ εὐχομένους χρυσίον, ἢ ἀργύριον, ἢ τυραννίδα, ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, οὐδὲν διάφορον ἐνόμιζεν εὔχεσθαι, ἢ εἰ κυβείαν, ἢ μάχην, ἢ ἄλλο τι εὔχοιντο τῶν φανερῶς ἀδήλων,
3 ὅπως ἀποβήσοιτο. Θυσίας δὲ θύων μικρὰς ἀπὸ μικρῶν, οὐδὲν ἡγεῖτο μειοῦσθαι τῶν ἀπὸ πολλῶν καὶ μεγάλων πολλὰ καὶ μεγάλα c) θυόντων. οὔτε γὰρ τοῖς θεοῖς ἔφη καλῶς ἔχειν, εἰ ταῖς μεγάλαις θυσίαις μᾶλλον, ἢ ταῖς μικραῖς ἔχαιρον. πολλάκις γὰρ ἂν αὐτοῖς τὰ παρὰ τῶν πονηρῶν μᾶλλον, ἢ τὰ παρὰ τῶν χρηστῶν εἶναι κεχαρισμένα· οὔτ᾽ ἂν d) τοῖς ἀνθρώποις ἄξιον εἶναι ζῆν, εἰ τὰ παρὰ τῶν πονηρῶν μᾶλλον ἦν κεχαρισμένα τοῖς θεοῖς, ἢ τὰ παρὰ τῶν χρηστῶν· ἀλλ᾽ ἐνόμιζε τοὺς θεοὺς ταῖς παρὰ τῶν εὐσεβεστάτων τιμαῖς μάλα χαίρειν. ἐπαινέτης δ᾽ ἦν τοῦ ἔπους τούτου·

Καδδύ-

xisse sufficiet, Atticos non solum Genitivis consequentiæ uti, sed etiam Nominativis, Dativis & Accusativis: in quo fere casum substantivi aut vim verbi præcedentis respiciunt. Hic sunt accusativi, quia præcedit accusativus θεούς. De Nominativis agit Küsterus ad Aristoph. Plutum p. 6. b. Periz. ad Aelian. II. 11. de Nominat. Dativo & Accus. vid. Sylburg. ad Pausan. p. 930. 931. Cel. Dukeri Ind. rerum in notis ad Thucyd. ut alios prætermittam.

c) Pro πολλὰς &c. Solemne est Græcis negligere genus præcedentis substantivi, & neutrum ponere, ut intelligatur χρῆμα, ἔργον. Latini etiam *quæ res* aut *quod* scil. *negotium* ponunt post nomina formarum, tamquam, *pecuniam, pulchritudinem.* inprimis Sallustius, imitatione cum Græcorum in uniuersum, tum præsertim Thucydidis, qui inprimis hoc facere frequenter solet, ut obseruatum est Suidæ in Thucydide: οὗτος ὁ συγγραφεὺς μεταβαίνειν εἴωθεν ἀπὸ τῶν θηλυκῶν εἰς οὐδέτερα. conf. ad II, 3, 1.

d) Cl. Reiskius eleganter: οὔτ᾽ αὖ. & infra pro πάντ᾽ ἀνθρώπεια, πάντα τ᾽ ἀνθρώπινα.

Καδδύναμιν δ' ἔρδειν ἱερ' ἀθανάτοισι θεοῖσι e)
καὶ πρὸς φίλους δὲ, καὶ ξένους, καὶ πρὸς τὴν
ἄλλην δίαιταν καλὴν, ἔφη, παραίνεσιν εἶναι τὴν
Καδδύναμιν ἔρδειν. εἰ δέ τι δόξειεν αὐτῷ ση- 4
μαίνεσθαι παρὰ θεῶν, ἧττον ἂν ἐπείσθη παρὰ
τὰ σημαινόμενα ποιῆσαι, ἢ εἴ τις αὐτὸν ἔπειθεν
ὁδοῦ λαβεῖν ἡγεμόνα τυφλὸν καὶ μὴ εἰδότα τὴν
ὁδὸν, ἀντὶ βλέποντος καὶ εἰδότος. καὶ τῶν ἄλ-
λων δὲ μωρίαν κατηγόρει, οἵτινες παρὰ τὰ πα-
ρὰ τῶν θεῶν σημαινόμενα ποιοῦσί τι, φυλαττό-
μενοι τὴν παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ἀδοξίαν. αὐτὸς
δὲ πάντ' ἀνθρώπινα ὑπερεώρα πρὸς τὴν παρὰ
τῶν θεῶν ξυμβουλίαν. διαίτῃ δὲ τήν τε ψυχὴν 5
ἐπαίδευσε καὶ τὸ σῶμα, ᾗ χρώμενος ἄν τις, εἰ
μή τι δαιμόνιον εἴη f), θαῤῥαλέως καὶ ἀσφα-
λῶς διάγοι, καὶ οὐκ ἂν ἀπορήσειε τοσαύτης δα-
πάνης. οὕτω γὰρ εὐτελὴς ἦν, ὡς οὐκ οἶδ' εἴ τις
οὕτως ἂν ὀλίγα ἐργάζοιτο, ὥστε μὴ λαμβάνειν
τὰ Σωκράτει ἀρκοῦντα. σίτῳ μὲν γὰρ τοσούτῳ
ἐχρῆτο, ὅσον ἡδέως ἤσθιε. καὶ ἐπὶ τούτῳ g)
οὕτως παρεσκευασμένος ᾔει, ὥστε τὴν ἐπιθυμίαν
τοῦ σίτου ὄψον αὐτῷ εἶναι. ποτὸν δὲ πᾶν ἡδὺ ἦν
αὐτῷ, διὰ τὸ μὴ πίνειν, εἰ μὴ διψῴη. εἰ δὲ 6
ποτε κληθεὶς ἐθελήσειεν ἐπὶ δεῖπνον ἐλθεῖν, ὃ
τοῖς πλείστοις ἐργωδέστατόν ἐστιν, ὥστε φυλάξα-
σθαι τὸ ὑπὲρ τὸν καιρὸν ἐμπίπλασθαι, τοῦτο ῥᾳ-
δίως πάνυ ἐφυλάττετο. τοῖς δὲ μὴ δυναμένοις
τοῦτο

e) Hesiod. Ἐργ. καὶ Ἡμ. v. 336.

f) *Nisi Deo secus videatur: nisi Deus ipse aliquid impedimenti obiiciat.*

g) Steph. ἐπὶ τοῦτο legendum censet. Cl. Reiskius τοῦτον sc. σῖτον. vid. ad c. 7. l. III, 2, 3. ubi pariter datiuus in hac forma.

τοῦτο ποιεῖν συνεβούλευε φυλάττεσθαι τὰ πείθον-
τα μὴ πεινῶντας ἐσθίειν, μηδὲ διψῶντας πίνειν.
καὶ γὰρ τὰ λυμαινόμενα h) γαστέρας καὶ κε-
7 φαλὰς, καὶ ψυχὰς, ταῦτ᾽, ἔφη, εἶναι. οἴε-
σθαι δ᾽ ἔφη ἐπισκώπτων καὶ τὴν Κίρκην ὗς ποιεῖν,
τοιούτοις πολλοῖς δειπνίζουσαν i). τὸν δὲ Ὀδυσ-
σέα Ἑρμοῦ τε ὑποθημοσύνῃ, καὶ αὐτὸν k) ἐγ-
κρατῆ ὄντα, καὶ ἀποχόμενον τοῦ l) ὑπὲρ τὸν
καιρὸν τῶν τοιούτων ἅπτεσθαι, διὰ ταῦτα οὐδὲ
γενέσθαι ὗν. τοιαῦτα μὲν περὶ τούτων ἔπαιζεν,
8 ἅμα σπουδάζων. ἀφροδισίων δὲ m), παρῄνει
τῶν καλῶν ἰσχυρῶς ἀπέχεσθαι. οὐ γὰρ, ἔφη,
ῥάδιον εἶναι τῶν τοιούτων ἁπτόμενον σωφρονεῖν.
ἀλλὰ καὶ Κριτόβουλόν ποτε τὸν Κρίτωνος πυθό-
μενος, ὅτι ἐφίλησε τὸν Ἀλκιβιάδου υἱὸν καλὸν
ὄντα, παρόντος τοῦ Κριτοβούλου ἤρετο Ξενοφῶν-
9 τα. εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Ξενοφῶν, οὐ σὺ Κριτό-
βουλον ἐνόμιζες εἶναι τῶν σωφρονικῶν ἀνθρώπων
μᾶλλον ἢ τῶν θρασέων n), καὶ τῶν προνοητι-
κῶν

h) Sic est et III, 14, 5. Non ergo certum est, quod Schol. Aristoph. ad Nub. 925. dicit, Atticos huic verbo dativum iungere, ut ibi fecit Aristophanes. Nam ipse Equit. 1281. addidit accusativum. Vide exemplorum nubem ap. Wetstenium ad Acta App. VIII, 3.

i) Fabula est ap. Homer. Odyss. K.

k) *Sua sponte*, etiam si non moneretur a Mercurio. Callim. H. in Apoll. v. 6. αὐτοὶ νῦν κατοχῆες ἀνακλίνεσθε πυλάων. Sic etiam Latini. Terent. Andr. I. 2. 22. *animus ipse aegrotus*, h. e. sua sponte ad vitia proclivis, etiam sine magistro improbo.

l) Non dubitavi in contextu ponere e coniectura Stephani τοῦ, cum ἀποσχόμενον genitivum requirat. vulgo: τό.

m) Intell. περί. *quod ad res Venereas attinet.*

n) Vulgo: ἐραστῶν. θρασέων erat in margine Leunclavii, quod est sequentibus accommodatius. Nulla enim mentio ἐραστοῦ, sed tantum audacis & temerarii. ἐραστῶν est interpretamentum. Nempe Critobulus a Socrate appellabatur

κῶν μᾶλλον ἢ τῶν ἀνοήτων τε καὶ ῥιψοκινδύνων; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν. νῦν τοίνυν νόμιζε αὐτὸν θερμουργότατον εἶναι καὶ λεωργότατον o). οὗτος κἂν εἰς μαχαίρας κυβιστήσειε p), κἂν εἰς πῦρ ἅλλοιτο. καὶ τί δὴ, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἰδὼν 10
ποιοῦντα, ταῦτα κατέγνωκας αὐτοῦ; οὐ γὰρ οὗτος, ἔφη, ἐτόλμησε τὸν Ἀλκιβιάδου υἱὸν φιλῆσαι, ὄντα εὐπροσωπότατον καὶ ὡραιότατον; ἀλλ᾽ εἰ μέντοι, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, τοιοῦτόν ἐστι τὸ ῥιψοκίνδυνον ἔργον, κἂν ἐγὼ δοκῶ μοι τὸν κίνδυνον τοῦτον ὑπομεῖναι. ὦ τλῆμον, ἔφη ὁ Σωκρά- 11
της, καὶ τί ἂρ᾽ οἴει παθεῖν καλὸν φιλήσας; ἆρ᾽ οὐκ ἂν αὐτίκα μάλα δοῦλος ἀντ᾽ ἐλευθέρου εἶναι; πολλὰ δὲ δαπανᾷν εἰς βλαβερὰς ἡδονάς; πολλὴν δὲ ἀσχολίαν ἔχειν τοῦ ἐπιμεληθῆναί τινος καλοῦ κἀγαθοῦ; σπουδάζειν δὲ ἀναγκασθῆναι ἐφ᾽ οἷς οὐδ᾽ ἂν μαινόμενος σπουδάσειεν; ὦ Ἡράκλεις, 12
ἔφη Ξενοφῶν, ὡς δεινήν τινα λέγεις δύναμιν τοῦ φιλήματος εἶναι. καὶ τοῦτο, ἔφη ὁ Σωκράτης, θαυμάζεις; οὐκ οἶσθα, ἔφη, ὅτι τὰ φαλάγγια, οὐδ᾽ ἡμιωβολιαῖα τὸ μέγεθος ὄντα, προσαψάμενα μόνον τῷ στόματι, ταῖς τε ὀδύναις ἐπιτρίβει τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τοῦ φρονεῖν ἐξίστησι; ναὶ μὰ Δί᾽, ἔφη ὁ Ξενοφῶν. ἐνίησι γάρ τι τὰ φα- 13
λάγγια κατὰ τὸ δῆγμα, ὦ μωρὲ, ἔφη Σωκράτης, τοὺς δὲ καλοὺς οὐκ οἴει φιλοῦντας ἐνιέναι τι, ὅ, τι σὺ q) οὐχ ὁρᾷς; οὐκ οἶσθ᾽ ὅτι τοῦτο τὸ θηρίον, ὃ καλοῦσι καλὸν καὶ ὡραῖον, τοσούτῳ δεινότερον

labatur θρασὺς, quia amabat puerum, eumque osculatus erat; mox ῥιψοκίνδυνος.

o) λεωργ. habet Pollux. Sed & ap. Aeschylum est λεωργ. Prom. 5. ubi v. Stanl.

p) v. Ind.

q) ὅ συ coniectura Steph.

τερόν ἐστι τῶν φαλαγγίων, ὅσῳ ἐκεῖνα μὲν ἁψά-
μενα, τοῦτο δὲ οὐδ' ἁπτόμενον, ἐάν τις αὐτὸ θεᾶ-
ται, ἐνίησί τε καὶ πάνυ πόῤῥωθεν τοιοῦτον, ὥστε
μαίνεσθαι ποιεῖν; ἴσως δὲ καὶ οἱ ἔρωτες τοξόται
διὰ τοῦτο καλοῦνται, ὅτι καὶ πόῤῥωθεν οἱ καλοὶ
τιτρώσκουσιν. ἀλλὰ συμβουλεύω σοι, ὦ Ξενο-
φῶν, ὁπότ' ἂν ἴδῃς τινὰ καλὸν, φεύγειν προ-
τροπάδην r). σοὶ δὲ, ὦ Κριτόβουλε, συμβου-
λεύω ἀπενιαυτίσαι· μόλις γὰρ ἂν ἴσως ἐν το-
14 σούτῳ χρόνῳ τὸ δῆγμα ὑγιὴς γένοιο s). οὕτω
δὴ καὶ ἀφροδισιάζειν τοὺς μὴ ἀσφαλῶς ἔχοντας
πρὸς ἀφροδίσια ᾤετο χρῆναι πρὸς τοιαῦτα t),
οἷα, μὴ πάνυ μὲν δεομένου τοῦ σώματος, οὐκ ἂν
προσδέξαιτο ἡ ψυχὴ, δεομένου δὲ, οὐκ ἂν πρά-
γματα παρέχοι. αὐτὸς δὲ πρὸς ταῦτα φανε-
ρὸς ἦν οὕτω παρεσκευασμένος, ὥστε ῥᾷον ἀπέ-
χεσθαι τῶν καλλίστων καὶ ὡραιοτάτων, ἢ οἱ ἄλ-
15 λοι τῶν αἰσχίστων καὶ ἀωροτάτων. περὶ μὲν δὴ
βρώσεως καὶ πόσεως καὶ ἀφροδισίων, οὕτω κα-
τεσκευασμένος ἦν, καὶ ᾤετο οὐδὲν ἂν ἧττον ἀρ-
κούντως ἥδεσθαι τῶν πολλὰ ἐπὶ τούτοις πραγμα-
τευομένων, λυπεῖσθαι δὲ πολὺ ἔλαττον.

CAPUT

r) Eadem forma usus Orpheus de Lapidibus in prooem. μητέρα δ' ἡρώων ἀρετὴν ἀπάτερθε κλύοντες προτροπάδην φεύγουσι. ibid. ἐγὼ δ' ἐς γαῖαν ὀρούσας προτροπάδην. item Heliodor. Aethiop. IX. p. 439. fin.

s) Stobæus ὑγιὲς γένοιτο. Sed vulgata est elegantior.

t) Ordo constructionis est: ᾤετο, χρῆναι τοὺς μ. α. π. τ. α. ἔχοντας, ἀφροδισιάζειν πρὸς τοιαῦτα putabat eos, qui se non possent a Venere abstinere, eo genere Veneris uti oportere, quod non magnopere appeteret animus, nisi corpus vehementer postularet &c.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/48 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

CAPVT IV.

Socrates Deos esse demonstrat.

Εἰ δέ τινες Σωκράτην νομίζουσιν (ὡς ἔνιοι γρά-
φουσί τε καὶ λέγουσι περὶ αὐτοῦ τεκμαιρόμε-
νοι) προτρέψασθαι μὲν ἀνθρώπους ἐπ' ἀρετὴν
κράτιστον γεγονέναι, προαγαγεῖν δὲ ἐπ' αὐτὴν
οὐχ ἱκανόν· σκεψάμενοι, μὴ μόνον ἃ ἐκεῖνος κο-
λαστηρίου ἕνεκα τοὺς πάντ' οἰομένους εἰδέναι ἐρω-
τῶν ἤλεγχεν, ἀλλὰ καὶ ἃ λέγων συνημέρευε
τοῖς συνδιατρίβουσι, δοκιμαζόντων, εἰ ἱκανὸς ἦν
βελτίους ποιεῖν τοὺς συνόντας. λέξω δὲ πρῶτον, 2
ἅ ποτε αὐτοῦ ἤκουσα περὶ τοῦ δαιμονίου διαλεγο-
μένου πρὸς Ἀριστόδημον τὸν μικρὸν ἐπικαλούμενον.
καταμαθὼν γὰρ αὐτὸν οὔτε θύοντα τοῖς θεοῖς
μηχανώμενον a), οὔτε μαντικῇ χρώμενον, ἀλλὰ
καὶ τῶν ποιούντων ταῦτα καταγελῶντα· εἰπέ
μοι, ἔφη, ὦ Ἀριστόδημε, ἔστιν οὕς τινας ἀνθρώ-
πων τεθαύμακας b) ἐπὶ σοφίᾳ; ἔγωγ', ἔφη.
καὶ ὅς, λέξον ἡμῖν, ἔφη, τὰ ὀνόματα αὐτῶν. 3
ἐπὶ μὲν τοίνυν ἐπῶν ποιήσει Ὅμηρον ἔγωγε μά-

a) Pro μηχανώμενον Leunclavius coniicit legendum: οὔτε εὐχόμενον. Si μηχανώμενον est a Xenophonte, sensus hic est: animadvertit Socrates, Aristodemum, *si quid moliretur*, non, ut ceteros, Deos sacrificiis placare, aut divinatione uti, ut, quem eventum res sit habitura, cognosceret. Intell. τι.

b) Observent tirones genuinam vim perfecti: *miratus sum & adhuc miror.* neque enim desierat Homerum mirari, nec reliquos, quos nominat. Sic Chryses ap. Homer. Iliad. α. 37. ad Apollinem: ὃς Χρύσην ἀμφιβέβηκας i. *tuitus es & adhuc tueris* s. *tueri soles*. conf. Callim. H. in Del. v. 27. et Cel. Clarkium ad Homer. l. c.

λιστα τεθαύμακα, ἐπὶ δὲ διθυράμβῳ Μελανιππίδην c), ἐπὶ δὲ τραγῳδίᾳ Σοφοκλέα d), ἐπὶ δὲ ἀνδριαντοποιίᾳ Πολύκλειτον, ἐπὶ δὲ ζωγρα-
4 φίᾳ Ζεῦξιν. πότερά σοι δοκοῦσιν οἱ ἀπεργαζόμενοι εἴδωλα ἄφρονά τε καὶ ἀκίνητα, ἀξιοθαυμαστότεροι εἶναι, ἢ οἱ ζῶα ἔμφρονά τε καὶ ἐνεργά; πολὺ, νὴ Δία, οἱ ζῶα, εἴπερ γε μὴ τύχῃ τινὶ, ἀλλὰ ὑπὸ γνώμης ταῦτα γένηται. τῶν δὲ ἀτεκμάρτως ἐχόντων, ὅτου ἕνεκά ἐστι, καὶ τῶν φανερῶς ἐπ᾽ ὠφελείᾳ ὄντων, πότερα τύχης καὶ πότερα γνώμης ἔργα κρίνεις; πρέπει μὲν τὰ
5 ἐπ᾽ ὠφελείᾳ γιγνόμενα γνώμης εἶναι ἔργα. οὐκοῦν δοκεῖ σοι ὁ e) ἐξ ἀρχῆς ποιῶν ἀνθρώπους, ἐπ᾽ ὠφελείᾳ προσθεῖναι αὐτοῖς, δι᾽ ὧν αἰσθάνονται, ἕκαστα, ὀφθαλμοὺς μὲν, ὥσθ᾽ ὁρᾶν τὰ ὁρατὰ, ὦτα δὲ, ὥστ᾽ ἀκούειν τὰ ἀκουστά. ὀσμῶν γε μὴν, εἰ μὴ ῥῖνες προσετέθησαν f), τί ἂν ἡμῖν ὄφελος ἦν; τίς δ᾽ ἂν αἴσθησις ἦν γλυκέων καὶ δριμέων καὶ πάντων τῶν διὰ στόματος ἡδέων, εἰ μὴ γλῶτ-
6 τα τούτων γνώμων ἐνειργάσθη; πρὸς δὲ τούτοις, οὐ δοκεῖ σοι καὶ τὸ δὲ προνοίας ἔργῳ ἐοικέναι g), τὸ,

c) Melanippides Melius, Critonis filius. Vixit Olympiad. LXV. v. Suidas & Fabric. Bibl. Gr. II, 15. p. 585.

d) Scilicet quod minus tumidus esset Aeschylo, & sublimior Euripide. Etiam Cicero Sophoclem Tragicorum principem facit in Oratore c. 1.

e) Articulum ὁ, quem recepi, manifeste requirit Graeci sermonis ratio.

f) Secutus sum cum Cl. Wels lectionem, quae est in margine Leunclav. e coniectura Stephani, nam in textu est: προετέθησαν. Centies hae praepositiones in compositis confunduntur in libris editis & scriptis.

g) Praetuli vulgatae ἔργον correctionem verissimam Leunclavii, quae unicuique in mentem venire debet, ἔργῳ. Mox n. 7. ἔοικε ταῦτα τεχνήματι. item: ἔοικε μηχανήμασι. Plato Phaed. p. 62. B. ἔοικε τοῦτο ἀτόπῳ, & sic ille sexcenties.

τὸ, ἐπεὶ ἀσθενὴς μέν ἐστιν ἡ ὄψις, βλεφάροις αὐτὴν θυρῶσαι h), ἃ, ὅταν μὲν αὐτῇ χρῆσθαί τι δέῃ, ἀναπετάννυται, ἐν δὲ τῷ ὕπνῳ συγκλείεται; ὡς δ' ἂν μηδὲ ἄνεμοι βλάπτωσιν, ἡθμὸν i) βλεφαρίδας ἐμφῦσαι, ὀφρῦσί τε ἀπογεισῶσαι k) τὰ ὑπὲρ τῶν ὀμμάτων, ὡς μηδ' ὁ ἐκ τῆς κεφαλῆς ἱδρὼς κακουργῇ· τὸ δὲ, τὴν ἀκοὴν δέχεσθαι μὲν πάσας φωνὰς, ἐμπίπλασθαι δὲ μήποτε· καὶ τοὺς μὲν πρόσθεν ὀδόντας πᾶσι ζώοις οἵους τέμνειν εἶναι, τοὺς δὲ γομφίους οἵους παρὰ τούτων δεξαμένους λεαίνειν· καὶ στόμα μὲν, δι' οὗ, ὧν ἐπιθυμεῖ τὰ ζῶα, εἰσπέμπεται, πλησίον ὀφθαλμῶν καὶ ῥινῶν καταθεῖναι. ἐπεὶ δὲ τὰ ἀποχωροῦντα δυσχερῆ, ἀποστρέψαι τοὺς

h) θυρῶσαι & ſequentes aoriſti activi habent vim paſſivam. Cuius enallages exempla apud Ariſtophanem, Thucydidem aliosque paſſim occurrunt.

i) ἡθμὸς eſt colum, cuius in conviviis divitum erat uſus ad percolandum vinum & frigidam e nive factam. Scripſimus autem in prima litera aſperum ſpiritum, non lenem, ut vulgo fit, auctore Stephano. Nam diſerte Apollonii Scholiaſtes: ἡθμὸς δασύνεται, & in antiquiſſima Inſcriptione Sigea eſt ΗΕΘΜΟΣ. v. Chishul. ad Inſcript. Sig. p. 37. 76. 77. Ceterum fruſtra hanc vocem ſollicitat Victorius Var. Lect. XXIV. 16. & θρίγκον aut ſimile verbum reponi vult, quod munitionis genus ſignificat, quia Cicero Nat. D. II. 57., qui ad hunc locum reſpexiſſe videtur, *pilorum vallum* dixit. Nam pili illi quidem præſtant *valli* uſum, ſed etiam *coli*, quod, ſi quid incidit, propter denſitatem retinent. Quæ autem neceſſitas eſt credendi, Ciceronem verbum Xenophontis exprimere voluiſſe, qui nec ἀπογεισῶσαι nec alia omnia expreſſit?

k) De verbo ἀπογεισῶσαι vid. Victor. l. c. add. Weſſeling. V. Cel. ad Diodor. Sic. V. p. 294. Γεῖσον eſt ap. Aratum v. 952. ubi v. Schol. qui dicit eſſe idem, quod σκόμια, quæ eſt vox infimæ Græcitatis, non obſervata Cangio. add. Ruhnkenium, græce doctiſſimum virum, ad Timæi Gloſſas Platon. in γεῖσα.

τούτων ὀχετοὺς, καὶ ἀπενεγκεῖν, ᾗ δυνατὸν
προσωτάτω, ἀπὸ τῶν αἰσθήσεων l)· ταῦτα
οὕτω προνοητικῶς πεπραγμένα, ἀπορεῖς, πότε-
7 ρα τύχης ἢ γνώμης ἔργα ἐστίν; οὐ, μὰ τὸν Δί',
ἔφη, ἀλλ' οὕτω γε σκοπουμένῳ πάνυ ἔοικε ταῦτα
σοφοῦ τινὸς δημιουργοῦ καὶ φιλοζώου τεχνήματι.
τὸ δὲ ἐμφῦσαι μὲν ἔρωτα τῆς τεκνοποιΐας, ἐμ-
φῦσαι δὲ ταῖς γειναμέναις ἔρωτα τοῦ ἐκτρέφειν,
τοῖς δὲ τραφεῖσι μέγιστον μὲν πόθον τοῦ ζῆν, μέ-
γιστον δὲ φόβον τοῦ θανάτου· ἀμέλει καὶ ταῦτα
ἔοικε μηχανήμασί τινος ζῶα εἶναι βουλευσαμένου.
8 σὺ δὲ σαυτὸν φρόνιμόν τι δοκεῖς ἔχειν; ἐρώτα
γοῦν, καὶ ἀποκρινοῦμαι. ἄλλοθι δὲ οὐδαμοῦ οὐδὲν
οἴει φρόνιμον εἶναι; καὶ ταῦτα, εἰδὼς ὅτι γῆς
τε μικρὸν μέρος ἐν τῷ σώματι, πολλῆς οὔσης,
ἔχεις, καὶ ὑγροῦ βραχὺ, πολλοῦ ὄντος, καὶ τῶν
ἄλλων δήπου μεγάλων ὄντων ἑκάστου μικρὸν μέρος
λαβόντι τὸ σῶμα συνήρμοσταί σοι. νοῦν δὲ μόνον
ἄρα οὐδαμοῦ ὄντα σε εὐτυχῶς πως m) δοκεῖς
συναρ-

l) Conf. Cic. de N. D. II. 56.

m) Sextus Empir. adv. Math. p. 573. ed. Fabr. habet πόθεν: idque probari video Davisio ad Cic. N. D. II, 6. propterea, quod id Cicero expresserit: *Unde enim hanc homo arripuit, ut ait apud Xenophontem Socrates?* Sed primum veteres in ponendis Xenophontis verbis non semper sunt accurate libros Xenophontis secuti, sed vel memoriter verba eius scripsere, vel sensum utcunque expressere. Deinde Fabricius bene monuit de Sexto nominatim, eum non convenire satis cum Xenophontis libris, in verbis eius proferendis. In Cicerone porro palam est, eum sensum utcunque exprimere voluisse. Nam ibid. III, 11. sic habet: *At enim quærit apud Xenophontem Socrates, unde animum arripuerimus, si nullus fuerit in mundo?* Quæ non ad verbum e Græcis expressa esse quis non videt? Denique recte & eleganter dicitur εὐτυχῶς πως, nego, εὐτυχῶς πόθεν. Itaque vulgatum verum est. add. ad III, 14, 4.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/52 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

συναρπάσαι, καὶ τάδε ὑπερμεγέθη καὶ πλῆ-
θος ἄπειρα, δι᾽ ἀφροσύνην τινὰ ὡς οἴει n) εὐ-
τάκτως ἔχειν; μὰ Δί᾽· οὐ γὰρ ὁρῶ τοὺς κυ-
ρίους o), ὥσπερ τῶν ἐνθάδε γινομένων τοὺς δη-
μιουργούς. οὐδὲ γὰρ τὴν ἑαυτοῦ σύ γε ψυχὴν
ὁρᾷς, ἣ τοῦ σώματος κυρία ἐστίν. ὥστε, κατά
γε τοῦτο, ἔξεστί σοι λέγειν, ὅτι οὐδὲν p) γνώμῃ,
ἀλλὰ τύχῃ πάντα πράττεις. καὶ ὁ Ἀριστόδη- 10
μος, οὔτοι, ἔφη, ἐγώ, ὦ Σώκρατες, ὑπερορῶ
τὸ δαιμόνιον, ἀλλ᾽ ἐκεῖνο μεγαλοπρεπέστερον ἡγοῦ-
μαι, ἢ ὡς τῆς ἐμῆς θεραπείας προσδεῖσθαι.
οὐκοῦν, ἔφη, ὅσῳ μεγαλοπρεπέστερον ἀξιοῖ σε
θεραπεύειν, τοσούτῳ μᾶλλον τιμητέον αὐτό. εὖ 11
ἴσθι, ἔφη, ὅτι εἰ νομίζοιμι θεοὺς ἀνθρώπων τι
φροντίζειν, οὐκ ἂν ἀμελοίην αὐτῶν. ἔπειτ᾽ οὐκ
οἴει φροντίζειν, οἳ πρῶτον μὲν μόνον τῶν ζώων
ἄνθρωπον ὀρθὸν ἀνέστησαν (ἡ δὲ ὀρθότης καὶ
προορᾶν πλεῖον ποιεῖ δύνασθαι, καὶ τὰ ὕπερθεν
μᾶλλον θεᾶσθαι, καὶ ἧττον κακοπαθεῖν) καὶ
ὄψιν καὶ ἀκοὴν καὶ στόμα ἐνεποίησαν· ἔπειτα
τοῖς μὲν ἄλλοις ἑρπετοῖς πόδας ἔδωκαν, οἳ τὸ
πορεύεσθαι μόνον παρέχουσιν· ἀνθρώπῳ δὲ καὶ 12
χεῖρας προσέθεσαν, αἳ τὰ πλεῖστα, οἷς εὐδαι-
μονέστεροι ἐκείνων ἐσμέν, ἐξεργάζονται· καὶ μὴν
γλῶτταν γε πάντων τῶν ζώων ἐχόντων, μόνην
τὴν τῶν ἀνθρώπων ἐποίησαν οἵαν, ἄλλοτε ἀλ-
λαχῇ ψαύουσαν τοῦ στόματος, ἀρθροῦν τε τὴν

n) Var. Lect. οὕτως οἴει.

o) sc. τοῦ κόσμου. auctores & dominos mundi.

p) Vulgo οὐδέ. Opponuntur manifeste οὐδὲν & πάντα. Sic legendum suspicabatur etiam Cel. Gesnerus in Chrest. Græc. p. 103. οὐδὲ & οὐδὲν confundi ostendit Canterus de rat. emend. Gr. p. 37.

φωνήν, καὶ σημαίνειν πάντα ἀλλήλοις, ἃ βουλόμεθα; τὸ δὲ q), καὶ τὰς τῶν ἀφροδισίων ἡδονὰς τοῖς μὲν ἄλλοις ζώοις δοῦναι περιγράψαντας τοῦ ἔτους χρόνον, ἡμῖν δὲ συνεχῶς μέχρι
13 γήρως ταύτας παρέχειν; οὐ τοίνυν μόνον ἤρκεσε τῷ θεῷ τοῦ σώματος ἐπιμεληθῆναι, ἀλλ' (ὅπερ μέγιστόν ἐστι) καὶ τὴν ψυχὴν κρατίστην τῷ ἀνθρώπῳ ἐνέφυσε. τίνος γὰρ ἄλλου ζώου ψυχὴ πρῶτα μὲν θεῶν, τῶν τὰ μέγιστα καὶ κάλλιστα συνταξάντων, ᾔσθηται ὅτι εἰσί; τί δὲ φῦλον ἄλλο ἢ ἄνθρωποι θεοὺς θεραπεύουσι; ποία δὲ ψυχὴ τῆς ἀνθρωπίνης ἱκανωτέρα προφυλάττεσθαι, ἢ λιμόν, ἢ δίψος, ἢ ψύχη, ἢ θάλπη, ἢ νόσοις ἐπικουρῆσαι, ἢ ῥώμην ἀσκῆσαι, ἢ πρὸς μάθησιν ἐκπονῆσαι, ἢ ὅσα ἂν ἀκούσῃ, ἢ ἴδῃ, ἢ μάθῃ,
14 ἱκανωτέρα ἐστὶ διαμεμνῆσθαι; οὐ γὰρ πάνυ σοι κατάδηλον, ὅτι παρὰ τὰ ἄλλα ζῶα, ὥσπερ θεοί, ἄνθρωποι βιοτεύουσι, φύσει καὶ τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ κρατιστεύοντες; οὔτε γὰρ βοὸς ἂν ἔχων σῶμα, ἀνθρώπου δὲ γνώμην, ἠδύνατ' ἂν πράττειν, ἃ ἐβούλετο· οὔθ' ὅσα χεῖρας ἔχει, ἄφρονα δ' ἐστί, πλέον οὐδὲν ἔχει. σὺ δὲ ἀμφοτέρων τῶν πλείστου ἀξίων τετυχηκώς, οὐκ οἴει σοῦ θεοὺς ἐπιμελεῖσθαι; ἀλλ' ὅταν τὶ ποιήσωσι r), νομιεῖς

q) Stephanus malebat hæc interrogative legi, & intelligi: πόσον ἐστὶ, vel simile quid. Leunclav. τί δὲ sc. ἐστί. Est ἀνακολουθία orationis, cuius generis multa apud optimos auctores, sed inprimis apud Xenophontem frequentia exempla sunt, notante etiam Cl. Hemsterhusio ad Lucian. p. 66. Intellige e superioribus: οὐκ οἴει προνοίας ἔργα εἶναι.

r) τι h. l. hanc vim habet: *si quid Dii insigne fecerint, ex quo intelligi possit, Deos esse.* Stephanus autem τί scribendum censet. Et est elegantia Atticis non inusitata duo verba iungere, quæ tempus & rem exprimant, relative vtrum-

νομιεῖς αὐτοὺς σοῦ φροντίζειν; Ὅταν πέμπωσιν, 15
ὥσπερ σὺ s) φὴς πέμπειν αὐτοὺς, συμβούλους,
ὅ, τι χρὴ ποιεῖν καὶ μὴ ποιεῖν. ὅταν δὲ Ἀθη-
ναίοις, ἔφη, πυνθανομένοις τι διὰ μαντικῆς,
φράζωσιν, οὐ καὶ σοὶ δοκεῖς φράζειν αὐτούς; οὐδ᾽
ὅταν τοῖς Ἕλλησι τέρατα πέμποντες προσημαί-
νωσιν, οὐδ᾽ ὅταν πᾶσιν ἀνθρώποις; ἀλλὰ μόνον
σε ἐξαιροῦντες ἐν ἀμελείᾳ κατατίθενται t);
οἴει δ᾽ ἂν, τοὺς θεοὺς τοῖς ἀνθρώποις δόξαν ἐμ- 16
φῦσαι, ὡς ἱκανοί εἰσιν εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν, εἰ
μὴ δυνατοὶ ἦσαν; καὶ ἀνθρώπους ἐξαπατωμέ-
νους τὸν πάντα χρόνον οὐδέποτ᾽ ἂν αἰσθέσθαι; οὐχ
ὁρᾷς, ὅτι τὰ πολυχρονιώτατα καὶ σοφώτατα
τῶν ἀνθρωπίνων, πόλεις καὶ ἔθνη, θεοσεβέστα-
τά ἐστιν, καὶ αἱ φρονιμώταται ἡλικίαι, θεῶν
ἐπιμελέσταται; ὦ ἀγαθὲ, ἔφη, κατάμαθε, 17
ὅτι καὶ ὁ σὸς νοῦς ἐνὼν v) τὸ σὸν σῶμα, ὅπως
βούλεται, μεταχειρίζεται. οἴεσθαι οὖν χρὴ καὶ
τὴν ἐν παντὶ φρόνησιν τὰ πάντα, ὅπως ἂν
αὐτῇ ἡδὺ ᾖ, οὕτω τίθεσθαι· καὶ μὴ τὸ σὸν μὲν
ὄμμα δύνασθαι ἐπὶ πολλὰ στάδια ἐξικνεῖσθαι, τὸν
δὲ τοῦ θεοῦ ὀφθαλμὸν ἀδύνατον εἶναι ἅμα πάν-
τα ὁρᾷν· μηδὲ τὴν σὴν μὲν ψυχὴν καὶ περὶ τῶν

vtrumque ut in Oeconom. 2. ὅταν ὧν ἂν δέωνται: ubi Stephanus τὸ ὅταν pro superfluo male eiici volebat: idemque faciunt latini. Ita sensus erit: *Sed quando, & quid cum fecerint Dii, credes* &c. quod sane desiderant sequentia, ὅταν πέμπωσι συμβούλους &c. ubi habes, quid et quando fieri velit. Itaque nunc hoc prætulerim: sed ita et sequens verbum debebat esse ποιήσαντας.

s) Steph. malebat σοι, quod est in vulgatis nonnullis, & est contextui aptius. nam & in πέμπωσιν intelligendum esse μοι, sequentia docent.

t) Debebat esse: ἀλλὰ μόνον σε ἐξαιροῦντας ἐν ἀμελείᾳ κατατίθεσθαι.

v) Cl. Reiskius corrigit: καὶ ὁ σοὶ νοῦς ἐνών.

ἐνθάδε καὶ περὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ ἐν Σικελίᾳ
δύνασθαι φροντίζειν, τὴν δὲ τοῦ θεοῦ φρόνησιν μὴ
18 ἱκανὴν εἶναι ἅμα πάντων ἐπιμελεῖσθαι· ἢν μέν-
τοι, ὥσπερ ἀνθρώπους θεραπεύων γιγνώσκεις
τοὺς ἀντιθεραπεύειν ἐθέλοντας, καὶ χαριζόμε-
νος τοὺς ἀντιχαριζομένους, καὶ συμβουλευόμενος
καταμανθάνεις τοὺς φρονίμους, οὕτω καὶ τῶν
θεῶν πεῖραν λαμβάνῃς θεραπεύων, εἴ τι σοι θε-
λήσουσιν περὶ τῶν ἀδήλων ἀνθρώποις συμβου-
λεύειν, γνώσῃ τὸ θεῖον, ὅτι τοσοῦτον καὶ τοιοῦ-
τόν ἐστιν, ὥσθ' ἅμα πάντα ὁρᾶν, καὶ πάντα
ἀκούειν, καὶ πανταχοῦ παρεῖναι, καὶ ἅμα πάν-
19 των ἐπιμελεῖσθαι αὐτούς x). ἐμοὶ μὲν ταῦτα
λέγων οὐ μόνον τοὺς συνόντας ἐδόκει ποιεῖν, ὁπότε
ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ὁρῷντο, ἀπέχεσθαι τῶν ἀνο-
σίων τε, καὶ ἀδίκων καὶ αἰσχρῶν, ἀλλὰ καὶ ὁπότε
ἐν ἐρημίᾳ εἶεν, ἐπείπερ ἡγήσαιντο μηδὲν ἄν πο-
τε, ὧν πράττοιεν, θεοὺς διαλαθεῖν.

CAPUT V.

Temperantiæ laus.

Εἰ δὲ δὴ a) καὶ ἐγκράτεια καλόν τε κἀγαθὸν ἀνδρὶ κτῆμά ἐστιν, ἐπισκεψώμεθα, εἴ τι προὐβίβαζε λέγων εἰς ταύτην b) τοιάδε· ὦ ἄνδρες,

x) Repete ἀπὸ κοινοῦ - θεοὺς ex τὸ θεῖον. Sic Thucyd. II. 47. νόσος - λεγόμενον sc. νόσημα. ad q. l. vid. Schol. & Celeb. Dukerum. Pausanias VIII. 8. προσλαβόντες Ἀχαιῶν στρατιὰν καὶ Ἄρατον ἡγεμόνα ἐπ' αὐτῷ sc. στρατῷ.

a) δὴ h. l. vim quandam habet. *Si vero est temperantia bonum, ut est certe magnum.*

b) Pro τοιαύτην, quod est

ἄνδρες, εἰ, πολέμου ἡμῖν γενομένου, βουλοίμεθα ἑλέσθαι ἄνδρα, ὑφ᾽ οὗ μάλιστα ἂν αὐτοὶ μὲν σωζοίμεθα, τοὺς δὲ πολεμίους χειροίμεθα, ἆρ᾽ ὅντιν᾽ ἂν αἰσθανοίμεθα ἥττω γαστρὸς, ἢ οἴνου, ἢ ἀφροδισίων, ἢ πόνου, ἢ ὕπνου, τοῦτον αἱροίμεθα; καὶ πῶς ἂν οἰηθείημεν τὸν τοιοῦτον ἢ ἡμᾶς σῶσαι, ἢ τοὺς πολεμίους κρατῆσαι; εἰ δ᾽ ἐπὶ τε- 2
λευτῇ τοῦ βίου γενόμενοι βουλοίμεθά τῳ ἐπιτρέψαι, ἢ παῖδας ἄρρενας παιδεῦσαι, ἢ θυγατέρας παρθένους διαφυλάξαι, ἢ χρήματα διασῶσαι, ἆρ᾽ ἀξιόπιστον εἰς ταῦθ᾽ ἡγησόμεθα τὸν ἀκρατῆ; δούλῳ δ᾽ ἀκρατεῖ ἐπιτρέψαιμεν ἂν, ἢ βοσκήματα, ἢ ταμεῖα, ἢ ἔργων ἐπίστασιν; διάκονον δὲ καὶ ἀγοραστὴν τοιοῦτον ἐθελήσαιμεν ἂν προῖκα λαβεῖν; ἀλλὰ μὴν εἴ γε μηδὲ δοῦλον ἀκρατῆ δεξαίμεθ᾽ ἂν, πῶς οὐκ ἄξιον αὐτόν γε c) φυλάξασθαι τοιοῦτον γενέσθαι; καὶ γὰρ οὐχ, 3
ὥσπερ οἱ πλεονέκται τῶν ἄλλων ἀφαιρούμενοι χρήματα, ἑαυτοὺς δοκοῦσι πλουτίζειν, οὕτως ὁ ἀκρατὴς τοῖς μὲν ἄλλοις βλαβερὸς, ἑαυτῷ δ᾽ ὠφέλιμος, ἀλλὰ κακοῦργος μὲν τῶν ἄλλων, ἑαυτοῦ δὲ πολὺ κακουργότερος· εἴγε d) κακουργότατόν ἐστι, μὴ μόνον τὸν οἶκον τὸν ἑαυτοῦ φθείρειν, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα, καὶ τὴν ψυχήν. ἐν συνου- 4
σίᾳ

in editis, Steph. e Stobæo corrigit: ταύτην. immo αὐτήν· quæ pronomina permutari solent. conf. II, 2, 8. Ap. Lycurgum Or. c. Leocr. c. 1. non longe a principio manifeste pro ταύτῃ legendum αὐτῇ. Syllaba τοι est e sequente voce τοιάδε. Interim lectionem Stobæi, ut tolerabiliorem vulgata exprimi iussimus.

c) Observent tirones, particulam γε post ὁ, ὅς, ἐγὼ, σὺ, αὐτὸς, ἐκεῖνος, αὐτοῦ &c. non abundare, sed vim aliquam afferre.

d) *Si quidem perniciosissimum est, ut nemo dubitat.* de voce οἶκος v. Ind.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/57 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

σία δὲ τίς ἂν ἡσθείη τῷ τοιούτῳ, ὃν εἰδείη τῷ ὄψῳ τε καὶ τῷ οἴνῳ χαίροντα μᾶλλον ἢ τοῖς φίλοις, καὶ τὰς πόρνας ἀγαπῶντα μᾶλλον ἢ τοὺς ἑταίρους; ἆρά γε οὐ χρὴ πάντα ἄνδρα ἡγησάμενον τὴν ἐγκράτειαν ἀρετῆς εἶναι κρηπῖδα, ταύτην πρῶτον ἐν τῇ ψυχῇ κατασκευάσασθαι;
5 τίς γὰρ ἄνευ ταύτης ἢ μάθοι τι ἂν ἀγαθὸν ἢ μελετήσειεν ἀξιολόγως; ἢ τίς οὐκ ἂν ταῖς ἡδοναῖς δουλεύων, αἰσχρῶς διατεθείη καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν; ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, νὴ τὴν Ἥραν e), ἐλευθέρῳ μὲν ἀνδρὶ εὐκτὸν εἶναι, μὴ τυχεῖν δούλου τοιούτου, δουλεύοντα δὲ ταῖς τοιαύταις ἡδοναῖς, ἱκετεύειν f) τοὺς θεοὺς, δεσποτῶν ἀγαθῶν τυχεῖν. οὕτω γὰρ ἂν μόνον ὁ τοιοῦτος σω-
6 θείη. τοιαῦτα δὲ λέγων, ἔτι ἐγκρατέστερον τοῖς ἔργοις ἢ τοῖς λόγοις ἑαυτὸν ἐπεδείκνυεν. οὐ γὰρ μόνον τῶν διὰ τοῦ σώματος ἡδονῶν ἐκράτει, ἀλλὰ καὶ τῆς διὰ τῶν χρημάτων, νομίζων τὸν παρὰ τοῦ τυχόντος χρήματα λαμβάνοντα,

e) Eadem iurandi formula uſus eſt Xenoph. Κύρου παιδ. L. I. c. 11. ubi male Hutchinſon ſubſtituit νὴ τὸν Δία. Quæ de Iunone ibi dicuntur, per quam ap. Latinos mulieres iurant (v. Intt. ad Petron. c. 25.), ἀπροσδιόνυσα ſunt. Non iurat Socrates, aut ibi Cyrus per Iunonem, ut mulieres, quæ per eam, ut per Genium ſuum viri, iurabant, ſed per Iunonem Deam, Reginamque Deorum. Quod in Cod. Bal. eſt νὴ τὸν Δία, nihil prodeſt Viro Cl. Lex eſt Critica eaque certiſſima, quæ e duabus lectionibus minus uſitatam iubet præferre. Ceterum, cum Vir Cl. Cyrop. ederet, fugiebat eum hic locus & alii. v. c. III, 10, 9. 11, 5. &c. Sic dixit et Plato Apol. Socr. p. 24. E. Sed iam Menagius ad Laert. II, 40. monuit, eſſe quidem muliebrem iurandi formulam, ſed ſæpe Socrati uſurpatam.

f) Intell. χρῆναι, quod quodammodo latet in εὐκτὸν εἶναι. ap. Stobæum eſt: ἱκετευτέον.

νοντα, δεσπότην g) ἑαυτοῦ καθιστάναι, καὶ δουλεύειν δουλείαν οὐδεμιᾶς ἧττον αἰσχράν.

CAPUT VI.

Socratis cum Antiphonte Sophista disputatio.

Ἄξιον δὲ αὐτοῦ, καὶ ἃ πρὸς Ἀντιφῶντα τὸν σοφιστὴν a) διελέχθη, μὴ παραλιπεῖν. ὁ γὰρ Ἀντιφῶν ποτὲ βουλόμενος τοὺς συνουσιαστὰς αὐτοῦ παρελέσθαι, προσελθὼν τῷ Σωκράτει, παρόντων αὐτῶν, ἔλεξε τάδε· ὦ Σώκρατες, 2
ἐγὼ μὲν ᾤμην τοὺς φιλοσοφοῦντας εὐδαιμονεστέρους χρῆναι γίγνεσθαι· σὺ δέ μοι δοκεῖς τἀναντία τῆς σοφίας ἀπολελαυκέναι. ζῇς γοῦν οὕτως, ὡς οὐδ' ἂν εἷς δοῦλος ὑπὸ δεσπότῃ διαιτώμενος μείνειε, σιτία τε σιτῇ, καὶ ποτὰ πίνεις τὰ φαυλότατα, καὶ ἱμάτιον ἠμφίεσαι οὐ μόνον φαῦλον, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ θέρους τε καὶ χειμῶνος, ἀνυπόδητός b) τε καὶ ἀχίτων c) διατελεῖς. καὶ μὴν 3
χρή-

g) Cl. Reiskius addit αὐτὸν, scil. a quo pecuniam accepit: quod non necessarium puto.

a) Intellige *Rhamnusium* illum, a quo omnes excellentes oratores, *Rhamnusii* dicti, teste Suida. de eo vid. copiosissime agentem Fabric. Bibl. Gr. II, 26.

b) More philosophorum & omnino severiorum hominum, quamvis illustrium & beatorum. v. Küster. ad Aristoph. Nub. v. 103. Salmas. ad Tertullian. de Pallio p. 416. s.

c) Hoc quoque severioris hominis indicium, ut multiplicatæ tunicæ molliorum. Itaque Cynici sine tunica pallium gestabant, imitati Socratem. unde ap. Lucian. Lycinus Cynico ita ut hic Antiphon Socrati obiicit: ἀχίτων εἶ, καὶ ἀνυποδητεῖς. quod

χρήματά γε οὐ λαμβάνεις, ἃ καὶ κτωμένους εὐφραίνει, καὶ κεκτημένους ἐλευθεριώτερόν τε καὶ ἥδιον ποιεῖ ζῆν. εἰ οὖν, ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων ἔργων οἱ διδάσκαλοι τοὺς μαθητὰς μιμητὰς ἑαυτῶν ἀποδεικνύουσιν, οὕτω καὶ σὺ τοὺς συνόντας διαθήσεις d), νόμιζε κακοδαιμονίας διδάσκαλος
4 εἶναι. καὶ ὁ Σωκράτης πρὸς ταῦτα εἶπεν, δοκεῖς μοι, ἔφη, ὦ Ἀντιφῶν, ὑπειληφέναι με οὕτως ἀνιαρῶς ζῆν, ὥστε πέπεισμαι, σὲ μᾶλλον ἀποθανεῖν ἂν ἑλέσθαι, ἢ ζῆν, ὥσπερ ἐγώ. ἴθι οὖν, ἐπισκεψώμεθα, τί χαλεπὸν ᾔσθησαι τοῦ
5 ἐμοῦ βίου; πότερον, ὅτι τοῖς μὲν λαμβάνουσιν ἀργύριον ἀναγκαῖόν ἐστιν ἀπεργάζεσθαι τοῦτο, ἐφ᾽ ᾧ ἂν μισθὸν λαμβάνωσιν· ἐμοὶ δὲ μὴ λαμβάνοντι οὐκ ἀνάγκη διαλέγεσθαι, ᾧ ἂν μὴ βούλωμαι· ἢ τὴν δίαιτάν μου φαυλίζεις, ὡς ἧττον μὲν ὑγιεινὰ ἐσθίοντος ἐμοῦ ἢ σοῦ, ἧττον δὲ ἰσχὺν παρέχοντα, ἢ ὡς χαλεπώτερα πορίσασθαι τὰ ἐμὰ διαιτήματα τῶν σῶν, διὰ τὸ σπανιώτερά

τε

quod tamen non ita accipiendum, quasi nudum corpus velarint pallio, sed quod *interulam* tantum *tunicam* habebant (ὑπενδύτην), non autem *superariam* (ἐπενδύτην), quam κατ᾽ ἐξοχὴν tunicam vocarunt veteres, & qui eam non habebant ἀχίτωνας, ut docuit multis Salmas. l. c. p. 70. s. 410. s.

d) *Ita & tu tuos disciplina tua effeceris tui similes, & imitatores tenuitatis illius reddideris.* Exquisita elegantia est in verbo διατιθέναι, hoc modo dicto, quam sæpe non assecuti sunt græce doctissimi. Et sæpe ita dicitur, ut vix uno verbo latino exprimi possit. Itaque recte huius verbi usus cognoscendus est tironibus, præsertim cum Græci scriptores posterioris ætatis elegantiæ studiosi prope venentur occasiones verbi ita similive modo usurpandi. Exempla plura congessere Viri celeb. Tib. Hemsterhusius ad Lucian. Nigrin. T. I. p. 81. ubi Solanus id verbum non intellexerat, et Wesselingius ad Diodor. Sic. L. I. p. 99. quæ facile multis, qui attenderit, augebit.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/60 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

τε καὶ πολυτελέστερα εἶναι; ἢ ὡς ἥδιω σοι, ἃ σὺ παρασκευάζῃ, ὄντα, ἢ ἐμοὶ λέγω e). οὐκ οἶσθ', ὅτι ὁ μὲν ἥδιστα ἐσθίων, ἥκιστα ὄψου δεῖται, ὁ δὲ ἥδιστα πίνων, ἥκιστα τοῦ μὴ παρόντος ἐπιθυμεῖ ποτοῦ; τά γε μὴν ἱμάτια οἶσθ' ὅτι οἱ μεταβαλ- 6
λόμενοι ψύχους καὶ θάλπους ἕνεκα μεταβάλλονται, καὶ ὑποδήματα ὑποδοῦνται, ὅπως μὴ διὰ τὰ λυποῦντα τοὺς πόδας κωλύωνται πορεύεσθαι. ἤδη οὖν ποτε ᾔσθου ἐμὲ ἢ διὰ ψῦχος μᾶλλόν του ἔνδον μένοντα, ἢ διὰ θάλπος μαχόμενόν τῳ περὶ σκιᾶς, ἢ διὰ τὸ ἀλγεῖν τοὺς πόδας οὐ βαδίζοντα, ὅπου ἂν βούλωμαι; οὐκ οἶσθ', ὅτι οἱ φύσει 7
ἀσθενέστατοι τῷ σώματι, μελετήσαντες τῶν ἰσχυροτάτων ἀμελησάντων κρείττους τε γίγνονται, πρὸς ἃ μελετῶσι, καὶ ῥᾷον αὐτὰ φέρουσιν; ἐμὲ δὲ ἄρα οὐκ οἴει, τῷ σώματι ἀεὶ τὰ συντυγχάνοντα μελετῶντα καρτερεῖν, πάντα ῥᾷον φέρειν σοῦ f) μὴ μελετῶντος; τοῦ δὲ μὴ δου- 8
λεύειν γαστρὶ, μηδ' ὕπνῳ καὶ λαγνείᾳ, οἴει τὶ ἄλλο αἰτιώτερον εἶναι, ἢ τὸ ἕτερα ἔχειν τούτων ἥδιω, ἃ οὐ μόνον ἐν χρείᾳ ὄντα εὐφραίνει, ἀλλὰ καὶ ἐλπίδας παρέχοντα ὠφελήσειν ἀεί; καὶ μὴν τοῦτό γε οἶσθα, ὅτι οἱ μὲν οἰόμενοι μηδὲν εὖ πράττειν οὐκ εὐφραίνονται, οἱ δ' ἡγούμενοι καλῶς προχωρεῖν ἑαυτοῖς ἢ γεωργίαν, ἢ ναυκληρίαν, ἢ ἄλλ' ὅ, τι ἂν τυγχάνωσιν ἐργαζόμενοι, ὡς εὖ πράττοντες εὐφραίνονται. οἴει οὖν ἀπὸ πάντων 9

τούτων

e) ἢ ἐμοὶ λέγω. Vltimum verbum poterat abesse, & videtur languere. Ferri tamen potest: *quam mihi esse dico*, sc. *mea*. Suspicor Xenophontem scripsisse, ἢ ἐμοί, ἃ ἐγώ, sc. παρασκευάζομαι. A transiit in Λ.

f) π. ῥ. φέρειν σου μὴ μ. κ. Quia Socrates de genere loquitur, non de Antiphonte, credo Xenophontem dedisse τοῦ μὴ μελ.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/61 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft

τούτων τοσαύτην ἡδονὴν εἶναι, ὅσην ἀπὸ τοῦ ἑαυτόν τε ἡγεῖσθαι βελτίω γίγνεσθαι, καὶ φίλους ἀμείνους κτᾶσθαι; ἐγὼ τοίνυν διατελῶ ταῦτα νομίζων. ἐὰν δὲ δὴ φίλους ἢ πόλιν ὠφελεῖν δέῃ, ποτέρῳ ἡ πλείων σχολὴ τούτων ἐπιμελεῖσθαι, τῷ, ὡς ἐγὼ νῦν, ἢ τῷ, ὡς σὺ μακαρίζεις, διαιτωμένῳ; στρατεύοιτο δὲ πότερος ἂν ῥᾷον, ὁ μὴ δυνάμενος ἄνευ πολυτελοῦς διαίτης ζῆν, ἢ ᾧ τὸ παρὸν ἀρκοίη; ἐκπολιορκηθείη δὲ πότερος ἂν θᾶττον, ὁ τῶν χαλεπωτάτων δεόμενος g) μᾶλλον, ἢ ὁ τοῖς ῥᾴστοις ῥᾴστως h) ἐντυγχάνειν
10 ἀρκούντως χρώμενος; ἔοικας, ὦ Ἀντιφῶν, τὴν εὐδαιμονίαν οἰομένῳ i) τρυφὴν καὶ πολυτέλειαν εἶναι· ἐγὼ δὲ νομίζω τὸ μὲν μηδενὸς δέεσθαι θεῖον εἶναι, τὸ δὲ ὡς ἐλαχίστων, ἐγγυτάτω τοῦ θείου· καὶ τὸ μὲν θεῖον, κράτιστον, τὸ δὲ ἐγγυτάτω
11 τοῦ θείου, ἐγγυτάτω τοῦ κρατίστου. Πάλιν δέ ποτε ὁ Ἀντιφῶν διαλεγόμενος τῷ Σωκράτει εἶπεν· ὦ Σώκρατες, ἐγώ τοι σὲ μὲν δίκαιον νομίζω, σοφὸν δὲ οὐδ' ὁπωστιοῦν· δοκεῖς δέ μοι καὶ αὐτὸς τοῦτο γιγνώσκειν, οὐδένα γ' οὖν τῆς συνουσίας ἀργύριον πράττῃ. καί τοι τό γε k) ἱμάτιον, ἢ τὴν οἰκίαν, ἢ ἄλλο τι, ὧν κέκτησαι, νομίζων ἀργυρίου ἄξιον εἶναι, οὐδενὶ ἂν μὴ l) ὅτι προῖκα δοίης, ἀλλ' οὐδ' ἔλαττον τῆς ἀξίας λαβών. δῆλον

g) Var. Lect. χαλεπωτάτων εὑρεῖν τι δεόμενος, ἢ ὁ &c. quod placet Cl. Reiskio.

h) ῥᾴστως Cel. Gesnero merito suspectum est.

i) ἔοικας οἰομένῳ h. e. νομίζεις, quo verbo respondens Antipho utitur.

k) *Hancce vestem* v. c. 5. c)

l) Intell. λέγω. non dicam, te gratis nemini daturum, sed nec minori, quam digna res est, pretio. Aliud exemplum e Dionysio Hal. II, 18. affert Simsonus.

δῆλον δὲ, ὅτι εἰ καὶ τὴν συνουσίαν ὤου τινὸς ἀξίαν 12
εἶναι, καὶ ταύτης ἂν οὐκ ἔλαττον τῆς ἀξίας ἀρ-
γύριον ἐπράττου. δίκαιος μὲν οὖν ἂν εἴης, ὅτι
οὐκ ἐξαπατᾷς ἐπὶ πλεονεξίᾳ, σοφὸς δὲ οὐκ ἂν
μηδενός γε ἄξια ἐπιστάμενος. ὁ δὲ Σωκράτης 13
πρὸς ταῦτα εἶπεν, ὦ Ἀντιφῶν, παρ᾽ ἡμῖν νο-
μίζεται, τὴν ὥραν καὶ τὴν σοφίαν, ὁμοίως μὲν
καλὸν, ὁμοίως δὲ αἰσχρὸν, διατίθεσθαι εἶναι m).
τήν τε γὰρ ὥραν ἐὰν μέν τις ἀργυρίου πωλῇ τῷ
βουλομένῳ, πόρνον αὐτὸν ἀποκαλοῦσιν· ἐὰν δέ
τις, ὃν ἂν γνῷ καλῶν τε κἀγαθῶν ἐραστὴν n)
ὄντα, τοῦτον φίλον ἑαυτῷ ποιῆται, σώφρονα
νομίζομεν. καὶ τὴν σοφίαν ὡσαύτως τοὺς μὲν
ἀργυρίου τῷ βουλομένῳ πωλοῦντας, σοφιστὰς,
ὥσπερ πόρνους, ἀποκαλοῦσιν· ὅς τις δὲ, ὃν ἂν
γνῷ εὐφυῆ ὄντα, διδάσκων ὅ, τι ἂν ἔχῃ ἀγα-
θὸν, φίλον ποιῆται, τοῦτον νομίζομεν, ἃ τῷ
καλῷ κἀγαθῷ πολίτῃ προσήκει, ταῦτα ποιεῖν.
ἐγὼ δ᾽ οὖν καὶ αὐτὸς, ὦ Ἀντιφῶν, ὥσπερ ἄλ- 14
λος τις ἢ ἵππῳ ἀγαθῷ, ἢ κυνὶ, ἢ ὄρνιθι ἥδε-
ται, οὕτω καὶ ἔτι μᾶλλον ἥδομαι φίλοις ἀγα-
θοῖς. καὶ ἐάν τι χῶ ἀγαθὸν, διδάσκω, καὶ
ἄλλοις συνίστημι, παρ᾽ ὧν ἂν ἡγῶμαι ὠφελήσε-
σθαί o) τι αὐτοὺς εἰς ἀρετήν. καὶ τοὺς θησαυροὺς
τῶν πάλαι σοφῶν ἀνδρῶν, οὓς ἐκεῖνοι κατέλιπον
ἐν βιβλίοις γράψαντες, ἀνελίττων, κοινῇ σὺν
τοῖς φίλοις διέρχομαι· καὶ ἄν τι ὁρῶμεν ἀγα-
θὸν,

m) Posse aliquem non minus sapientia quam forma bene & male uti. καλὸν & αἰσχρὸν adverbialiter ponuntur, more Attico.

n) Secutus sum Cl. Wels. Nec displicebat Stephano. Vulgg. καλόν τε κἀγαθόν.

o) Pro ὠφεληθήσεσθαι. v. ad III, 7. extr.

θὸν, ἐκλεγόμεθα, καὶ μέγα νομίζομεν κέρδος, ἐὰν ἀλλήλοις φίλοι γινώμεθα. ἐμοὶ μὲν δὴ ταῦτα ἀκούοντι ἐδόκει αὐτός τε μακάριος εἶναι, καὶ ἀκούοντας p) ἐπὶ καλοκἀγαθίαν ἄγειν.

15 Καὶ πάλιν ποτὲ τοῦ Ἀντιφῶντος ἐρομένου αὐτὸν, πῶς ἄλλους μὲν ἡγεῖται πολιτικοὺς ποιεῖν, αὐτὸς δὲ οὐ πράττει τὰ πολιτικὰ, εἴπερ ἐπίσταται· ποτέρως δ' ἂν, ἔφη, ὦ Ἀντιφῶν, μᾶλλον τὰ πολιτικὰ πράττοιμι, εἰ μόνος αὐτὰ πράττοιμι, ἢ εἰ ἐπιμελοίμην τοῦ ὡς πλείστους ἱκανοὺς εἶναι πράττειν αὐτά;

CAPVT VII.

Quomodo Socrates a iactantia averterit homines.

Ἐπισκεψώμεθα δὲ, εἰ καὶ ἀλαζονείας ἀποτρέπων τοὺς συνόντας, ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι προὔτρεπεν. ἀεὶ γὰρ ἔλεγεν, ὡς οὐκ εἴη καλλίων ὁδὸς ἐπ' εὐδοξία a), ἢ δι' ἧς ἄν τις ἀγαθός τι γένοιτο, καὶ μὴ δοκεῖν βούλοιτο b). ὅτι δ' ἀλη-

p) Καὶ ἀκούοντας &c. Cl. Reiskius addit τοὺς, καὶ τοὺς ἀκούοντας. Sic ſane alibi noſter, & ſic legitima ratio poſtulat.

a) Ἐπ' εὐδοξίαν placet Cl. Reiſkio. v. ad c. 3, 5.

b) Hic locus vehementer torſit interpretes. Nam vulgo ſic legitur: ἢ δι' ἧς ἄν τις ἀγαθός TE γένοιτο, καὶ μὴ δοκεῖν βούλοιτο. quod ſenſum ſatis commodum vix habet. In edd. Baſilienſi & Halenſi eſt τοῦτο, non τε, & abeſt μή. Ea lectio ab Caſtellione aut alio quodam Viro docto fluxiſſe videtur. Sed inde facit Geſnerus V. C. δι' ἧς ἄν τις ἀγαθὸς τοῦτο γένοιτο, ὃ καὶ δοκεῖν βούλοιτο, inſerto ὃ, quod ultima litera verbi γένοιτο abſorbere potuit. Ita ſenſus efficitur commodiſſimus: & ſic

δ' ἀληθῆ ἔλεγεν, ὧδε ἐδίδασκεν. ἐνθυμώμεθα 2
γὰρ, ἔφη, εἴτις, μὴ ὢν ἀγαθὸς αὐλητὴς, δοκεῖν βȣ́λοιτο, τί ἂν αὐτῷ ποιητέον εἴη; ἆρ' ȣ̓ τὰ ἔξω τῆς τέχνης μιμητέον τȣ̀ς ἀγαθȣ̀ς αὐλητάς; καὶ πρῶτον μὲν, ὅτι ἐκεῖνοι σκεύη τε καλὰ κέκτηνται, καὶ ἀκολȣ́θȣς πολλȣ̀ς περιάγονται, καὶ τȣ́τῳ ταῦτα ποιητέον. ἔπειτα, ὅτι ἐκείνȣς πολλοὶ ἐπαινȣ̃σι, καὶ τȣ́τῳ πολλȣ̀ς ἐπαινέτας παρασκευαστέον. ἀλλὰ μὴν ἔργον γε ȣ̓δαμȣ̃ ληπτέον, ἢ εὐθὺς ἐλεγχθήσεται γελοῖος ὢν, καὶ ȣ̓ μόνον αὐλητὴς κακὸς, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωπος ἀλαζών. καί τοι πολλὰ μὲν δαπανῶν, μηδὲν δὲ ὠφελȣ́μενος, πρὸς δὲ τȣ́τοις κακοδοξῶν, πῶς ȣ̓κ ἐπιπόνως τε καὶ ἀλυσιτελῶς καὶ καταγελάστως βιώσεται; ὡσαύτως, εἴτις βȣ́- 3
λοιτο στρατηγὸς ἀγαθὸς, μὴ ὢν, φαίνεσθαι, ἢ κυβερνήτης, ἐννοῶμεν, τί ἂν συμβαίνοι. ἆρ' ȣ̓κ ἂν, εἰ μὲν ἐπιθυμῶν τȣ̃ δοκεῖν ἱκανὸς εἶναι ταῦτα πράττειν, μὴ δύναιτο πείθειν, ταύτῃ

 λυπη-

sic fere est L. II. c. 6. §. 39. Ego nihil muto præter unam literam. τι facile mutari potuit in τε. vid. Canter. de rat. emend. Gr. auct. p. 13. Et plane sic est IV. 1. ult. εἴτις οἴεται διὰ τὸν πλȣ̃τον, μηδὲν ἐπιστάμενος, δόξειν ΤΙ ἀγαθὸς εἶναι, ἢ μηδὲν ἀγαθὸς ὢν, δοκεῖν εὐδοκιμήσειν. Sed nihil aliud mutandum esse, certissimum efficitur ex eo, quod huius dicti fundus est versiculus Aeschyli in ἑπτὰ ἐπὶ Θ. v. 598. de Amphiarao: ȣ̓ γὰρ δοκεῖν ἄριστος, ἀλλ' εἶναι θέλει. Unde ducta sunt hæc Platonis de Rep. II. p. 361. ἄνδρα ἁπλȣ̃ν καὶ γενναῖον, κατ' Αἴσχυλον, ȣ̓ δοκεῖν, ἀλλ' εἶναι ἐθέλοντα. Et hinc rursus Philemonis illud, fragm. incert. 10.

- - ὅστις ἄδολον γνησίαν τ' ἔχει φύσιν,
Εἶναι δίκαιος, κ' ȣ̓ δοκεῖν εἶναι θέλει.

Substitue τῷ δίκαιος genus, ἀγαθός τι, habes ipsissima Xenophontis verba. Cl. Reiskius tamen τε probat, in μὴ intelligit μόνον. Sed ἀγαθὸς simpliciter nimis generale est.

λυπηρόν c); εἰ δὲ πείσειεν, ἔτι ἀθλιώτερον·
δῆλον γὰρ, ὅτι κυβερνᾶν τε κατασταθεὶς ὁ μὴ
ἐπιστάμενος, ἢ στρατηγεῖν, ἀπολέσειεν ἂν, οὓς
ἥκιστα βούλοιτο, καὶ αὐτὸς αἰσχρῶς τε καὶ κα-
4 κῶς ἀπαλλάξειεν. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ πλού-
σιον, καὶ τὸ ἀνδρεῖον, καὶ τὸ ἰσχυρὸν μὴ ὄντα
δοκεῖν, ἀλυσιτελὲς ἀπέφαινε. προστάττεσθαι
γὰρ αὐτοῖς, ἔφη, μείζω ἢ κατὰ δύναμιν, καὶ
μὴ δυναμένους ταῦτα ποιεῖν, δοκοῦντας ἱκανοὺς
5 εἶναι, συγγνώμης οὐκ ἂν τυγχάνειν. ἀπα-
τεῶνα δὲ ἐκάλει τὸν οὐ μικρὸν μὲν, οὐδ᾽ εἴτις
ἀργύριον ἢ σκεῦος παρά του πειθοῖ λαβὼν ἀπο-
στεροίη, πολὺ δὲ μέγιστον, ὅστις μηδενὸς ἄξιος
ὢν ἐξηπατήκει, πείθων ὡς ἱκανὸς εἴη τῆς πό-
λεως ἡγεῖσθαι. ἐμοὶ μὲν οὖν ἐδόκει καὶ τοῦ ἀλα-
ζονεύεσθαι ἀποτρέπειν τοὺς συνόντας τοιάδε δια-
λεγόμενος.

c) Ταύτῃ λυπηρὸν) Cl. Reiskius corrigit πάνυ λ.

XENO-

XENOPHONTIS MEMORABILIVM LIBER II.

CAPVT I.

Socratis de voluptate & temperantia cum Aristippo disputatio.

Ἐδόκει δέ μοι καὶ τοιαῦτα λέγων προτρέπειν τοὺς συνόντας ἀσκεῖν ἐγκράτειαν πρὸς ἐπιθυμίαν βρωτοῦ, καὶ ποτοῦ, καὶ λαγνείας, καὶ ὕπνου, καὶ ῥίγους, καὶ θάλπους, καὶ πόνου a). γνοὺς δέ τινα τῶν συνόντων ἀκολαστέρως

a) Tria ultima verba molestiam crearunt doctis viris, quod ad ἐγκράτειαν & ἐπιθυμίαν referri non possent. Sed non dubito, quin sanus sit locus. Centies enim docuerunt Critici recentiores, apud Græcos & Latinos scriptores plura v. c. substantiva ad idem verbum referri simul, quæ singula commode non possent, & sufficere, quod proximum verbo locum occupat, ei accommodatum verbum esse. Ut e Latinis, quoniam Græca Stephanus attulit, unum exemplum afferam, Cic. de N. D. II. 64. extr. dicit: *Nec vero supra terram, sed etiam in intimis eius tenebris plurimarum rerum latet utilitas.* Eadem est horum Genitivorum ratio, ut præclare videre Henr. Stephanus & Portus, quorum neutrum miror observasse, §. 7. ἐγκρατεῖς τούτων ἁπάντων dici non solum, qui in cibo, potu, Venere, somno continentes sunt, sed etiam, qui labores §. 3. frigus & æstum §. 6. ferre possunt. Aristophan. Nub. I, 1. ὄζων τρυγὸς - - - δαπάνης. Ceterum usitatius erat

τέρως ἔχοντα πρὸς τὰ τοιαῦτα, εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Ἀρίστιππε, εἰ δέοι σε παιδεύειν παραλαβόντα δύο τῶν νέων, τὸν μὲν, ὅπως ἱκανὸς ἔσαι ἄρχειν, τὸν δ᾽, ὅπως μὴ ἀντιποιήσεται ἀρχῆς, πῶς ἂν ἑκάτερον παιδεύοις; βέλει σκοπῶμεν, ἀρξάμενοι ἀπὸ τῆς τροφῆς, ὥσπερ ἀπὸ τῶν στοιχείων; καὶ ὁ Ἀρίστιππος ἔφη, δοκεῖ γοῦν μοι ἡ τροφὴ ἀρχὴ εἶναι. οὐδὲ γὰρ ζώη γ᾽ ἄν τις,
2 εἰ μὴ τρέφοιτο. οὐκοῦν τὸ μὲν βούλεσθαι σίτου ἅπτεσθαι, ὅταν ὥρα ἥκῃ, ἀμφοτέροις εἰκὸς παραγίγνεσθαι; εἰκὸς γὰρ, ἔφη. τὸ οὖν προαιρεῖσθαι, τὸ κατεπεῖγον μᾶλλον πράττειν, ἢ τῇ γαστρὶ χαρίζεσθαι, πότερον ἂν αὐτῶν ἐθίζοιμεν; τὸν εἰς τὸ ἄρχειν, ἔφη, νὴ Δία παιδευόμενον, ὅπως μὴ τὰ τῆς πόλεως ἄπρακτα γίγνηται παρὰ τὴν ἐκείνου ἀρχήν b). οὐκοῦν, ἔφη, καὶ ὅταν πιεῖν βούλωνται, τὸ δύνασθαι διψῶντα ἀνέχεσθαι τῷ αὐτῷ προσθετέον; πάνυ μὲν οὖν,
3 ἔφη. τὸ δὲ ὕπνου ἐγκρατῆ εἶναι, ὥστε δύνασθαι καὶ ὀψὲ κοιμηθῆναι, καὶ πρωῒ ἀναστῆναι, καὶ ἀγρυπνῆσαι, εἴτι δέοι, ποτέρῳ ἂν προσθείημεν; καὶ τοῦτο, ἔφη, τῷ αὐτῷ. τί δὲ, ἔφη, τὸ ἀφροδισίων ἐγκρατῆ εἶναι, ὥστε μὴ διὰ ταῦτα κωλύεσθαι πράττειν, εἴτι δέοι; καὶ τοῦτο, ἔφη, τῷ

erat interponere καὶ καρτερίαν.

b) Παρὰ τὴν ἐκείνου ἀρχήν. Intelligo *propter ipsius imperium.* & ita sane intelligi hæc lectio & defendi potest. Sic latini, *ne propter te tuamque fidem captus frandatusque fiem.* Cic. Off. III, 17. Sed tamen vereor, ut hæc vera lectio sit, in qua est aliquid duri, videturque potius vitium aliquod commemorari debere, ut infra, ὡς μὴ διὰ τοιαῦτα &c. Sic Ios. XV, 5, 3. παρ᾽ αὐτὸ τοῦτο *hanc ipsam ob causam*, & Polyb. I, 32. παρά τι σφαλείησαν. Itaque suspicor legendum π. τ. ἐ. ἀργίαν.

τῷ αὐτῷ. τί δέ; τὸ μὴ φεύγειν τοὺς πόνους,
ἀλλ᾽ ἐθελοντὴν ὑπομένειν, ποτέρῳ ἂν προσ-
θείημεν; καὶ τοῦτο, ἔφη, τῷ ἄρχειν παιδευο-
μένῳ. τί δέ; τὸ μαθεῖν, εἴτι ἐπιτήδειόν ἐστι
μάθημα πρὸς τὸ κρατεῖν τῶν ἀντιπάλων, πο-
τέρῳ ἂν προσεῖναι μᾶλλον πρέποι; πολὺ νὴ Δί᾽,
ἔφη, τῷ ἄρχειν παιδευομένῳ. καὶ γὰρ καὶ
τῶν ἄλλων οὐδὲν ὄφελος ἄνευ τῶν τοιούτων μα-
θημάτων. οὐκοῦν ὁ οὕτω πεπαιδευμένος ἧττον ἂν 4
δοκεῖ σοι ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων, ἢ τὰ λοιπὰ ζῶα,
ἁλίσκεσθαι; τούτων γὰρ δήπου τὰ μὲν γαστρὶ δε-
λεαζόμενα, καὶ μάλα ἔνια δυσωπούμενα, ὅμως
τῇ ἐπιθυμίᾳ τοῦ φαγεῖν ἀγόμενα πρὸς τὸ δέ-
λεαρ, ἁλίσκεται, τὰ δὲ ποτῷ ἐνεδρεύεται.
πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. οὐκοῦν καὶ ἄλλα ὑπὸ λα-
γνείας, οἷον οἵτε ὄρτυγες καὶ οἱ πέρδικες πρὸς
τὴν τῆς θηλείας φωνὴν τῇ ἐπιθυμίᾳ καὶ τῇ
ἐλπίδι τῶν ἀφροδισίων φερόμενοι, καὶ ἐξιστά-
μενοι τοῦ τὰ δεινὰ ἀναλογίζεσθαι, τοῖς θηρά-
τροις ἐμπίπτουσι; συνέφη καὶ ταῦτα. οὐκοῦν 5
δοκεῖ σοι αἰσχρὸν εἶναι ἀνθρώπῳ, ταὐτὰ πά-
σχειν τοῖς ἀφρονεστάτοις c) τῶν θηρίων; ὥσπερ
οἱ μοιχοὶ εἰσέρχονται εἰς τὰς εἱρκτὰς, εἰδότες
ὅτι κίνδυνος τῷ μοιχεύοντι, ἅ, τε ὁ νόμος
ἀπειλεῖ, παθεῖν, καὶ ἐνεδρευθῆναι, καὶ λη-

c) Τὸ αὐτό τινι πάσχειν eleganti Græcismo dicitur, *cum idem plane quod alter patitur.* αὐτός τινι, *qui alteri simillimus est, & ab eo nil differt.* Sic ap. Lucian. in Tyrannicida: κατὰ τὸν αὐτὸν τούτῳ τρόπον εὖ πεποιηκότα τὴν πόλιν, qui eadem plane ratione de civitate bene meritus est. Latini hoc genus dicendi sæpissime imitati sunt, ut Heinsius ad Ovidium passim, multique alii demonstrarunt, quos laudant Cel. Drakenb. ad Sil. XV. 400. & Cortius ad Sallust. Catil. c. 20.

φθέντα ὑβρισθῆναι d)· καὶ τηλικούτων μὲν ἐπικειμένων τῷ μοιχεύοντι κακῶν τε καὶ αἰσχρῶν, ὄντων δὲ πολλῶν τῶν ἀπολυσόντων τῆς τῶν ἀφροδισίων ἐπιθυμίας, ἐλαύνεται ὅμως εἰς τὰ ἐπικίνδυνα φέρεσθαι, ἆρ' οὐκ ἤδη τοῦτο παντάπασι κακοδαιμονῶντός ἐστι; ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη.
6 τὸ δὲ εἶναι μὲν τὰς ἀναγκαιοτάτας πλείστας πράξεις τοῖς ἀνθρώποις ἐν ὑπαίθρῳ (οἷον τάς τε πολεμικὰς καὶ γεωργικὰς καὶ τῶν ἄλλων οὐ τὰς ἐλαχίστας), τοὺς δὲ πολλοὺς ἀγυμνάστως ἔχειν πρός τε ψύχη καὶ πρὸς θάλπη, οὐ δοκεῖ σοι πολλὴ ἀμέλεια εἶναι; συνέφη καὶ τοῦτο. οὐκοῦν δοκεῖ σοι τὸν μέλλοντα ἄρχειν ἀσκεῖν δεῖν καὶ ταῦτα εὐπετῶς φέρειν; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.
7 οὐκοῦν, εἰ τοὺς ἐγκρατεῖς τούτων ἁπάντων εἰς τοὺς ἀρχικοὺς τάττομεν, τοὺς ἀδυνάτους ταῦτα ποιεῖν εἰς τοὺς μηδ' ἀντιποιησομένους e) τοῦ ἄρχειν τάξομεν; συνέφη καὶ τοῦτο. τί οὖν, ἐπειδὴ καὶ τούτων ἑκατέρου τοῦ φύλου τὴν τάξιν οἶσθα, ἤδη ποτ' ἐπεσκέψω, εἰς ποτέραν τῶν τάξεων τούτων σαυτὸν δικαίως ἂν τάττοις; ἔγωγ', ἔφη ὁ Ἀρίστιππος, καὶ οὐδαμῶς γε τάττω ἐμαυτὸν

εἰς

d) De adulterorum deprehensorum pœnis ignominiosis, tamquam παρατιλμῷ, ῥαφανιδώσει, multa apud Poetas, inprimis Aristophanem & eius Interpretes.

e) Sic Leunclavius volebat, pro vulgato ἀντιποιησαμένους. Recte. Nam idem est quod ante μέλλοντες ἄρχειν. Sic ante §. 5. τὰ ἀπολύσοντα, non ἀπολύσαντα: & supra §. 1. non ἀντεποιήσατο, sed ἀντιποιήσεται dixit, & in hoc genere semper futuro utitur Xenophon, ut alii. Sed quia non facile usus aoristi & futuri discernitur in multis formis loquendi, propterea librariorum manus valde proclives fuere ad eorum temporum confusionem. Ap. Lycurgum c. Leocr. §. 6. bene e σώσαντα Cl. Taylor fecit σώσοντα &c. & alii alibi similiter correxere.

εἰς τὴν τῶν ἄρχειν βουλομένων τάξιν. καὶ γὰρ 8
πάνυ μοι δοκεῖ ἄφρονος ἀνθρώπου εἶναι τὸ, με-
γάλου ἔργου ὄντος τοῦ ἑαυτῷ τὰ δέοντα παρα-
σκευάζειν, μὴ ἀρκεῖν τοῦτο f), ἀλλὰ προσανα-
θέσθαι τὸ καὶ τοῖς ἄλλοις πολίταις, ὧν δέονται,
πορίζειν. καὶ ἑαυτῷ μὲν πολλὰ, ὧν βούλεται,
ἐλλείπειν, τῆς δὲ πόλεως προεστῶτα, ἐὰν μὴ
πάντα, ὅσα ἡ πόλις βούλεται, καταπράττῃ,
τούτου δίκην ὑπέχειν· τοῦτο πῶς οὐ πολλὴ ἀφρο-
σύνη ἐστί; καὶ γὰρ ἀξιοῦσιν αἱ πόλεις τοῖς ἄρ- 9
χουσιν, ὥσπερ ἐγὼ τοῖς οἰκέταις, χρῆσθαι.
ἐγώ τε γὰρ ἀξιῶ τοὺς θεράποντας ἐμοὶ μὲν
ἄφθονα τὰ ἐπιτήδεια παρασκευάζειν, αὐτοὺς
δὲ μηδενὸς τούτων ἅπτεσθαι· αἵ τε πόλεις οἴον-
ται χρῆναι τοὺς ἄρχοντας ἑαυταῖς μὲν ὡς πλεῖ-
στα ἀγαθὰ πορίζειν, αὐτοὺς δὲ πάντων τούτων
ἀπέχεσθαι. ἐγὼ οὖν τοὺς μὲν βουλομένους πολ-
λὰ πράγματα ἔχειν αὐτοῖς τε g), καὶ ἄλλοις
παρέχειν, οὕτως ἂν παιδεύσας εἰς τοὺς ἀρχικοὺς
καταστήσαιμι. ἐμαυτὸν τοίνυν τάττω εἰς τοὺς
βουλομένους ᾗ h) ῥᾷστά τε καὶ ἥδιστα βιοτεύειν.

f) Docti editores malunt τούτῳ. male. nam non dicimus ἀρκεῖν τινὶ, *contentum esse re aliqua*, sed ἀρκεῖσθαί τινι. Locus est sanus. Intellige: αὐτῷ. μὴ ἀρκεῖν αὐτῷ τοῦτο, &c. *non ei hoc sufficere, sed ipsum sibi adiicere aliquid ad difficultatem operis.* Est autem huius pronominis ellipsis usitata non Græcis modo & optimis quidem scriptoribus, v. c. Thucydidi, sed etiam Latinis: quod facile exemplis probaremus, si ea iam conquirere vacaret. cap. ult. §. 1. οὕτως ἀνακομίσῃ, int. αὐτόν. cap. 2. §. 6. καὶ οὐκ ἀρκεῖ θρέψαι μόνον, int. αὐτῇ. III. 3. 10. ἀρκέσει μοι τοῦτο.

g) Cl. Reiskius corrigit αὐτούς τε, quod melius puto vulgato, etsi & ipsum ferri & explicari posse videtur. Scriba terminationem videtur sequenti ἄλλοις conformare voluisse.

h) Sunt, qui malunt ὡς, ignoratione Græci sermonis. Nam

10 καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη, βούλει οὖν καὶ τοῦτο σκε-
ψώμεθα, πότεροι i) ζῶσιν ἥδιον, οἱ ἄρχοντες
ἢ ἀρχόμενοι; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. πρῶτον μὲν
τοίνυν τῶν ἐθνῶν, ὧν ἡμεῖς ἴσμεν, ἐν μὲν τῇ
Ἀσίᾳ, Πέρσαι μὲν ἄρχουσιν, ἄρχονται δὲ Σύ-
ροι, καὶ Φρύγες, καὶ Λυδοί. ἐν δὲ τῇ Εὐρώ-
πῃ, Σκύθαι μὲν ἄρχουσι, Μαιῶται δὲ ἄρχον-
ται. ἐν δὲ τῇ Λιβύῃ, Καρχηδόνιοι μὲν ἄρχου-
σι, Λίβυες δὲ ἄρχονται. τούτων οὖν ποτέρους
ἥδιον οἴει ζῆν; ἢ τῶν Ἑλλήνων, ἐν οἷς καὶ αὐτὸς
εἶ, πότεροί σοι δοκοῦσιν ἥδιον, οἱ κρατοῦντες ἢ
11 οἱ κρατούμενοι, ζῆν; ἀλλ᾽ ἐγώ τοι, ἔφη ὁ Ἀρί-
στιππος, οὐδὲ εἰς τὴν δουλείαν k) αὖ ἐμαυτὸν
τάττω· ἀλλ᾽ εἶναί l) τις μοὶ δοκεῖ μέση τούτων
ὁδὸς, ἣν πειρῶμαι βαδίζειν, οὔτε δι᾽ ἀρχῆς,
οὔτε διὰ δουλείας, ἀλλὰ δι᾽ ἐλευθερίας, ἥπερ
12 μάλιστα πρὸς εὐδαιμονίαν ἄγει. ἀλλ᾽ εἰ μέν
τοι, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὥσπερ οὔτε δι᾽ ἀρχῆς,
οὔτε διὰ δουλείας ἡ ὁδὸς αὐτη φέρει, οὕτω μηδὲ
δι᾽ ἀνθρώπων, ἴσως ἄν τι λέγοις· εἰ μέν τοι
ἐν ἀνθρώποις ὢν, μήτε ἄρχειν ἀξιώσῃς, μήτε
ἄρχε-

Nam ἢ eleganter superlativis iungitur pro ὡς. Exempla Stephanus suppeditabit in Thesauro.

i) al. πότερον, mihi πότεροι h. l. melius placet. Sic est etiam paullo post.

k) Cl. Reiskius hic aliquid excidisse putat, quod sic reponit: οὐδὲ εἰς τὴν ἀρχὴν οὐδὲ εἰς τὴν δουλείαν: quod sane valde blanditur, sed tamen non necessarium videtur, nam alterum iam dixerat supra § 7. extr.

l) E Leunclavii coniectura εἶναι pro ἵνα reposuimus. Nam etsi habet ἵνα sensum, cum saepe notet *ubi*, tamen verba, ἣν πειρῶμαι βαδίζειν, faciunt, ut mihi nullum dubium sit, quin legendum: εἶναι. Nam Xenophonte profecto non est dignum: ἀλλ᾽ ἐμαυτὸν τάττω, ἵνα τις μοὶ δοκῇ μέση τούτων ὁδὸς, ἣν πειρῶμαι βαδίζειν. Est enim manifesta minimeque Attica ταυτολογία.

ἄρχεσθαι, μήτε τοὺς ἄρχοντας ἑκὼν θεραπεύ-
σῃς, οἶμαί σε ὁρᾷν, ὡς ἐπίστανται οἱ κρείττονες
τοὺς ἥττονας, καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ κλαίοντας κα-
θιστάντες, δούλοις χρῆσθαι. ἢ λανθάνουσί σε 13
οἱ, ἄλλων σπειράντων καὶ φυτευσάντων, τόν τε
σῖτον τέμνοντες καὶ δενδροκοποῦντες, καὶ πάν-
τα τρόπον πολιορκοῦντες m) τοὺς ἥττονας καὶ
μὴ θέλοντας θεραπεύειν, ἕως ἂν πείσωσιν ἑλέ-
σθαι δουλεύειν ἀντὶ τοῦ πολεμεῖν τοῖς κρείττοσι;
καὶ ἰδίᾳ αὖ οἱ ἀνδρεῖοι καὶ δυνατοὶ τοὺς ἀνάν-
δρους καὶ ἀδυνάτους οὐκ οἶσθα ὅτι καταδουλωσά-
μενοι καρποῦνται; ἀλλ' ἐγώ τοι, ἔφη, ἵνα μὴ
πάσχω ταῦτα, οὐδ' εἰς πολιτείαν ἐμαυτὸν κα-
τακλείω, ἀλλὰ ξένος πανταχοῦ εἰμι. καὶ ὁ 14
Σωκράτης ἔφη, τοῦτο μέν τοι ἤδη λέγεις δεινὸν
πάλαισμα n). τοὺς γὰρ ξένους, ἐξ οὗ ὅ, τε
Σίννις καὶ ὁ Σκείρων καὶ ὁ Προκρούστης o) ἀπέ-
θανον, οὐδεὶς ἔτι ἀδικεῖ· ἀλλὰ νῦν οἱ μὲν πολι-
τευόμενοι ἐν ταῖς πατρίσι, καὶ νόμους τίθενται,
ἵνα μὴ ἀδικῶνται· καὶ φίλους πρὸς τοῖς ἀναγ-
καίοις καλουμένοις ἄλλους κτῶνται βοηθούς, καὶ
ταῖς πόλεσιν ἐρύματα περιβάλλονται, καὶ
ὅπλα κτῶνται, οἷς ἀμύνονται p) τοὺς ἀδικοῦν-
τας, καὶ πρὸς τούτοις ἄλλους ἔξωθεν συμμά-
χους κατασκευάζονται. καὶ οἱ μὲν πάντα ταῦ-
τα κεκτημένοι, ὅμως ἀδικοῦνται· σὺ δὲ οὐδὲν 15
μὲν

m) v. Index.

n) Πάλαισμα eleganter de callidis astutisque consiliis dicitur. Hic autem εἰρωνικῶς capiendum. v. Victor. Var. Lect. II. 10.

o) Celebres latrones, de quibus vid. Ovid. Met. VII. 438. s.

p) Scribendum videtur ἀμύνωνται, *quibus ulciscantur*, vel *ulcisci possint*, quod sensus sane desiderat.

μὲν τούτων ἔχων, ἐν δὲ ταῖς ὁδοῖς, ἔνθα πλεῖστοι
ἀδικοῦνται, πολὺν χρόνον διατρίβων, εἰς ὁποίαν
δ᾽ ἂν πόλιν ἀφίκῃ, τῶν πολιτῶν πάντα ἥττων
ὢν, καὶ τοιοῦτος, οἵοις μάλιστα ἐπιτίθενται οἱ
βουλόμενοι ἀδικεῖν, ὅμως, διὰ τὸ ξένος εἶναι,
οὐκ ἂν οἴει ἀδικηθῆναι; ἢ διότι αἱ πόλεις σοι κη-
ρύττουσιν ἀσφάλειαν, καὶ προσιόντι καὶ ἀπιόν-
τι, θαρρεῖς; ἢ διότι καὶ δοῦλος ἂν οἴει τοιοῦτος
εἶναι, οἷος μηδενὶ δεσπότῃ λυσιτελεῖν q); τίς
γὰρ ἂν ἐθέλοι ἄνθρωπον ἐν οἰκίᾳ ἔχειν, πονεῖν
μὲν μηδὲν ἐθέλοντα, τῇ δὲ πολυτελεστάτῃ διαί-
16 τῃ χαίροντα; σκεψώμεθα δὲ καὶ τοῦτο, πῶς
οἱ δεσπόται τοῖς τοιούτοις οἰκέταις χρῶνται.
ἆρα οὐ τὴν μὲν λαγνείαν αὐτῶν τῷ λιμῷ σωφρο-
νίζουσι, κλέπτειν δὲ κωλύουσιν ἀποκλείοντες,
ὅθεν ἄν τι λαβεῖν ᾖ, τοῦ δὲ δραπετεύειν δεσμοῖς
ἀπείργουσι, τὴν ἀργίαν δὲ πληγαῖς ἐξαναγκά-
ζουσιν; ἢ σὺ πῶς ποιεῖς, ὅταν τῶν οἰκετῶν τινὰ
τοιοῦτον ὄντα καταμανθάνῃς; κολάζω, ἔφη,
17 πᾶσι κακοῖς, ἕως ἂν δουλεύειν ἀναγκάσω. ἀλ-
λὰ γὰρ, ὦ Σώκρατες, οἱ εἰς τὴν βασιλικὴν
τέχνην παιδευόμενοι, ἣν δοκεῖς μοι σὺ νομίζειν
εὐδαιμονίαν εἶναι, τί διαφέρουσι τῶν ἐξ ἀνάγκης
κακοπαθέντων, εἴγε πεινήσουσι, καὶ διψήσουσι,
καὶ ῥιγώσουσι, καὶ ἀγρυπνήσουσι, καὶ τἆλλα
πάντα μοχθήσουσιν ἑκόντες; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐκ
οἶδ᾽, ὅ, τι διαφέρει, τὸ αὐτὸ δέρμα ἑκόντα ἢ
ἄκοντα μαστιγοῦσθαι, ἢ ὅλως τὸ αὐτὸ σῶμα πᾶ-
σι τοῖς τοιούτοις ἑκόντα ἢ ἄκοντα πολιορκεῖσθαι.
ἄλλογε

q) Cl. Reiskius corr. λυσιτελεῖ vel λυσιτελείη; melius illud. Supra οἵοις - ἐπιτίθενται.

ἄλλογε ἢ ἀφροσύνη πρόσεστι τῷ θέλοντι τὰ λυ-
πηρὰ ὑπομένειν r); τί δ', ὦ Ἀρίστιππε, ὁ Σω- 18
κράτης ἔφη, οὐ δοκεῖ σοι τῶν τοιούτων διαφέ-
ρειν s) τὰ ἑκούσια τῶν ἀκουσίων, ᾗ ὁ μὲν ἑκὼν
πεινῶν, φάγοι ἂν ὁπότε βούλοιτο, καὶ ὁ ἑκὼν
διψῶν, πίοι, καὶ τἄλλ' ὡσαύτως· τῷ δ' ἐξ
ἀνάγκης ταῦτα πάσχοντι οὐκ ἔξεστιν, ὁπότ' ἂν
βούληται, παύεσθαι; ἔπειτα ὁ μὲν ἑκουσίως τα-
λαιπωρῶν, ἐπ' ἀγαθῇ ἐλπίδι φρονῶν εὐφραίνε-
ται t), οἷον οἱ τὰ θηρία θηρῶντες, ἐλπίδι τοῦ
λήψεσθαι ἡδέως μοχθοῦσι. καὶ τὰ μὲν τοιαῦτα 19
ἆθλα

r) Hæc abruptiora ſunt, nec ſatis cum antecedentibus cohærere videntur. Et in edd. pr. abeſt interrogandi ſignum. Senſus eſt: Nihil profecto aliud quam inſania eſt, ſi quis ſua ſponte dolores & moleſtias ſubit ac ſuſtinet. Hoc ſi per interrogationem exprimere voluit Xenophon, dixit: ἄλλο τι, (non ἄλλογε) quæ eſt formula in Socraticis libris frequentiſſima. Exempla e Platone plura vid. ap. Budæum in Comm. p. 1133. ed. Baſ. Atque ita ſi quis reſcribere velit, non valde repugnem. Et vel ſic hiat oratio. Optimum forte fuerit reſcribere ἄλλο δὲ ἢ &c. Alias addendum οὐκ vel οὐδὲν in principio, ſi interrogatio tollitur.

s) Pro τῶν τοιούτων Leunclav. malebat: τῷ τοιούτῳ, & pro ᾗ Budæus, probante Stephano, εἰ. Welſius putat τῶν τοιούτων eſſe pro ἐκ τ. τ. ut referatur ad δοκεῖ, non ad διαφέρειν, *non ex his tibi videtur* &c. ſed nihil eſt, ad quod illud *ex his* referatur. Si quid libri iuvarent, ac non nimis a vulgata lectione recederet coniectura, legerem: ταύτῃ, *hactenus differunt, quatenus* &c. - ᾗ ὁ. μ. Sed non eſt neceſſe. Τὰ τοιαῦτα, intelligenda ea, quæ ante commemorantur, πεινῆν, διψῆν, ῥιγοῦν, ἀγρυπνεῖν &c. ᾗ autem quare ſollicitetur, non video. Itaque non neceſſarium cum Cl. Reiſkio reſcribere λυπηρῶν. Senſus eſt: *Nonne tibi videntur talium incommodorum & moleſtiarum eae, quas volens quis ſuſcipit ac tolerat, ab iis, quas quis invitus & coactus ſuſtinet, differre ita* (ſ. hactenus), *ut* (ſ. quoad) *qui ſua ſponte eſurit, edere tamen poſſit, cum velit* &c.

t) Cl. Taylor ad Lyſiam p. 491. putat legendum πονῶν εὐφραίνεται, ut melius reſpondeat conſequenti: ἡδέως μοχθοῦσι. Recte, opinor.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/75 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

ἆθλα τῶν πόνων μικροῦ τινος ἄξιά ἐστι. τοὺς δὲ πονοῦντας, ἵνα φίλους ἀγαθοὺς κτήσωνται, ἢ ὅπως ἐχθροὺς χειρώσωνται, ἢ ἵνα δυνατοὶ γενόμενοι καὶ τοῖς σώμασι καὶ ταῖς ψυχαῖς, καὶ τὸν ἑαυτῶν οἶκον καλῶς οἰκῶσι, καὶ τοὺς φίλους εὖ ποιῶσι, καὶ τὴν πατρίδα εὐεργετῶσι, πῶς οὐκ οἴεσθαι, ὡς χρὴ τούτους καὶ πονεῖν ἡδέως εἰς τὰ τοιαῦτα, καὶ ζῆν εὐφραινομένους, ἀγαμένους μὲν ἑαυτοὺς, ἐπαινουμένους δὲ καὶ ζηλουμένους ὑπὸ τῶν
20 ἄλλων; ἔτι δὲ αἱ μὲν ῥᾳδιουργίαι καὶ ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἡδοναὶ u) οὔτε σώματι εὐεξίαν ἱκαναί εἰσιν ἐργάζεσθαι, ὥς φασιν οἱ γυμνασταὶ, οὔτε ψυχῇ ἐπιστήμην ἀξιόλογον οὐδεμίαν ἐμποιοῦσιν· αἱ δὲ διὰ καρτερίας ἐπιμέλειαι τῶν καλῶν τε κἀγαθῶν ἔργων ἐξικνεῖσθαι ποιοῦσιν, ὥς φασιν οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες. λέγει δέ που καὶ Ἡσίοδος· x)

Τὴν μὲν γὰρ κακότητα καὶ ἰλαδόν ἐστιν ἑλέσθαι
Ῥηϊδίως· λείη y) μὲν ὁδὸς, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει.
Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν

Ἀθά-

u) Voluptates, quæ sine ullo labore percipiuntur, simulac placuerit, tamquam Venerea &c. Pro ἐργάζεσθαι Cl. Reiskius malit ἐνεργάζεσθαι, eleganter: nam & mox ἐμποιεῖν. Etiam simplex videtur sic dici atque ferri posse, sed ἐνεργ. prætulerim.

x) Ἐργ. v. 287. sqq.

y) Sic etiam laudat Plato: sed vulgatæ Hesiodi edd. habent: ὀλίγη. Ceterum Cl. Robinsonus Platonis auctoritate inductus λείη reponendum ap. Hesiodum censet. Et melius sane sequentibus respondet, in quibus est ὄρθιος, τρηχύς.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/76 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

Ἀθάνατοι. μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτὴν,
Καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηται,
Ῥηιδίη δ' ἤπειτα πέλει, χαλεπήπερ ἐοῦσα.

Μαρτυρεῖ δὲ καὶ Ἐπίχαρμος ἐν τῷδε·

- - - - Τῶν πόνων
Πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τἀγαθὰ θεοί z).

Καὶ ἐν ἄλλῳ δὲ τόπῳ φησίν·

- - - - Ὦ πονηρὲ σὺ,
Μή μοι τὰ μαλακὰ μώμεο a), μὴ τὰ σκληρ' ἔχῃς.

Καὶ Πρόδικος δὲ ὁ σοφὸς ἐν τῷ συγγράμματι 21
τῷ περὶ τοῦ Ἡρακλέους b) (ὅπερ δὴ καὶ πλείστοις
ἐπιδείκνυται) ὡσαύτως περὶ τῆς ἀρετῆς ἀπο-
φαίνεται, ὧδέ πως λέγων, ὅσα ἐγὼ μέμνημαι.
Φησὶ γὰρ Ἡρακλέα, ἐπεὶ ἐκ παίδων εἰς ἥβην
ὡρμᾶτο, (ἐν ᾗ οἱ νέοι ἤδη αὐτοκράτορες γιγνό-
μενοι

z) Leuncl. metri cauſa legit: *ἀγαθ' οἱ Θεοί.* & ſic adſcriptum reperi etiam in margine vet. ed. a Viro docto.

a) Steph. vult *μώεο*, *quære. & placet.* *ζητεῖν* & *ἔχειν* ſæpe ſibi reſpondent apud Græcos. Nec eſt, quod hic ſignificare poſſit *μώμεο.* Sive autem *μώμεο* legas, ſive *μώεο*, *δισσυλλάβως* pronunciandum eſt, ut *χρύσεον* ap. Callimach. H. in Dian. v. 111. & apud Homerum aliosque Poetas.

b) Non hæc ſic accipienda, quaſi hic titulus libri fuerit. Suidas in *Πρόδικος* docet libri titulum fuiſſe *Ὧραι.* Fabula de Hercule ita placuit, ut certatim eam non modo commemorarent, ſed etiam imitarentur optimi ſcriptores: de quibus vid. Pighium in præf. Herc. Prodicii: quo loco & de ſtatuis Herculem Prodicium referentibus agitur. In imitationibus poſuerim etiam locum Ariſtophanis Nub. 958. ſqq.

μενοι δηλοῦσιν, εἴτε τὴν δι᾽ ἀρετῆς ὁδὸν c) τρέ-
ψονται ἐπὶ τὸν βίον, εἴτε τὴν διὰ κακίας) ἐξελ-
θόντα εἰς ἡσυχίαν καθῆσθαι, ἀποροῦντα, πο-
22 τέραν τῶν ὁδῶν τράπηται d)· καὶ φανῆναι
αὐτῷ δύο γυναῖκας προϊέναι μεγάλας, καὶ τὴν
μὲν ἑτέραν εὐπρεπῆ τε ἰδεῖν καὶ ἐλευθέριον, φύ-
σει κεκοσμημένην τὸ μὲν σῶμα καθαρότητι, τὰ
δὲ ὄμματα αἰδοῖ, τὸ δὲ σχῆμα σωφροσύνῃ, ἐσθῆ-
τι δὲ λευκῇ· τὴν δὲ ἑτέραν τεθραμμένην μὲν
εἰς πολυσαρκίαν τε καὶ ἁπαλότητα, κεκαλλω-
πισμένην δὲ τὸ μὲν χρῶμα, ὥστε λευκοτέραν τε
καὶ ἐρυθροτέραν τοῦ ὄντος δοκεῖν φαίνεσθαι, τὸ
δὲ σχῆμα, ὥστε δοκεῖν ὀρθοτέραν τῆς φύσεως
εἶναι, τὰ δὲ ὄμματα ἔχειν ἀναπεπταμένα,
ἐσθῆτα δὲ, ἐξ ἧς ἂν μάλιστα ὥρα διαλάμποι·
κατασκοπεῖσθαι δὲ θαμὰ ἑαυτήν, ἐπισκοπεῖν
δὲ, καὶ εἴτις ἄλλος αὐτὴν θεᾶται· πολλάκις δὲ
23 καὶ εἰς τὴν ἑαυτῆς σκιὰν ἀποβλέπειν. ὡς δ᾽
ἐγένοντο e) πλησιέστερον τοῦ Ἡρακλέους, τὴν
μὲν πρόσθεν ῥηθεῖσαν ἰέναι τὸν αὐτὸν τρόπον,
τὴν δὲ ἑτέραν, φθάσαι βουλομένην, προσδρα-
μεῖν τῷ Ἡρακλεῖ, καὶ εἰπεῖν· ὁρῶ σε, ὦ Ἡρά-
κλεις, ἀποροῦντα, ποίαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τρά-
πῃ. ἐὰν οὖν ἐμὲ φίλην ποιήσῃς, ἐπὶ τὴν ἡδίστην
τε καὶ ῥᾴστην ὁδὸν ἄξω σε, καὶ τῶν μὲν τερπνῶν
οὐδενὸς

c) Intellige κατά. Mox προσιέναι mavult Cl. Reiskius. Id necessarium foret, si ad αὐτῷ referretur. Sed est *procedere*, & αὐτῷ refertur ad φανῆναι.

d) Κατὰ ποτέραν τ. ὁ. τ. ἐπὶ τὸν βίον. v. §. 23. vel simpliciter: ἐπὶ ποτέραν τ. ὁ. τ. ut §. 23. ἐπὶ τὴν ἡδ - - ὁδὸν ἄξω σε.

e) Certissimam emendationem Leunclav. secutus scripsi: ἐγένοντο, pro ἐγένετο. refertur enim ad utramque feminam, non voluptatem tantum.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/78 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft

οὐδενὸς ἄγευστος ἔσῃ, τῶν δὲ χαλεπῶν ἄπειρος
διαβιώσῃ. πρῶτον μὲν γὰρ οὐ πολέμων, οὐδὲ 24
πραγμάτων φροντιεῖς, ἀλλὰ σκοπούμενος διέσῃ f), τί ἂν κεχαρισμένον ἢ σιτίον ἢ ποτὸν εὕροις· ἢ τί ἂν ἰδὼν, ἢ τί ἀκούσας τερφθείης, ἢ τίνων ὀσφραινόμενος ἢ ἁπτόμενος ἡσθείης, τίσι δὲ παιδικοῖς g) ὁμιλῶν μάλιστ' ἂν εὐφρανθείης, καὶ πῶς ἂν μαλακώτατα καθεύδοις, καὶ πῶς
ἂν ἀπονώτατα τούτων πάντων τυγχάνοις· ἐὰν 25
δέ ποτε γένηταί τις ὑποψία σπάνεως, ἀφ' ὧν ἔσται ταῦτα, οὐ φόβος, μή σε ἀγάγω ἐπὶ τὸ, πονοῦντα καὶ ταλαιπωροῦντα τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ, ταῦτα πορίζεσθαι· ἀλλ' οἷς ἂν οἱ ἄλλοι ἐργάζωνται, τούτοις σὺ χρήσῃ, οὐδενὸς ἀπεχόμενος, ὅθεν ἂν δυνατὸν ᾖ τι κερδᾶναι. πανταχόθεν γὰρ ὠφελεῖσθαι τοῖς ἐμοὶ ξυνοῦσιν
ἐξουσίαν ἔγωγε παρέχω. καὶ ὁ Ἡρακλῆς ἀκού- 26
σας ταῦτα, ὦ γύναι, ἔφη, ὄνομα δέ σοι τί ἐστιν; ἡ δὲ,

f) Steph. auctore Budæo legi vult: δὴ ἔσῃ. Iam non est quidem hoc verbum contra ἀναλογίαν, cum & διαγίνομαι sic dicatur, ut apud nostrum Cyrop. VIII, 7. in Oratione ultima Cyri: οἱ μὲν γὰρ πολλοὶ διαγεγένηνται φίλοι &c. est etiam ap. Iosephum Antt. XIV, 1, 1. δίημεν: qui tamen locus est suspectus: & habere potest hoc loco eam vim, quam διατελῶ, διάγω, διαβιόω: sed tamen nunc mihi magis arridet correctio Budæi. Nam illud δὴ, ut observavi, eleganter ita & adiectivis & verbis adiungitur, & sæpe sequentibus verbis simplicibus adhæsit mutatum in δι. Ap. Thucyd. I, 18. in verbis καὶ δυνάμει ταῦτα μέγιστα διεφάνη, haud dubie legendum μέγιστα δὴ ἐφάνη, ut iam vidit Stephanus. Ac fortasse quis etiam in loco Xenophontis in Cyrop. malit, πολλοὶ δὴ γεγένηνται φίλοι. Plura exempla notavit Hemsterhusius V. Cel. ad Lucian. T. I. p. 387.

g) Non modo de pueris amasiis intelligam, sed etiam feminis: nam & de his dicitur, ut ap. Iulian. ep. 34. & alibi.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id373415397/79
gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

ἡ δέ, οἱ μὲν ἐμοὶ φίλοι, ἔφη, καλοῦσί με Εὐδαιμονίαν, οἱ δὲ μισοῦντές με, ὑποκοριζόμενοι ὀνο-
27 μάζουσί με Κακίαν h). καὶ ἐν τούτῳ ἡ ἑτέρα γυνὴ προσελθοῦσα εἶπεν· καὶ ἐγὼ ἥκω πρός σε, ὦ Ἡράκλεις, εἰδυῖα τοὺς γεννήσαντάς σε, καὶ τὴν φύσιν τὴν σὴν ἐν τῇ παιδείᾳ καταμαθοῦσα· ἐξ ὧν ἐλπίζω, εἰ τὴν πρὸς ἐμὲ ὁδὸν τράποιο, σφόδρ' ἄν σε τῶν καλῶν καὶ σεμνῶν ἐργάτην ἀγαθὸν γενέσθαι, καὶ ἐμὲ ἔτι πολὺ ἐντιμοτέραν καὶ ἐπ' ἀγαθοῖς διαπρεπεστέραν φανῆναι. οὐκ ἐξαπατήσω δέ σε προοιμίοις ἡδονῆς, ἀλλ' ᾗπερ οἱ θεοὶ διέθεσαν, τὰ ὄντα διηγήσομαι
28 μετ' ἀληθείας. τῶν γὰρ ὄντων ἀγαθῶν καὶ καλῶν οὐδὲν ἄνευ πόνου καὶ ἐπιμελείας θεοὶ διδόασιν ἀνθρώποις· ἀλλ' εἴτε τοὺς θεοὺς ἵλεως εἶναί σοι βούλει, θεραπευτέον τοὺς θεούς· εἴτε ὑπὸ φίλων ἐθέλεις i) ἀγαπᾶσθαι, τοὺς φίλους εὐεργετητέον· εἴτε ὑπό τινος πόλεως ἐπιθυμεῖς τιμᾶ-

h) Quomodo ὑποκορισμὸς sit in Κακίᾳ pro Ἡδονῇ dubitari potest. Cl. Reiskius negat hunc esse ὑποκορισμόν. quo inclinant etiam V.V. Cl. Ruhnkenius & Valkenarius ap. Piersonum ad Moerin p. 381. quorum ille ὑποκοριζόμενοι transponit ad φίλους, hic delet, & e margine, in quo primae sententiae adscriptum fuerit, in textum alieno loco irrepsisse putat. Neutra κρίσις nos delectat: non illa, quia Voluptas stulte factura erat, si Εὐδαιμονίας nomen sibi per ὑποκορισμὸν tribui diceret: non haec, quod antiquitas lectionis satis firmatur Suidae & Etymologi testimoniis, qui διασύρειν interpretantur. Sane vulgo ὑποκορισμὸς est de rebus tristibus ac deterioribus, quarum tristitia aut foeditas mitigatur verbi bonitate; nec hoc testimoniis indiget. At ὑποκορίζεσθαι etiam dictum in contrario, ut res bona verbo torqueretur ad invidiam, contemtum etc. bonus, ut opinor, auctor est Aristot. Rhet. III. qui ὑποκορισμὸν, dicit, ὃς ἔλαττον ποιεῖ καὶ τὸ κακὸν καὶ τὸ ἀγαθὸν etc. ubi videndus P. Victorius p. m. 569.

i) Ἐθέλεις rescripsi pro vulgato ἐθέλοις: nam & cetera verba sic posita sunt.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/80 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

τιμᾶσθαι, τὴν πόλιν ὠφελητέον· εἴτε ὑπὸ τῆς
Ἑλλάδος πάσης ἀξιοῖς ἐπ' ἀρετῇ θαυμάζεσθαι,
τὴν Ἑλλάδα πειρατέον εὖ ποιεῖν· εἴτε τὴν γῆν
φέρειν σοι βούλει καρποὺς ἀφθόνους, τὴν γῆν θε-
ραπευτέον· εἴτε ἀπὸ βοσκημάτων οἴει δεῖν πλου-
τίζεσθαι, τῶν βοσκημάτων ἐπιμελητέον· εἴτε
διὰ πολέμου ὁρμᾷς αὔξεσθαι, καὶ βούλει δύνα-
σθαι τούς τε φίλους ἐλευθεροῦν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς
χειροῦσθαι, τὰς πολεμικὰς τέχνας αὐτάς τε
παρὰ τῶν ἐπισταμένων μαθητέον, καὶ ὅπως αὐ-
ταῖς δεῖ χρῆσθαι ἀσκητέον· εἰ δὲ καὶ τῷ σώμα-
τι βούλει δυνατὸς εἶναι, τῇ γνώμῃ ὑπηρετεῖν
ἐθιστέον τὸ σῶμα, καὶ γυμναστέον σὺν πόνοις καὶ
ἱδρῶτι. καὶ ἡ Κακία ὑπολαβοῦσα εἶπεν, (ὥς 29
φησι Πρόδικος) ἐννοεῖς, ὦ Ἡράκλεις, ὡς χαλε-
πὴν καὶ μακρὰν ὁδὸν ἐπὶ τὰς εὐφροσύνας ἡ γυ-
νή σοι αὕτη διηγεῖται; ἐγὼ δὲ ῥαδίαν καὶ βρα-
χεῖαν ὁδὸν ἐπὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἄξω σε. καὶ ἡ 30
Ἀρετὴ εἶπεν, ὦ τλῆμον, τί δὲ σὺ ἀγαθὸν
ἔχεις; ἢ τί ἡδὺ οἶσθα, μηδὲν τούτων ἕνεκα πράτ-
τειν ἐθέλουσα; ἥτις οὐδὲ τὴν τῶν ἡδέων ἐπιθυ-
μίαν ἀναμένεις, ἀλλὰ πρὶν ἐπιθυμῆσαι, πάν-
των ἐμπίπλασαι· πρὶν μὲν πεινῆν, ἐσθίουσα,
πρὶν δὲ διψῆν, πίνουσα· καὶ ἵνα μὲν ἡδέως φά-
γῃς, ὀψοποιοὺς μηχανωμένη· ἵνα δὲ ἡδέως πί-
νῃς, οἴνους τε πολυτελεῖς παρασκευάζῃ, καὶ
τοῦ θέρους χιόνα περιθέουσα ζητεῖς· ἵνα δὲ κα-
θυπνώσῃς ἡδέως, οὐ μόνον τὰς στρωμνὰς μαλα-
κάς, ἀλλὰ καὶ τὰς κλίνας καὶ τὰ ὑπόβαθρα ταῖς
κλίναις παρασκευάζεις. οὐ γὰρ διὰ τὸ πονεῖν, ἀλ-
λὰ διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν, ὅ, τι ποιῇς, ὕπνου ἐπιθυμεῖς.
τὰ δ' ἀφροδίσια πρὸ τοῦ δεῖσθαι ἀναγκάζεις, πάν-

τα μηχανωμένη, καὶ γυναιξὶ τοῖς ἀνδράσι
χρωμένη· οὕτω γὰρ παιδεύεις τοὺς σαυτῆς
φίλους, τῆς μὲν νυκτὸς ὑβρίζουσα, τῆς δὲ ἡμέ-
31 ρας τὸ χρησιμώτατον κατακοιμίζουσα. ἀθά-
νατος δὲ οὖσα, ἐκ θεῶν μὲν ἀπέρριψαι, ὑπὸ
δὲ ἀνθρώπων ἀγαθῶν ἀτιμάζῃ. τοῦ δὲ πάν-
των ἡδίστου k) ἀκούσματος, ἐπαίνου ἑαυτῆς, ἀνή-
κοος εἶ, καὶ τοῦ πάντων ἡδίστου θεάματος ἀθέα-
τος. οὐδὲν γὰρ πώποτε σαυτῆς ἔργον καλὸν
τεθέασαι. τίς δ' ἄν σοι λεγούσῃ τι πιστεύσειε;
τίς δ' ἂν δεομένῃ τινὸς ἐπαρκέσειεν; ἢ τίς ἂν
εὖ φρονῶν τοῦ σοῦ θιάσου τολμήσειεν εἶναι; οἳ
νέοι μὲν ὄντες, τοῖς σώμασιν ἀδύνατοι εἰσὶ,
πρεσβύτεροι δὲ γενόμενοι, ταῖς ψυχαῖς ἀνόη-
τοι· ἀπόνως μὲν λιπαροὶ διὰ νεότητος τρεφό-
μενοι, ἐπιπόνως δὲ αὐχμηροὶ διὰ γήρως περῶν-
τες· τοῖς μὲν πεπραγμένοις αἰσχυνόμενοι, τοῖς
δὲ πραττομένοις βαρυνόμενοι· τὰ μὲν ἡδέα ἐν
τῇ νεότητι διαδραμόντες, τὰ δὲ χαλεπὰ εἰς
32 τὸ γῆρας ἀποθέμενοι. ἐγὼ δὲ σύνειμι μὲν
θεοῖς, σύνειμι δὲ ἀνθρώποις τοῖς ἀγαθοῖς·
ἔργον δὲ καλὸν οὔτε θεῖον οὔτε ἀνθρώπινον χωρὶς
ἐμοῦ γίγνεται. τιμῶμαι δὲ μάλιστα πάντων καὶ
παρὰ θεοῖς καὶ παρὰ ἀνθρώποις, οἷς προσήκει,
ἀγαπητὴ μὲν συνεργὸς τεχνίταις, πιστὴ δὲ φύ-
λαξ οἴκων δεσπόταις, εὐμενὴς δὲ παραστάτις
οἰκέταις, ἀγαθὴ δὲ συλλήπτρια τῶν ἐν εἰρήνῃ
πόνων, βεβαία δὲ τῶν ἐν πολέμῳ σύμμαχος
33 ἔργων, ἀρίστη δὲ φιλίας κοινωνός. ἔστι δὲ τοῖς
μὲν

k) Cic. ad Att. XII. 4. Imitatus est Iosephus Antt. XIII, 4, 8. sed in alia re.

μὲν ἐμοῖς φίλοις ἡδεῖα μὲν καὶ ἀπράγμων σίτων
καὶ ποτῶν ἀπόλαυσις· ἀνέχονται γὰρ ἕως ἂν
ἐπιθυμήσωσιν αὐτῶν. ὕπνος δὲ αὐτοῖς πάρεστιν
ἡδίων ἢ τοῖς ἀμόχθοις, καὶ οὔτε ἀπολιπόντες
αὐτὸν ἄχθονται, οὔτε διὰ τοῦτον μεθιᾶσι τὰ
δέοντα πράττειν. καὶ οἱ μὲν νέοι τοῖς τῶν πρε-
σβυτέρων ἐπαίνοις χαίρουσιν, οἱ δὲ γεραίτεροι
ταῖς τῶν νέων τιμαῖς ἀγάλλονται· καὶ ἡδέως
μὲν τῶν παλαιῶν πράξεων μέμνηνται, εὖ δὲ
τὰς παρούσας ἥδονται πράττοντες, δι' ἐμὲ φί-
λοι μὲν θεοῖς ὄντες, ἀγαπητοὶ δὲ φίλοις, τίμιοι
δὲ πατρίσιν. ὅταν δ' ἔλθῃ τὸ πεπρωμένον τέ-
λος, οὐ μετὰ λήθης ἄτιμοι κεῖνται, ἀλλὰ με-
τὰ μνήμης τὸν ἀεὶ χρόνον ὑμνούμενοι θάλλουσι.
τοιαῦτά σοι, ὦ παῖ τοκέων ἀγαθῶν Ἡράκλεις,
ἔξεστι διαπονησαμένῳ τὴν μακαριστοτάτην εὐδαι-
μονίαν κεκτῆσθαι. οὕτω πως διώκει Πρόδικος τὴν 34
ὑπὸ ἀρετῆς Ἡρακλέους παίδευσιν· ἐκόσμησε
μέντοι τὰς γνώμας ἔτι μεγαλειοτέροις ῥήμασιν,
ἢ ἐγὼ νῦν. σοὶ δ' οὖν ἄξιον, ὦ Ἀρίστιππε, τού-
των ἐνθυμουμένῳ πειρᾶσθαί τι, καὶ τῶν εἰς τὸν
μέλλοντα χρόνον τοῦ βίου φροντίζειν.

CAPUT II.

Lamproclem filium Matri iratum placat.

Αἰσθόμενος δέ ποτε Λαμπροκλέα τὸν πρεσβύτατον υἱὸν ἑαυτοῦ πρὸς τὴν μητέρα χαλεπαίνοντα, εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ παῖ, οἶσθά τινας

ἀνθρώπους ἀχαρίστους καλουμένους; καὶ μάλα,
ἔφη ὁ νεανίσκος. καταμεμάθηκας οὖν τοὺς τί
ποιοῦντας τὸ ὄνομα τοῦτο ἀποκαλοῦσιν; ἔγωγ',
ἔφη. τοὺς γὰρ εὖ παθόντας, ὅταν δυνάμενοι
χάριν ἀποδοῦναι, μὴ ἀποδῶσιν, ἀχαρίστους κα-
λοῦσιν. οὐκοῦν a) δοκοῦσί σοι ἐν τοῖς ἀδίκοις κα-
2 ταλογίζεσθαι τοὺς ἀχαρίστους; ἔμοιγ', ἔφη. ἤδη
δέ ποτε ἐσκέψω, εἰ ἄρα ὥσπερ τὸ ἀνδραποδίζε-
σθαι τοὺς μὲν φίλους ἄδικον εἶναι δοκεῖ, τοὺς δὲ
πολεμίους, δίκαιον εἶναι, καὶ τὸ ἀχαριστεῖν πρὸς
μὲν τοὺς φίλους ἄδικόν ἐστι, πρὸς δὲ τοὺς πολε-
μίους, δίκαιον; καὶ μάλα, ἔφη· καὶ δοκεῖ μοι,
ὑφ' οὗ ἄν τις εὖ παθὼν, εἴτε φίλου, εἴτε πολε-
μίου, μὴ πειρᾶται χάριν ἀποδιδόναι, ἄδικος
3 εἶναι. οὐκοῦν, εἴγ' οὕτως ἔχει τοῦτο, εἰλικρινής
τις ἂν εἴη ἀδικία ἡ ἀχαριστία; συνωμολόγει.
οὐκοῦν ὅσῳ ἄν τις μείζω ἀγαθὰ παθὼν, μὴ ἀπο-
διδῷ χάριν, τοσούτῳ ἀδικώτερος ἂν εἴη; συνέφη
καὶ τοῦτο. τίνας οὖν, ἔφη, ὑπὸ τίνων εὕροιμεν
ἂν μείζονα εὐεργετημένους ἢ παῖδας ἀπὸ γονέων;
οὓς οἱ γονεῖς ἐκ μὲν οὐκ ὄντων ἐποίησαν εἶναι, το-
σαῦτα δὲ καλὰ ἰδεῖν καὶ τοσούτων ἀγαθῶν με-
τασχεῖν, ὅσα οἱ θεοὶ παρέχουσι τοῖς ἀνθρώποις·
ἃ δὴ καὶ οὕτως ἡμῖν δοκεῖ παντὸς ἄξια εἶναι,
ὥστε πάντες τὸ καταλιπεῖν αὐτὰ πάντων μά-
λιστα φεύγομεν. καὶ αἱ πόλεις ἐπὶ τοῖς μεγί-
στοις ἀδικήμασι ζημίαν θάνατον πεποιήκασιν,
ὡς οὐκ ἂν μείζονος κακοῦ φόβῳ τὴν ἀδικίαν παύ-
4 σοντες b). καὶ μὲν οὐ τῶν γε ἀφροδισίων ἕνεκα
παιδο-

a) Cl. Reiskius hic excidisse putat δικαίως.

b) Pro παύουσαι, per Synesin. Nam αἱ πόλεις h. l. sunt cives, aut quicumque in civitatibus legum ferendarum

παιδοποιεῖσθαι τοὺς ἀνθρώπους ὑπολαμβάνοις·
ἐπεὶ τούτου γε τῶν ἀπολυσόντων c) μεσταὶ μὲν
αἱ ὁδοί, μεστὰ δὲ τὰ οἰκήματα. Φανεροὶ δ' ἐσ-
μὲν καὶ σκοπούμενοι ἐξ ὁποίων ἂν γυναικῶν βέλ-
τιστα ἡμῖν τέκνα γένοιτο, αἷς συνελθόντες τε-
κνοποιούμεθα. καὶ ὁ μὲν ἀνὴρ τήν τε συντεκνο- 5
ποιήσουσαν ἑαυτῷ τρέφει, καὶ τοῖς μέλλουσιν ἔσε-
σθαι παισὶ προπαρασκευάζει πάντα, ὅσα ἂν
οἴηται συνοίσειν αὐτοῖς πρὸς τὸν βίον, καὶ ταῦ-
τα ὡς ἂν δύνηται πλεῖστα. ἡ δὲ γυνὴ ὑποδεξα-
μένη τε φέρει τὸ φορτίον τοῦτο, βαρυνομένη τε
καὶ κινδυνεύουσα περὶ τοῦ βίου, καὶ μεταδιδοῦσα
τῆς τροφῆς, ᾗ καὶ αὐτὴ τρέφεται, καὶ σὺν
πολλῷ πόνῳ διενέγκασα καὶ τεκοῦσα, τρέφει τε
καὶ ἐπιμελεῖται, οὔτε προπεπονθυῖα οὐδὲν ἀγα-
θὸν, οὔτε γιγνῶσκον τὸ βρέφος d), ὑφ' ὅτου εὖ
πάσχει, οὐδὲ σημαίνειν δυνάμενον, ὅτου δεῖται·
ἀλλ' αὐτὴ στοχαζομένη τά τε συμφέροντα καὶ
κεχαρισμένα πειρᾶται ἐκπληροῦν, καὶ τρέφει
πολὺν χρόνον, καὶ ἡμέρας καὶ νύκτας ὑπομέ-
νουσα πονεῖν, οὐκ εἰδυῖα, τίνα e) τούτων χάριν
ἀπολήψεται· καὶ οὐκ ἀρκεῖ θρέψαι μόνον, ἀλ- 6
λὰ καὶ ἐπειδὰν δόξωσιν ἱκανοὶ εἶναι οἱ παῖδες
μανθάνειν τι, ἃ μὲν ἂν αὐτοὶ ἔχωσιν οἱ γονεῖς
ἀγα-

darum potestatem habent. conf. ad c. 7. not. i).

c) Τούτου, intell. τοῦ ἐπιθυμεῖν τῶν ἀφροδισίων, τοῦ ὁρμᾶν ἐπὶ τὰ ἀφροδ. aut simile quid. conf. L. I. c. 2. not. b). Sensus est: Non profecto Venereæ voluptatis causa liberos suscipiunt homines: nam libidinis quidem remediis abundant viæ, in quibus scilicet se prostituunt meretrices, & lupanaria. Attice οἴκημα dicitur pro πορνεῖον. v. Perizon. & Abr. Gronov. ad Aelian. V. H. VI. 1.

d) Nominat. consequentiæ: nisi ex antecedentibus τρέφει intelligere malis.

e) Stobæus: εἴ τινα.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/85 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

ἀγαθὰ πρὸς τὸν βίον, διδάσκουσιν· ἃ δ' ἂν οἴωνται ἄλλον ἱκανώτερον εἶναι διδάξαι, πέμπουσι πρὸς τοῦτον δαπανῶντες, καὶ ἐπιμελοῦνται, πάντα ποιοῦντες, ὅπως οἱ παῖδες αὐτοῖς γένων-
7 ται ὡς δυνατὸν βέλτιστοι. πρὸς ταῦτα ὁ νεανίσκος ἔφη, ἀλλά τοι εἰ ταῦτα πάντα πεποίηκε καὶ ἄλλα τούτων πολλαπλάσια, οὐδεὶς ἂν δύναιτο αὐτῆς ἀνασχέσθαι τὴν χαλεπότητα. καὶ ὁ Σωκράτης, πότερα δὲ οἴει, ἔφη, θηρίου ἀγριότητα δυσφορωτέραν εἶναι ἢ μητρός; ἐγὼ μὲν οἶμαι, ἔφη, τῆς μητρὸς τῆς γε τοιαύτης f). ἤδη πώποτε οὖν ἢ δακοῦσα κακόν τί σοι ἔδωκεν, ἢ λακτίσασα, οἷα ὑπὸ θηρίων ἤδη πολλοὶ ἔπαθον.
8 ἀλλὰ νὴ Δία, ἔφη, λέγει, ἃ οὐκ ἄν τις ἐπὶ τῷ βίῳ παντὶ βούλοιτο ἀκοῦσαι. σὺ δὲ πόσα, ἔφη ὁ Σωκράτης, οἴει ταύτῃ g) δυσάνεκτα καὶ τῇ φωνῇ καὶ τοῖς ἔργοις ἐκ παιδίου δυσκολαίνων καὶ ἡμέρας καὶ νυκτὸς πράγματα παρασχεῖν, πόσα δὲ λυπῆσαι κάμνων; ἀλλ' οὐδεπώποτε αὐτὴν, ἔφη, οὔτ' εἶπα, οὔτ' ἐποίησα οὐδὲν, ἐφ' ᾧ ᾐσχύν-
9 θη. τί δ' οἴει, ἔφη, χαλεπώτερον εἶναί σοι ἀκούειν, ὧν αὐτὴ λέγει, ἢ τοῖς ὑποκριταῖς, ὅταν ἐν ταῖς τραγῳδίαις ἀλλήλους τὰ ἔσχατα λέγωσιν; ἀλλ' οἶμαι, ἐπειδὴ οὐκ οἴονται τῶν λεγόντων οὔτε τὸν ἐλέγχοντα ἐλέγχειν, ἵνα ζημιώσῃ, οὔτε τὸν ἀπειλοῦντα ἀπειλεῖν, ἵνα κακόν τι ποιήσῃ, ῥᾳδίως φέρουσι· σὺ δ' εὖ εἰδὼς, ὅτι, ἃ λέ-

γει

f) γε h. l. non abundat: *matris, quae quidem huiuscemodi sit.* vid. ad L. I. cap. 5. not. c).

g) Pro ταύτῃ, ut opinor, scribendum αὐτῇ, ut semper in sqq. Permutantur subinde haec pronomina v. ad I, 5, 1. Mox post τοῖς ἔργοις Cl. Reiskius addit παρασχεῖν, & post pro παρασχεῖν scribit παρασχών.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/86 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft

γει σοι h) ἡ μήτηρ, οὐ μόνον οὐδὲν κακὸν νοοῦσα λέγει, ἀλλὰ καὶ βουλομένη σοι ἀγαθὰ εἶναι, ὅσα οὐδενὶ ἄλλῳ, χαλεπαίνεις. ἢ νομίζεις κακόνουν τὴν μητέρα σοι εἶναι; οὐ δῆτα, ἔφη, τοῦτό γε οὐκ οἴομαι. καὶ ὁ Σωκράτης, οὐκοῦν, ἔφη, 10 ταύτην, εὔνουν τέ σοι οὖσαν, καὶ ἐπιμελομένην, ὡς μάλιστα δύναται, κάμνοντος, ὅπως ὑγιαίνῃς τε καὶ ὅπως τῶν ἐπιτηδείων μηδενὸς ἐνδεὴς εσῃ, καὶ πρὸς τούτοις, πολλὰ τοῖς θεοῖς εὐχομένην ἀγαθὰ i) ὑπὲρ σοῦ, καὶ εὐχὰς ἀποδιδοῦσαν, χαλεπὴν εἶναι φῄς; ἐγὼ μὲν οἶμαι, εἰ τοιαύτην μὴ δύνασαι φέρειν μητέρα, τἀγαθά σε οὐ δύνασθαι φέρειν. εἰπὲ δέ μοι, ἔφη, πότερον ἄλ- 11 λον τινὰ οἴει δεῖν θεραπεύειν; ἢ παρεσκεύασαι μηδενὶ ἀνθρώπων πειρᾶσθαι ἀρέσκειν, μηδ' ἕπεσθαι, μήτε πείθεσθαι, μήτε στρατηγῷ, μήτε ἄλλῳ ἄρχοντι; ναὶ μὰ Δία ἔγωγε, ἔφη k). οὐκοῦν, ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ τῷ γείτονι βούλει 12 σὺ l) ἀρέσκειν, ἵνα σοι καὶ πῦρ ἐναύῃ, ὅταν τούτου δέῃ, καὶ ἀγαθοῦ τέ σοι γίγνηται συλλήπτωρ, καί, ἄν τι σφαλλόμενος τύχῃς, εὐνοϊκῶς ἐγγύθεν βοηθῇ σοι; ἔγωγ' ἔφη. τί δέ; συνοδοι-

h) Recepi lectionem Stobæi, quæ & Stephano placebat. Nam vulgata lectio ὅ, τι λέγει vitiosa est, ut diu viderunt docti. Idem placuit Cl. Welsio.

i) Ἀγαθὰ videntur esse delenda. πολλὰ εὔχεσθαι simpliciter dicitur.

k) In huiusmodi responsionibus, quæ ad duo contraria membra referuntur, e sensu colligendum est, cuius membri verbum repetendum sit. Hic semper ἀπὸ κοινοῦ verbum melioris membri repetendum est, ut hic: οἶμαι δεῖν θεραπεύειν.

l) Stobæus: βουλήσῃ. Et profecto τὸ σὺ abundat. Neque tamen βουλήσῃ receperim, cum semper hic tempore præsenti Xenophon utatur. Optimum fuerit σὺ delere.

πόρον ἢ σύμπλουν, ἢ εἴ τῳ ἄλλῳ m) ἐντυγχάνοις, οὐδὲν ἄν σοι διαφέροι φίλον ἢ ἐχθρὸν γενέσθαι, ἢ καὶ τῆς παρὰ τούτων εὐνοίας οἴει δεῖν
13 ἐπιμελεῖσθαι; ἔγωγ᾽ ἔφη. εἶτα τούτων μὲν ἐπιμελεῖσθαι παρεσκεύασαι, τὴν δὲ μητέρα τὴν πάντων μάλιστά σε φιλοῦσαν οὐκ οἴει δεῖν θεραπεύειν; οὐκ οἶσθα, ὅτι καὶ ἡ πόλις ἄλλης μὲν ἀχαριστίας οὐδεμιᾶς ἐπιμελεῖται, οὐδὲ δικάζει, ἀλλὰ περιορᾷ τοὺς εὖ πεπονθότας χάριν οὐκ ἀποδιδόντας· ἐὰν δέ τις γονέας μὴ θεραπεύῃ, τούτῳ δίκην τε ἐπιτίθησι, καὶ ἀποδοκιμάζουσα οὐκ ἐᾷ ἄρχειν τοῦτον, ὡς οὔτε ἂν τὰ ἱερὰ εὐσεβῶς θυόμενα ὑπὲρ τῆς πόλεως, τούτου θύοντος, οὔτε ἄλλο καλῶς καὶ δικαίως οὐδὲν ἂν τούτου πράξαντος n); καὶ νὴ Δία ἐάν τις τῶν γονέων τελευτησάν-

m) Caselius & Welsius male: τῷ. Nihil hic articulo opus. Sic §. 13. iidem male: τὴν μητέρα τῶν πάντων pro τὴν μητέρα τὴν πάντων. Sed in hoc sæpe aberrant & librarii & editores veterum librorum, cum præponitur Substantivo, quod tamen non rarum apud optimos scriptores & apud nostrum. Isocrates Ep. 7. extr. εἴ του ἄλλου δέῃ. D. Paulius 1. Cor. XV, 8. ἔσχατον πάντων, ὡσπερεὶ τῷ ἐκτρώματι, ὤφθη κἀμοὶ, ubi editur τῷ, ut 1 Thess. IV, 6.

n) Observent hic tirones, primo accusativos consequentiæ: οὔτε ἂν τὰ ἱερὰ εὐσεβῶς θυόμενα; deinde iis iungi statim genitivos: οὔτε ἄλλο - - τούτου πράξαντος. Sic ap. Thucyd. IV. 10. genitivi & dativi iunguntur: τοῦ τε γὰρ χωρίου τὸ δυσέμβατον ἡμέτερον νομίζω, ὃ, ΜΕΝΌΝΤΩΝ ἩΜΩ͂Ν, σύμμαχον γίγνεται, ὙΠΟΧΩΡΗΣΑΣΙ δὲ &c. Alia exempla e Pausania suggeret Sylburgius ad Pausan. p. 931. Sed Cl. Reiskius addit πραττόμενον hic, οὔτε ἄλλο καλῶς καὶ δικαίως οὐδὲν ἂν πραττόμενον, τούτου πράξαντος, quod placet. Certe ita venustior oratio foret. Ceterum distinctio ponenda est post πόλεως aut θυόμενα, quæ in vulgatis non est, Leunclavius tamen ita interpretatus est, quasi post θυόμενα interpunxisset. Cel. Gesnerus autem εὐσεβῶς refert ad θύοντος. Sed mihi ista σύγχυσις, cuius exempla scio apud bonos auctores occurrere (v. Iens. Lect. Luc. p. 319.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/88 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

τησάντων τοὺς τάφους μὴ κοσμῇ o), καὶ τοῦτο
ἐξετάζει ἡ πόλις ἐν ταῖς τῶν ἀρχόντων δοκιμα-
σίαις p). σὺ οὖν, ὦ παῖ, ἂν σωφρονῇς, τοὺς 14
μὲν θεοὺς παραιτήσῃ συγγνώμονάς σοι εἶναι, εἴτι
παρημέληκας τῆς μητρὸς, μή σε καὶ οὗτοι νομί-
σαντες ἀχάριστον εἶναι, οὐκ ἐθέλωσιν εὖ ποιεῖν·
τοὺς δὲ ἀνθρώπους φυλάξῃ, μή σε αἰσθόμενοι
τῶν γονέων ἀμελοῦντα πάντες ἀτιμάσωσιν, εἶτα
ἐν ἐρημίᾳ φίλων ἀναφανῇς. εἰ γάρ σε ὑπολά-
βοιεν πρὸς τοὺς γονεῖς ἀχάριστον εἶναι, οὐδεὶς ἂν
νομίσειεν, εὖ σε ποιήσας χάριν ἀπολήψεσθαι.

CAPUT III.

Fratres inimicitias exercentes placat.

Χαιρεφῶντα δέ ποτε καὶ Χαιρεκράτην, ἀδελφὼ μὲν ὄντε ἀλλήλοιν, ἑαυτῷ δὲ γνωρίμω, αἰσθόμενος διαφερομένω, ἰδὼν τὸν Χαιρεκράτην, εἶπε

319. Sylburg. l. c. p. 928.) non placet. Verte: *Quod nec ſacra rite fierent pro ſalute civitatis, ſi quidem hic faceret, nec huiusmodi homo ullam aliam rem recte & iuſte facere ſoleret.* Si quis autem εὐσεβῶς loco motum putet & ante τούτου θύοντος ponat, non repugnem.

o) Hunc locum illuſtrat lepidum Epigramma Callimachi, quod adiiciemus:

Στήλην μητρυιῆς, μικρὰν λίθον, ἔστεφε κοῦρος,
Ὡς βίον, ἠλλάχθαι καὶ τρόπον οἰόμενος.
Ἡ δὲ τάφῳ κλινθεῖσα κατέκλανε παῖδα πεσοῦσα.
Φεύγετε μητρυιῆς καὶ τάφον οἱ πρόγονοι.

vid. Brodæum ad hoc epigramma Anthol. L. I. c. 50.

p) Qui Archontes fieri volebant, iis cum in ſenatu, tum in foro, quædam quæſtiones proponebantur, de eorum natalibus, vita & moribus, inter quas etiam erat hæc: utrum parentes & vivos

εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Χαιρέκρατες, οὐ δήπου καὶ σὺ
εἶ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων, οἳ χρησιμώτερον a)
νομίζουσι χρήματα ἢ ἀδελφοὺς b), καὶ ταῦτα,
τῶν μὲν ἀφρόνων ὄντων, τοῦ δὲ φρονίμου· καὶ τῶν
μὲν, βοηθείας δεομένων, τοῦ δὲ βοηθεῖν δυνα-
μένου· καὶ πρὸς τούτοις, τῶν μὲν, πλειόνων
2 ὑπαρχόντων, τοῦ δ', ἑνός. θαυμαστὸν δὲ καὶ
τοῦτο, εἴτις τοὺς μὲν ἀδελφοὺς ζημίαν ἡγεῖται,
ὅτι οὐ καὶ τὰ τῶν ἀδελφῶν κέκτηται, τοὺς δὲ
πολίτας οὐχ ἡγεῖται ζημίαν, ὅτι οὐ καὶ τὰ τῶν
πολιτῶν ἔχει, ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν δύναται λογί-
ζεσθαι, ὅτι κρεῖττον σὺν πολλοῖς οἰκοῦντα, ἀσφα-
λῶς ἀρκοῦντα ἔχειν, ἢ μόνον διαιτώμενον τὰ
τῶν πολιτῶν ἐπικινδύνως πάντα κεκτῆσθαι, ἐπὶ
3 δὲ τῶν ἀδελφῶν τὸ αὐτὸ τοῦτο ἀγνοοῦσι c). καὶ
οἰκέτας μὲν οἱ δυνάμενοι ὠνοῦνται, ἵνα συνεργοὺς
ἔχωσι, καὶ φίλους κτῶνται, ὡς βοηθῶν δεόμε-
νοι· τῶν δὲ ἀδελφῶν ἀμελοῦσιν, ὥσπερ ἐκ πο-
λιτῶν μὲν γιγνομένους φίλους, ἐξ ἀδελφῶν δὲ οὐ
γιγνο-

vos & mortuos recte coluerint. Id examen in ſenatu dicebatur ἀνάκρισις, in foro δοκιμασία, auctore Polluce VIII, 9.

a) Intell. χρῆμα, ἔργον. vid. ad I. 3. not. c.

b) Per Syneſin in h. v. pluralis vim ſingularis numeri habet & contra. Itaque & in ſequentibus ἀδελφοὶ & ἀδελφὸς promiſcue dicuntur, eodem ſenſu. Non ergo cum Stephano leges ἀδελφὸν pro ἀδελφοὺς, quam lectionem præter rem Doct. viri Welſius & Gesnerus receperunt. Si omnes huius generis locos in Xenophonte vellemus ad vulgarem dicendi rationem revocare, quot non mutandi eſſent? Sic § 2. δύναται & ἀγνοοῦσι, quod fruſtra mutaveris, & c. 4. §. 7. φίλος πρὸς φίλους, amicus amici cauſa vel amici amicorum cauſa. Hic vero, quod maximum eſt, pluralis eſt de genere, ſingularis autem, qui ſequitur, de uno Ch. fratre. Etiam τοῦτο proprie dicere debebat, non ταῦτα.

c) Cl. Reiskius corrigit ἀγνοεῖ, quod ſane hic mollius, etſi & pluralis ferri poſſet. Sed videntur numerum ſequen-

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/90 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

γιγνομένους d). καὶ μὴν πρὸς φιλίαν μέγα μὲν 4
ὑπάρχει τὸ ἐκ τῶν αὐτῶν φῦναι, μέγα δὲ τὸ
ὁμοῦ τραφῆναι· ἐπεὶ καὶ τοῖς θηρίοις πόθος τις
ἐγγίγνεται τῶν συντρόφων. πρὸς δὲ τούτοις καὶ
οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι τιμῶσί τε μᾶλλον τοὺς συνα-
δέλφους ὄντας τῶν ἀναδέλφων, καὶ ἧττον τούτοις
ἐπιτίθενται. καὶ ὁ Χαιρεκράτης εἶπεν, ἀλλ' 5
εἰ μὲν, ὦ Σώκρατες, μὴ μέγα εἴη τὸ διάφορον,
ἴσως ἂν δέοι φέρειν τὸν ἀδελφὸν, καὶ μὴ μικρῶν
ἕνεκα φεύγειν· (ἀγαθὸν γὰρ, ὥσπερ καὶ σὺ
λέγεις, ἀδελφὸς, ὢν οἷον δεῖ) ὁπότε μέν τοι
παντὸς ἐνδέοι, καὶ πᾶν τὸ ἐναντιώτατον εἴη,
τί ἄν τις ἐπιχειροίη τοῖς ἀδυνάτοις; καὶ ὁ Σω- 6
κράτης ἔφη, πότερα δὲ, ὦ Χαιρέκρατες, οὐδενὶ
ἀρέσαι δύναται Χαιρεφῶν, ὥσπερ οὐδέ σοι, ἢ
ἔστιν, οἷς καὶ πάνυ ἀρέσκῃ; διὰ τοῦτο γάρ τοι,
ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἄξιόν ἐστιν ἐμὲ μισεῖν αὐτὸν,
ὅτι ἄλλοις μὲν ἀρέσκειν δύναται, ἐμοὶ δὲ, ὅπου
ἂν παρῇ, πανταχοῦ καὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ ζημία
μᾶλλον ἢ ὠφέλειά ἐστιν. ἆρ' οὖν, ἔφη ὁ Σωκρά- 7
της, ὥσπερ ἵππος τῷ ἀνεπιστήμονι μὲν, ἐγχει-
ροῦντι δὲ χρῆσθαι ζημία ἐστὶν, οὕτω καὶ ἀδελφὸς,
ὅταν τις αὐτῷ μὴ ἐπιστάμενος ἐγχειρῇ χρῆσθαι,
ζημία ἐστί; πῶς δ' ἂν ἐγὼ, ἔφη ὁ Χαιρεκράτης, 8
ἀνεπιστήμων εἴην ἀδελφῷ χρῆσθαι, ἐπιστάμενός
γε καὶ εὖ λέγειν τὸν εὖ λέγοντα, καὶ εὖ ποιεῖν
τὸν εὖ ποιοῦντα; τὸν μέντοι καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ πει-
ρώμενον ἐμὲ ἀνιᾶν, οὐκ ἂν δυναίμην οὔτ' εὖ λέγειν,
οὔτ' εὖ ποιεῖν, ἀλλ' οὐδὲ πειράσομαι. καὶ ὁ Σωκρά- 9
της ἔφη, θαυμαστά γε λέγεις, ὦ Χαιρέκρατες, εἰ
κύνα

sequentibus conformasse librarii.

d) Accus. consequentiae.

κύνα μὲν, εἰ σοὶ ἦν ἐπὶ προβάτοις ἐπιτήδειος, καὶ τοὺς μὲν ποιμένας ἠσπάζετο, σοὶ δὲ προσιόντι ἐχαλέπαινεν, ἀμελήσας ἂν τοῦ ὀργίζεσθαι, ἐπειρῶ εὖ ποιήσας πραΰνειν αὐτόν· τὸν δὲ ἀδελφὸν φὴς μὲν μέγα ἂν ἀγαθὸν εἶναι, ὄντα πρός σε οἷον δεῖ, ἐπίστασθαι δὲ ὁμολογῶν καὶ εὖ ποιεῖν καὶ εὖ λέγειν, οὐκ ἐπιχειρεῖς μηχανᾶσθαι, ὅπως
10 σοι ὡς βέλτιστος ᾖ; καὶ ὁ Χαιρεκράτης, δέδοικα, ἔφη, ὦ Σώκρατες, μὴ οὐκ ἔχω ἐγὼ τοσαύτην σοφίαν, ὥστε Χαιρεφῶντα ποιῆσαι πρὸς ἐμὲ οἷον δεῖ. καὶ μὴν οὐδέν γε ποικίλον, ἔφη ὁ Σωκράτης, οὐδὲ καινὸν δεῖ ἐπ' αὐτὸν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μηχανᾶσθαι· οἷς δὲ καὶ σὺ ἐπίστασαι αὐτὸς, οἶμαι ἂν αὐτὸν ἁλόντα περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαί σε.
11 οὐκ ἂν φθάνοις, ἔφη, λέγων, εἴτι ᾔσθησαί με φίλτρον ἐπιστάμενον, ὃ ἐγὼ εἰδὼς λέληθα ἐμαυτόν; λέγε δή μοι, ἔφη, εἴτινα τῶν γνωρίμων βούλοιο κατεργάσασθαι, ὁπότε θύοι, καλεῖν σε ἐπὶ δεῖπνον, τί ἂν ποιοίης; δῆλον ὅτι κατάρχοιμι ἂν τοῦ αὐτὸς, ὅτε θύοιμι, καλεῖν ἐκεῖνον.
12 εἰ δὲ βούλοιο τῶν φίλων τινὰ προτρέψασθαι, ὁπότε ἀποδημοίης, ἐπιμελεῖσθαι τῶν σῶν, τί ἂν ποιοίης; δηλονότι πρότερος ἂν ἐγχειροίην
13 ἐπιμελεῖσθαι τῶν ἐκείνου, ὁπότε ἀποδημοίη. εἰ δὲ βούλοιο ξένον ποιῆσαι ὑποδέχεσθαι σεαυτὸν, ὁπότε ἔλθοις εἰς τὴν ἐκείνου e), τί ἂν ποιοίης; δηλονότι καὶ τοῦτον πρότερος ὑποδεχοίμην ἂν, ὁπότε ἔλθοι Ἀθήναζε. καὶ εἴγε βουλοίμην αὐτὸν προθυμεῖσθαι διαπράττειν μοι ἐφ' ἃ ἥκοιμι, δηλονότι καὶ τοῦτο δέοι ἂν πρότερον αὐτὸν

ἐκείνῳ

e) Intell. πόλιν.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/92 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

ἐκείνῳ ποιεῖν. πάντα ἄρα σύ γε τὰ ἐν ἀνθρώ- 14
ποις φίλτρα ἐπιστάμενος πάλαι ἀπεκρύπτου.
ἢ ὀκνεῖς, ἔφη, ἄρξαι, μὴ αἰσχρὸς φανῇς, ἐὰν
πρότερος τὸν ἀδελφὸν εὖ ποιῇς; καὶ μὴν πλεί-
στου γε δοκεῖ ἀνὴρ ἐπαίνου ἄξιος εἶναι, ὃς ἂν
φθάνῃ τοὺς μὲν πολεμίους κακῶς ποιῶν, τοὺς δὲ
φίλους εὐεργετῶν. εἰ μὲν οὖν ἐδόκει μοι Χαιρε-
φῶν ἡγεμονικώτερος εἶναι σοῦ πρὸς τὴν φύσιν
ταύτην f), ἐκεῖνον ἂν ἐπειρώμην πείθειν πρότε-
ρον ἐγχειρεῖν, τῷ σε φίλον ποιεῖσθαι. νῦν δέ μοι
σὺ δοκεῖς ἡγούμενος μᾶλλον ἂν ἐξεργάσασθαι τοῦ-
το. καὶ ὁ Χαιρεκράτης εἶπεν, ἄτοπα λέγεις ὦ 15
Σώκρατες, καὶ οὐδαμῶς πρὸς σοῦ, ὅς γε κελεύεις
ἐμὲ νεώτερον ὄντα καθηγεῖσθαι. καίτοι τοῦτό
γε παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις τἀναντία νομίζεται,
τὸν πρεσβύτερον ἡγεῖσθαι παντὸς καὶ ἔργου καὶ
λόγου. πῶς; ἔφη ὁ Σωκράτης. οὐ γὰρ καὶ ὁδοῦ 16
παραχωρῆσαι τὸν νεώτερον πρεσβυτέρῳ συν-
τυγχάνοντι πανταχοῦ νομίζεται, καὶ οὐ g) κα-
θήμενον ὑπαναστῆναι h), καὶ κοίτῃ μαλακῇ τι-
μῆσαι, καὶ λόγῳ ὑπεῖξαι; ὦ ἀγαθέ, μὴ ὄκνει,
ἔφη, ἀλλ' ἐγχείρει τὸν ἄνδρα καταπραΰνειν·
καὶ πάνυ ταχύ σοι ὑπακούσεται. οὐχ ὁρᾷς,
ὡς φιλότιμός ἐστι καὶ ἐλευθέριος; τὰ μὲν γὰρ
πονηρὰ ἀνθρώπια οὐκ ἂν ἄλλως μᾶλλον ἕλοις,
ἢ εἰ διδοίης τι· τοὺς δὲ καλοὺς κἀγαθοὺς ἀνθρώ-
πους προσφιλῶς χρώμενος μάλιστ' ἂν κατεργά-

σαιο

f) Stobæus: φιλίαν. Forte Xenophon dedit χρῆσιν.

g) οὐ non est apud Stobæum, & malebat deleri Stephanus, quod nil opus sit interrogandi causa bis poni. Cl. Reiskius autem corrigit που.

h) Est verbum proprium in hac re. Aristophanes addit θάκων in Nub. 989. ut noster in Cyrop. VIII, 7. ὑπείκειν θάκων.

17 σαιο i). καὶ ὁ Χαιρεκράτης εἶπεν, ἐὰν οὖν ἐμοῦ
ταῦτα ποιοῦντος ἐκεῖνος μηδὲν βελτίων γίγνη-
ται; τί γὰρ ἄλλο, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἢ κινδυ-
νεύσεις ἐπιδεῖξαι, σὺ μὲν χρηστός τε καὶ φιλά-
δελφος εἶναι, ἐκεῖνος k) δὲ φαῦλός τε καὶ οὐκ
ἄξιος εὐεργεσίας; ἀλλ᾽ οὐδὲν οἶμαι τούτων ἔσε-
σθαι. νομίζω γὰρ αὐτόν, ἐπειδὰν αἴσθηταί σε
προκαλούμενον ἑαυτὸν εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον, πά-
νυ φιλονεικήσειν, ὅπως περιγένηταί σου λόγῳ καὶ
18 ἔργῳ εὖ ποιῶν. νῦν μὲν γὰρ οὕτως, ἔφη, διά-
κεισθε, ὥσπερ εἰ τὼ χεῖρε, ἃς ὁ θεὸς ἐπὶ τὸ
συλλαμβάνειν ἀλλήλαιν ἐποίησεν, ἀφεμένω τού-
του τράποιντο πρὸς τὸ διακωλύειν ἀλλήλω· ἢ εἰ
τὼ πόδε θείᾳ μοίρᾳ πεποιημένω πρὸς τὸ συνερ-
γεῖν ἀλλήλοιν, ἀμελήσαντε τούτου ἐμποδίζοιεν
ἀλλήλω. οὐκ ἂν πολλὴ ἀμαθία εἴη καὶ κακοδαι-
μονία, τοῖς ἐπ᾽ ὠφελείᾳ l) πεποιημένοις ἐπὶ
19 βλάβῃ χρῆσθαι; καὶ μὲν ἀδελφώ γε, ὡς ἐμοὶ
δοκεῖ, ὁ θεὸς ἐποίησεν ἐπὶ μείζονι ὠφελείᾳ ἀλ-
λήλοιν, ἢ χεῖρέ τε, καὶ πόδε, καὶ ὀφθαλμώ,
καὶ τἄλλα, ὅσα ἀδελφὰ ἔφυσεν ἀνθρώποις.
χεῖρες μὲν γάρ, εἰ δέοι αὐτὰς τὰ πλέον ὀρ-
γυιᾶς διέχοντα ἅμα ποιῆσαι, οὐκ ἂν δύναιντο·
πόδες δ᾽ οὐδ᾽ ἂν ἐπὶ τὰ ὀργυιὰν διέχοντα ἔλθοιεν
ἅμα· ὀφθαλμοὶ δέ, οἱ καὶ δοκοῦντες ἐπιπλεῖστον
ἐξικνεῖσθαι, οὐδ᾽ ἂν τῶν ἔτι ἐγγυτέρω ὄντων τὰ
ἔμπρο-

i) Κατεργάσαιο, i. e. *vincas*, tibi concilies. ut ante dixerat ἕλοις· e re venarica ductum verbum.

k) Intell. κινδυνεύσει ἐπιδεῖξαι φαῦλός τε κ. οὐ. α. ε. εἶναι. Ceterum illud τί γὰρ ἄλλο ἢ κινδυνεύσει simile est latinorum rationi, cum verbum *facere* omittunt, de qua ratione v. Gronov. ad Liv. II, 1.

l) Stobæus ἀλλήλοιν ponit inter ἐπ᾽ ὠφελείᾳ & πεποιημένοις.

ἔμπροσθεν ἅμα καὶ τὰ ὄπισθεν ἰδεῖν δύναιντο· ἀδελφὼ δὲ φίλω ὄντε, καὶ πολὺ διεστῶτε, πράττετον ἅμα καὶ τὰ ἐπ' ὠφελείᾳ ἀλλήλοιν.

CAPUT IV.

De cura amicorum.

Ἤκουσα δέ ποτε αὐτοῦ καὶ περὶ φίλων διαλεγομένου, ἐξ ὧν ἔμοιγε ἐδόκει μάλιστ' ἄν τις ὠφελεῖσθαι πρὸς φίλων κτῆσίν τε καὶ χρείαν. τοῦτο μὲν γὰρ δὴ πολλῶν, ἔφη, ἀκούειν, ὡς πάντων κτημάτων κράτιστον ἂν εἴη φίλος σαφὴς καὶ ἀγαθός· ἐπιμελουμένους δὲ παντὸς μᾶλλον ὁρᾶν, ἔφη, τοὺς πολλοὺς ἢ φίλων κτήσεως. καὶ 2
γὰρ οἰκίας, καὶ ἀγροὺς, καὶ ἀνδράποδα, καὶ βοσκήματα, καὶ σκεύη κτωμένους τε a) ἐπιμελῶς ὁρᾶν ἔφη, καὶ τὰ ὄντα σώζειν πειρωμένους· φίλον δὲ, ὃ μέγιστον ἀγαθὸν εἶναί φασιν, ὁρᾶν, ἔφη, τοὺς πολλοὺς οὔτε, ὅπως κτήσονται b), φροντίζοντας, οὔτε, ὅπως σῶόν τε, ἑαυτοῖς σώζοντας c)· ἀλλὰ καὶ καμνόντων φίλων τε καὶ 3
οἰκετῶν,

a) Cum vulgatum καὶ post κτωμένους plane non habeat locum, facile recepi τε, quod in veteri editione reperit Cel. Gesnerus.

b) Ante edidi cum Caselio κτήσωνται. Et sane sensus in utraque lectione idem. Sed quia edd. et Mss. in κτήσονται consentiunt, & accuratior ratio Graecismi hoc potius desiderat, id revocavi. Nam ὅπως fere habet futurum, cum in latina lingua praesens coniunctivi ab coniunctione ut regitur. III, 2. ἐπιμελεῖσθαι δεῖ, ὅπως σῶοί τε ἔσονται &c. conf. II, 1, 1. & sexcentis aliis locis.

c) In hac lectione omnes prope editiones consentiunt. Quae si sana est, ut, dum meliora docebimur, statuemus, ita, ut nos fecimus, locus est inter-

οἰκετῶν, ὁρᾷν τινὰς, ἔφη, τοῖς μὲν οἰκέταις καὶ ἰατροὺς εἰσάγοντας, καὶ τἄλλα πρὸς ὑγιείαν ἐπιμελῶς παρασκευάζοντας, τῶν δὲ φίλων ὀλιγωροῦντας· ἀποθανόντων τε ἀμφοτέρων, ἐπὶ μὲν τοῖς οἰκέταις ἀχθομένους καὶ ζημίαν ἡγουμένους, ἐπὶ δὲ τοῖς φίλοις οὐδὲν οἰομένους ἐλαττοῦσθαι· καὶ τῶν μὲν ἄλλων κτημάτων οὐδὲν ἐῶντας ἀθεράπευτον, οὐδ᾽ ἀνεπίσκεπτον, τῶν δὲ
4 φίλων ἐπιμελείας δεομένων ἀμελοῦντας. ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ὁρᾷν, ἔφη, τοὺς πολλοὺς τῶν μὲν ἄλλων κτημάτων, καὶ πάνυ πολλῶν αὐτοῖς ὄντων, τὸ πλῆθος εἰδότας, τῶν δὲ φίλων ὀλίγων ὄντων οὐ μόνον τὸ πλῆθος ἀγνοοῦντας, ἀλλὰ καὶ τοῖς πυνθανομένοις τοῦτο καταλέγειν ἐγχειρήσαντας, οὓς ἐν τοῖς φίλοις ἔθεσαν d), πάλιν τούτους ἀνατίθεσθαι e). τοσοῦτον αὐτοὺς τῶν φίλων

interpungendus. Dicit Socrates, ſe non vidiſſe *σώζοντας ἑαυτοῖς τοὺς φίλους, ὅπως οἷόν τε, pro viribus.* ὅπως pro ὡς, ut ſæpe apud optimos auctores. Stephanus in Theſauro e Demoſthene laudat: ὅπως ἂν δύνωνται. Sed in ed. Halenſi, item in Baſilienſi eſt σώζωνται. Quæ lectio, ſi eſſet vera, etiam ὡς ante οἷον cum Geſnero ponendum foret, quod ultima in ὅπως abſorbere potuit. Sed arbitror fuiſſe, qui, quod ἀνακολουθίαν concoquere non poterat, σώζοντας in σώζωνται mutaret, ut τῷ κτήσωνται reſponderet. Nam ſunt in editione Baſil. quædam ab ingenio Caſtalionis aliorumve. Debebant autem corrigere σώσουσι propter additum ἑαυτοῖς, aut hoc deleto σώσονται: id enim τὸ ὅπως in hac conſtructione & hoc ſenſu deſiderat, ut ante oſtendimus.

d) Non dubitavi ἔθεσαν reponere ex coniectura Leunclav. & ed. Welſii, pro vulgato ἐθεάσαντο, quod nullum ſenſum commodum habet.

e) τούτους eſt e certiſſima emendatione Cel. Geſneri. ἀνατίθεσθαι eſt in ludo duodecim ſcriptorum; cum calculum intelligas male poſitum eſſe, dum per leges ludi licet, errorem corrigere, h. e. calculum alio loco ponere. Hinc ad alia transfertur eleganter, quæ, cum errore quodam perperam fecimus, dum licet, retractamus. conf. L. I. c. 2. §. 44. Stephanus in Theſ. citat ex Antiphonte:

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id373415397/96
gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

φίλων φροντίζειν. καί τοι πρὸς ποῖον κτῆμα 5
τῶν ἄλλων παραβαλλόμενος φίλος ἀγαθὸς, οὐκ
ἂν πολλῷ κρείττων φανείη; ποῖος γὰρ ἵππος ἢ
ποῖον ζεῦγος οὕτω χρήσιμον, ὥσπερ ὁ χρηστὸς
φίλος; ποῖον δὲ ἀνδράποδον οὕτως εὔνουν καὶ
παραμόνιμον; ἢ ποῖον ἄλλο κτῆμα οὕτω πάγ- 6
χρηστον; ὁ γὰρ ἀγαθὸς φίλος ἑαυτὸν τάττει
πρὸς πᾶν τὸ ἐλλεῖπον τῷ φίλῳ καὶ τῆς τῶν ἰδίων
κατασκευῆς, καὶ τῶν κοινῶν πράξεων· καὶ ἄν
τέ τινα εὖ ποιῆσαι δέῃ, συνεπισχύει f)· ἄν τέ
τις φόβος ταράττῃ, συμβοηθεῖ, τὰ μὲν συνα-
ναλίσκων, τὰ δὲ συμπράττων, καὶ τὰ μὲν,
συμπείθων, τὰ δὲ, βιαζόμενος, καὶ εὖ μὲν
πράττοντας πλεῖστα εὐφραίνων, σφαλλομένους
δὲ πλεῖστα ἐπανορθῶν. ἃ δὲ αἵ τε χεῖρες ἑκά- 7
στω ὑπηρετοῦσι, καὶ ὀφθαλμοὶ προορῶσι, καὶ τὰ
ὦτα προακούουσι, καὶ οἱ πόδες διανύττουσι, τού-
των φίλος εὐεργετῶν οὐδενὸς λείπεται. πολλά-
κις ἃ πρὸ αὑτοῦ τις ἢ οὐκ ἐξειργάσατο, ἢ οὐκ
εἶδεν, ἢ οὐκ ἤκουσεν, ἢ οὐ διήνυσε, ταῦτα ὁ φί-
λος πρὸς τοὺς φίλους ἐξήρκεσεν g). ἀλλ' ὅμως

phonte: ἀναθέσθαι, ὥσπερ τὸν πέτλον, βίον οὐκ ἔξεστι. ſic, οὓς ἔθεσαν - - τούτους ἀνατίθεσθαι. v. Salmaſ. ad Vopiſc. Proculum T. II. H. A. p. 745.

f) Huc pertinet gloſſa Heſychii: συνεπισχύει, συμβοηθεῖ, quo mox utitur Xenoph. Hoc verbo ſaepe ſic utitur Polybius, ut VI, 4. & alibi.

g) Obſervent h. l. tirones genuinam vim aoriſtorum: *amicus amici cauſa* facere ſolet, *quæ pro ſe quis ne quidem facere ſolet* &c. Sic illud Nov. Teſt. ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ὡμοιώθη: *Simile eſſe ſolet.* Longinus περὶ ὕψους Sect. I. in fin. τὸ ὕψος - - δίκην σκηπτοῦ πάντα διεφόρησεν, καὶ τὴν τοῦ ῥήτορος εὐθὺς ἀθρόαν ἐνεδείξατο δύναμιν. *Sublime inſtar fulminis omnia* ſolet proſternere *& ſtatim omnem oratoris vim* demonſtrare; quod cum ignoraret Cl. Pearcius, ad eum locum, de ſingulari, neſcio qua, vi aoriſtorum hic pro præſente poſitorum, præter rem, argutatus eſt.

ἔνιοι μὲν δένδρα πειρῶνται θεραπεύειν τοῦ καρποῦ ἕνεκεν· τοῦ δὲ παμφορωτάτου κτήματος, ὃ καλεῖται φίλος, ἀργῶς καὶ ἀνειμένως οἱ πλεῖστοι πιμέλονται h).

CAPUT V.

De pretio amicorum.

Ἤκουσα δέ ποτε καὶ ἄλλον αὐτοῦ λόγον, ὃς ἐδόκει μοι προτρέπειν τὸν ἀκούοντα ἐξετάζειν ἑαυτὸν, ὁπόσου τοῖς φίλοις ἄξιος εἴη. ἰδὼν γάρ τινα τῶν ξυνόντων ἀμελοῦντα φίλου πενίᾳ πιεζομένου, ἤρετο Ἀντισθένη ἐναντίον τοῦ ἀμελοῦντος αὐτοῦ, καὶ ἄλλων πολλῶν, ἆρα, ἔφη, ὦ Ἀντίσθενες, εἰσί τινες ἀξίαι φίλων, ὥσπερ ἐπὶ οἰκετῶν a); τῶν γὰρ οἰκετῶν ὁ μέν που δύο μνῶν ἄξιός ἐστιν, ὁ δ' οὐδ' ἡμιμναίου, ὁ δὲ πέντε μνῶν, ὁ δὲ καὶ δέκα. Νικίας δὲ καὶ ὁ Νικηράτου λέγεται ἐπιστάτην εἰς τἀργύρεια b) πρίασθαι ταλάντου. σκοποῦμαι c) δὴ τοῦτο, ἔφη, εἰ ἄρα, ὥσπερ

h) Ex hoc capite sua duxit Lucian. in Toxari. c. 62. ut ibi bene monuit Gesnerus ὃ πάνυ.

a) Simsonus corrigit ὥσπερ εἰσὶν οἰκετῶν. Non displicet: etsi repetitio eiusdem verbi in eodem versiculo non admodum suavis est.

b) Stephanus h. l. & L. III. c. 6. §. 12. pro τἀργύρια legi vult τἀργυρεῖα: et solet in talibus variari, vt docet Dorvillius ad Charit. p. 83. Sed quia more Graecorum τἀργύρια commode dicuntur pro loco, unde eruitur argentum, sine libris nil mutem. Atque ita placuisse video etiam Berglero ad Alciphr. p. 160. Ceterum de argentifodinis Atticae videndus Casaubonus ad Strabon. L. IX. unde sua duxit Stanleius ad Aeschyl. Pers. 238.

c) Leuncl. & Steph. malebant: σκοπῶμεν, quod est usitatius. Sed Portus recte vidit,

ὥσπερ τῶν οἰκετῶν, οὕτω καὶ τῶν φίλων εἰσὶν
ἀξίαι; ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἀντισθένης. ἔγωγ' οὖν 3
βουλοίμην ἂν τὸν μέν τινα φίλον μοι εἶναι μᾶλ-
λον ἢ δύο μνᾶς, τὸν δ' οὐδ' ἂν ἡμιμναίου προτι-
μησαίμην, τὸν δὲ καὶ πρὸ δέκα μνῶν ἑλοίμην,
τὸν δὲ πρὸ πάντων χρημάτων καὶ πόνων d)
προτιμησαίμην ἂν φίλον μοι εἶναι. οὐκοῦν, ἔφη 4
ὁ Σωκράτης, εἴγε ταῦτα τοιαῦτά ἐστι, καλῶς
ἂν ἔχοι ἐξετάζειν τινὰ ἑαυτόν, πόσου ἄρα τυγ-
χάνει φίλοις ἄξιος ὤν, καὶ πειρᾶσθαι ὡς πλεί-
στου ἄξιος εἶναι, ἵνα ἧττον αὐτὸν οἱ φίλοι προ-
διδῶσιν. ἐγὼ γάρ τοι, ἔφη, πολλάκις ἀκούω
τοῦ μέν, ὅτι προὔδωκεν αὐτὸν φίλος ἀνήρ, τοῦ
δ', ὅτι μνᾶν ἀνθ' ἑαυτοῦ μᾶλλον εἵλετο ἀνήρ,
ὃν ᾤετο φίλον εἶναι. τὰ τοιαῦτα πάντα σκο- 5
πῶ, μὴ ὥσπερ, ὅταν τις οἰκέτην πονηρὸν πω-
λῇ, καὶ e) ἀποδῶται τοῦ εὑρόντος f), οὕτω καὶ

 τὸν

dit, σκοποῦμαι idem esse quod σκοπῶ, quo aliquoties simili loco usus est Xenophon. v. c. §. 5.

d) V. L. πόρων, quod meliorem sensum habet, & vix me abstineo, quo minus in contextu ponam.

e) Cl. Ruhnkenius delet πωλῇ, καί. Sed ita & ὅταν delendum esset. Intelligo, sicut, si quis malum servum vendere velit, vel quolibet pretio addicat. nisi quis καὶ deleri malit.

f) Εὑρόντος plane damnant Budæus & Stephanus. Sed quia omnes libri consentiunt in hac lectione, nihil mutem. Est genitivus pretii, activum pro passivo, usitata Atticis scriptoribus enallage, pro εὑρεθέντος, ut iam vidit Portus pater: qui tamen durius esse agnovit. Bessarionem legisse τῷ τυχόντι colligit Simsonus, nec improbat. Sed Bessario, ut solent Interpretes, sensum exprimere potuit, quem contextus requirit, etsi aliud esset in Græco. De verbo εὑρίσκειν, ubi sermo de venditione, locatione &c. v. Salmas. ad Script. Hist. Aug. T. II. p. 546. b. Eius locis adde Polyb. Leg. 104. τοῦ ἐλλιμενίου εὑρίσκοντος ἑκατὸν μυριάδας δραχμῶν, *cum ex portorio redirent &c. sive portorium locaretur.*

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/99 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft

τὸν πονηρὸν φίλον, ὅταν ἐξῇ τὸ πλεῖον τῆς ἀξίας λαβεῖν, ἐπαγωγὸν ἢ ἀποδίδοσθαι. τοὺς δὲ χρηστοὺς οὔτε οἰκέτας πάνυ τι πωλουμένους ὁρῶ, οὔτε φίλους προδιδομένους.

CAPVT VI.

De amicis deligendis & conciliandis.

Ἐδόκει δέ μοι καὶ εἰς τὸ δοκιμάζειν φίλους,
ὁποίους ἄξιον κτᾶσθαι, φρενοῦν, τοιάδε λέ-
γων· εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Κριτόβουλε, εἰ δεοίμε-
θα φίλου ἀγαθοῦ, πῶς ἂν ἐπιχειροίημεν σκο-
πεῖν; ἆρα πρῶτον μὲν ζητητέον, ὅστις ἄρχει
γαστρός τε, καὶ φιλοποσίας, καὶ λαγνείας, καὶ
ὕπνου, καὶ ἀργίας; ὁ γὰρ ὑπὸ τούτων κρατούμε-
νος, οὔτ' αὐτὸς ἑαυτῷ δύναιτ' ἂν, οὔτε φίλῳ τὰ
δέοντα πράττειν. μὰ Δί', οὐ δῆτα, ἔφη. οὐκοῦν
τοῦ μὲν ὑπὸ τούτων ἀρχομένου ἀφεκτέον δοκεῖ σοι
2 εἶναι; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. τί γάρ; ἔφη, ὅς τις
δαπανηρὸς ὢν μὴ αὐτάρκης ἐστὶν, ἀλλ' ἀεὶ τῶν
πλησίον δεῖται, καὶ λαμβάνων μὲν, μὴ δύνα-
ται ἀποδιδόναι, μὴ λαμβάνων δὲ, τὸν μὴ διδόν-
τα μισεῖ, οὐ δοκεῖ σοι καὶ οὗτος χαλεπὸς φίλος
εἶναι; πάνυ, ἔφη. οὐκοῦν ἀφεκτέον καὶ τούτου;
3 ἀφεκτέον μέν τοι, ἔφη. τί γάρ; ὅς τις χρη-
ματίζεσθαι μὲν δύναται, πολλῶν δὲ χρημάτων
ἐπιθυμεῖ, καὶ διὰ τοῦτο δυσξύμβολός a) ἐστι,
καὶ λαμβάνων μὲν ἥδεται, ἀποδιδόναι δὲ οὐ βού-
λεται;

a) vid. Ind.

λεται; ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, ἔφη, οὗτος ἔτι πονηρό-
τερος ἐκείνου εἶναι. τί δ'; ὅς τις διὰ τὸν ἔρωτα
τοῦ χρηματίζεσθαι μηδὲ πρὸς ἓν ἄλλο σχολὴν ποιεῖ-
ται, ἢ ὁπόθεν αὐτὸς κερδανεῖ; ἀφεκτέον καὶ
τούτου, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. ἀνωφελὴς γὰρ ἂν εἴη τῷ
χρωμένῳ. τί δέ; ὅστις στασιώδης τέ ἐστι καὶ 4
θέλων πολλοὺς τοῖς φίλοις ἐχθροὺς παρέχειν;
φευκτέον, νὴ Δία, καὶ τοῦτον. εἰ δέ τις τούτων
μὲν τῶν κακῶν μηδὲν ἔχει, εὖ δὲ πάσχων ἀνέ-
χεται, μηδὲν φροντίζων τοῦ ἀντευεργετεῖν; ἀνω-
φελὴς ἂν εἴη καὶ οὗτος. ἀλλὰ ποῖον, ὦ Σώ-
κρατες, ἐπιχειρήσομεν φίλον ποιεῖσθαι; οἶμαι 5
μὲν b), ὃς, τἀναντία τούτων, ἐγκρατὴς μέν ἐστι
τῶν διὰ τοῦ σώματος ἡδονῶν, εὔορκος δὲ, καὶ εὐ-
ξύμβολος ὢν τυγχάνει, καὶ φιλόνεικος πρὸς τὸ
μὴ ἐλλείπεσθαι εὖ ποιῶν τοὺς εὐεργετοῦντας ἑαυ-
τὸν, ὥστε λυσιτελεῖν τοῖς χρωμένοις. πῶς οὖν 6
ἂν ταῦτα δοκιμάσαιμεν, ὦ Σώκρατες, πρὸ τοῦ
χρῆσθαι; τοὺς μὲν ἀνδριαντοποιοὺς, ἔφη, δοκι-
μάζομεν, οὐ τοῖς λόγοις αὐτῶν τεκμαιρόμενοι,
ἀλλ' ὃν ἂν ὁρῶμεν τοὺς πρόσθεν ἀνδριάντας κα-
λῶς εἰργασμένον, τούτῳ πιστεύομεν καὶ τοὺς λοι-
ποὺς εὖ ποιήσειν. καὶ ἄνδρα δὴ λέγεις, ἔφη, ὃς 7
ἂν τοὺς φίλους τοὺς πρόσθεν εὖ ποιῶν φαίνηται, δῆ-
λον εἶναι καὶ τοὺς ὑστέρους εὐεργετήσοντα. καὶ γὰρ
ἵπποις, ἔφη, ὃν ἂν τοῖς πρόσθεν ὁρῶ καλῶς χρώ-
μενον, τοῦτον καὶ ἄλλοις οἶμαι καλῶς χρῆσθαι.
εἶεν, ἔφη. ὃς δ' ἂν ἡμῖν ἄξιος φιλίας δοκῇ 8
εἶναι, πῶς χρὴ φίλον τοῦτον ποιεῖσθαι c); πρῶ-

b) Cl. Reiskius addit ἔφη, sed id potius, ut saepe alibi, intelligendum.

c) Hic totus locus de modo conciliandorum amicorum est unus e pulcherrimis, &

τὸν μὲν, ἔφη, τὰ παρὰ τῶν θεῶν ἐπισκεπτέον d), εἰ συμβουλεύουσιν αὐτὸν φίλον ποιεῖσθαι. τί οὖν, ἔφη, ὃν ἂν ἡμῖν δοκῇ, καὶ οἱ θεοὶ μὴ ἐναντιῶν-
9 ται, ἔχεις εἰπεῖν, ὅπως οὗτος θηρατέος; μὰ Δί', ἔφη, οὐ κατὰ πόδας e), ὥσπερ ὁ λαγὼς, οὐδ' ἀπάτῃ, ὥσπερ αἱ ὄρνιθες, οὐδὲ βίᾳ, ὥσπερ οἱ ἐχθροί. ἄκοντα γὰρ φίλον ἑλεῖν ἐργῶδες, χαλεπὸν δὲ καὶ δήσαντα κατέχειν, ὥσπερ δοῦλον. ἐχθροὶ γὰρ μᾶλλον ἢ φίλοι γίγνονται ταῦ-
10 τα πάχοντες. φίλοι δὲ πῶς; ἔφη. εἶναι μέν τινάς φασιν ἐπῳδὰς, ἃς οἱ ἐπιστάμενοι ἐπᾴδοντες, οἷς ἂν βούλωνται, φίλους ἑαυτοῖς ποιοῦνται· εἶναι δὲ καὶ φίλτρα, οἷς οἱ ἐπιστάμενοι, πρὸς οὓς ἂν βούλωνται, χρώμενοι φιλοῦνται ὑπ' αὐ-
11 τῶν. πόθεν οὖν, ἔφη, ταῦτα μάθοιμεν ἄν; ἃ μὲν αἱ Σειρῆνες ἐπῇδον τῷ Ὀδυσσεῖ, ἤκουσας Ὁμήρου f), ὧν ἐστιν ἀρχὴ τοιάδε τις·

Δεῦρ' ἄγε δὴ πολύαιν' Ὀδυσεῦ, μέγα κῦδος Ἀχαιῶν.

Ταύτην οὖν, ἔφη, τὴν ἐπῳδὴν, ὦ Σώκρατες, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις αἱ Σειρῆνες ἐπᾴδουσαι κατεῖχον, ὥστε μὴ ἀπιέναι ἀπ' αὐτῶν τοὺς ἐπᾳσθέντας; οὔκ, ἀλλὰ τοῖς ἐπ' ἀρετῇ φιλοτιμουμένοις

& mellis Attici leporisque Socratici plenissimus, diligenterque adeo cognoscendus. Sed hæc suauitas maxime oritur primo e metaphoris, quibus κτῆσιν φίλων, h. e. *modum & rationem amici conciliandi* exprimit, θηρᾶν, ἐπᾴδειν, ἐπῳδὴ, φίλτρον &c. deinde ex illis facetis ironiis Socraticis, quibus etiam nostri homines in vernaculo sermone utuntur: κατηγορεῖν, διαβάλλειν, κατειπεῖν pro *laudare* §. 34.

d) Dii in consilium adhibendi, oracula consulenda sunt, aut quocunque modo voluntas Deorum exploranda.

e) *Velocitate pedum, cursu.* v. III, 11, 8.

f) Odyss. μ. v. 184.

μένοις οὕτως ἐπῇδον. σχεδόν τι λέγεις τοιαῦτα 12
χρῆναι ἑκάστῳ ἐπᾴδειν, οἷα μὴ νομιεῖ ἀκούων τὸν
ἐπαινοῦντα καταγελῶντα λέγειν. οὕτω μὲν γὰρ
ἐχθίων τ' ἂν εἴη, καὶ ἀπελαύνοι τοὺς ἀνθρώ-
πους ἀφ' ἑαυτοῦ, εἰ τὸν εἰδότα ὅτι μικρός τε καὶ
αἰσχρὸς καὶ ἀσθενής ἐστιν, ἐπαινοίη, λέγων ὅτι
καλός τε καὶ μέγας καὶ ἰσχυρός ἐστιν. ἄλλας 13
δέ τινας οἶσθα ἐπῳδάς; οὔκ· ἀλλ' ἤκουσα μέν,
ὅτι Περικλῆς πολλὰς ἐπίσταιτο, ἃς ἐπᾴδων τῇ
πόλει, ἐποίει αὐτὴν φιλεῖν αὐτόν. Θεμιστο-
κλῆς δὲ πῶς ἐποίησε τὴν πόλιν φιλεῖν αὐτόν;
μὰ Δί' οὐκ ἐπᾴδων, ἀλλὰ περιάψας τι ἀγα-
θὸν αὐτῇ. δοκεῖς μοι λέγειν, ὦ Σώκρατες, ὡς 14
εἰ μέλλοιμεν ἀγαθόν τινα κτήσεσθαι φίλον, αὐ-
τοὺς ἡμᾶς ἀγαθοὺς δεῖ γενέσθαι, λέγειν τε κα-
λὰ καὶ πράττειν. σὺ δὲ ᾤου, ἔφη ὁ Σωκράτης,
οἷόν τ' εἶναι πονηρὸν ὄντα χρηστοὺς φίλους κτήσα-
σθαι; ἑώρων γὰρ g), ἔφη ὁ Κριτόβουλος, ῥήτο- 15
ράς τε φαύλους ἀγαθοῖς δημηγόροις φίλους ὄν-
τας, καὶ στρατηγεῖν οὐχ ἱκανοὺς πάνυ στρατη-
γικοῖς ἀνδράσιν ἑταίρους. ἆρ' οὖν, ἔφη, καὶ πε- 16
ρὶ οὗ διαλεγόμεθα, οἶσθά τινας, οἳ ἀνωφελεῖς
ὄντες, ὠφελίμους δύνανται φίλους ποιεῖσθαι; μὰ
Δί', οὐ δῆτ', ἔφη. ἀλλ' εἰ ἀδύνατόν ἐστι, πονη-
ρὸν ὄντα καλοὺς κἀγαθοὺς φίλους κτήσασθαι,
ἐκεῖνο ἤδη λέγε μοι, εἰ ἔστιν, αὐτὸν καλὸν κἀ-
γαθὸν γενόμενον, ἐξ ἑτοίμου τοῖς καλοῖς κἀγα-

g) Γὰρ est h. l. rationem reddentis. omissum est igitur id, cuius redditur ratio. v. c. καὶ μάλα, πάνυ μὲν οὖν sc. οἶμαι, aut simile quid. Hoc genere ellipseos sæpe utuntur Græci Latinique scriptores, de quo acutissimus Clarkius ad Homeri Iliada passim.

17 θοῖς φίλον εἶναι. ἢ ταράττει σε, ὦ Κριτόβου-
λε, ὅτι πολλάκις ἄνδρας καὶ καλὰ πράττον-
τας, καὶ τῶν αἰσχρῶν ἀπεχομένους, ὁρᾷς ἀντὶ
τοῦ φίλους εἶναι, στασιάζοντας ἀλλήλοις, καὶ χα-
λεπώτερον χρωμένους τῶν μηδενὸς ἀξίων ἀνθρώ-
18 πων; καὶ οὐ μόνον γ', ἔφη ὁ Κριτόβουλος, οἱ ἰδιῶ-
ται τοῦτο ποιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ πόλεις αἱ τῶν τε
καλῶν μάλιστα ἐπιμελούμεναι, καὶ τὰ αἰσχρὰ
ἥκιστα προσιέμεναι, πολλάκις πολεμικῶς ἔχουσι
πρὸς ἀλλήλας. ἃ λογιζόμενος, πάνυ ἀθύμως
19 ἔχω πρὸς τὴν τῶν φίλων κτῆσιν. οὔτε γὰρ τοὺς
πονηροὺς ὁρῶ φίλους ἀλλήλοις δυναμένους εἶναι.
πῶς γὰρ ἂν ἢ ἀχάριστοι, ἢ ἀμελεῖς, ἢ πλεονέ-
κται, ἢ ἄπιστοι, ἢ ἀκρατεῖς ἄνθρωποι δύναιντο
φίλοι γενέσθαι; οἱ μὲν οὖν πονηροὶ πάντες ἔμοιγε
δοκοῦσιν ἀλλήλοις ἐχθροὶ μᾶλλον ἢ φίλοι πεφυ-
20 κέναι. ἀλλὰ μὴν, ὥσπερ σὺ λέγεις, οὐδ' ἂν
τοῖς χρηστοῖς οἱ πονηροί ποτε συναρμόσειαν εἰς
φιλίαν. πῶς γὰρ οἱ τὰ πονηρὰ ποιοῦντες τοῖς
τὰ τοιαῦτα μισοῦσι φίλοι γένοιντ' ἄν; εἰ δὲ δὴ
καὶ οἱ ἀρετὴν ἀσκοῦντες στασιάζουσί τε περὶ τοῦ
πρωτεύειν ἐν ταῖς πόλεσι, καὶ φθονοῦντες ἑαυ-
τοῖς μισοῦσιν ἀλλήλους, τίνες ἔτι φίλοι ἔσονται,
καὶ ἐν τίσιν ἀνθρώποις εὔνοια καὶ πίστις ἔσται;
21 ἀλλ' ἔχει μὲν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ποικίλως πως
ταῦτα, ὦ Κριτόβουλε. φύσει γὰρ ἔχουσιν οἱ
ἄνθρωποι τὰ μὲν, φιλικά· (δέονται γὰρ ἀλλή-
λων, καὶ ἐλεοῦσι, καὶ συνεργοῦντες ὠφελοῦσι, καὶ
τοῦτο συνιέντες χάριν ἔχουσιν ἀλλήλοις) τὰ δὲ,
πολεμικά. τά τε γὰρ αὐτὰ καλὰ καὶ ἡδέα
νομίζοντες, ὑπὲρ τούτων μάχονται, καὶ διχο-
γνωμονοῦντες ἐναντιοῦνται. πολεμικὸν δὲ καὶ

ἔρις καὶ ὀργή. καὶ δυσμενὴς μὲν ὁ τοῦ πλεονεκτεῖν ἔρως, μισητὸς δὲ ὁ φθόνος. ἀλλ' ὅμως 22
διὰ τούτων πάντων ἡ φιλία διαδυομένη συνάπτει τοὺς καλούς τε κἀγαθούς. διὰ γὰρ τὴν ἀρετὴν αἱροῦνται μὲν ἄνευ πόνου τὰ μέτρια κεκτῆσθαι μᾶλλον, ἢ διὰ πολέμου πάντων κυριεύειν, καὶ δύνανται πεινῶντες καὶ διψῶντες ἀλύπως σίτου καὶ ποτοῦ κοινωνεῖν, καὶ τοῖς τῶν ὡραίων ἀφροδισίοις ἡδόμενοι ἐγκαρτερεῖν, ὥστε μὴ λυπεῖν, οὓς μὴ προσήκει· δύνανται δὲ καὶ χρημάτων οὐ μό- 23
νον, τοῦ πλεονεκτεῖν ἀπεχόμενοι, νομίμων h) κοινωνεῖν, ἀλλὰ καὶ ἐπαρκεῖν ἀλλήλοις· δύνανται δὲ καὶ τὴν ἔριν οὐ μόνον ἀλύπως, ἀλλὰ καὶ συμφερόντως ἀλλήλοις διατίθεσθαι, καὶ τὴν ὀργὴν κωλύειν εἰς τὸ μεταμελησόμενον προϊέναι. τὸν δὲ φθόνον παντάπασιν ἀφαιροῦσι, τὰ μὲν ἑαυτῶν ἀγαθὰ τοῖς φίλοις οἰκεῖα παρέχοντες, τὰ δὲ τῶν φίλων, ἑαυτῶν νομίζοντες. πῶς οὖν 24
οὐκ εἰκὸς τοὺς καλούς τε κἀγαθοὺς. καὶ τῶν πολιτικῶν τιμῶν μὴ μόνον ἀβλαβεῖς, ἀλλὰ καὶ ὠφελίμους ἀλλήλοις κοινωνοὺς εἶναι; οἱ μὲν γὰρ ἐπιθυμοῦντες ἐν ταῖς πόλεσι τιμᾶσθαί τε καὶ ἄρχειν, ἵνα ἐξουσίαν ἔχωσι, χρήματά τε κλέπτειν, καὶ ἀνθρώπους βιάζεσθαι, καὶ ἡδυπαθεῖν, ἄδικοί τε καὶ πονηροὶ ἂν εἶεν, καὶ ἀδύνατοι ἄλλῳ συναρμόσαι· εἰ δέ τις ἐν πόλει τιμᾶ- 25
σθαι βουλόμενος, ὅπως αὐτός τε μὴ ἀδικῆται, καὶ τοῖς φίλοις τὰ δίκαια βοηθεῖν δύνηται, καὶ ἄρξας ἀγαθόν τι ποιεῖν τὴν πατρίδα πειρᾶται, διὰ

h) Non commode ad χρημάτων refertur νομίμων. Vide an melius sit νομίμως?

διὰ τί ὁ τοιοῦτος ἄλλῳ τοιούτῳ οὐκ ἂν δύναιτο συναρμόσαι; πότερον τοὺς φίλους ὠφελεῖν μετὰ τῶν καλῶν κἀγαθῶν ἧττον δυνήσεται, ἢ τὴν πόλιν εὐεργετεῖν ἀδυνατώτερος ἔσται, καλούς τε
26 κἀγαθοὺς ἔχων συνεργούς; ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσι δῆλόν ἐστι, ὅτι, εἰ ἐξῆν τοῖς κρατίστοις συνθεμένους i) ἐπὶ τοὺς χείρους ἰέναι, πάντας ἂν τοὺς ἀγῶνας οὗτοι ἐνίκων, καὶ πάντα τὰ ἆθλα οὗτοι ἐλάμβανον. ἐπεὶ οὖν ἐκεῖ μὲν οὐκ ἐῶσι τοῦτο ποιεῖν, ἐν δὲ τοῖς πολιτικοῖς, ἐν οἷς οἱ καλοὶ κἀγαθοὶ κρατιστεύουσιν, οὐδεὶς κωλύει, μεθ' οὗ ἄν τις βούληται, τὴν πόλιν εὐεργετεῖν· πῶς οὖν οὐ λυσιτελεῖ τοὺς βελτίστους φίλους κτησάμενον πολιτεύεσθαι, τούτοις κοινωνοῖς καὶ συνεργοῖς τῶν πράξεων μᾶλλον ἢ ἀνταγω-
27 νισταῖς χρώμενον; ἀλλὰ μὴν κἀκεῖνο δῆλον, ὅτι, κἂν πολεμῇ τις τινὶ, συμμάχων δεήσεται, καὶ τούτων πλειόνων, ἐὰν καλοῖς κἀγαθοῖς ἀντιτάττηται. καὶ μὴν οἱ συμμαχεῖν ἐθέλοντες εὖ ποιητέοι, ἵνα θέλωσι προθυμεῖσθαι. πολὺ δὲ κρεῖττον τοὺς βελτίστους ἐλάττονας εὖ ποιεῖν, ἢ τοὺς χείρονας πλείονας ὄντας· οἱ γὰρ πονηροὶ πολὺ πλειόνων εὐεργεσιῶν k) ἢ οἱ χρηστοὶ δέονται.
28 ἀλλὰ θαῤῥῶν, ἔφη, ὦ Κριτόβουλε, πειρῶ ἀγα-
θὸς

i) Videri possit alicui scribendum συνθεμένοις, quod legitima ratio desiderat. Sed libenter cum ἔξεστι coniungunt participium in accusativo Attici, eorumque imitatores. v. Duker. ad Thuc. IV, 2. Lucian. in Electr. c. 2. οἷς ἔξεστι πλουτεῖν ἀναλέγοντας. Simile est apud nostrum III, 11. pr. ἰτέον ἂν εἴη θεασαμένους pro θεασαμένοις.

k) Haud dubie legendum εὐεργεσιῶν pro vulgato εὐεργετῶν. Iubet Socrates bonis potius benefacere quam improbis: quia illis facilius satisfieri possit, quam his: ad quam sententiam nihil facit εὐεργετῶν πλειόνων, sed εὐεργεσιῶν.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/106 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

θὸς γίγνεσθαι, καὶ τοιοῦτος γιγνόμενος, θηρᾶν
ἐπιχείρει τοὺς καλούς τε κἀγαθούς. ἴσως δ' ἂν
τί σοι κἀγὼ συλλαβεῖν εἰς τὴν τῶν καλῶν τε
κἀγαθῶν θήραν ἔχοιμι, διὰ τὸ ἐρωτικὸς εἶναι.
δεινῶς γὰρ, ὧν ἂν ἐπιθυμήσω ἀνθρώπων, ὅλος
ὥρμημαι ἐπὶ τὸ φιλῶν τε αὐτοὺς ἀντιφιλεῖσθαι
ὑπ' αὐτῶν, καὶ ποθῶν ἀντιποθεῖσθαι, καὶ ἐπι-
θυμῶν ξυνεῖναι, καὶ ἀντεπιθυμεῖσθαι τῆς ξυνου-
σίας. ὁρῶ δὲ καὶ σοὶ τούτων δεῆσον, ὅταν ἐπι- 29
θυμήσῃς φιλίαν πρός τινας ποιεῖσθαι. μὴ σὺ
οὖν ἀποκρύπτου με, οἷς ἂν βούλοιο φίλος γενέ-
σθαι. διὰ γὰρ τὸ ἐπιμελεῖσθαι τοῦ ἀρέσαι τῷ
ἀρέσκοντί μοι, οὐκ ἀπείρως οἶμαι ἔχειν θηρᾶν
ἀνθρώπους. καὶ ὁ Κριτόβουλος ἔφη· καὶ μὴν, ὦ 30
Σώκρατες, τούτων ἐγὼ τῶν μαθημάτων πάλαι
ἐπιθυμῶ, ἄλλως τε καὶ εἰ ἐξαρκέσει μοι ἡ αὐ-
τὴ ἐπιστήμη ἐπὶ τοὺς ἀγαθοὺς τὰς ψυχὰς καὶ
ἐπὶ τοὺς καλοὺς τὰ σώματα. καὶ ὁ Σωκράτης 31
ἔφη· ἀλλ' ὦ Κριτόβουλε, οὐκ ἔνεστιν ἐν τῇ ἐμῇ
ἐπιστήμῃ τὸ τὰς χεῖρας προσφέροντα ποιεῖν ὑπο-
μένειν τοὺς καλούς. πέπυσμαι l) δὲ καὶ ἀπὸ
τῆς Σκύλλης διὰ τοῦτο φεύγειν τοὺς ἀνθρώπους,
ὅτι τὰς χεῖρας αὐτοῖς προσέφερε· τὰς δέ γε
Σειρῆνας, ὅτι τὰς χεῖρας οὐδενὶ προσέφερον,
ἀλλὰ πᾶσι πόρρωθεν ἐπῇδον, πάντας φασὶν
ὑπομένειν, καὶ ἀκούοντας αὐτῶν κηλεῖσθαι. καὶ 32
ὁ Κριτόβουλος ἔφη· ὡς οὐ προσοίσοντος m) τὰς
χεῖρας,

l) Pro vulgato πέπεισμαι rescripsi πέπυσμαι, *audivi*: quod melius rei convenit, & sequenti φασίν. πέπεισμαι autem et πέπυσμαι facile permutantur. Probat hanc correctionem Dorvillius ad Charitonem p. 700.

m) Int. μου, ut est n. 33.

χεῖρας, ἔτι ἔχεις ἀγαθὸν εἰς φίλων κτῆσιν,
δίδασκε. οὐδὲ τὸ στόμα οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης,
πρὸς τὸ στόμα προσθήσεις; θάῤῥει, ἔφη ὁ Κρι-
τόβουλος. οὐδὲ γὰρ τὸ στόμα πρὸς τὸ στόμα
προσοίσω οὐδενὶ, ἐὰν μὴ καλὸς ᾖ. εὐθὺς n),
ἔφη, σύγε ὦ Κριτόβουλε, τοὐναντίον τοῦ συμφέ-
ροντος εἴρηκας. οἱ μὲν γὰρ καλοὶ τὰ τοιαῦτα
οὐχ ὑπομένουσιν· οἱ δὲ αἰσχροὶ καὶ ἡδέως προσίεν-
ται, νομίζοντες διὰ τὴν ψυχὴν καλοὶ καλεῖ-
33 σθαι. καὶ ὁ Κριτόβουλος ἔφη· ὡς τοὺς μὲν κα-
λοὺς φιλήσοντός μου, τοὺς δ' ἀγαθοὺς καταφιλή-
σοντος, θαῤῥῶν δίδασκε τῶν φίλων τὰ θηρα-
τικά. καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· ὅταν οὖν, ὦ Κρι-
τόβουλε, φίλος τινὶ βούλῃ γενέσθαι, ἐάσεις με
κατειπεῖν σου πρὸς αὐτὸν, ὅτι ἄγασαί τε αὐτοῦ,
καὶ ἐπιθυμεῖς φίλος αὐτοῦ εἶναι; κατηγόρει,
ἔφη ὁ Κριτόβουλος· οὐδένα γὰρ οἶδα μισοῦντα
34 τοὺς ἐπαινοῦντας. ἐὰν δέ σου προσκατηγορήσω,
ἔφη, ὅτι διὰ τὸ ἄγασθαι αὐτοῦ, καὶ εὐνοϊκῶς
ἔχεις πρὸς αὐτὸν, ἆρα μὴ διαβάλλεσθαι δόξεις
ὑπ' ἐμοῦ; ἀλλὰ καὶ αὐτῷ μοι, ἔφη, ἐγγίγνεται
εὔνοια, πρὸς οὓς ἂν ὑπολάβω εὐνοϊκῶς ἔχειν
35 πρὸς ἐμέ. ταῦτα μὲν δὴ, ἔφη ὁ Σωκράτης,
ἐξέσται μοι λέγειν περὶ σοῦ, πρὸς οὓς ἂν βούλει
φίλους ποιήσασθαι. ἐὰν δέ μοι ἔτι ἐξουσίαν δῷς
λέγειν περὶ σοῦ, ὅτι ἐπιμελής τε τῶν φίλων εἶ,
καὶ οὐδενὶ οὕτω χαίρεις ὡς φίλοις ἀγαθοῖς, καὶ
ἐπί τε τοῖς καλοῖς ἔργοις τῶν φίλων ἀγάλλῃ
οὐχ ἧττον ἢ ἐπὶ τοῖς ἑαυτοῦ, καὶ ἐπὶ τοῖς ἀγα-
θοῖς

n) Non convenit sensui. Videtur corrigendum αὖθις *iterum* dixisti, quod inutile est. Nam & ante n. 30. ita responderat.

θοῖς τῶν φίλων χαίρεις οὐδὲν ἧττον ἢ ἐπὶ τοῖς ἑαυτοῦ, ὅπως τε ταῦτα γίγνηται τοῖς φίλοις, οὐκ ἀποκάμνεις μηχανώμενος, καὶ ὅτι ἔγνωκας, ἀνδρὸς ἀρετὴν εἶναι, νικᾶν τοὺς μὲν φίλους εὖ ποιοῦντα, τοὺς δὲ ἐχθροὺς κακῶς· πάνυ ἂν οἶμαί σοι ἐπιτήδειον εἶναί με σύνθηρον τῶν ἀγαθῶν
φίλων. τί οὖν, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, ἐμοὶ τοῦτο 36
λέγεις, ὥσπερ οὐκ ἐπὶ σοὶ ὂν o), ὅ, τι ἂν βούλῃ, περὶ ἐμοῦ λέγειν; μὰ Δί᾽ οὐχ, ὥς ποτε ἐγὼ Ἀσπασίας ἤκουσα p). ἔφη γάρ, τὰς ἀγαθὰς προμνηστρίδας, μετὰ μὲν ἀληθείας τἀγαθὰ διαγγελλούσας, δεινὰς εἶναι συνάγειν ἀνθρώπους εἰς κηδείαν, ψευδομένας δ᾽ οὐκ ὠφελεῖν ἐπαινούσας. τοὺς γὰρ ἐξαπατηθέντας ἅμα μισεῖν ἀλλήλους τε καὶ τὴν προμνησαμένην q). ἃ δὴ καὶ ἐγὼ πεισθεὶς, ὀρθῶς ἔχειν ἡγοῦμαι, οὐκ ἐξεῖναί μοι περὶ σοῦ λέγειν ἐπαινοῦντι οὐδὲν,
ὅ, τι ἂν μὴ ἀληθεύω. σὺ μὲν ἄρα, ἔφη ὁ 37
Κριτόβουλος, τοιοῦτός μοι φίλος εἶ, ὦ Σώκρατες, οἷος, ἂν μέν τι αὐτὸς ἔχω ἐπιτήδειον εἰς τὸ φίλους κτήσασθαι, συλλαμβάνειν μοι· εἰ δὲ μὴ, οὐκ ἂν ἐθέλοις πλάσας τι εἰπεῖν ἐπὶ τῇ ἐμῇ ὠφελείᾳ. πότερα δ᾽ ἂν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὦ Κριτόβουλε, δοκῶ σοι μᾶλλον ὠφελεῖν σε τὰ ψευδῆ

o) Pro ὄντος.

p) Hæc est magistra illa præstantissima eloquentiæ Aspasia Milesia, qua usi sunt Pericles & Socrates, ut auctor est Plato in Menexeno, & Maximus Tyrius Dissert. XXII. qui & reliquos Socratis magistros commemorat.

q) Ut ille apud Aristophanem Strepsiades Nub. 41. εἴθ᾽ ὤφελ᾽ ἡ προμνήστρι᾽ ἀπολέσθαι κακῶς, ἥτις με γῆμ᾽ ἐπῆρε τὴν σὴν μητέρα. Ceterum hunc locum ante oculos habuit Lucian. in Toxari c. 37. ἐπιπολὺ μνηστευόμενοι, καὶ πάντα ὁμοῦ πράττοντες, ἵνα μὴ ἁμαρτάνοιμεν τῆς φιλίας.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/109 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

ψευδῆ ἐπαινῶν, ἢ πείθων πειρᾶσθαί σε ἀγαθὸν ἄνδρα γενέσθαι; εἰ δὲ μὴ φανερὸν οὕτω
38 σοι, ἐκ τῶνδε σκέψαι· εἰ γάρ σε βουλόμενος φίλον ποιῆσαι ναυκλήρῳ, ψευδόμενος ἐπαινοίην, φάσκων ἀγαθὸν εἶναι κυβερνήτην, ὁ δέ μοι πεισθεὶς ἐπιτρέψειέ σοι τὴν ναῦν μὴ ἐπισταμένῳ κυβερνᾶν, ἔχεις τινὰ ἐλπίδα, μὴ ἂν σαυτόν τε καὶ τὴν ναῦν ἀπολέσαι; ἢ εἴ σοι πείσαιμι κοινῇ τὴν πόλιν, ψευδόμενος, ὡς ἂν στρατηγικῷ τε καὶ δικαστικῷ καὶ πολιτικῷ ἑαυτὴν ἐπιτρέψαι, τί ἂν οἴει σαυτὸν καὶ τὴν πόλιν ὑπὸ σοῦ παθεῖν; ἢ εἴ τινας ἰδίᾳ τῶν πολιτῶν πείσαιμι, ψευδόμενος, ὡς ὄντι οἰκονομικῷ τε καὶ ἐπιμελεῖ, τὰ ἑαυτῶν ἐπιτρέψαι, ἆρ᾽ οὐκ ἂν πεῖραν διδοὺς, ἅμα τε βλαβερὸς εἴης, καὶ καταγέλαστος φαίνοιο;
39 ἀλλὰ συντομωτάτη τε, καὶ ἀσφαλεστάτη, καὶ καλλίστη ὁδὸς, ὦ Κριτόβουλε, ὅ, τι ἂν βούλῃ δοκεῖν ἀγαθὸς εἶναι, τοῦτο καὶ γενέσθαι ἀγαθὸν πειρᾶσθαι. ὅσαι δ᾽ ἐν ἀνθρώποις ἀρεταὶ λέγονται, σκοπούμενος εὑρήσεις πάσας μαθήσει τε καὶ μελέτῃ αὐξανομένας. ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ Κριτόβουλε, οἶμαι δεῖν ὑμᾶς ταύτας θηρᾶσθαι· εἰ δὲ σύ πως ἄλλως γιγνώσκεις, δίδασκε. καὶ ὁ Κριτόβουλος, ἀλλ᾽ αἰσχυνοίμην ἂν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἀντιλέγων τούτοις· οὔτε γὰρ καλὰ, οὔτε ἀληθῆ λέγοιμ᾽ ἄν.

CAPUT VII.

Aristarchi inopiæ medetur.

Καὶ μὲν τὰς ἀπορίας γε τῶν φίλων, τὰς μὲν δι᾽ ἄγνοιαν, ἐπειρᾶτο γνώμῃ ἀκεῖσθαι, τὰς δὲ δι᾽ ἔνδειαν, διδάσκων κατὰ δύναμιν ἀλλήλοις ἐπαρκεῖν. ἐρῶ δὲ καὶ ἐν τούτοις, ἃ σύνοιδα αὐτῷ. Ἀρίσταρχον γάρ ποτε ὁρῶν σκυθρωπῶς ἔχοντα, ἔοικας, ἔφη, ὦ Ἀρίσταρχε, βαρέως φέρειν τι. χρὴ δὲ τοῦ βάρους μεταδιδόναι τοῖς φίλοις. ἴσως γὰρ ἄν τί σε καὶ ἡμεῖς κουφίσαιμεν. Καὶ ὁ Ἀρίσταρχος, ἀλλὰ μὲν, ἔφη, ὦ 2
Σώκρατες, ἐν πολλῇ γε εἰμὶ ἀπορίᾳ. ἐπεὶ γὰρ ἐστασίασεν ἡ πόλις πολλῶν φυγόντων ὡς τὸν Πειραιᾶ, συνεληλύθασιν ὡς ἐμὲ a) καταλε-

λειμ-

a) Vulgatum est inter Grammaticos, ὡς, inprimis Atticis, dici pro πρός, & quidem, auctore doctissimo Viro in Obs. Misc. Bat. Vol. IV. p. 208. & Cel. Dukero ad Thucyd. V, 56. etc. de animatis rebus tantum. Mihi secus videtur. Nam, quod ad primum attinet, primo, nescio, quomodo coniunctio ὡς potuerit vim præpositionis accipere: deinde loci, ubi ὡς jungitur ipsi præpositioni πρός, satis ostendunt, ὡς per pleonasmum addi, cum autem ὡς accusativo nude iungatur, esse ellipsin τοῦ πρός. Vidit hoc Lamb. Bos de Ellipsi, quem male propterea reprehendit Rev. Wolfius ad Libanii Epist. p. 148 quasi hæc ellipsis nullo idoneo exemplo probari possit. Herodian. III, 11. δριμύτεροι ὡς πρὸς τὰς ἐννοίας etc. plura exempla habet Jensius Lect. Luc. I, 5. p. 46. s. conf. Kuhn. ad Aelian. V. H. V, 2. qui etiam e Polybio affert: ὡς ἐπὶ τῆς Λιβύης, ut mihi valde verosimile sit, eodem modo intelligendum esse εἰς, ubi ὡς pro εἰς positum dicunt, de quo Wassius ad Thucyd. VIII, 103. Quod ad alterum attinet, inter exempla Iensiana sunt, ubi inanimatis rebus ὡς additur. Apud Aristophanem, ni fallor, in Pluto, est,

λειμμέναι ἀδελφαί τε, καὶ ἀδελφιδαί τε, καὶ ἀνεψιαὶ τοσαῦται, ὡς εἶναι ἐν τῇ οἰκίᾳ τεσσαρεσκαίδεκα τοὺς ἐλευθέρους b). λαμβάνομεν δὲ οὔτε ἐκ τῆς γῆς οὐδέν· (οἱ γὰρ ἐναντίοι κρατοῦσιν αὐτῆς), οὔτε ἀπὸ τῶν οἰκιῶν c)· ὀλιγανθρωπία γὰρ ἐν τῷ ἄστει γέγονε. τὰ ἔπιπλα δὲ οὐδεὶς ὠνεῖται, οὐδὲ δανείσασθαι οὐδαμόθεν ἐστὶν ἀργύριον, ἀλλὰ πρότερον ἄν τίς μοι δοκεῖ ἐν τῇ ὁδῷ ζητῶν εὑρεῖν, ἢ δανειζόμενος λαβεῖν. χαλεπὸν μὲν οὖν ἐστιν, ὦ Σώκρατες, τοὺς οἰκείους περιορᾶν ἀπολλυμένους, ἀδύνατον δὲ τοσούτους τρέφειν ἐν
3 τοιούτοις πράγμασιν d). Ἀκούσας οὖν ταῦτα ὁ
Σωκράτης, τί ποτέ ἐστιν, ἔφη, ὅτι ὁ Κεράμων μὲν πολλοὺς τρέφων e), οὐ μόνον ἑαυτῷ τε καὶ τούτοις τὰ ἐπιτήδεια δύναται παρέχειν, ἀλλὰ καὶ περιποιεῖται τοσαῦτα, ὥστε καὶ πλουτεῖν· σὺ δὲ πολλοὺς τρέφων, δέδοικας, μὴ δι' ἔνδειαν τῶν ἐπιτηδείων ἅπαντες ἀπόλησθε; Ὅτι νὴ Δί', ἔφη, ὁ μὲν δούλους τρέφει, ἐγὼ δὲ ἐλευθέ-
4 ρους. καὶ πότερον, ἔφη, τοὺς παρὰ σοὶ ἐλευ-
θέρους οἴει βελτίους εἶναι ἢ τοὺς παρὰ Κεράμωνι δούλους;

ὡς τὴν θύραν, & hic ὡς τὸν Πειραιᾶ. Ac, si ὡς additur pleonastice, nescio, quare ad animatas tantum, non ceteras etiam addi possit. add. Obs. Miscell. Nov. T. III. p. 10. s. item Hemsterhus. Obs. Misc. Vol. V. T. III. p. 56.

b) Nota vim articuli: *quatuordecim, & ii quidem liberi homines; ut de servis nil dicam.* Ne quis forte tollendum articulum putet, quod dicimus v. c. τεσσαρεσκαίδεκα ἔτη, non τὰ ἔτη.

c) *Nihil neque ex agris neque ex ædibus redit.* plane sic nostri: *Er nimt nichts aus seinem hause.* Sic Aristoph. Nub. 1121. λαμβάνειν ἐκ χωρίου. Ex agris autem redeunt frumentum, oleum, vinum, lana etc. vid. c. 9. §. 4.

d) *Hoc rerum statu, rebus sic se habentibus.*

e) Ingeniose Cl. Reiskius: οὐ πολλοὺς τρέφων. Ita melior est argumentatio.

δούλους; Ἐγὼ μὲν οἶμαι, ἔφη, τοὺς παρὰ ἐμοὶ
ἐλευθέρους. Οὐκοῦν, ἔφη, αἰσχρὸν τὸν μὲν ἀπὸ
τῶν πονηροτέρων εὐπορεῖν, σὲ δὲ πολλῷ βελ-
τίους ἔχοντα ἐν ἀπορίαις εἶναι. Νὴ Δί', ἔφη.
ὁ μὲν γὰρ τεχνίτας τρέφει, ἐγὼ δὲ ἐλευθερίως
πεπαιδευμένους. ἆρ' οὖν, ἔφη, τεχνῖταί εἰσιν 5
οἱ χρήσιμόν τι ποιεῖν ἐπιστάμενοι; Μάλιστά
γ', ἔφη. Οὐκοῦν χρήσιμά γ' ἄλφιτα; Σφό-
δρα γε. Τί δ' ἄρτοι; οὐδὲν ἧττον. Τί γάρ; ἔφη,
ἱμάτιά τε ἀνδρεῖα καὶ γυναικεῖα, καὶ χιτω-
νίσκοι καὶ χλαμύδες καὶ ἐξωμίδες; Σφόδρα
γ', ἔφη, καὶ πάντα ταῦτα χρήσιμα. Ἔπει-
τα, ἔφη, οἱ παρὰ σοὶ τούτων οὐδὲν ἐπίστανται
ποιεῖν; Πάντα μὲν οὖν, ὡς ἐγῷμαι. Εἶτ' οὐκ 6
οἶσθα, ὅτι ἀφ' ἑνὸς μὲν τούτων, ἀλφιτοποιΐας,
Ναυσικύδης οὐ μόνον ἑαυτόν τε καὶ τοὺς οἰκέτας
τρέφει, ἀλλὰ πρὸς τούτοις καὶ ὗς πολλὰς, καὶ
βοῦς, καὶ περιποιεῖται τοσαῦτα, ὥς τε καὶ τῇ
πόλει πολλάκις λειτουργεῖν· f) ἀπὸ δὲ ἀρτο-
ποιΐας Κιριβὸς τήν τε οἰκίαν πᾶσαν διατρέφει,
καὶ ζῇ δαψιλῶς; Δημέας δὲ ὁ Κολλυτεὺς g),
ἀπὸ χλαμυδουργίας· Μένων δ', ἀπὸ χλανιδο-
ποιΐας h)· Μεγαρέων δὲ οἱ πλεῖστοι, ἔφη, ἀπὸ

f) *Cum versuram facere publice necesse est*, ut Nepos in Attico ait, *suis opibus*, *mutua data pecunia*, *levat publicam inopiam*. λειτουργεῖν dicuntur, quicunque reipublicæ prosunt opera aliqua aut pecunia. Docta est de hoc verbo disputatiuncula apud Casaubonum contra Baron. Exerc. XLI.

g) E Collyto, populo tribus Aegeidis. Harpocrat.

h) Hæc non accurate respondent dictis §. 5. ubi nullæ χλανίδες, ut hic nulli χιτωνίσκοι s. nulla χιτωνοποιΐα: ut bene monet Dorvill. ad Charit. p. 385. Sed non necesse est, hæc tam accurate sibi respondere.

ἐξωμιδοποιίας διατρέφονται; Νὴ Δί', ἔφη, ὗτοι μὲν γὰρ ὠνέμενοι βαρβάρους ἀνθρώπους ἔχουσιν, ὥστε ἀναγκάζειν ἐργάζεσθαι, ἃ καλῶς ἔχει i)· ἐγὼ δ' ἐλευθέρους τε καὶ συγγενεῖς.
7 Ἔπειτ', ἔφη, ὅτι ἐλεύθεροί τ' εἰσὶ καὶ συγγενεῖς σοι, οἴει χρῆναι αὐτοὺς μηδὲν ἄλλο ποιεῖν, ἢ ἐσθίειν καὶ καθεύδειν; πότερον καὶ τῶν ἄλλων ἐλευθέρων τοὺς οὕτω ζῶντας ἄμεινον διάγοντας ὁρᾷς, καὶ μᾶλλον εὐδαιμονίζεις, ἢ τοὺς, ἃ ἐπίστανται χρήσιμα πρὸς τὸν βίον, τούτων ἐπιμελομένους; ἢ τὴν μὲν ἀργίαν καὶ τὴν ἀμέλειαν αἰσθάνῃ τοῖς ἀνθρώποις πρός τε τὸ μαθεῖν, ἃ προσήκει ἐπίστασθαι, καὶ πρὸς τὸ μνημονεύειν, ἃ ἂν μάθωσι, καὶ πρὸς τὸ ὑγιαίνειν τε καὶ ἰσχύειν τοῖς σώμασι, καὶ πρὸς τὸ κτήσασθαί τε καὶ σώζειν τὰ χρήσιμα πρὸς τὸν βίον, ὠφέλιμα ὄντα, τὴν δὲ ἐργασίαν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν
8 οὐδὲν χρήσιμα; ἔμαθον δ', ἃ φῄς αὐτὰς k) ἐπίστασθαι, πότερον ὡς οὔτε χρήσιμα ὄντα πρὸς τὸν βίον, οὔτε ποιήσουσαι αὐτῶν οὐδὲν, ἢ, τοὐναντίον,

i) *Quod reprehendi non potest*, idque magis nunc placet. Sed hæc interpretatio aliam & maiorem distinctionem post ἐργάζεσθαι desiderat.

k) Observanda est h. l. generis de iisdem feminis varietas. Nam quamdiu de iis tamquam liberis & ingenuis loquitur, semper masculino genere utitur, §. 2. 3. s: cum primum vero ad earum artes actionesque redit, feminino. Ac non negamus, ubi masculinum est, intelligi posse ἀνθρώπους; sed tamen non frustra videtur fieri, quod hac ratione tantum utitur, ubi de libertate loquitur. Hanc varietatem generis etiam apud alios auctores reperies, de quo alio loco pluribus agemus. Si auctori vitæ Homeri fides, hæc est ratio, quod libertas feminis tribuitur, non qua feminæ sunt: est enim maribus & feminis communis: lanificium autem & cetera, de quibus hic sermo, propria sunt feminis apud Græcos, iisque, qua feminæ sunt, tribuuntur. conf. ad c. 2. not. (†).

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/114 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

τίον, ὡς καὶ ἐπιμεληθησόμεναι τούτων, καὶ ὠφε-
ληθησόμεναι ἀπ' αὐτῶν; ποτέρως γὰρ ἂν μᾶλ-
λον ἄνθρωποι σωφρονοῖεν, ἀργοῦντες, ἢ τῶν
χρησίμων ἐπιμελούμενοι; ποτέρως δ' ἂν δικαιό-
τεροι εἶεν, εἰ ἐργάζοιντο, ἢ εἰ ἀργοῦντες βουλεύοιν-
το περὶ τῶν ἐπιτηδείων; ἀλλὰ καὶ νῦν μέν, ὡς 9
ἐγὼ οἶμαι, οὔτε σὺ ἐκείνας φιλεῖς, οὔτε ἐκεῖναι σέ·
σὺ μέν, ἡγούμενος, αὐτὰς ἐπιζημίους εἶναι σεαυ-
τῷ, ἐκεῖναι δέ σε ὁρῶσαι ἀχθόμενον ἐφ' ἑαυταῖς.
ἐκ δὲ τούτων κίνδυνος μείζω τε ἀπέχθειαν γίγνε-
σθαι, καὶ τὴν προγεγονυῖαν χάριν μειοῦσθαι. ἐὰν
δὲ προστάτης ἧς l), ὅπως ἐνεργοὶ ὦσι, σὺ μὲν
ἐκείνας φιλήσεις, ὁρῶν ὠφελίμους σεαυτῷ οὔσας·
ἐκεῖναι δέ σε ἀγαπήσουσιν, αἰσθόμεναι χαίροντά
σε αὐταῖς· τῶν δὲ προγεγονυιῶν εὐεργεσιῶν ἥδιον
μεμνημένοι, τὴν ἀπ' ἐκείνων χάριν αὐξήσετε,
καὶ ἐκ τούτων φιλικώτερόν τε καὶ οἰκειότερον ἀλ-
λήλοις ἕξετε. εἰ μὲν τοίνυν αἰσχρόν τι ἔμελλον 10
ἐργάσασθαι, θάνατον ἀντ' αὐτοῦ προαιρετέον ἦν·
νῦν δὲ ἃ μὲν δοκεῖ κάλλιστα καὶ πρεπωδέστερα m)
γυναικὶ εἶναι, ἐπίστανται, ὡς ἔοικε. πάντες δὲ
ἃ ἐπίστανται, ῥᾷστά τε, καὶ τάχιστα, καὶ κάλλι-
στα, καὶ ἥδιστα ἐργάζονται. μὴ οὖν ὄκνει, ἔφη,
ταῦτα εἰσηγεῖσθαι αὐταῖς, ἃ σοί τε λυσιτελεῖ
κἀκείναις. καί, ὡς εἰκός, ἡδέως ὑπακούσονται.
Ἀλλὰ νὴ τοὺς θεούς, ἔφη ὁ Ἀρίσταρχος, οὕτω μοι 11
δοκεῖς καλῶς λέγειν, ὦ Σώκρατες, ὥστε πρόσθεν
μὲν οὐ προσιέμην δανείσασθαι, εἰδὼς ὅτι, ἀνα-
λώσας, ὃ ἂν λάβω, οὐχ ἕξω ἀποδοῦναι· νῦν δέ
μοι δοκῶ εἰς ἔργων ἀφορμὴν ὑπομένειν αὐτὸ ποιῆ-
σαι.

l) Cl. Reiskius mallit: προστατήσῃς.

m) Cl. Reiskius, πρεπωδέστατα, ut ante κάλλιστα.

12 σαι. Ἐκ τούτων n) δὲ ἐπορίσθη μὲν ἀφορμή,
ἐωνήθη δὲ ἔρια· καὶ ἐργαζόμεναι μὲν ἠρίστων, ἐργασάμεναι δὲ ἐδείπνουν o), ἱλαραὶ δὲ ἀντὶ σκυθρωπῶν ἦσαν, καὶ ἀντὶ ὑφορωμένων ἑαυτὰς, ἡδέως ἀλλήλας ἑώρων. καὶ αἱ μὲν ὡς κηδεμόνα ἐφίλουν, ὁ δὲ ὡς ὠφελίμους ἠγάπα. τέλος δὲ ἐλθὼν πρὸς τὸν Σωκράτην, χαίρων διηγεῖτο ταῦτά τε, καὶ ὅτι αἰτιῶνται αὐτὸν μόνον τῶν ἐν τῇ
13 οἰκίᾳ ἀργὸν ἐσθίειν. καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· Εἶτα οὐ λέγεις αὐταῖς τὸν τοῦ κυνὸς λόγον; φασὶ γὰρ, ὅτε φωνήεντα ἦν τὰ ζῶα, τὴν οἶν πρὸς τὸν δεσπότην εἰπεῖν, θαυμαστὸν ποιεῖς, ὃς ἡμῖν μὲν ταῖς καὶ ἔριά σοι, καὶ ἄρνας, καὶ τυρὸν παρεχούσαις οὐδὲν δίδως, ὅ, τι ἂν μὴ ἐκ τῆς γῆς λάβωμεν· τῷ δὲ κυνὶ, ὃς οὐδὲν τοιοῦτόν σοι παρέχει, μεταδίδως, οὗπερ αὐτὸς ἔχεις σίτου. τὸν κύνα
14 οὖν ἀκούσαντα εἰπεῖν· Ναὶ μὰ Δία p). ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ καὶ ὑμᾶς αὐτὰς σώζων, ὥστε μήτε ὑπ᾽ ἀνθρώπων κλέπτεσθαι, μήτε ὑπὸ λύκων ἁρπάζεσθαι· ἐπεὶ ὑμεῖς γε, εἰ μὴ ἐγὼ προφυλάττοιμι ὑμᾶς, οὐδ᾽ ἂν νέμεσθαι δύναισθε, φοβούμεναι μὴ ἀπόλησθε. οὕτω δὴ λέγεται καὶ τὰ πρόβατα συγχωρῆσαι, τὸν κύνα προτιμᾶσθαι. καὶ σὺ οὖν ἐκείναις λέγε, ὅτι ἀντὶ κυνὸς εἶ φύλαξ καὶ ἐπιμελητὴς, καὶ διὰ σὲ οὐδ᾽ ὑφ᾽ ἑνὸς ἀδικούμεναι ἀσφαλῶς τε καὶ ἡδέως ἐργαζόμεναι ζῶσιν.

CAPUT

n) Xenophontis hæc verba sunt, in quibus βραχυλογία est. Omissa enim sunt hæc: *Digressus ergo a Socrate, pecuniam statim mutuam sumsit.* ἐκ τούτων int. ἃ ἐδανείσατο.

o) v. Index.

p) Int. ὀρθῶς ποιεῖ.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/116 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

CAPUT VIII.

Eutherum ad convenientius vitæ genus compellit.

Ἄλλον δέ ποτε ἀρχαῖον ἑταῖρον διὰ χρόνου ἰδών, πόθεν, ἔφη, Εὔθηρε φαίνῃ; ὑπὸ μὲν τὴν κατάλυσιν τοῦ πολέμου, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐκ τῆς ἀποδημίας, νυνὶ μέντοι αὐτόθεν. ἐπειδὴ γὰρ ἀφῃρέθη μὲν τὰ ἐν τῇ ὑπερορίᾳ a) κτήματα, ἐν δὲ τῇ Ἀττικῇ ὁ πατήρ μοι οὐδὲν κατέλιπεν, ἀναγκάζομαι νῦν ἐπιδημήσας, τῷ σώματι ἐργαζόμενος τὰ ἐπιτήδεια πορίζεσθαι. δοκεῖ δέ μοι τοῦτο κρεῖττον εἶναι, ἢ δεῖσθαί τινος ἀνθρώπων, ἄλλως τε καὶ μηδὲν ἔχοντα, ἐφ' ὅτῳ ἂν
δανειζοίμην. καὶ πόσον χρόνον οἴει σοι, ἔφη, τὸ 2
σῶμα ἱκανὸν εἶναι μισθοῦ [τὰ ἐπιτήδεια] ἐργάζεσθαι b); Μὰ τὸν Δί', ἔφη, οὐ πολὺν χρόνον. καὶ μήν, ἔφη, ὅταν γε πρεσβύτερος γένῃ, δῆλον ὅτι δαπάνης μὲν δεήσῃ, μισθὸν δὲ οὐδείς σοι θελήσει τῶν τοῦ σώματος ἔργων διδόναι. Ἀληθῆ
λέγεις, ἔφη. Οὐκοῦν, ἔφη, κρεῖττόν ἐστιν αὐτό- 3

a) Cl. Reiskius malit ἀφῃρέθημεν. Vulgatum melius puto. Attici ὑπερορίαν vocant vicinorum regionem & ὑπερόριον externum, ut est apud Thucydidem, scil. quia Attica erat montibus cincta usque ad Boeotiam pertinentibus. v. infr. III, 5, 25. Imitatur Iosephus, Iudæam χώραν vocans, ut Græci Atticam, ab eaque distinguens ὑπερορίαν. Antt. XVII, 9.

b) Uncis inclusi τὰ ἐπιτήδεια, quae vox haud dubie e superioribus huc tracta est, ubi est τῷ σώματι ἐργαζόμενος τὰ ἐπιτήδεια πορίζεσθαι. Sed ibi τὰ ἐπιτήδεια referuntur ad πορίζεσθαι, non ad ἐργαζόμενος. Nam ἐπιτήδεια ἐργάζεσθαι dici nullo modo potest: μισθοῦ ἐργ. autem est, pro mercede opus facere. De hac correctione neminem arbitror dubitaturum.

θεν τοῖς τοιούτοις τῶν ἔργων ἐπιτίθεσθαι, ἃ καὶ
πρεσβυτέρῳ γενομένῳ ἐπαρκέσει, καὶ προσελ-
θόντα τῳ c) τῶν πλείονα χρήματα κεκτημέ-
νων, τῷ δεομένῳ τοῦ συνεπιμελησομένου, ἔργων τε
ἐπιστατοῦντα, καὶ συγκομίζοντα καρποὺς, καὶ
συμφυλάττοντα τὴν οὐσίαν, ὠφελοῦντα ἀντωφε-
4 λεῖσθαι. Χαλεπῶς ἂν, ἔφη, ἐγὼ, ὦ Σώκρατες,
δουλείαν ὑπομείναιμι. καὶ μὴν οἵ γε ἐν ταῖς πό-
λεσι προστατεύοντες καὶ τῶν δημοσίων ἐπιμελό-
μενοι οὐ δουλοπρεπέστεροι ἕνεκα τούτου, ἀλλ᾽ ἐλευ-
θεριώτεροι νομίζονται. Ὅλως μὴν, ἔφη, ὦ Σώ-
κρατες, τὸ ὑπαίτιον εἶναί τινι οὐ πάνυ προσίεμαι.
καὶ μὴν, ἔφη, Εὔθηρε, οὐ πάνυ γε ῥᾴδιόν ἐστιν
εὑρεῖν ἔργον, ἐφ᾽ ᾧ οὐκ ἄν τις αἰτίαν ἔχοι. χα-
λεπὸν γὰρ οὕτω τι ποιῆσαι, ὥστε μηδὲν ἁμαρτεῖν,
χαλεπὸν δὲ καὶ ἀναμαρτήτως τι ποιήσαντας d)
μὴ ἀγνώμονι κριτῇ περιτυχεῖν. ἐπεὶ, καὶ οἷς
νῦν ἐργάζεσθαι φὴς, θαυμάζω, εἰ ῥᾴδιόν ἐστιν
5 ἀνέγκλητον διαγίνεσθαι. χρὴ οὖν πειρᾶσθαι τοὺς
τε φιλαιτίους φεύγειν, καὶ τοὺς εὐγνώμονας διώ-
κειν· καὶ τῶν πραγμάτων ὅσα μὲν δύνασαι
ποιεῖν, ὑπομένειν, ὅσα δὲ μὴ δύνασαι, φυλάττε-
σθαι· ὅ, τι δ᾽ ἂν πράττῃς, τούτου ὡς κάλλιστα
καὶ προθυμότατα ἐπιμελεῖσθαι. οὕτω γὰρ ἥκι-
στα μέν σε οἶμαι ἐν αἰτίᾳ εἶναι, μάλιστα δὲ τῇ
ἀπορίᾳ βοήθειαν εὑρεῖν, ῥᾷστα δὲ καὶ ἀκινδυνό-
τατα ζῆν, καὶ εἰς τὸ γῆρας διαρκέστατα.

CAPUT

c) Sic edidi pro vulgato τῷ, quod alienum est. Nec tamen spreverim Cl. Reiskii κρίσιν, qui plane delet, & post scribit, κεκτημένων τῳ, δεομένῳ etc.

d) Ποιήσαντας tolerari potest: sed tamen melius & verius puto ποιήσαντα.

CAPUT IX.

Critonem a Sycophantis tutum reddit.

Οἶδα δέ ποτε αὐτὸν καὶ Κρίτωνος ἀκούσαντα,
ὡς χαλεπὸν ὁ βίος Ἀθήνησιν εἴη ἀνδρὶ βου-
λομένῳ τὰ ἑαυτοῦ πράττειν, νῦν γάρ, ἔφη, ἐμέ
τινες εἰς δίκας ἄγουσιν, οὐχ ὅτι ἀδικοῦνται ὑπ'
ἐμοῦ, ἀλλ' ὅτι νομίζουσιν, ἥδιον ἄν με ἀργύριον
τελέσαι, ἢ πράγματα ἔχειν. Καὶ ὁ Σωκράτης, 2
εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Κρίτων, κύνας δὲ τρέφεις, ἵνα
σοι τοὺς λύκους ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπερύκωσιν;
καὶ μάλα, ἔφη. μᾶλλον γάρ μοι λυσιτελεῖ τρέφειν,
ἢ μή. οὐκ ἂν οὖν θρέψαις καὶ ἄνδρα, ὅστις ἐθέ-
λοι τε καὶ δύναιτο σοῦ ἀπερύκειν τοὺς ἐπιχειροῦν-
τας ἀδικεῖν σε. Ἡδέως γ' ἄν, ἔφη, εἰ μὴ φοβοί-
μην, ὅπως μὴ ἐπ' αὐτόν με τράποιτο. Τί δ', 3
ἔφη, οὐχ ὁρᾷς, ὅτι πολλῷ ἥδιόν ἐστι, χαριζόμενον
οἵῳ σοὶ ἀνδρὶ a) ἢ ἀπεχθανόμενον ὠφελεῖσθαι;
εὖ ἴσθ' ὅτι εἰσὶν ἐνθάδε τῶν τοιούτων ἀνδρῶν, οἳ
πάνυ ἂν φιλοτιμηθεῖεν, φίλῳ σοι χρῆσθαι. Καὶ
ἐκ τούτων ἀνευρίσκουσιν Ἀρχέδημον b), πάνυ μὲν
ἱκανὸν εἰπεῖν τε καὶ πρᾶξαι, πένητα δέ. οὐ γὰρ
ἦν οἷος ἀπὸ παντὸς κερδαίνειν, ἀλλὰ φιλόχρηστός
τε, καὶ ἔφη, ῥᾷστον εἶναι ἀπὸ τῶν συκοφαντῶν
λαμβάνειν c). Τούτῳ οὖν ὁ Κρίτων, ὁπότε συγ- 4

a) Eleganter, pro: ἀνδρὶ, οἷός σὺ εἶ, de qua forma v. Græv. Lect. Hesiod. ad ἔργ. v. 314.

b) Xenophontis oratio. *Hoc consilio probato, quærunt, qui tales sint, atque ex eorum numero esse reperiunt Archedemum.* vid. c. 7. not. i). Ἀνευρίσκειν nihil amplius significat, quam simplex, ut mox §. 5.

c) *Facile esse a Sycophantis accipere, exigere, exprimere pecuniam.* Nam cum sint homines

κομίζοι, ἢ σῖτον, ἢ ἔλαιον, ἢ οἶνον, ἢ ἄλλο τι
τῶν ἐν ἀγρῷ γιγνομένων χρησίμων πρὸς τὸν βίον,
ἀφελὼν d) ἔδωκε· καὶ ὁπότε θύοι, ἐκάλει e),
5 καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα ἐπεμελεῖτο. νομίσας
δὲ ὁ Ἀρχέδημος ἀποστροφὴν οἱ τὸν Κρίτωνος οἶ-
κον, μάλα περιεῖπεν αὐτόν. καὶ εὐθὺς τῶν συ-
κοφαντούντων τὸν Κρίτωνα ἀνευρήκει πολλὰ μὲν
ἀδικήματα, πολλοὺς δ' ἐχθροὺς, καὶ προεκαλέ-
σατο f) εἰς δίκην δημοσίαν, ἐν ᾗ αὐτὸν ἔδει κρι-
6 θῆναι, ὅ, τι δεῖ παθεῖν ἢ ἀποτίσαι. ὁ δὲ,
συνειδὼς αὑτῷ πολλὰ καὶ πονηρὰ, πάντ' ἐποίει,
ὥστε ἀπαλλαγῆναι τοῦ Ἀρχεδήμου. ὁ δὲ Ἀρχέδη-
μος οὐκ ἀπηλλάττετο, ἕως τόν τε Κρίτωνα ἀφῆ-
7 κε, καὶ αὐτῷ χρήματα ἔδωκεν. ἐπεὶ δὲ τοῦτό
τε καὶ ἄλλα τοιαῦτα ὁ Ἀρχέδημος διεπράξατο
ἤδη, τότε, ὥσπερ ὅταν νομεὺς ἀγαθὸν κύνα
ἔχῃ, καὶ οἱ ἄλλοι νομεῖς βούλωνται πλησίον αὐ-
τοῦ τὰς ἀγέλας ἱστάναι, ἵνα τοῦ κυνὸς ἀπολαύω-
σιν, οὕτω καὶ τοῦ Κρίτωνος πολλοὶ τῶν φίλων
ἐδέοντο,

mines improbi, facile inveniri posse, quod ipsis vere obiiciatur. Eius autem criminis ne rei fiant, libenter iis pecuniam dant, qui litem intendunt, ut sycophantae Critonis fecere. v. §. 6.

d) Int. τι.

e) Vid. c. 3. §. 11. Mox pro ἀνευρήκει, quod durius est cum εὐθὺς, forte melius sit legere ἀνευρίσκει, ut ante erat ἀνευρίσκουσιν.

f) Non potest προεκαλέσατο referri ad συκοφαντοῦντας, quia singularis sequitur, αὐτὸν, ὁ δὲ etc. Itaque intelligendum est: τινα sc. αὐτῶν; ut supra τι. Eius ellipseos exempla sunt aliquot apud Thucydidem v. c. VII, 43. ad q. l. vid. Dukerus. Ea autem sunt fere ante genitivum, quemadmodum & τι sic omittitur. Sed ut supra τι & aliis in locis omittitur, etiam ubi nullus est genitivus, sic τις etiam eodem modo potest. Sed mollius est Cl. Reiskii inventum, existimantis post Κρίτωνα excidisse τινός: aliquem de Sycophantis Critonis reperit multa facinora etc. Pro προεκαλ. magis Atticum fuerit προὐκαλέσατο; ut προὐβίβαζεν I, 5, 1. &c.

ἐδέοντο, καὶ σφίσι παρέχειν φύλακα τὸν Ἀρχέδημον. ὁ δὲ Ἀρχέδημος τῷ Κρίτωνι ἡδέως 8
ἐχαρίζετο, καὶ οὐχ ὅτι μόνος ὁ Κρίτων ἐν ἡσυχίᾳ ἦν g), ἀλλὰ καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ. εἰ δέ τις αὐτῷ τούτων, οἷς ἀπήχθετο, ὀνειδίζοι, ὡς ὑπὸ Κρίτωνος ὠφελούμενος κολακεύει αὐτόν· πότερον οὖν, ἔφη ὁ Ἀρχέδημος, αἰσχρόν ἐστιν εὐεργετούμενον ὑπὸ χρηστῶν ἀνθρώπων καὶ ἀντευεργετοῦντα τοὺς μὲν τοιούτους φίλους ποιεῖσθαι, τοῖς δὲ πονηροῖς διαφέρεσθαι· ἢ τοὺς μὲν καλοὺς κἀγαθοὺς ἀδικεῖν πειρώμενον ἐχθροὺς ποιεῖσθαι, τοῖς δὲ πονηροῖς συνεργοῦντα πειρᾶσθαι φίλους ποιεῖσθαι, καὶ χρῆσθαι τούτοις ἀντ' ἐκείνων; ἐκ δὲ τούτου εἷς τε τῶν Κρίτωνος φίλων Ἀρχέδημος ἦν, καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων Κρίτωνος φίλων ἐτιμᾶτο.

CAPUT V.

Amicis benefaciendum esse docet.

Οἶδα δὲ καὶ Διοδώρῳ αὐτὸν ἑταίρῳ ὄντι τοιάδε διαλεχθέντα. εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Διόδωρε, ἄν τίς σοι τῶν οἰκετῶν ἀποδρᾷ, ἐπιμελῇ, ὅπως ἀνακομίσῃ; καὶ ἄλλους γε νὴ Δί', ἔφη, παρακαλῶ σῶστρα τούτῳ ἀνακηρύσσειν a). Τί 2
γὰρ

g) Τὸ ὅτι alienum est ab hoc loco. Itaque eo deleto sic rescripserim: καὶ οὐχ ὁ Κρίτων μόνος ε. ἡ. η.

a) *Et iubeo praemia declarare, si quis eum e fuga retraxerit.* τούτῳ, int. ἐπὶ τούτῳ & refer ad τῶν οἰκετῶν: sive πράγματι: *hoc nomine.* Cl. Reiskius autem etiam in textu scribi vult ἐπὶ τούτῳ, & post corrigit ἀνακηρύσσων. Sed ita παρακαλῶ destituetur, nec habebit, quo referatur. Proprie sane σῶστρα ἀνακηρύσσειν est domini: sed id potest facere

γὰρ, ἔφη, ἐάν τίς σοι κάμνῃ τῶν οἰκετῶν, τού-
του ἐπιμελῇ, καὶ παρακαλεῖς ἰατροὺς, ὅπως μὴ
ἀποθάνῃ; Σφόδρα γ', ἔφη. Εἰ δέ τίς σοι τῶν
γνωρίμων, ἔφη, πολὺ τῶν οἰκετῶν χρησιμώτερος
ὢν, κινδυνεύει δι' ἔνδειαν ἀπολέσθαι, οὐκ οἴει σοι
3 ἄξιον εἶναι ἐπιμεληθῆναι, ὅπως διασωθῇ; καὶ
μὴν οἶσθά γε, ὅτι οὐκ ἀγνώμων ἐστὶν Ἑρμογένης·
αἰσχύνοιτο δ' ἂν, εἰ ὠφελούμενος ὑπὸ σοῦ μὴ ἀντω-
φελοίη σε. καί τοι τὸ ὑπηρέτην ἑκόντα τε καὶ
εὔνουν καὶ παράμονον, καὶ τὸ κελευόμενον ἱκανὸν
ποιεῖν ἔχειν, καὶ μὴ μόνον τὸ κελευόμενον ἱκανὸν
ὄντα ποιεῖν, ἀλλὰ δυνάμενον καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ χρή-
σιμον εἶναι, καὶ προνοεῖν ϗ προβουλεύεσθαι, πολ-
4 λῶν οἰκετῶν οἶμαι ἀντάξιον εἶναι. οἱ μέντοι ἀγα-
θοὶ οἰκονόμοι, ὅταν τὸ πολλοῦ ἄξιον μικροῦ ἐξῇ
πρίασθαι, τότε φασὶ δεῖν ὠνεῖσθαι. νῦν δὲ διὰ
τὰ πράγματα b) εὐωνοτάτους ἐστὶ φίλους ἀγαθοὺς
5 κτήσασθαι. ϗ ὁ Διόδωρος, ἀλλὰ καλῶς γε, ἔφη,
λέγεις, ὦ Σώκρατες· καὶ κέλευσον ἐλθεῖν ὡς ἐμὲ
τὸν Ἑρμογένην. Μὰ Δί', ἔφη, οὐκ ἔγωγε. νο-
μίζω γὰρ οὔτε σοὶ κάλλιον εἶναι τὸ καλέσαι ἐκεῖνον
τοῦ αὐτὸν ἐλθεῖν πρὸς ἐκεῖνον, οὔτε ἐκείνῳ μεῖζον
6 ἀγαθὸν τὸ πραχθῆναι ταῦτα ἢ σοί. Οὕτω δὴ
ὁ Διόδωρος ᾤχετο πρὸς τὸν Ἑρμογένην, καὶ οὐ
πολὺ τελέσας, ἐκτήσασο φίλον, ὃς ἔργον εἶχεν
σκοπεῖν, ὅ, τι ἂν, ἢ λέγων, ἢ πράττων, ὠφε-
λοίη τε καὶ εὐφραίνοι Διόδωρον.

cere etiam per alios: ut ap. Ciceronem Rupa libertus Curionis *declarare munera* dicitur, quod proprie Curionis erat.

b) *Ut nunc res sunt.*

XENOPHONTIS MEMORABILIVM LIBER III.

CAPVT I.

De arte imperatoria.

Ὅτι δὲ τοὺς ὀρεγομένους τῶν καλῶν, ἐπιμελεῖς ὧν ὀρέγοιντο ποιῶν, ὠφέλει, νῦν τοῦτο διηγήσομαι. ἀκούσας γάρ ποτε Διονυσόδωρον a) εἰς τὴν πόλιν ἥκειν ἐπαγγελλόμενον στρατηγεῖν διδάξειν, ἔλεξε πρός τινα τῶν ξυνόντων, ὃν ᾐσθάνετο βουλόμενον τῆς τιμῆς
ταύτης ἐν τῇ πόλει τυγχάνειν· αἰσχρὸν μέντοι, 2
ὦ νεανία, τὸν βουλόμενον ἐν τῇ πόλει στρατηγεῖν, ἐξὸν τοῦτο μαθεῖν, ἀμελῆσαι αὐτοῦ· καὶ δικαίως ἂν οὗτος ὑπὸ τῆς πόλεως ζημιοῖτο πολὺ μᾶλλον, ἢ εἴ τις ἀνδριάντας ἐργολαβοίη, μὴ μεμαθηκὼς ἀνδριαν-

a) De hoc Dionyſodoro plura diſce e Platonis Euthydemo. Fuit enim Euthydemi frater. Ex inſula Chio, quæ patria erat, primo ad Thurios ſe contulerant, deinde Athenas, ibique non ſolum Sophiſticen, ſed etiam artem militarem profitebantur. De artis militaris profeſſione vide Platonem l. c. p. 191. ed. Wechel. Utraque diſputatio, tum ea quæ eſt ap. Platonem, tum hæc Xenophontia ad vanitatem & inſcitiam hominis demonſtrandam pertinet.

3 ἀνδριαντοποιεῖν. ὅλης γὰρ τῆς πόλεως ἐν τοῖς
πολεμικοῖς κινδύνοις ἐπιτρεπομένης τῷ στρατηγῷ,
μεγάλα τά τε ἀγαθὰ, κατορθοῦντος αὐτοῦ,
καὶ τὰ κακὰ, διαμαρτάνοντος, εἰκὸς γίγνε-
σθαι· πῶς οὖν οὐκ ἂν δικαίως ὁ τοῦ μὲν μανθάνειν
τούτου ἀμελῶν, τοῦ δὲ αἱρεθῆναι ἐπιμελούμενος,
ζημιοῖτο; τοιαῦτα μὲν δὴ λέγων ἔπεισεν αὐτὸν
4 ἐλθόντα μανθάνειν. ἐπεὶ δὲ μεμαθηκὼς ἧκε,
προσέπαιζεν αὐτῷ, λέγων· οὐ δοκεῖ ὑμῖν, ὦ ἄν-
δρες, ὥσπερ Ὅμηρος τὸν Ἀγαμέμνονα γεραρὸν
ἔφη εἶναι, καὶ οὗτος ὅδε στρατηγεῖν μαθὼν, γε-
ραρώτερος φαίνεσθαι; καὶ γὰρ ὥσπερ ὁ κιθαρί-
ζειν μαθὼν, καὶ ἐὰν μὴ κιθαρίζῃ, κιθαριστής
ἐστι· καὶ ὁ μαθὼν ἰᾶσθαι, κἂν μὴ ἰατρεύῃ, ὅμως
ἰατρός ἐστιν· οὕτω καὶ ὅδε ἀπὸ τοῦδε τοῦ χρόνου
διατελεῖ στρατηγὸς ὢν, κἂν μηδεὶς αὐτὸν ἕλη-
ται. ὁ δὲ μὴ ἐπιστάμενος, οὔτε στρατηγὸς, οὔτε
ἰατρός ἐστιν, οὐδὲ ἐὰν ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων αἱ-
5 ρεθῇ. ἀτὰρ, ἔφη, ἵνα καὶ ἐὰν ἡμῶν τις τα-
ξιαρχῇ ἢ λοχαγῇ σοι b) ἐπιστημονέστεροι τῶν
πολεμικῶν ὦμεν, λέξον ἡμῖν, πόθεν ἤρξατό σε
διδάσκειν τὴν στρατηγίαν. καὶ ὅς, ἐκ τοῦ αὐτοῦ,
ἔφη, εἰς ὅπερ καὶ ἐτελεύτα. τὰ γὰρ τακτικὰ
6 ἐμέ γε καὶ ἄλλο οὐδὲν ἐδίδαξεν c). Ἀλλὰ μὴν,
ἔφη ὁ Σωκράτης, τοῦτό γε πολλοστὸν μέρος ἐστὶ
στρατη-

b) Pronomen σοι accipi potest pleonastice, ut sæpe fit. Huc pertinet locus III, 6, 2. προστατεύειν ἡμῖν διανενόησαι. Sed malim tamen nunc intelligere *te imperatore:* si quis nostrum sub tuo imperio legionem aut cohortem ducat.

c) Quantum pretium tacticæ statuerint Græci, intelligi potest ex iis, quæ Folardus ad Polybium disputavit: qui ipse quoque omnia propemodum, in re militari, tacticæ tribuit.

στρατηγίας. καὶ γὰρ παρασκευαστικὸν τῶν εἰς τὸν πόλεμον τὸν στρατηγὸν εἶναι χρή, καὶ ποριστικὸν τῶν ἐπιτηδείων τοῖς στρατιώταις, καὶ μηχανικὸν, καὶ ἐργαστικὸν, καὶ ἐπιμελῆ, καὶ καρτερικὸν, καὶ ἀγχίνουν, καὶ φιλόφρονά τε καὶ ὠμὸν, καὶ ἁπλοῦν τε καὶ ἐπίβουλον, καὶ φυλακτικόν τε καὶ κλέπτην, καὶ προετικὸν, καὶ ἅρπαγα, καὶ φιλόδωρον, καὶ πλεονέκτην, καὶ ἀσφαλῆ, καὶ ἐπιθετικὸν, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ φύσει καὶ ἐπιστήμῃ, ἃ δεῖ τὸν εὖ στρατηγήσοντα ἔχειν· καλὸν δὲ καὶ τὸ τακτικὸν εἶναι. πολὺ γὰρ δια- 7
φέρει στράτευμα τεταγμένον ἀτάκτου, ὥσπερ λίθοι τε καὶ πλίνθοι, καὶ ξύλα, καὶ κέραμος, ἀτάκτως μὲν ἐρριμμένα, οὐδὲν χρήσιμά ἐστιν· ἐπειδὰν δὲ ταχθῇ κάτω μὲν καὶ ἐπιπολῆς τὰ μήτε σηπόμενα, μήτε τηκόμενα, οἵτε λίθοι καὶ ὁ κέραμος, ἐν μέσῳ δὲ αἵτε πλίνθοι καὶ τὰ ξύλα, ὥσπερ ἐν οἰκοδομίᾳ συντίθενται, τότε γίγνεται πολλοῦ ἄξιον κτῆμα οἰκία. Ἀλλὰ πάνυ, 8
ἔφη ὁ νεανίσκος, ὅμοιον, ὦ Σώκρατες, εἴρηκας. καὶ γὰρ ἐν τῷ πολέμῳ τοὺς τε πρώτους ἀρίστους δεῖ τάττειν καὶ τοὺς τελευταίους, ἐν δὲ μέσῳ τοὺς χειρίστους d), ἵνα ὑπὸ μὲν τῶν e) ἄγωνται, ὑπὸ δὲ τῶν ὠθῶνται. εἰ μὲν τοίνυν, ἔφη, καὶ δια- 9
γιγνώσκειν σε τοὺς ἀγαθοὺς καὶ τοὺς κακοὺς ἐδίδαξεν f)· εἰ δὲ μὴ, τί σοι ὄφελος, ὧν ἔμαθες; οὐδὲ γὰρ εἴ σε ἀργύριον ἐκέλευσε πρῶτον μὲν καὶ τελευταῖον τὸ κάλλιστον τάττειν, ἐν μέσῳ δὲ τὸ χείριστον,

d) Hæc est acies Homerica Iliad. δ', 297. sqq.

e) Sic reperi in Caseliana. in ceteris est αὐτῶν, pro quo H. Stephanus malebat αὖ τῶν.

f) Int. καλῶς s. εὖ ἔχει. τοῦτο δὴ τὸ κάλλιστον aut simile quid. v. Obs. Misc. V. III. p. 145.

χείριστον, μὴ διδάξας διαγιγνώσκειν τό, τε καλὸν καὶ τὸ κίβδηλον, οὐδὲν ἄν σοι ὄφελος ἦν. Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη, οὐκ ἐδίδαξεν, ὥστε αὐτοὺς ἂν ἡμᾶς
10 δέοι τούς τε ἀγαθοὺς καὶ τοὺς κακοὺς κρίνειν. Τί οὖν οὐ σκοποῦμεν g), ἔφη, πῶς ἂν αὐτῶν μὴ διαμαρτάνοιμεν; βούλομαι, ἔφη ὁ νεανίσκος. οὐκοῦν, ἔφη, εἰ μὲν γὰρ ἀργύριον δέοι ἁρπάζειν, τοὺς φιλαργυρωτάτους πρώτους καθιστάντες, ὀρθῶς ἂν τάττοιμεν; ἔμοιγε δοκεῖ. τί δὲ, τοὺς κινδυνεύειν μέλλοντας h), ἆρα τοὺς φιλοτιμοτάτους προτακτέον; οὗτοι γοῦν εἰσιν, ἔφη, οἱ ἕνεκα ἐπαίνου κινδυνεύειν ἐθέλοντες. οὐ τοίνυν οὗτοί γε ἄδηλοι, ἀλλ' ἐπιφανεῖς πανταχοῦ ὄντες, εὐαίρετοι ἂν εἶεν i).
11 ἀτὰρ, ἔφη, πότερά σε τάττειν μόνον ἐδίδαξεν, ἢ καὶ ὅποι καὶ ὅπως χρηστέον ἑκάστῳ τῶν τακτέων k); οὐ πάνυ, ἔφη. καὶ μὴν πολλά γ' ἐστὶν, πρὸς ἃ οὔτε τάττειν, οὔτε λέγειν l) ὡσαύτως προσήκει. ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη, οὐδὲ διεσαφήνιζε ταῦτα. νὴ Δί', ἔφη, πάλιν τοίνυν ἐλθὼν ἐπανερώτα. ἢν γὰρ ἐπίσταται, καὶ μὴ ἀναιδὴς ᾖ, αἰσχυνεῖται, ἀργύριον εἰληφὼς, ἐνδεᾶ σε ἀποπέμψασθαι.

CAPUT

g) In ed. Bas. est: τί οὖν; σκοπῶμεν &c.

h) Ut sensus satis planus sit, aut intelligendum εἰ τάττοιμεν, vel εἰ τακτέον, aut legendum: εἰ δὲ τ. κ. μ. & intelligendum τακτέον.

i) *Laudis cupidi, cum non possint latere, sed vel maxime ubique sint insignes, facile deligi possunt.*

k) Stobæus: ταγμάτων.

l) Stephanus & Leunclav. ex eodem Stobæo legi volebant: οὔτε ἄγειν, οὔτε τάττειν. idque placet etiam Cl. Reiskio. Cl. Wels autem λέγειν defendit e cap. 3. §. 11. λέγεις σὺ τὸν ἵππαρχον πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐπιμελεῖσθαι δεῖν καὶ τοῦ λέγειν δύνασθαι; sed mihi non videtur locus hic ad rem pertinere. Ceterum de ipsa lectione mihi non liquet. Receptam tamen prætulerim alteri. Sensus hic esse videtur: quemadmodum non omnis res eandem orationem, ita non omne tempus aut omnis locus eandem aciem postulat.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id373415397/126
gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

CAPUT II.

De officio summo Imperatoris.

Ἐντυχὼν δέ ποτε στρατηγεῖν ᾑρημένῳ τῳ, τοῦ
ἕνεκεν, ἔφη, Ὅμηρον οἴει τὸν Ἀγαμέμνονα
προσαγορεῦσαι ποιμένα λαῶν a); ἆρά γε ὅτι
ὥσπερ τὸν ποιμένα ἐπιμελεῖσθαι δεῖ, ὅπως σῶαί
τε ἔσονται αἱ οἶες, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἕξουσιν,
οὕτω καὶ τὸν στρατηγὸν ἐπιμελεῖσθαι δεῖ, ὅπως
σῶοί τε οἱ στρατιῶται ἔσονται, καὶ τὰ ἐπιτήδεια
ἕξουσι, καὶ οὗ ἕνεκα στρατεύονται, τοῦτο ἔσται;
στρατεύονται δὲ, ἵνα κρατοῦντες τῶν πολεμίων
εὐδαιμονέστεροι ὦσιν. ἢ τί δήποτε οὕτως ἐπῄνεσε 2
τὸν Ἀγαμέμνονα, εἰπὼν b)·

> Ἀμφότερον, βασιλεύς τ' ἀγαθὸς, κρατερός τ' αἰχμητής;

ἆρά γε ὅτι αἰχμητής τε καὶ κρατερὸς ἂν εἴη,
οὐκ εἰ μόνος αὐτὸς εὖ ἀγωνίζοιτο πρὸς τοὺς πο-
λεμίους, ἀλλ' εἰ καὶ παντὶ τῷ στρατοπέδῳ τούτου
αἴτιος εἴη; καὶ βασιλεὺς ἀγαθὸς, οὐκ εἰ μόνον
τοῦ ἑαυτοῦ βίου καλῶς προεστήκοι, ἀλλ' εἰ καὶ ὧν
βασιλεύοι, τούτοις εὐδαιμονίας αἴτιος εἴη; καὶ 3
γὰρ βασιλεὺς αἱρεῖται, οὐχ ἵνα ἑαυτοῦ καλῶς
ἐπιμελῆται, ἀλλ' ἵνα καὶ οἱ ἑλόμενοι δι' αὐτὸν
εὖ πράττωσι. καὶ στρατεύονται δὲ πάντες, ἵνα
ὁ βίος

a) Iliad. α', 263. De hac autem ratione appellandorum Regum & Ducum, egregia disputatio est ap. Philonem in Libro I. de vita Mosis. init.

b) Iliad. γ', 179.

ὁ βίος αὐτοῖς ὡς βέλτιστος ᾖ· καὶ στρατηγοὺς αἱροῦνται τούτου ἕνεκα, ἵνα πρὸς τούτοις c) αὐτοῖς ἡγεμόνες ὦσι.
4 δεῖ οὖν τὸν στρατηγοῦντα τοῦτο παρασκευάζειν τοῖς ἑλομένοις αὐτὸν στρατηγόν. καὶ γὰρ οὔτε κάλλιον τούτου ἄλλο ῥᾴδιον εὑρεῖν, οὔτε αἴσχιον τοῦ ἐναντίου. καὶ οὕτως ἐπισκοπῶν, τίς εἴη ἀγαθοῦ ἡγεμόνος ἀρετή, τὰ μὲν ἄλλα περιῄρει, κατέλειπε δὲ τὸ εὐδαίμονας ποιεῖν, ὧν ἂν ἡγεῖται d).

CAPUT III.

De officiis Praefecti equitum.

Καὶ ἱππαρχεῖν δέ τινι ᾑρημένῳ οἶδά ποτε αὐτὸν τοιάδε διαλεχθέντα· Ἔχοις ἄν, ἔφη, ὦ νεανία, εἰπεῖν ἡμῖν, ὅτου ἕνεκα ἐπεθύμησας ἱππαρχεῖν; οὐ γὰρ δὴ τοῦ πρῶτος τῶν ἱππέων ἐλαύνειν a). καὶ γὰρ οἱ ἱπποτοξόται τούτου γε ἀξιοῦνται. προελαύνουσι γοῦν καὶ τῶν ἱππάρχων. Ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τοῦ γνωσθῆναί

c) Stobaeus: πρὸς τοῦτο. L. I. c. 3. §. 5. ἐπὶ τούτῳ ᾔει. ubi Stephanus malebat ἐπὶ τοῦτο. Sed in utroque dativus servari potest. Neque enim inusitatum est bonis auctoribus, inprimis Atticis, sic dicere dativum. vid. Perizon. ad Aelian. V. H. III, 37. Simile est, quod Attici ἐν ponunt pro εἰς, tamquam Aelian. V. H. IV, 18. & εἰς pro ἐν. vid. Aelian. l. c. VII, 8. &c. ad quos locos vid. Intt. & Kuhnium in Indice. Non autem est probabile, librarios usitatiorem rationem dicendi mutasse in insolentiorem, & tam saepe. Ceterum πρὸς τοῦτο usitatius & mollius esse, facile concesserim.

d) Cl. Reiskius malit ἡγῆται, quod sane huic formae aptius.

a) Int. ἕνεκα. Nominativus πρῶτος autem pendet a casu recto, qui in ἐπεθύμησας latet.

θῆναί γε· ἐπεὶ καὶ οἱ μαινόμενοί γε ὑπὸ πάντων γιγνώσκονται. Ἀληθὲς, ἔφη, καὶ τοῦτο λέγεις. Ἀλλ' ἆρα ὅτι τὸ ἱππικὸν οἴει τῇ πόλει 2
βέλτιον ἂν ποιήσας παραδοῦναι; καὶ, εἴτις χρεία γίγνοιτο ἱππέων, τούτων ἡγούμενος ἀγαθοῦ τινος αἴτιος γενέσθαι τῇ πόλει; καὶ μάλα, ἔφη. καὶ ἔστι γε νὴ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης, καλὸν, ἐὰν δύνῃ ταῦτα ποιῆσαι. ἡ δὲ ἀρχή που b), ἐφ' ἧς ᾕρησαι, ἵππων τε καὶ ἀμβατῶν ἐστιν. Ἔστι γὰρ 3
οὖν, ἔφη. Ἴθι δὴ λέξον ἡμῖν πρῶτον τοῦτο, ὅπως διανοῇ τοὺς ἵππους βελτίστους ποιῆσαι; καὶ ὃς, ἀλλὰ τοῦτο μὲν, ἔφη, οὐκ ἐμὸν οἶμαι τὸ ἔργον εἶναι, ἀλλὰ ἰδίᾳ ἕκαστον δεῖν τοῦ ἑαυτοῦ ἵππου c) ἐπιμελεῖσθαι. Ἐὰν οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, πα- 4
ρέχωνταί σοι τοὺς ἵππους, οἱ μὲν οὕτω κακόποδας, ἢ κακοσκελεῖς, ἢ ἀσθενεῖς, οἱ δὲ οὕτως ἀτρόφους, ὥστε μὴ δύνασθαι ἀκολουθεῖν, οἱ δὲ οὕτως ἀναγώγους, ὥς τε μὴ μένειν, ὅπου ἂν σὺ τάξῃς, οἱ δὲ οὕτω λακτιστὰς d), ὥς τε μηδὲ τάξαι δυνα-

b) ἡ δὲ ἀρχή που] *Sed praefectura tua, ni fallor, est* &c.

c) Retinui ἵππου, quod in Caseliana erat. Sic est etiam apud Stobaeum, & id reliquarum editionum lectioni ἔργου praefert Stephanus. ἔργου facile potuit ex antecedentibus errore librarii repeti & in locum ἵππου mitti.

d) Κακόποδας ἢ deleri vult Cl. Reiskius, ut glossam τοῦ κακοσκελεῖς. quod mihi non placet. In re equestri χαλόποδες & κακόποδες ἵπποι memorantur: & aliud est ποῦς aliud σκέλος. in utroque vitium & pulcritudo quaedam locum habet. Κακοσκελεῖς ex h. l. laudat Pollux II, 193. Ἀτρόφους appellari P. Victorius censet, *qui naturae vitio non sentiunt cibum, sed semper tenues imbecillique manent.* Bessario recte reddidit: *strigosos.* Nam sive naturae vitium est, sive inopia aut nimiis laboribus contracta est tenuitas & imbecillitas, *strigosus equus* recte dicitur. Λακτισταὶ sunt Varronis *calcitrones.* vid. Victor. Var. Lect. IV. ult. Ἀνάγωγοι autem sunt equi *nondum domiti & condocefacti: die noch nicht abgerichtet oder zugeritten sind.* Sic

τὸν εἶναι, τί σοι τοῦ ἱππικοῦ ὄφελος ἔσται; ἢ πῶς δυνήσῃ τοιούτων ἡγούμενος ἀγαθόν τι ποιῆσαι τὴν πόλιν; καὶ ὅς, ἀλλὰ καλῶς τε λέγεις, ἔφη, καὶ πειράσομαι τῶν ἵππων εἰς τὸ
5 δυνατὸν ἐπιμελεῖσθαι. τί δέ; τοὺς ἱππέας οὐκ ἐπιχειρήσεις, ἔφη, βελτίονας ποιῆσαι; Ἔγωγε, ἔφη. οὐκοῦν πρῶτον μὲν ἀναβατικωτέρους ἐπὶ τοὺς ἵππους ποιήσεις αὐτούς. Δεῖ γοῦν, ἔφη. καὶ γὰρ εἴτις αὐτῶν καταπέσοι, μᾶλλον ἂν οὕτως σώ-
6 ζοιτο. τί γάρ, ἐάν που κινδυνεύειν δέῃ, πότερον ἐπάγειν τοὺς πολεμίους ἐπὶ τὴν ἄμμον κελεύσεις, ἔνθαπερ εἰώθατε ἱππεύειν, ἢ πειράσῃ τὰς μελέτας ἐν τοιούτοις ποιεῖσθαι χωρίοις, ἐν οἵοις περ οἱ πολέμιοι γίγνονται; Βέλτιον γοῦν,
7 ἔφη. Τί γάρ; τοῦ βάλλειν ὡς πλείστους ἀπὸ τῶν ἵππων ἐπιμέλειάν τινα ποιήσῃ; Βέλτιον γοῦν, ἔφη, καὶ τοῦτο. θήγειν δὲ τὰς ψυχὰς τῶν ἱππέων καὶ ἐξοργίζειν πρὸς τοὺς πολεμίους, εἴπερ ἀλκιμωτέρους ποιεῖν e) διανενόησαι; Εἰ δὲ
8 μή, ἀλλὰ νῦν γε πειράσομαι, ἔφη. Ὅπως δέ σοι πείθωνται οἱ ἱππεῖς, πεφρόντικάς τι; ἄνευ γὰρ δὴ τούτου οὔτε f) ἱππέων ἀγαθῶν καὶ ἀλκίμων οὐδὲν ὄφελος. Ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. Ἀλλὰ πῶς ἂν τις μάλιστα, ὦ Σώκρατες, ἐπὶ τοῦτο αὐτοὺς προτρέ-

Sic L. IV. c. 1. §. 3. canes ἀνάγωγοι dicuntur.

d) In Iuntina est ἅπερ pro εἴπερ, ut & apud Stobæum. Hinc Stephanus colligebat sic legendum, ἅπερ ἀλκιμωτέρους ποιεῖ, ut n. 13. ut sit parenthesis: *Cogitastine equitum animos acuere, & ferociores in hostem facere, quoniam hæ res eos fortiores reddunt.* Sane διανενόησαι ad θήγειν & ἐξοργίζειν referendum esse, responsio εἰ δὲ μή declarat, in qua intelligendum διανενόημαι. Sed Cl. Reiskius verba ἅπερ ἀλκ. π. pro Scholio delet, quod mihi non displicet.

f) Cl. Reiskius οὐδέ, bene, ut opinor.

προτρέψαιτο; ἐκεῖνο μὲν δήπου οἶσθα, ὅτι ἐν 9
παντὶ πράγματι οἱ ἄνθρωποι τούτοις μάλιστα
ἐθέλουσι πείθεσθαι, οὓς ἂν ἡγῶνται βελτίστους
εἶναι. καὶ γὰρ ἐν νόσῳ, ὃν ἂν ἡγῶνται ἰατρι-
κώτατον εἶναι, τούτῳ μάλιστα πείθονται· καὶ
ἐν πλοίῳ οἱ πλέοντες, ὃν ἂν κυβερνητικώτατον·
καὶ ἐν γεωργίᾳ, ὃν ἂν γεωργικώτατον. καὶ
μάλα, ἔφη. οὐκοῦν εἰκός, ἔφη, καὶ ἐν ἱππικῇ,
ὃς ἂν μάλιστα εἰδὼς φαίνηται, ἃ δεῖ ποιεῖν, τού-
τῳ μάλιστα ἐθέλειν τοὺς ἄλλους πείθεσθαι. ἐὰν 10
οὖν, ἔφη, ἐγώ, ὦ Σώκρατες, βέλτιστος ὢν αὐ-
τῶν δῆλος ὦ, ἀρκέσει μοι τοῦτο εἰς τὸ πείθεσθαι
αὐτοὺς ἐμοί; ἐάν γε πρὸς τοῦτο, ἔφη, διδάξῃς
αὐτούς, ὡς τὸ πείθεσθαί σοι κάλλιόν τε καὶ σω-
τηριώτερον αὐτοῖς ἔσται. πῶς οὖν, ἔφη, τοῦτο
διδάξω; πολὺ νὴ Δί', ἔφη, ῥᾷον ἢ εἴ σοι δέοι δι-
δάσκειν, ὡς τὰ κακὰ τῶν ἀγαθῶν ἀμείνω καὶ
λυσιτελέστερά ἐστι. λέγεις, ἔφη, σύ, τὸν ἵπ- 11
παρχον πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐπιμελεῖσθαι δεῖν καὶ
τοῦ λέγειν δύνασθαι; σὺ δ' ᾤου, ἔφη, χρῆναι σιω-
πῇ ἱππαρχεῖν; ἢ οὐκ ἐντεθύμησαι, ὅτι ὅσα τε
νόμῳ μεμαθήκαμεν κάλλιστα ὄντα, δι' ὧν γε ζῆν
ἐπιστάμεθα, ταῦτα πάντα διὰ λόγου ἐμάθομεν,
καὶ εἴ τι ἄλλο καλὸν μανθάνει τις μάθημα, διὰ
λόγου μανθάνει, καὶ οἱ ἄριστα διδάσκοντες μά-
λιστα λόγῳ χρῶνται, καὶ οἱ τὰ σπουδαιότατα
μάλιστα ἐπιστάμενοι κάλλιστα διαλέγονται; ἢ 12
τόδε οὐκ ἐντεθύμησαι, ὡς ὅταν γε χορὸς εἷς ἐκ
τῆς δὲ τῆς πόλεως γίγνηται, ὥσπερ ὁ εἰς Δῆλον
πεμπόμενος g), οὐδεὶς ἄλλοθεν οὐδαμόθεν τούτῳ

g) E Callimachi H. in Del. v. 279. πᾶσαι δὲ χοροὺς ἀνάγουσι πόληες, aliisque locis veterum constat, cum alias urbes

ἐφάμιλλος γίγνηται, οὐδὲ εὐανδρία ἐν ἄλλῃ πόλει
ὁμοία τῇ ἐνθάδε συνάγεται; ἀληθῆ λέγεις,
13 ἔφη. ἀλλὰ μὲν οὔτε εὐφωνίᾳ τοσοῦτον διαφέρου-
σιν Ἀθηναῖοι τῶν ἄλλων, οὔτε σωμάτων μεγέθει
καὶ ῥώμῃ, ὅσον φιλοτιμίᾳ h), ἥπερ μάλιστα
παροξύνει πρὸς τὰ καλὰ καὶ ἔντιμα. ἀληθὲς,
14 ἔφη, καὶ τοῦτο. οὐκοῦν οἴει, ἔφη, καὶ τοῦ ἱππι-
κοῦ τοῦ ἐνθάδε εἴτις ἐπιμεληθείη, ὡς πολὺ ἂν
καὶ τοῦτο i) διενέγκοιεν τῶν ἄλλων, ὅπλων τε
καὶ ἵππων παρασκευῇ, καὶ εὐταξίᾳ, καὶ τῷ
ἑτοίμως κινδυνεύειν πρὸς τοὺς πολεμίους, εἰ νομί-
σειαν ταῦτα ποιοῦντες ἐπαίνου καὶ τιμῆς τεύ-
15 ξεσθαι; εἰκός γε, ἔφη. μὴ τοίνυν ὄκνει, ἔφη,
ἀλλὰ πειρῶ τοὺς ἄνδρας ἐπὶ ταῦτα προτρέ-
πειν,

bes græcas, tum inprimis Athenienses in insulam Delum misisse quotannis publice legationem sacram (θεωρίαν), in qua cum Ἀρχιθεώρῳ s. Θεωρῷ (vid. ad IIII, 8, 2.) & apparatu reliquo erat etiam χορὸς, isque, ut Plutarchus ait, πολυτελῶς κεκοσμημένος, qui laudes Apollinis, Dianæ, Latonæ, ipsiusque Deli celebraret, & certaminibus Musicis interesset. Locus classicus in hanc rem est, præter laudatum, ap. Thucyd. L. III. c. 104. integro. In quo & hæc verba: χορούς τε ἀνῆγον αἱ πόλεις. item: ὕστερον δὲ τοὺς μὲν χοροὺς οἱ νησιῶται καὶ οἱ Ἀθηναῖοι μεθ' ἱερῶν ἔπεμπον. doctissime & fuse de hac re disserit, more suo, Ill. Spanhem. ad Callimachi Hymnum in Delum p. 316 s. 485. 486. & 514. s. qui etiam commode p. 486. monet, πέμπειν, cum de θεωρίᾳ & choro dicatur, esse *solleniter mittere*, & proprium in hac re verbum. Ceterum egregius hic Xenophontis locus fugiebat virum illustrem, cum ista scriberet.

h) In hoc demonstrando multus est Demosthenes de Corona v. c. 28. 29. conf. nostrum c. 5. h. l. §. 3.

i) Stephanus legendum censet: πολὺ κἂν τούτῳ. Leunclavius: καὶ κατὰ τοῦτο. Sed si κατὰ τοῦτο rectum est, non video, quare non & τοῦτο sine κατὰ rectum putetur. cf. ad c. 6. §. 13. Ceterum οἴει, ὡς διενέγκοιεν, ita dictum ut n. 6. λέγω, ὡς εἴη. Itaque etsi ex parte mollius est, quod placet Cl. Reiskio, οὐκ οἴει, εἴ τις - ἐπιμεληθείη ὡς δεῖ, πολὺ - διενεγκεῖν, tamen vulgatum prætulerim.

πειν, ἀφ' ὧν αὐτός τε ὠφεληθήσῃ, καὶ οἱ ἄλλοι πολῖται διὰ σέ. ἀλλὰ νὴ Δία πειράσομαι, ἔφη.

CAPVT IV.

Bonum choragum & œconomum posse etiam esse bonum Imperatorem.

Ἰδὼν δέ ποτε Νικομαχίδην ἐξ ἀρχαιρεσιῶν ἀπιόντα, ἤρετο· τίνες, ὦ Νικομαχίδη, στρατηγοὶ ᾕρηνται; καὶ ὅς, οὐ a) γὰρ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τοιοῦτοί εἰσιν Ἀθηναῖοι, ὥστε ἐμὲ μὲν οὐχ εἵλοντο, ὃς ἐκ καταλόγου b) στρατευόμενος κατατέτριμμαι, καὶ λοχαγῶν, καὶ ταξιαρχῶν, καὶ τραύματα ὑπὸ τῶν πολεμίων τοσαῦτα ἔχων· (ἅμα δὲ τὰς οὐλὰς τῶν τραυμάτων ἀπογυμνούμενος ἐπεδείκνυεν) Ἀντισθένην δὲ, ἔφη, εἵλοντο, τὸν οὔτε ὁπλίτην πώποτε στρατευσάμενον, ἔντε τοῖς ἱππεῦσιν οὐδὲν περίβλεπτον ποιήσαντα, ἐπιστάμενόν τε ἄλλο οὐδὲν ἢ χρήματα συλλέ-

a) Mihi videtur affectus declarandi caussa perturbata oratio esse, & studiose Nicomachides fingi a negatione initium facere, quae referatur ad εἵλοντο. Quod Simsono V. C. non displicet. Immerito ergo Budæus suspectam hanc vocem habebat. Leunclavius interrogative locum capit: quod probat Cl. Reiskius. In Welsii autem interpretatione ad verbum facta nullus sensus est. Fortasse tamen quis malit existimare, τὸ οὐ redundare, ut alibi apud Atticos, ut Thucyd. III, 36. ubi v. Duk.

b) Ἐκ καταλόγου: posteaquam miles lectus sum. Nam κατάλογος est delectus militum. Lucian. Navig. 33. ἀποδιδράσκειν τὸν κατάλογον, delectum fugere, non respondere: quamquam ibi & significare potest, militiam deserere.

2 συλλέγειν. οὐκοῦν, ἔφη ὁ Σωκράτης, τοῦτο μὲν ἀγαθὸν, εἴγε τοῖς στρατιώταις ἱκανὸς ἔσται τὰ ἐπιτήδεια πορίζειν. καὶ γὰρ οἱ ἔμποροι, ἔφη ὁ Νικομαχίδης, χρήματα συλλέγειν ἱκανοί εἰσιν· ἀλλ' οὐχ ἕνεκα τούτου καὶ στρατηγεῖν δύναιντ' ἄν.
3 καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη, ἀλλὰ καὶ φιλόνικος c) Ἀντισθένης ἐστὶν, ὃ στρατηγῷ προσεῖναι ἐπιτήδειόν ἐστιν. οὐχ ὁρᾷς, ὅτι καὶ ὁσάκις κεχορήγηκε, πᾶσι τοῖς χοροῖς νενίκηκε d); μὰ Δί', ἔφη ὁ Νικομαχίδης, ἀλλ' οὐδὲν ὅμοιόν ἐστιν χοροῦ
4 τε καὶ στρατεύματος προεστάναι. καὶ μὴν, ἔφη ὁ Σωκράτης, οὐδὲ ᾠδῆς γε ὁ Ἀντισθένης, οὐδὲ χορῶν διδασκαλίας e) ἔμπειρος ὢν, ὅμως ἐγένετο

νετο

c) Sic erat in Caſeliana. Neque dubium eſt, quin vera ſit lectio. Nam φιλόνεικος, quod ceteras obſidet, non eſt huic loco aptum. Studium victoriae mox in eo laudat. Et video ſic Leunclavio quoque videri.

d) χορηγὸς, vnde χορηγεῖν, apud Atticos ſcriptores dicitur proprie, qui ſuis ſumtibus χορὸν comparat, inſtruit, omnibus rebus ornat, & in eo genere exerceri curat, in quo eum vult certare. nam diverſi generis erant chori, tamquam Cyclii, ſ. Dithyrambici, quod ſoli eſſent orbiculares, Tragici, Comici, qui τετράγωνοι. v. Schol. ad Ariſtoph. Nubes v. 311. & Aves 1405. ad Equ. v. 586. & Salmaſ. ad Solin. p. 596. a. Quia autem his choris utebantur in theatris, propterea χορηγοὶ dicuntur, qui ſumtum ſcenæ præbent in totam fabulam, non in ſolum chorum. v. Salmaſ. de Uſuris p. 58. unde dicuntur etiam χορὸν διδόναι, cum poëtæ alicuius fabulam in theatrum producunt, ipſi autem poëtæ λαβεῖν χορόν. v. Kuſter. ad Ariſtoph. Equit. v. 510. De inſigni autem & pæne inſano Athenienſium ſtudio in hoc genere vid. Ill. Spanhem. ad Callim. p. 312.

e) χοροῦ διδασκαλία eſt proprie ratio ac diſciplina chori, unde pro ipſa fabulæ actione ponitur, & χοροῦ διδάσκαλος, qui hanc rationem tenet & alios docere poteſt. Nam ut Schol. Ariſtoph. ad Theſm. v. 94. ait, διδάσκαλος vocabatur, ὁ ἐνεργῶν τι περὶ τὴν δραματοποιὸν (ſ. δραματοποιΐαν) καὶ τῶν κυκλίων χορῶν παρασκευήν; quæ iisdem verbis ſunt ap. Heſych. p. 255. ed. Schrev. ſed χοροῦ διδάσκαλον eſt, choro dare modum, &

ντο ἱκανὸς εὑρεῖν τοὺς κρατίστους ταῦτα. καὶ ἐν τῇ στρατιᾷ οὖν, ἔφη ὁ Νικομαχίδης, ἄλλους μὲν εὑρήσει τοὺς τάξοντας ἀνθ' ἑαυτοῦ, ἄλλους δὲ τοὺς μαχομένους f). οὐκοῦν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐὰν 5
γε καὶ ἐν τοῖς πολεμικοῖς τοὺς κρατίστους, ὥσπερ ἐν τοῖς χορικοῖς, ἐξευρίσκηται, καὶ προαιρῆται, εἰκότως ἂν καὶ τούτου g) νικηφόρος εἴη· καὶ δαπανᾶν δ' αὐτὸν εἰκὸς μᾶλλον ἂν ἐθέλειν εἰς τὴν ξὺν ὅλῃ τῇ πόλει τῶν πολεμικῶν νίκην, ἢ εἰς τὴν ξὺν τῇ φυλῇ τῶν χορικῶν h). λέγεις σὺ, 6
ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὡς τοῦ αὐτοῦ ἀνδρός ἐστι χορηγεῖν τε καλῶς καὶ στρατηγεῖν; λέγω ἔγωγ', ἔφη, ὡς, ὅτου ἄν τις προστατεύῃ, ἐὰν γιγνώσκῃ τε ὧν δεῖ, καὶ ταῦτα πορίζεσθαι δύνηται, ἀγαθὸς ἂν εἴη προστάτης, εἴτε χοροῦ, εἴτε οἴκου, εἴτε πόλεως, εἴτε στρατεύματος προστατεύει. καὶ 7
ὁ Νικομαχίδης, μὰ Δί', ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἄν ποτε ᾤμην ἐγώ σου ἀκοῦσαι, ὡς ἀγαθοὶ οἰκονόμοι ἀγαθοὶ στρατηγοὶ ἂν εἶεν. ἴθι δή, ἔφη,

& auſpicari carmen, & voce ſua dare præſcriptum, cui reliquos accinere oporteat, ut docet Cuperus Obſerv. L. I. c. 1. p. 3. unde facile colligi poteſt, quæ ſit χοροῦ διδασκαλία. Diſtinguuntur autem h. l. ᾠδὴ & διδασκαλία χοροῦ, quarum illa eſt eorum, qui conſtituunt chorum (χορευτῶν, c. 5. §. 6. 21.), hæc autem magiſtri.

f) Stephanus malebat, μαχουμένους, quia ante eſt τάξοντας. Sed nihil opus. Callimach. H. in Apoll. v. 14. τελέειν - κερᾶσθαι - ἑστήξειν, ubi magnus Bentleius coniiciebat: τελέσσειν. Sed hanc varietatem ad eum locum vindicavimus.

g) Τούτων mavult Cl. Reiskius, ſc. πολεμικῶν. bene. ſed & in τούτου intelligi poteſt χρήματος vel πράγματος. Et ſingularis talis poſt pluralem & alia exempla ſunt.

h) χορηγία enim eſt λειτουργία, quæ fit tribus nomine, ad quam quis pertinet, & victoriæ adeo honos ad totam tribum pertinet, e qua choragus fuit.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/135 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

ἐξετάσωμεν τὰ ἔργα ἑκατέρου αὐτῶν, ἵνα εἰδῶμεν, πότερον τὰ αὐτά ἐστιν, ἢ διαφέρει τι.
8 πάνυ γε, ἔφη. οὐκοῦν, ἔφη, τὸ μὲν τοὺς ἀρχομένους κατηκόους τε καὶ εὐπειθεῖς ἑαυτοῖς παρασκευάζειν, ἀμφοτέρων ἐστὶν ἔργον; καὶ μάλα, ἔφη. τί δὲ, τὸ προστατεῖν ἑκάστους ἐπιτηδείους πράττειν i); καὶ τοῦτο, ἔφη. καὶ μὴν καὶ τὸ τοὺς κακοὺς κολάζειν, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς τιμᾷν, ἀμφοτέροις οἶμαι προσήκειν. πάνυ μὲν
9 οὖν, ἔφη. τὸ δὲ τοὺς ὑπηκόους εὐμενεῖς ποιεῖσθαι, πῶς οὐ καλὸν ἀμφοτέροις; καὶ τοῦτ', ἔφη. συμμάχους δὲ καὶ βοηθοὺς προσάγεσθαι δοκεῖ σοι συμφέρειν ἀμφοτέροις, ἢ οὔ; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. ἀλλὰ φυλακτικοὺς τῶν ὄντων οὐκ ἀμφοτέρους εἶναι προσήκει; σφόδρα γ', ἔφη. οὐκοῦν καὶ ἐπιμελεῖς καὶ φιλοπόνους ἀμφοτέρους εἶναι προσήκει
10 περὶ τὰ αὐτῶν ἔργα. ταῦτα μὲν οὖν, ἔφη, πάντα ὁμοίως ἀμφοτέρων ἐστίν· ἀλλὰ τὸ μάχεσθαι, οὐκέτι ἀμφοτέρων. ἀλλ' ἐχθροί γέ τοι ἀμφοτέροις γίγνονται; καὶ μάλα, ἔφη, τοῦτό γε. οὐκοῦν τὸ περιγενέσθαι τούτων ἀμφοτέροις συμφέ-
11 ρει; πάνυ γ', ἔφη· ἀλλ' ἐκεῖνο παρίεις k), ἂν δέῃ

i) Bessario legisse videtur, si ex interpretatione iudices, (quod iudicium tamen incertum esse supra innuimus) τὸ προστάττειν ἑκάστους τὰ ἐπιτήδεια πράττειν. Eam lectionem cum in priori editione secutus esset Leunclavius, postea, diligentius inspectis Codd. legendum statuit: τῷ προστατεῖν ἑ. ἐ. π. Sed non videtur in hoc sensu articulus τὸ abesse posse, & esse post deberet ποιεῖν. Itaque si τῷ esset a Xenophonte, non dubitarem, esse legendum τὸ τῷ, aut pro τί δὲ, τὸ δὲ &c. Mihi non liquet, quomodo legendum. Forte tamen scripsit Xenophon: τὸ προστατεῖν ἑκάστους τὰ ἐπιτήδεια πράττειν, curare, ut quisque faciat, quo maxime opus est facto.

k) Stephanus, sublata interrogatione, legi vult: παρίης. Sed sic non satis aptum est

δέῃ μάχεσθαι, τί ὠφελήσει ἡ οἰκονομική; ἐνταῦ-
θα δή που καὶ πλεῖστον, ἔφη. ὁ γὰρ ἀγαθὸς
οἰκονόμος, εἰδὼς, ὅτι οὐδὲν οὕτω λυσιτελές τε καὶ
κερδαλέον ἐστὶν, ὡς τὸ μαχόμενον τοὺς πολεμίους
νικᾶν, οὐδὲ οὕτως ἀλυσιτελές τε καὶ ζημιῶδες ὡς
τὸ ἡττᾶσθαι, προθύμως μὲν τὰ πρὸς τὸ νικᾶν
συμφέροντα ζητήσει καὶ παρασκευάσεται, ἐπι-
μελῶς δὲ τὰ πρὸς τὸ ἡττᾶσθαι φέροντα σκέψε-
ται καὶ φυλάξεται, ἐνεργῶς δ', ἂν τὴν παρα-
σκευὴν ὁρᾷ νικητικὴν οὖσαν, μαχεῖται· οὐχ ἥκι-
στα δὲ τούτων, ἐὰν ἀπαράσκευος ᾖ l), φυλάξε-
ται συνάπτειν μάχην. μὴ καταφρόνει, ἔφη, 12
ὦ Νικομαχίδη, τῶν οἰκονομικῶν ἀνδρῶν. ἡ γὰρ
τῶν ἰδίων ἐπιμέλεια πλήθει μόνον διαφέρει τῆς
τῶν κοινῶν, τὰ δὲ ἄλλα παραπλήσια ἔχει· τὸ
μέγιστον, ὅτι οὔτε ἄνευ ἀνθρώπων οὐδετέρα γίγνε-
ται, οὔτε δι' ἄλλων μὲν ἀνθρώπων τὰ ἴδια πράτ-
τεται, δι' ἄλλων δὲ τὰ κοινά. οὐ γὰρ ἄλλοις τι-
σὶν ἀνθρώποις οἱ τῶν κοινῶν ἐπιμελόμενοι χρῶν-
ται, ἢ οἷσπερ τὰ ἴδια οἰκονομοῦντες, ὅσοι ἐπιστά-
μενοι χρῆσθαι m) καὶ τὰ ἴδια καὶ τὰ κοινὰ κα-
λῶς πράττουσιν· οἱ δὲ μὴ ἐπιστάμενοι, ἀμφο-
τέρωθι πλημμελοῦσιν.

CAPUT

est consequens: ἐνταῦθα δήπου κ. π. Est ellipsis τοῦ λέγε, cuius exemplum ex Luciani Philopatride affert Cl. Schœtgenius ad Lamb. Bos de Ell. Gr. *Sed eo sermone prætermisso, dic, quid in ipsa pugna profutura sit œconomica.*

l) Stephanus putabat hunc locum suspectum esse posse, quod Pollux semel hanc vocem in Xenophonte occurrere dicat, & quidem in Dativo. Me vero ea ratio nihil movet. Nam facile potuit hominem memoria fallere. Gellius negat, Xenophontem Platonis ullam mentionem in scriptis suis fecisse. Errasse eum & ceteros, videbimus, qui olim ita existimarunt.

m) Suspectum de mendo hunc locum habuere Stephanus & Leunclavius, qui post,

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/137 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

CAPUT V.

De revocandis ad pristinam fortitudinem Atheniensibus. *)

Περικλεῖ δέ ποτε, τῷ τοῦ πάνυ Περικλέους υἱῷ a), διαλεγόμενος, ἐγώ τοι, ἔφη, ὦ Περίκλεις, ἐλπίδα ἔχω, σοῦ στρατηγήσαντος b) ἀμείνω τε καὶ ἐνδοξοτέραν τὴν πόλιν εἰς τὰ πολεμικὰ ἔσεσθαι, καὶ τῶν πολεμίων κρατήσειν. καὶ ὁ Περικλῆς, βουλοίμην ἄν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἃ λέγεις· ὅπως δὲ ταῦτα γένοιτ᾽ ἄν, οὐ δύναμαι

aut ante χρῆσθαι inserendum necessario putant ἀνθρώποις. Quod mihi secus videtur. Nam si ita constitui locus posset, cur non potius ἀπὸ κοινοῦ repeteremus, & per ellipsin omissam eam vocem putaremus? Sed sive intelligas ἀνθρώποις, sive inseras, tamen mihi locus sanus non videtur. Nam τὸ ὅσοι concoquere non possum. Si quid video, Xenophon scripsit: οἷς οἱ ἐπιστάμενοι χρῆσθαι - οἱ δὲ μ. ε. &c. Sic egregie cohaerebit oratio. Iota facile potuit excidere.

*) Hunc locum tractat Xenophon in libro de reditibus p. 543. ed. Steph. conf. Hemsterhus. ὁ πάνυ ad Aristoph. Plut. p. 450.

a) τοῦ πάνυ, int. περιβοήτου. *Celebris illius Periclis filius.* Hic est ille spurius Pericles, oratoris filius, quem Athenienses Pericli, legitimis filiis orbato, aliisque miseriis defuncto gratificaturi ἀνεγράψαντο εἰς τοὺς φράτορας, ὄνομα θέμενοι τὸ αὐτοῦ sc. Periclis, v. Plutarch. in Pericle extr. post autem cum Thrasylo & Erasinide factus praetor, ad Arginusas re male gesta, capitis damnatus est. vid. ad I, 1.

b) Quia sequitur ἔσεσθαι, & κρατήσειν, Leunclavius malebat : στρατηγήσοντος. Sed primo, non est necessarium tempora ita sibi respondere, vid. ad c. 4. not. e. Deinde ratio vincit, στρατηγήσαντος esse aptius, quam στρατηγήσοντος. Nam haec cum Pericle disputavit haud dubie Socrates, cum iam a populo στρατηγὸς esset creatus; quod si est, aoristus aptior est futuro: sensus est: *te imperatore, sub imperio tuo.*

δύναμαι γνῶναι. Βούλει οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, διαλογιζόμενοι περὶ αὐτῶν ἐπισκοπῶμεν, ὅπου ἤδη τὸ δυνατόν ἐστιν; Βούλομαι, ἔφη. οὐκοῦν 2
οἶσθα, ἔφη, ὅτι πλήθει μὲν οὐδὲν μείους εἰσὶν Ἀθηναῖοι Βοιωτῶν; οἶδα γάρ, ἔφη. σώματα δὲ ἀγαθὰ καὶ καλὰ πότερον ἐκ Βοιωτῶν οἴει πλείω ἂν ἐκλεχθῆναι, ἢ ἐξ Ἀθηνῶν; οὐδὲ ταύτῃ μοι δοκοῦσι λείπεσθαι. εὐμενεστέρους δὲ ποτέρους ἑαυτοῖς εἶναι νομίζεις; Ἀθηναίους ἔγωγε· Βοιωτῶν μὲν γὰρ πολλοὶ πλεονεκτούμενοι ὑπὸ Θηβαίων δυσμενῶς αὐτοῖς ἔχουσιν· Ἀθήνησι δὲ οὐδὲν ὁρῶ τοιοῦτον. ἀλλὰ μὲν φιλοτιμότατοί γε καὶ 3
φιλοφρονέστατοι πάντων εἰσίν, ἅπερ οὐχ ἥκιστα παροξύνει κινδυνεύειν ὑπὲρ εὐδοξίας τε καὶ πατρίδος. οὐδὲ ἐν τούτοις Ἀθηναῖοι μεμπτοί. καὶ μὴν προγόνων γε καλὰ ἔργα οὐκ ἔστιν, οἷς μείζω καὶ πλείω ὑπάρχει ἢ Ἀθηναίοις· ᾧ πολλοὶ ἐπαιρόμενοι προτρέπονταί τε ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι, καὶ ἄλκιμοι γίγνεσθαι. ταῦτα μὲν ἀλη- 4
θῆ λέγεις πάντα, ὦ Σώκρατες· ἀλλ᾽ ὁρᾷς, ὅτι ἀφ᾽ οὗ ἥ τε σὺν Τολμίδῃ τῶν χιλίων ἐν Λεβαδείᾳ συμφορὰ ἐγένετο c), καὶ ἡ μεθ᾽ Ἱπποκράτους

c) De hac re vid. Thucyd. I, 113. Ibi autem dicitur hoc factum esse ad Chæroneam; apud Pausaniam vero ad Haliartum. v. Hudsonum, Wassium & Dukerum ad Thucyd. l. c. item Palmer. Exerc. p. 46. Miror nullum doctissimorum virorum hunc Xenophontis locum tenuisse, qui sine dubio omnium accuratissime locum illius calamitatis definit. Nam Lebadia est prope Chæroneam teste Strabone L. IX. p. 634. ed. Almel. & inter Chæroneam & Haliartum intermedia. vid. Cellar. Geogr. Antiqu. II. 13. 10. p. 922. ed. noviss. Nihil autem frequentius, quam loca vicina permutari: præsertim in prœliis commemorandis, quæ in plurium locorum vicinia fiunt. exempla vid. apud Drakenborch. ad Liv. XXXIX, 49.

κράτους ἐπὶ Δηλίῳ d), ἐκ τούτων τεταπείνωται
μὲν ἡ τῶν Ἀθηναίων δόξα πρὸς τοὺς Βοιωτούς,
ἐπῆρται δὲ τὸ τῶν Θηβαίων φρόνημα πρὸς τοὺς
Ἀθηναίους· ὥστε Βοιωτοὶ μέν, οἱ πρόσθεν οὐδ' ἐν
τῇ ἑαυτῶν e) τολμῶντες Ἀθηναίοις ἄνευ Λα-
κεδαιμονίων τε καὶ τῶν ἄλλων Πελοποννησίων
ἀντιτάττεσθαι, νῦν ἀπειλοῦσιν αὐτοὶ καθ' αὑ-
τοὺς ἐμβαλεῖν εἰς τὴν Ἀττικήν· Ἀθηναῖοι δὲ οἱ
πρότερον, ὅτε Βοιωτοὶ μόνοι ἐγένοντο, πορθοῦν-
τες τὴν Βοιωτίαν, φοβοῦνται μὴ Βοιωτοὶ δῃώσω-
5 σι τὴν Ἀττικήν. καὶ ὁ Σωκράτης, ἀλλ' αἰσθά-
νομαι μέν, ἔφη, ταῦτα οὕτως ἔχοντα. δοκεῖ
δέ μοι ἀνδρὶ ἀγαθῷ ἄρχοντι νῦν εὐαρεσκοτέρως
διακεῖσθαι ἡ πόλις. τὸ μὲν γὰρ θάρσος ἀμέ-
λειάν τε καὶ ῥᾳθυμίαν καὶ ἀπείθειαν ἐμβάλ-
λει, ὁ δὲ φόβος προσεκτικωτέρους τε, καὶ εὐπει-
6 θεστέρους, καὶ εὐτακτοτέρους ποιεῖ. τεκμήραιο
δ' ἂν τοῦτο καὶ ἀπὸ τῶν ἐν ταῖς ναυσίν. ὅταν
μὲν γὰρ δήπου μηδὲν φοβῶνται, μεστοί εἰσιν ἀτα-
ξίας· ὅταν δὲ ἢ χειμῶνα ἢ πολέμους f) δείσω-
σιν, οὐ μόνον τὰ κελευόμενα πάντα ποιοῦσιν,
ἀλλὰ καὶ σιγῶσι καραδοκοῦντες τὰ προσταχθη-
7 σόμενα, ὥσπερ χορευταί. ἀλλὰ μήν, ἔφη ὁ
Περικλῆς, εἴγε νῦν μάλιστα πείθοιντο, ὥρα ἂν
εἴη λέγειν, πῶς ἂν αὐτοὺς προτρεψαίμεθα πά-
λιν

d) De hac re vide eundem Thucyd. V, 93. sq. Cladem autem, ut hoc addam, duce Tolmida, accepere Athenienses paullo ante bellum Peloponnesiacum, duce Hippocrate, anno eius belli octavo.

e) Int. γῇ.

f) Quid, si πολεμίους Xenophon scripsit? Nam bella quomodo timeant nautæ? Sed Cl. Ruhnkenio placet σκοπέλους. Nepos Attic. 10. laudat gubernatorem, qui navem ex *hieme & mari scopuloso servat*.

λιν ἀνερεθισθῆναι τῆς ἀρχαίας ἀρετῆς τε καὶ εὐκλείας καὶ εὐδαιμονίας g). ἐκοῦν, ἔφη ὁ Σω- 8
κράτης, εἰ μὲν ἐβουλόμεθα χρημάτων αὐτοὺς, ὧν οἱ ἄλλοι εἶχον, ἀντιποιεῖσθαι, ἀποδεικνύντες αὐτοῖς ταῦτα πατρῷά τε ὄντα καὶ προσήκοντα, μάλιστα ἂν οὕτως αὐτοὺς ἐξορμῷμεν ἀντέχεσθαι τούτων· ἐπεὶ δὲ τοῦ μετ᾽ ἀρετῆς πρωτεύειν αὐτοὺς ἐπιμελεῖσθαι βουλόμεθα, τοῦτ᾽ αὖ δεικτέον ἐκ παλαιοῦ μάλιστα προσῆκον αὐτοῖς· καὶ ὡς τούτου ἐπιμελούμενοι, πάντων ἂν εἶεν κράτιστοι. πῶς οὖν ἂν τοῦτο διδάσκοιμεν; οἶμαι 9
μὲν, εἰ τοὺς γε παλαιοτάτους, ὧν ἀκούομεν, προγόνους αὐτῶν ἀναμιμνήσκοιμεν αὐτοὺς, ἀκηκοότας, ἀρίστους γεγονέναι. ἆρα λέγεις τὴν τῶν 10
θεῶν κρίσιν, ἣν οἱ περὶ Κέκροπα δι᾽ ἀρετὴν ἔκριναν h); λέγω γὰρ καὶ τὴν Ἐρεχθέως i) γε τροφὴν καὶ γένεσιν, καὶ τὸν πόλεμον τὸν ἐπ᾽ ἐκείνου γενόμενον πρὸς τοὺς ἐκ τῆς ἐχομένης Ἠπείρου

g) Si vera est lectio, intell. ὑπὸ, cuius praepositionis ellipsis satis nota est. Exempla habet Lamb. Bos. Non ergo opus ὑπὸ textui inserere, ut nonnullis placuit. Cl. Reiskius corrigit ἀνερεθίσαντες μνησθῆναι τ. α. &c. Sed ita oriri videtur tautologia, quod προτρέψασθαι & ἀνερεθίσαι nihil differunt. Ceterum μνησθῆναι non displicet, malimque, si quid mutandum, ἀνερεθισθέντας μνησθῆναι.

h) Respicit ad fabulam, qua Cecrops iudex inter Neptunum & Minervam de Attica contendentes sumtus, huic eam adiudicavit. vid. Apollodor. III, 13. p. 221. ed. Galei. Pseudo-Didymus ad Homer. Il. ρ́. v. 53.

i) *Immo vero intelligo etiam Erechthei &c.* v. Homer. Iliad. β'. 559. Ἐρεχθῆος - ὅν ποτ᾽ Ἀθήνη Θρέψε Διὸς θυγάτηρ &c. & ibi Intt. conf. Apollodor. Bibl. III, 13. quamquam illam γένεσιν e Vulcano & Minerva, & τροφὴν alii ad Erichthonium potius referunt, avum Erechthei. v. Barnes. ad Euripid. Ion. v. 23. 24. 267. &c. Ceterum pro γένεσιν legendum putat ξένισιν Leisnerus, Vir graece doctissimus, propter ea, quae habent Diodor. Sic. I, 29. & Stephanus in Ἐρέχθια.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/141 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft

Ἠπείρου πάσης, καὶ τὸν ἐφ' Ἡρακλειδῶν πρὸς
τοὺς ἐν Πελοποννήσῳ, καὶ πάντας τοὺς ἐπὶ Θη-
σέως k) πολεμηθέντας, ἐν οἷς πᾶσιν ἐκεῖνοι
δῆλοι γεγόνασι τῶν καθ' ἑαυτοὺς ἀνθρώπων
11 ἀριστεύσαντες. εἰ δὲ βούλει, ἃ ὕστερον οἱ ἐκεί-
νων μὲν ἀπόγονοι, οὐ πολὺ δὲ πρὸ ἡμῶν γε-
γονότες, ἔπραξαν, τὰ μὲν αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς
ἀγωνιζόμενοι πρὸς τοὺς κυριεύοντας τῆς τε Ἀ-
σίας πάσης καὶ τῆς Εὐρώπης μέχρι Μακεδο-
νίας, καὶ πλείστην τῶν προγεγονότων δύναμιν
καὶ ἀφορμὴν κεκτημένους, καὶ μέγιστα ἔργα κα-
τειργασμένους· τὰ δὲ καὶ μετὰ Πελοποννησίων
ἀριστεύοντες καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν,
οἳ δὴ καὶ λέγονται πολὺ διενεγκεῖν τῶν καθ'
12 ἑαυτοὺς ἀνθρώπων. λέγονται γάρ, ἔφη. τοι-
γαροῦν πολλῶν μὲν μεταναστάσεων ἐν τῇ Ἑλλάδι
γεγονυιῶν, διέμειναν ἐν τῇ ἑαυτῶν, πολλοὶ δὲ
ὑπὲρ δικαίων ἀντιλέγοντες, ἐπέτρεπον ἐκεί-
νοις l), πολλοὶ δὲ ὑπὸ κρειττόνων ὑβριζόμενοι,
13 κατέφευγον πρὸς ἐκείνους. καὶ ὁ Περικλῆς, καὶ
θαυμάζω γε, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἡ πόλις ὅπως
ποτ' ἐπὶ τὸ χεῖρον ἔκλινεν. ἐγὼ μὲν οἶμαι, ἔφη
ὁ Σωκράτης, ὥσπερ καὶ ἄλλοι τινές, διὰ τὸ πο-
λὺ ὑπερενεγκεῖν καὶ κρατιστεῦσαι, καταῤῥαθυ-
μήσαντες ὑστερίζουσι τῶν ἀντιπάλων, οὕτω καὶ
Ἀθηναίους πολὺ διενεγκότας ἀμελῆσαι ἑαυτῶν,
14 καὶ διὰ τοῦτο χείρους γεγονέναι. νῦν οὖν, ἔφη, τί
ἂν ποιοῦντες ἀναλάβοιεν τὴν ἀρχαίαν ἀρετήν;
καὶ

k) De hac re videndus Diodorus Sicul. L. IV. p. 181. Ceterum hos tres reges tantum commemorat, quia celeberrimi. conf. Aelian. V. H. V, 13. & ibi Periz.

l) vid. Index.

καὶ ὁ Σωκράτης, οὐδὲν ἀπόκρυφον δοκεῖ μοι εἶναι·
ἀλλ' εἰ μὲν ἐξευρόντες τὰ τῶν προγόνων ἐπιτη-
δεύματα, μηδὲν χεῖρον ἐκείνων ἐπιτηδεύοιεν,
οὐδὲν ἂν χείρους ἐκείνων γενέσθαι· εἰ δὲ μὴ, τούς
γε νῦν πρωτεύοντας μιμούμενοι, καὶ τούτοις τὰ
αὐτὰ m) ἐπιτηδεύοντες, ὁμοίως μὲν τοῖς αὐτοῖς
χρώμενοι, οὐδὲν ἂν χείρους ἐκείνων εἶεν· εἰ δ' ἐπι-
μελέστερον, καὶ βελτίους. λέγεις, ἔφη, πόῤῥω 15
που εἶναι τῇ πόλει τὴν καλοκἀγαθίαν. πότε
γὰρ οὕτως Ἀθηναῖοι, ὥσπερ Λακεδαιμόνιοι, ἢ
πρεσβυτέρους αἰδέσονται, οἳ ἀπὸ τῶν πατέρων
ἄρχονται καταφρονεῖν τῶν γεραιτέρων, ἢ σω-
μασκήσουσιν οὕτως, οἳ οὐ μόνον αὐτοὶ εὐεξίας ἀμε-
λοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπιμελουμένων καταγελῶ-
σι; πότε δὲ οὗτοι πείσονται τοῖς ἄρχουσιν, οἳ 16
καὶ ἀγάλλονται ἐπὶ τῷ καταφρονεῖν τῶν ἀρ-
χόντων; ἢ πότε οὕτως ὁμονοήσουσιν, οἵ γε ἀντὶ
μὲν τοῦ συνεργεῖν ἑαυτοῖς τὰ συμφέροντα, ἐπη-
ρεάζουσιν ἀλλήλοις, καὶ φθονοῦσιν ἑαυτοῖς μᾶλ-
λον ἢ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις· μάλιστα δὲ πάν-
των ἔν τε ταῖς ἰδίαις συνόδοις καὶ ταῖς κοιναῖς
διαφέρονται, καὶ πλείστας δίκας ἀλλήλοις δικά-
ζονται, καὶ προαιροῦνται μᾶλλον οὕτω κερδαίνειν
ἀπ' ἀλλήλων ἢ συνωφελοῦντες αὑτούς. τοῖς δὲ
κοινοῖς ὥσπερ ἀλλοτρίοις χρώμενοι, περὶ τούτων
αὖ μάχονται, καὶ ταῖς εἰς τὰ τοιαῦτα δυνά-
μεσι μάλιστα χαίρουσιν· ἐξ ὧν πολλὴ μὲν ἀπειρία 17
καὶ κακία τῇ πόλει ἐμφύεται, πολλὴ δὲ ἔχθρα
καὶ μῖσος ἀλλήλων τοῖς πολίταις ἐγγίνεται. δι'
ἃ ἔγωγε μάλα φοβοῦμαι ἀεὶ, μή τι μεῖζον, ἢ
ὥστε

m) vid. ad II. c. 1. §. 5.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/143 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

ὥστε φέρειν δύνασθαι, κακὸν τῇ πόλει συμβῇ.
18 μηδαμῶς, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὦ Περίκλεις, οὕτως
ἡγοῦ ἀνηκέστῳ πονηρίᾳ νοσεῖν Ἀθηναίους. οὐχ
ὁρᾷς, ὡς εὔτακτοι μέν εἰσιν ἐν τοῖς ναυτικοῖς,
εὐτάκτως δ' ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσι πείθονται
τοῖς ἐπιστάταις n), οὐδενῶν δὲ καταδεέστερον ἐν
19 τοῖς χοροῖς ὑπηρετοῦσι τοῖς διδασκάλοις o); τοῦ-
το γάρ τοι, ἔφη, καὶ θαυμαστόν ἐστι, τὸ τοὺς μὲν
τοιούτους πειθαρχεῖν τοῖς ἐφεστῶσι, τοὺς δὲ ὁπλί-
τας καὶ τοὺς ἱππεῖς, οἳ δοκοῦσι καλοκἀγαθίᾳ
προκεκρίσθαι τῶν πολιτῶν, ἀπειθεστάτους εἶναι
20 πάντων. καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη, ἡ δὲ ἐν Ἀρείῳ
πάγῳ βουλὴ, ὦ Περίκλεις, οὐκ ἐκ τῶν δεδοκιμα-
σμένων καθίσταται; καὶ μάλα, ἔφη. οἶσθα οὖν
τινας, ἔφη, κάλλιον, ἢ νομιμώτερον, ἢ σεμνό-
τερον, ἢ δικαιότερον τάς τε δίκας δικάζοντας,
καὶ τἄλλα πάντα πράττοντας; οὐ μέμφομαι,
ἔφη, τούτοις. οὐ τοίνυν, ἔφη, δεῖ ἀθυμεῖν, ὡς
21 οὐκ εὐτάκτων ὄντων Ἀθηναίων. καὶ μὴν ἔν γε
τοῖς στρατιωτικοῖς, ἔφη, ἔνθα μάλιστα δεῖ σω-
φρονεῖν τε καὶ εὐτακτεῖν καὶ πειθαρχεῖν, οὐδενὶ
τούτων προσέχουσιν. ἴσως γὰρ, ἔφη ὁ Σωκρά-
της, ἐν τούτοις οἱ ἥκιστα ἐπιστάμενοι ἄρχουσιν αὐ-
τῶν. οὐχ ὁρᾷς, ὅτι κιθαριστῶν μὲν, καὶ χορευ-
τῶν, καὶ ὀρχηστῶν οὐδὲ εἷς ἐπιχειρεῖ ἄρχειν μὴ
ἐπιστάμενος, οὐδὲ παλαιστῶν, οὐδὲ παγκρατια-
στῶν· ἀλλὰ πάντες, ὅσοι τούτων ἄρχουσιν, ἔχου-
σι δεῖξαι, ὁπόθεν ἔμαθον ταῦτα, ἐφ' οἷς ἐφε-
στᾶσι·

n) ἐπιστάτης ſicut γυμναστὴς duobus modis ſumitur, pro pædotriba & gymnaſiarcha. v. Dalen. Diſſ. VIII. p. 696. 713. Sed h. l. contextus facile docet, de pædotriba capiendum verbum eſſe.

o) vid. ad c. 4. §. 4.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/144 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft

ςᾶσι· τῶν δὲ ςρατηγῶν οἱ πλεῖςοι αὐτοσχεδιά-
ζουσιν; οὐ μέν τοι σέ γε τοιοῦτον ἐγὼ νομίζω εἶναι, 22
ἀλλ' οἶμαί σε οὐδὲν ἧττον ἔχειν εἰπεῖν, ὁπότε ςρα-
τηγεῖν, ἢ ὁπότε παλαίειν ἤρξω μανθάνειν.
καὶ πολλὰ μὲν οἶμαί σε τῶν πατρώων ςρατηγη-
μάτων παρειληφότα διασώζειν, πολλὰ δὲ παν-
ταχόθεν συνενηνοχέναι, ὁπόθεν οἷόν τε ἦν μα-
θεῖν τι ὠφέλιμον εἰς ςρατηγίαν. οἶμαι δέ σε 23
πολλὰ μεριμνᾷν, ὅπως μὴ λάθῃς σεαυτὸν
ἀγνοῶν τι τῶν εἰς ςρατηγίαν ὠφελίμων, καὶ
ἐάν τι τοιοῦτον αἴσθῃ σεαυτὸν μὴ εἰδότα, ζητεῖν
τοὺς ἐπιςαμένους ταῦτα, οὔτε δώρων οὔτε χαρί-
των φειδόμενον, ὅπως μάθῃς παρ' αὐτῶν, ἃ
μὴ ἐπίςασαι, καὶ συνεργοὺς ἀγαθοὺς ἔχῃς. καὶ 24
ὁ Περικλῆς, οὐ λανθάνεις με, ὦ Σώκρατες, ἔφη,
ὅτι οὐδ' οἰόμενός με τούτων ἐπιμελεῖσθαι, ταῦτα
λέγεις, ἀλλ' ἐγχειρῶν με διδάσκειν, ὅτι τὸν μέλ-
λοντα ςρατηγεῖν τούτων ἁπάντων ἐπιμελεῖσθαι
δεῖ. ὁμολογῶ μέν τοι κἀγώ σοι ταῦτα. τοῦτο 25
δ', ἔφη, ὦ Περίκλεις, κατανενόηκας, ὅτι πρό-
κειται τῆς χώρας ἡμῶν ὄρη μεγάλα, καθήκον-
τα ἐπὶ τὴν Βοιωτίαν, δι' ὧν εἰς τὴν χώραν εἴσο-
δοι ςεναί τε καὶ προσάντεις εἰσὶ, καὶ ὅτι μέση
διέζωσαι ὄρεσιν ἐρυμνοῖς. καὶ μάλα, ἔφη. τί 26
δέ γε ἐκεῖνο ἀκήκοας p), ὅτι Μυσοὶ καὶ Πισίδαι
ἐν τῇ Βασιλέως χώρᾳ κατέχοντες ἐρυμνὰ πάνυ
χωρία, καὶ κούφως ὡπλισμένοι, δύνανται πολ-
λὰ μὲν τὴν Βασιλέως χώραν καταθέοντες κα-
κοποιεῖν, αὐτοὶ δὲ ζῆν ἐλεύθεροι; καὶ τοῦτό γε,
ἔφη, ἀκούω. Ἀθηναίους δ' οὐκ ἂν οἴει, ἔφη, μέ- 27

p) Scr. Τί δέ; τό γε ἐκεῖνο. Cui respondet: καὶ τοῦτό γε ἀκούω.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/145 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

χρι τῆς ἐλαφρᾶς ἡλικίας ὡπλισμένους κουφοτέροις ὅπλοις, καὶ τὰ προκείμενα τῆς χώρας ὄρη κατέχοντας, βλαβεροὺς μὲν τοῖς πολεμίοις εἶναι, μεγάλην δὲ προβολὴν τοῖς πολίταις τῆς χώρας κατεσκευάσθαι; καὶ ὁ Περικλῆς, πάντ' οἶμαι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, καὶ ταῦτα χρήσιμα
28 εἶναι. εἰ τοίνυν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἀρέσκει σοι ταῦτα, ἐπιχείρει αὐτοῖς, ὦ ἄριστε. ὅ, τι μὲν γὰρ ἂν τούτων καταπράξῃς, καὶ σοὶ καλὸν ἔσται, καὶ τῇ πόλει ἀγαθόν· ἐὰν δέ τι ἀδυνατῇς, οὔτε τὴν πόλιν βλάψεις, οὔτε σαυτὸν καταισχυνεῖς.

CAPUT VI.

Glauconem a capessenda republica avertit.

Γλαύκωνα δὲ τὸν Ἀρίστωνος (ὅτ' ἐπεχείρει δημηγορεῖν, ἐπιθυμῶν προστατεύειν τῆς πόλεως, οὐδέπω εἴκοσιν ἔτη γεγονὼς) ὄντων ἄλλων οἰκείων καὶ φίλων, οὐδεὶς ἠδύνατο παῦσαι ἑλκόμενόν τε ἀπὸ τοῦ βήματος καὶ καταγέλαστον ὄντα· Σωκράτης δὲ, εὔνους ὢν αὐτῷ διά τε Χαρμίδην τὸν Γλαύκωνος καὶ διὰ Πλάτωνα a), μόνος ἐπαυ-

a) Stephanus ad h. l. adfert locum Gelli Noct. Att. XIV, 3. quo negat Platonis mentionem in Xenophontis libris fieri, idque æmulationi tribuit, quæ inter eos fuisse traditur. Gronovius ad Gellium opportune monet, inter Socraticorum epistolas esse etiam Xenophonteam, in qua Plato nominetur. Hoc autem Xenophonteo loco iam usus erat ad refellendum Gellium Muretus Var. Lect. V, 14. Scilicet facile fallere potuit nomen, quod semel tantum

ἔπαυσεν. ἐντυχὼν γὰρ αὐτῷ, πρῶτον μὲν εἰς 2
τὸ ἐθελῆσαι ἀκούειν, τοιάδε λέξας, κατέσχεν·
ὦ Γλαύκων, ἔφη, προστατεύειν ἡμῖν b) διανενόη-
σαι τῆς πόλεως; ἔγωγ᾽, ἔφη, ὦ Σώκρατες. νὴ
Δί᾽, ἔφη, καλὸν γάρ, εἴπερ τι καὶ ἄλλο τῶν
ἐν ἀνθρώποις. δῆλον γάρ, ὅτι ἐὰν τοῦτο δια-
πράξῃ, δυνατὸς μὲν ἔσῃ αὐτὸς τυγχάνειν, ὅτου
ἂν ἐπιθυμῇς, ἱκανὸς δὲ τοὺς φίλους ὠφελεῖν,
ἐπαρεῖς δὲ τὸν πατρῷον οἶκον, αὐξήσεις δὲ τὴν
πατρίδα, ὀνομαστὸς δ᾽ ἔσῃ, πρῶτον μὲν ἐν τῇ
πόλει, ἔπειτα δ᾽ ἐν τῇ Ἑλλάδι, ἴσως δ᾽, ὥσπερ
Θεμιστοκλῆς, καὶ ἐν τοῖς βαρβάροις. ὅπου δ᾽
ἂν ᾖς, πανταχοῦ περίβλεπτος ἔσῃ. ταῦτ᾽ οὖν 3
ἀκούων ὁ Γλαύκων ἐμεγαλύνετο, καὶ ἡδέως
παρέμενε. μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Σωκράτης, οὐκοῦν,
ἔφη, τοῦτο μέν, ὦ Γλαύκων, δῆλον, ὅτι εἴπερ
τιμᾶσθαι βούλει, ὠφελητέα σοι ἡ πόλις ἐστίν;
πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. πρὸς θεῶν, ἔφη, μὴ τοί-
νυν ἀποκρύψῃ, ἀλλ᾽ εἰπὲ ἡμῖν, ἐκ τίνος ἄρξῃ
τὴν πόλιν εὐεργετεῖν; ἐπεὶ δὲ ὁ Γλαύκων διε- 4
σιώπησεν, ὡς ἂν τότε σκοπῶν, ὁπόθεν ἄρχοι-
το· ἆρ᾽, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὥσπερ, φίλου οἶκον
εἰ αὐξῆσαι βούλοιο, πλουσιώτερον αὐτὸν ἐπιχει-
ροίης ἂν ποιεῖν, οὕτω καὶ τὴν πόλιν πειράσῃ
πλουσιωτέραν ποιῆσαι; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. οὐκοῦν 5
πλουσιωτέρα γ᾽ ἂν εἴη, προσόδων αὐτῇ πλειό-
νων γενομένων; εἰκὸς γοῦν, ἔφη. λέξον δή, ἔφη,

tum in tot libris occurrit, vel attentum lectorem. Ceterum, aliud est nominare simpliciter, aliud cum laude. Hoc aemulatio prohibet, non illud.

b) ἡμῖν, παρέλκει, ut μοι, σοι; in quo Latini etiam Graecos imitantur. conf. III, 1, 5.

ἐκ τίνων νῦν αἱ πρόσοδοι τῇ πόλει, καὶ πόσαι
τινές c) εἰσι; δῆλον γὰρ, ὅτι ἔσκεψαι, ἵνα, εἰ
μέν τινες αὐτῶν ἐνδεῶς ἔχουσιν, ἐκπληρώσῃς·
6 εἰ δὲ παραλείπονται, προσπορίσῃς. ἀλλὰ μὰ
Δί', ἔφη ὁ Γλαύκων, ταῦτά γε οὐκ ἐπέσκεμμαι.
ἀλλ' εἰ τοῦτο, ἔφη, παρέλιπες, τάς γε δαπά-
νας τῆς πόλεως ἡμῖν εἰπέ. δῆλον γὰρ, ὅτι καὶ
τούτων τὰς περιττὰς ἀφαιρεῖν διανοῇ. ἀλλὰ
μὰ τὸν Δί', ἔφη, οὐδὲ πρὸς ταῦτά πω ἐσχόλα-
σα. οὐκοῦν, ἔφη, τὸ μὲν πλουσιωτέραν τὴν πόλιν
ποιεῖν ἀναβαλούμεθα· πῶς γὰρ οἷόν τε μὴ εἰδό-
τα γε τὰ ἀναλώματα καὶ τὰς προσόδους, ἐπι-
7 μεληθῆναι τούτων; ἀλλ', ὦ Σώκρατες, ἔφη ὁ
Γλαύκων, δυνατόν ἐστι καὶ ἀπὸ πολεμίων τὴν
πόλιν πλουτίζειν. νὴ Δία σφόδρα γ', ἔφη ὁ Σω-
κράτης, ἐάν τις αὐτῶν κρείττων ᾖ· ἥττων δὲ
ὢν, καὶ τὰ οἰκεῖα προσαποβάλοι ἄν. ἀληθῆ
8 λέγεις, ἔφη. οὐκοῦν, ἔφη, τόν γε βουλευσόμε-
νον, πρὸς οὕς τινας δεῖ πολεμεῖν, τήν τε τῆς
πόλεως δύναμιν καὶ τὴν τῶν ἐναντίων εἰδέναι δεῖ,
ἵνα, ἐὰν μὲν ἡ τῆς πόλεως κρείττων ᾖ, συμβου-
λεύῃ ἐπιχειρεῖν τῷ πολέμῳ· ἐὰν δὲ ἥττων τῶν
9 ἐναντίων, εὐλαβεῖσθαι πείθῃ. ὀρθῶς λέγεις,
ἔφη. πρῶτον μὲν τοίνυν, ἔφη, λέξον ἡμῖν τῆς
πόλεως τήν τε πεζικὴν καὶ τὴν ναυτικὴν δύνα-
μιν, εἶτα τὴν τῶν ἐναντίων. ἀλλὰ μὰ τὸν Δί',
ἔφη, οὐκ ἂν ἔχοιμί σοι οὕτως γε ἀπὸ στόματος
εἰπεῖν. ἀλλ' εἰ γέγραπταί σοι, ἔνεγκε, ἔφη.
10 πάνυ γὰρ ἡδέως ἂν τοῦτο ἀκούσαιμι. ἀλλὰ μὰ
τὸν

c) τις post ποῖος, οἷος, τοῖος, πόσος insignem elegantiam adfert.

τὸν Δί', ἔφη, οὐδὲ γέγραπταί μοι πω. οὐκοῦν
ἔφη, καὶ περὶ πολέμου συμβουλεύειν τήν γε πρώ-
την d) ἐπισχήσομεν· ἴσως γὰρ καὶ διὰ τὸ μέ-
γεθος αὐτῶν, ἄρτι ἀρχόμενος τῆς προστατείας,
οὔπω ἐξήτακας. ἀλλά τοι περί γε φυλακῆς
τῆς χώρας οἶδ' ὅτι σοι μεμέληκεν, καὶ οἶσθα,
ὁπόσαι τε φυλακαὶ ἐπίκαιροί εἰσι, καὶ ὁπόσαι
μὴ, καὶ ὁπόσοι τε φρουροὶ ἱκανοί εἰσι, καὶ ὁπό-
σοι μή εἰσι· καὶ τὰς μὲν ἐπικαίρους φυλακὰς
συμβουλεύειν μείζονας ποιεῖν, τὰς δὲ περιττὰς
ἀφαιρεῖν. νὴ Δί', ἔφη ὁ Γλαύκων, ἁπάσας 11
μὲν οὖν ἔγωγε e), ἕνεκά γε τοῦ οὕτως αὐτὰς φυ-
λάττεσθαι, ὥστε καὶ ἅπτεσθαι τὰ ἐκ τῆς χώ-
ρας f). ἐὰν δέ τις ἀφέλῃ γ', ἔφη, τὰς φυ-
λακὰς, οὐκ οἴει καὶ ἁρπάζειν ἐξουσίαν ἔσεσθαι
τῷ βουλομένῳ; ἀτὰρ, ἔφη, πότερον ἐλθὼν αὐ-
τὸς ἐξήτακας τοῦτο, ἢ πῶς οἶσθα, ὅτι κακῶς
φυλάττονται; εἰκάζω, ἔφη. οὐκοῦν, ἔφη, καὶ
περὶ τούτων, ὅταν μηκέτι εἰκάζωμεν, ἀλλ' ἤδη
εἰδῶμεν, τότε συμβουλεύσομεν. ἴσως, ἔφη ὁ
Γλαύκων, βέλτιον. εἴς γε μὴν, ἔφη, τἀργύ- 12
ρια g) οἶδ', ὅτι οὐκ ἀφῖξαι, ὥστ' ἔχειν εἰπεῖν,
διότι νῦν ἐλάττω, ἢ πρόσθεν, προσέρχεται αὐ-

d) Intell. ἀρχὴν, κατὰ τὴν πρώτην ἀρχήν. *ab initio.*

e) Intell. ἀφαιρεῖν συμβουλεύω.

f) *Tantum abest, ut custodiant, ut ipsi potius rapiant, quae in agris sunt.* ἅπτεσθαι pro ἁρπάζειν, ut latini *attingere.* Sic apud Thucyd. II, 50. ἅπτεσθαι dicitur pro *laniare & devorare.* Ceterum, pro τὰ, lego τῶν, quod eum casum ἅπτεσθαι requirit. Stephanus autem ἁρπάζεσθαι malebat legi, & Cl. Reiskius lenius ἄγεσθαι, quod, ut verum fateamur, convenientius est, & articulo τὰ, & illis verbis: ἐὰν δέ τις &c.

g) vid. ad II, 5, 2. & Ind. De argentifodinis Atticae v. Caryophilum de Marmor. ant. p. 4.

πόθεν. οὐ γὰρ οὖν ἐλήλυθα, ἔφη. καὶ γὰρ νὴ
Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης, λέγεται βαρὺ τὸ χω-
ρίον εἶναι, ὥστε ὅταν περὶ τούτου δέῃ συμβουλεύειν,
αὕτη σοι ἡ πρόφασις ἀρκέσει. σκέπτομαι, ἔφη
13 ὁ Γλαύκων. ἀλλ' ἐκείνου γέ τοι, ἔφη, οἶδ' ὅτι
οὐκ ἠμέληκας, ἀλλ' ἔσκεψαι, πόσον χρόνον ἱκα-
νός ἐστιν ὁ ἐκ τῆς χώρας γιγνόμενος σῖτος διατρέ-
φειν τὴν πόλιν, καὶ πόσου εἰς τὸν ἐνιαυτὸν προσ-
δέεται, ἵνα μὴ τοῦτό γε λάθῃ σέ ποτε ἡ πόλις
ἐνδεὴς γενομένη h), ἀλλ' εἰδὼς, ἔχῃς ὑπὲρ τῶν
ἀναγκαίων συμβουλεύων τῇ πόλει βοηθεῖν τε,
καὶ σώζειν αὐτήν. λέγεις, ἔφη ὁ Γλαύκων,
παμμέγεθες πρᾶγμα, εἴγε καὶ τῶν τοιούτων
14 ἐπιμελεῖσθαι δεήσει. ἀλλὰ μέν τοι, ἔφη ὁ Σω-
κράτης, οὐδ' ἂν τὸν ἑαυτοῦ ποτε οἶκον καλῶς τις
οἰκήσειεν, εἰ μὴ πάντα μὲν εἴσεται, ὧν προσ-
δέεται, πάντων δὲ ἐπιμελόμενος ἐκπληρώσει.
ἀλλ' ἐπεὶ ἡ μὲν πόλις ἐκ πλειόνων ἢ μυρίων οἰ-
κιῶν συνέστηκε, χαλεπὸν δέ ἐστιν ἅμα τοσούτων
οἴκων ἐπιμελεῖσθαι, πῶς οὐχ ἕνα τὸν τοῦ θείου
πρῶτον ἐπειράθης αὐξῆσαι; δέεται δέ. κἂν
μὲν τοῦτον δύνῃ, καὶ πλείοσιν ἐπιχειρήσεις. ἕνα
δὲ μὴ δυνάμενος ὠφελῆσαι, πῶς ἂν πολλούς γε
δυνηθείης; ὥσπερ εἴ τις ἓν τάλαντον μὴ δύναιτο
φέρειν, πῶς οὐ φανερὸν, ὅτι πλείω γε φέρειν
15 οὐδ' ἐπιχειρητέον αὐτῷ; ἀλλ' ἔγωγ', ἔφη ὁ
Γλαύ-

h) Sustuli comma, quod erat in vulgatis post σε, sensu postulante. Ac ita videbatur Stephano & Leunclavio. In altero illo autem non assentior iis, cum pro τοῦτο, legi volunt τούτου, quod ἐνδεὴς genitivum requirat. Nam sæpe græci & eos imitantes latini, loco casus ordinarii ponunt accusativum cum præpositione κατὰ sive intellecta sive addita. vid. ad c. 3. §. 14.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/150 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

Γλαύκων, ὠφελοίην ἂν τὸν τοῦ θείου οἶκον, εἴ
μοι ἐθέλοι πείθεσθαι. εἶτα, ἔφη ὁ Σωκράτης,
τὸν θεῖον οὐ δυνάμενος πείθειν, Ἀθηναίους πάν-
τας μετὰ τοῦ θείου νομίζεις δυνήσεσθαι ποιῆσαι
πείθεσθαί σοι; Φυλάττου, ἔφη, ὦ Γλαύκων, 16
ὅπως μὴ τοῦ εὐδοξεῖν ἐπιθυμῶν εἰς τοὐναντίον ἔλ-
θῃς. ἢ οὐχ ὁρᾷς, ὡς σφαλερόν ἐστι τό, ἃ μὴ
οἶδέ τις, ταῦτα λέγειν ἢ πράττειν; ἐνθυμοῦ δὲ
τῶν ἄλλων, ὅσους οἶσθα τοιούτους, οἷοι φαίνον-
ται καὶ λέγοντες, ἃ μὴ ἴσασι, καὶ πράττον-
τες, πότερά σοι δοκοῦσιν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις
ἐπαίνου μᾶλλον ἢ ψόγου τυγχάνειν, καὶ πό-
τερον θαυμάζεσθαι μᾶλλον ἢ καταφρονεῖσθαι·
ἐνθυμοῦ δὲ καὶ τῶν εἰδότων ὅ, τί τε λέγουσι 17
καὶ ὅ, τι ποιοῦσι· καὶ, ὡς ἐγὼ νομίζω, εὑρή-
σεις ἐν πᾶσιν ἔργοις τοὺς μὲν εὐδοκιμοῦντάς τε
καὶ θαυμαζομένους, ἐκ τῶν μάλιστα ἐπισταμέ-
νων ὄντας, τοὺς δὲ κακοδοξοῦντάς τε καὶ κα-
ταφρονουμένους, ἐκ τῶν ἀμαθεστάτων. εἰ οὖν 18
ἐπιθυμεῖς εὐδοκιμεῖν τε καὶ θαυμάζεσθαι ἐν
τῇ πόλει, πειρῶ κατεργάσασθαι ὡς μάλιστα
τὸ εἰδέναι, ἃ βούλει πράττειν· ἐὰν γὰρ τούτῳ
διενεγκὼν τῶν ἄλλων ἐπιχειρῇς τὰ τῆς πό-
λεως πράττειν, οὐκ ἂν θαυμάσαιμι, εἰ πάνυ
ῥᾳδίως τύχοις, ὧν ἐπιθυμεῖς.

CAPUT VII.

Charmiden ad capessendam rempublicam cohortatur.

Χαρμίδην δὲ τὸν Γλαύκωνος ὁρῶν ἀξιόλογον
μὲν ἄνδρα ὄντα, καὶ πολλῷ δυνατώτερον
τῶν τὰ πολιτικὰ τότε πραττόντων, ὀκνοῦντα δὲ
προσιέναι τῷ δήμῳ, καὶ τῶν τῆς πόλεως πρα-
γμάτων ἐπιμελεῖσθαι, εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Χαρμί-
δη, εἴ τις ἱκανὸς ὢν τοὺς στεφανίτας ἀγῶνας νι-
κᾷν, καὶ διὰ τοῦτο αὐτός τε τιμᾶσθαι, καὶ τὴν
πατρίδα ἐν τῇ Ἑλλάδι εὐδοκιμωτέραν ποιεῖν a),
μὴ θέλοι ἀγωνίζεσθαι, ποῖόν τινα τοῦτον νομί-
ζοις ἂν τὸν ἄνδρα εἶναι; δηλονότι, ἔφη, μαλα-
2 κόν τε καὶ δειλόν. εἰ δέ τις, ἔφη, δυνατὸς ὢν
τῶν τῆς πόλεως πραγμάτων ἐπιμελόμενος τήν
τε πόλιν αὔξειν, καὶ αὐτὸς διὰ τοῦτο τιμᾶσθαι,
ὀκνοίη τοῦτο πράττειν, οὐκ ἂν εἰκότως δειλὸς νο-
μίζοιτο; ἴσως, ἔφη. ἀτὰρ πρὸς τί με ταῦτα
ἐρωτᾷς; ὅτι, ἔφη, οἶμαί σε, δυνατὸν ὄντα,
ὀκνεῖν ἐπιμελεῖσθαι, καὶ ταῦτα, ὧν ἀνάγκη σοι
3 μετέχειν, πολίτῃ γε ὄντι. τὴν δὲ ἐμὴν δύνα-
μιν, ἔφη ὁ Χαρμίδης, ἐν ποίῳ ἔργῳ καταμα-
θὼν,

a) Στεφανίτης ἀγὼν dicitur, cuius ἆθλον est corona; quemadmodum contra χρηματίτης vel ἀργυρίτης, in quo præmia argentea aut alia pretiosa ponuntur, quod genus θεματικὸν appellant. vid. Faber Agonist. II. 24. Obs. Misc. III. p. 382. Sermo autem est de Olympicis & reliquis Græciæ ludis, quorum victores corona donabantur, & non ipsi modo illustres & pæne divini putabantur, sed etiam patriam illustrabant suam, quod e Pindari odis intelligi potest. conf. Vitruv. de Archit. L. IX. proœm.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/152 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

θὼν, ταῦτά μου καταγιγνώσκεις; ἐν ταῖς συνου-
σίαις, ἔφη, αἷς σύνει τοῖς τὰ τῆς πόλεως πράτ-
τουσι. καὶ γὰρ ὅταν τι ἀνακοινῶνταί σοι, ὁρῶ
σε καλῶς συμβουλεύοντα, καὶ ὅταν τι ἁμαρτά-
νωσιν, ὀρθῶς ἐπιτιμῶντα. οὐ ταυτόν ἐστιν, ἔφη, 4
ὦ Σώκρατες, ἰδίᾳ τε διαλέγεσθαι, καὶ ἐν τῷ
πλήθει ἀγωνίζεσθαι. καὶ μὴν, ἔφη, ὅγε ἀρι-
θμεῖν δυνάμενος, οὐδὲν ἧττον ἐν τῷ πλήθει ἢ
μόνος ἀριθμεῖ· καὶ οἱ κατὰ μόνας ἄριστα κιθα-
ρίζοντες, οὗτοι καὶ ἐν τῷ πλήθει κρατιστεύουσιν.
αἰδῶ δὲ καὶ φόβον, ἔφη, οὐχ ὁρᾷς ἔμφυτά τε 5
ἀνθρώποις ὄντα, καὶ μᾶλλον ἐν τοῖς ὄχλοις ἢ
ἐν ταῖς ἰδίαις ὁμιλίαις παριστάμενα; καὶ σέ γε
διδάξων, ἔφη, ὥρμημαι, ὅτι οὔτε τοὺς φρονιμω-
τάτους αἰδούμενος, οὔτε τοὺς ἰσχυροτάτους φοβού-
μενος, ἐν τοῖς ἀφρονεστάτοις τε καὶ ἀσθενεστά-
τοις αἰσχυνῇ λέγειν b). πότερον γὰρ τοὺς γνα- 6
φεῖς αὐτῶν, ἢ τοὺς σκυτεῖς, ἢ τοὺς τέκτονας, ἢ
τοὺς χαλκεῖς, ἢ τοὺς γεωργοὺς, ἢ τοὺς ἐμπόρους,
ἢ τοὺς ἐν τῇ ἀγορᾷ μεταβαλλομένους c), καὶ
φροντίζοντας, ὅ, τι ἐλάττονος πριάμενοι πλείο-
νος ἀποδῶνται, αἰσχυνῇ; ἐκ γὰρ τούτων ἁπάν-
των ἡ ἐκκλησία συνίσταται. τί δὲ οἴει διαφέρειν, 7
ὃ σὺ ποιεῖς, ἢ τῶν ἀσκητῶν ὄντα κρείττω τοὺς
ἰδιώτας φοβεῖσθαι; ἐν γὰρ τοῖς πρωτεύουσιν ἐν
τῇ πόλει (ὧν ἔνιοι καταφρονοῦσί σου) ῥᾳδίως δια-
λεγό-

b) Secutus ſum Cl. Wels, & alias editiones, in quibus ſic eſt, ut exprimi curavi. Neque aliter expediri locus poſſe videtur. In reliquis deeſt ὅτι poſt ὥρμημαι, & poſt φοβούμενος media diſtinctio eſt.

c) Intell. τὰ ὤνια, aut ſimile quid. Sunt autem οἱ μεταβαλλόμενοι recte diſtincti ab ἐμπόροις, & ſunt παλιγκάπηλοι Ariſtoph. Plut. 1157. ubi vid. Hemſterh. V. C.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/153 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

λεγόμενος, καὶ τῶν ἐπιμελουμένων τοῦ τῇ πόλει διαλέγεσθαι πολὺ περιὼν, ἐν τοῖς μηδεπώποτε φροντίσασι τῶν πολιτικῶν, μηδὲ σοῦ καταπεφρονηκόσιν, ὀκνεῖς λέγειν, δεδιὼς μὴ καταγε-
8 λασθῇς. τί δ'; ἔφη, οὐ δοκοῦσί σοι πολλάκις οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν ὀρθῶς λεγόντων καταγελᾶν; καὶ γὰρ οἱ ἕτεροι, ἔφη. διὸ καὶ θαυμάζω σου, εἰ ἐκείνους, ὅταν τοῦτο ποιῶσι, ῥᾳδίως χειρούμενος, τούτοις δὲ μηδένα τρόπον οἴει δυνή-
9 σεσθαι προσενεχθῆναι. ὦ ἀγαθὲ, μὴ ἀγνόει σεαυτὸν d), μηδὲ ἁμάρτανε, ἃ οἱ πλεῖστοι ἁμαρτάνουσιν. οἱ γὰρ πολλοὶ ὡρμηκότες ἐπὶ τὸ σκοπεῖν τὰ τῶν ἄλλων πράγματα, οὐ τρέπονται ἐπὶ τὸ ἑαυτοὺς ἐξετάζειν. μὴ οὖν ἀποῤῥαθύμει τούτου, ἀλλὰ διατείνου μᾶλλον πρὸς τὸ σαυτῷ προσέχειν, καὶ μὴ ἀμέλει τῶν τῆς πόλεως, εἴ τι δυνατόν ἐστιν, διὰ σὲ βέλτιον ἔχειν. τούτων γὰρ καλῶς ἐχόντων, οὐ μόνον ἄλλοι πολῖται, ἀλλὰ καὶ οἱ σοὶ φίλοι καὶ αὐτὸς σὺ οὐκ ἐλάχιστα ὠφελήσῃ e).

CAPUT

d) Socrates illud, quod in templo Delphico scriptum erat, γνῶθι σεαυτὸν, non modo in eam partem interpretabatur, ut ne quis vitia sua ignoraret, sed etiam in eam, ne quis bona sua. Hunc autem locum videtur respexisse Cicero, qui vehementer Xenophontis scripta amabat, in epistola ad Quintum fratrem III, 6. *Cessator esse noli* (μὴ ἀποῤῥαθύμει) *& illud* γνῶθι σεαυτὸν, *noli putare ad arrogantiam minuendam solum esse dictum, verum etiam, ut bona nostra norimus.*

e) An ὠφεληθήσῃ? ut supra c. 3. extr. ἀφ' ὧν αὐτός τε ὠφεληθήσῃ, & alibi. Ita forte videatur. Sed & supra I, 6, 14. est sic, & futurum medium passive interdum accipi, docet etiam Kusterus de Verb. Med. Sect. III. ut noster in Apol. Socr. μαρτυρήσεταί μοι dixit pro μαρτυρηθήσεταί μοι. Ceterum in prosaicis scriptoribus cautio est in talibus, quia satis scio, & multis locis observavi, libros inter hæc duo futura vacillare, & passivum in medium sæpe mutatum. Certe ubi libri

CAPUT VIII.

De bono & pulchro cum Aristippo disputatio.

Ἀριστίππου δὲ ἐπιχειροῦντος ἐλέγχειν τὸν Σωκράτη, (ὥσπερ αὐτὸς ὑπ' ἐκείνου τὸ πρότερον ἠλέγχετο) a) βουλόμενος τοὺς συνόντας ὠφελεῖν ὁ Σωκράτης, ἀπεκρίνατο, οὐχ ὥσπερ οἱ φυλαττόμενοι, μή πῃ ὁ λόγος ἐπαλλαχθῇ b), ἀλλ' ὡς ἂν πεπεισμένοι μάλιστα c) πράττοιεν τὰ δέοντα. ὁ μὲν γὰρ αὐτὸν ἤρετο, εἴ τι εἰδείη 2
ἀγαθὸν, ἵνα, εἴ τι εἴποι τῶν τοιούτων, οἷον ἢ σιτίον, ἢ ποτὸν, ἢ χρήματα, ἢ ὑγίειαν, ἢ ῥώμην, ἢ τόλμαν, δεικνύῃ δὴ τοῦτο κακὸν ἐνίοτε ὄν. ὁ δὲ εἰδὼς, ὅτι ἐάν τι ἐνοχλῇ ἡμᾶς, δεόμεθα τοῦ παύσοντος, ἀπεκρίνατο, ὅπερ καὶ ποιεῖν κράτιστον. ἆρα γὰρ, ἔφη, ἐρωτᾷς με, εἴ τι οἶδα 3
πυρε-

bri variant, semper passivum prætulerim. Ap. Ioseph. Antt. XVII, 10, 3. pro κατασῇς. e libro Vaticano haud dubie præferam κατασταθῇς.

a) vid. L. II. c. 1.

b) Sensus est: Cum ab Aristippo callide & insidiose interrogaretur, non tam cavebat, quod plerique facere solent, ne quid responderet eiusmodi, quod, propter ambiguitatem aliquam, detorqueri in alienam ab ipsius mente sententiam posset, aut, quo abuti adversarius ad ipsum capiendum posset, sed liber ab hac cura, id unum cogitabat, ut & bene doceret eum, & ad officium faciendum compelleret. ἐπαλλάττειν sensu dialectico est, Sophistarum more, ambiguitates verborum captare, & verbis alienum a mente loquentis sensum affingere. Aristotel. Polit. I, 6. p. 8. ed. Sylb. ὁ ποιεῖ τοὺς λόγους ἐπαλλάττειν, *ambiguos facit.* ad q. l. v. Victorius p. 30.

c) At non hic locus erat de demonstratione aut persuasione, sed de modo bene docendi. Puto scripsisse Xenophontem: ὡς ἂν πεπαιδευμένοι κάλλιστα. conf. n. 8.

πυρετοῦ ἀγαθόν; οὐκ ἔγωγ', ἔφη. ἀλλὰ ὀφθαλμίας; οὐδὲ τοῦτο. ἀλλὰ λιμοῦ; οὐδὲ λιμοῦ. ἀλλὰ μὴν, ἔφη, εἴγ' ἐρωτᾷς με, εἴτι ἀγαθὸν οἶδα, ὃ μηδενὸς ἀγαθόν ἐστιν, οὔτ' οἶδα, ἔφη,
4 οὔτε δέομαι. πάλιν δὲ τοῦ Ἀριστίππου ἐρωτῶντος αὐτὸν, εἴτι εἰδείη καλόν; καὶ πολλὰ, ἔφη. ἆρ' οὖν, ἔφη, πάντα ὅμοια ἀλλήλοις; ὡς οἷόν τε μὲν οὖν, ἔφη, ἀνομοιότατα ἔνια. πῶς οὖν, ἔφη, τὸ τῷ καλῷ ἀνόμοιον καλὸν ἂν εἴη; ὅτι νὴ Δί', ἔφη, ἔστι μὲν τῷ καλῷ πρὸς δρόμον ἀνθρώπῳ ἄλλος ἀνόμοιος, καλὸς πρὸς πάλην d). ἔστι δὲ ἀσπὶς, καλὴ πρὸς τὸ προβάλλεσθαι, ὡς ἔνι ἀνομοιοτάτη τῷ ἀκοντίῳ, καλῷ πρὸς τὸ σφόδρα τε
5 καὶ ταχὺ φέρεσθαι. οὐδὲν διαφερόντως, ἔφη, ἀποκρίνῃ μοι, ἢ ὅτε σε ἠρώτησα, εἴτι ἀγαθὸν εἰδείης. σὺ δ' οἴει, ἔφη, ἄλλο μὲν ἀγαθὸν, ἄλλο δὲ καλὸν εἶναι; οὐκ οἶσθ', ὅτι πρὸς ταὐτὰ πάντα καλά τε καὶ ἀγαθά ἐστι e); πρῶτον μὲν γὰρ ἡ ἀρετὴ οὐ πρὸς ἄλλα μὲν ἀγαθὸν, πρὸς ἄλλα δὲ καλόν ἐστιν. ἔπειτα οἱ ἄνθρωποι τὸ αὐτό τε καὶ πρὸς τὰ αὐτὰ καλοὶ κἀγαθοὶ λέγονται, πρὸς τὰ αὐτὰ δὲ καὶ τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων καλά τε κἀγαθὰ φαίνεται, πρὸς ταὐτὰ δὲ καὶ τἄλλα πάντα, οἷς ἄνθρωποι χρῶνται, καλά τε καὶ ἀγαθὰ νομίζεται,
6 πρὸς ἅπερ ἂν εὔχρηστα ᾖ. ἆρ' οὖν, ἔφη, καὶ κόφινος

d) Καὶ ἄλλος πρὸς πάλην] In his verbis haud dubie vitiosa sunt καὶ ἄλλος, pro iisque reponendum καλὸς πρὸς τὴν πάλην: quod ita manifeste postulat contextus, ut mirer, me non statim, cum primum hunc locum legerem, vidisse. Firmant & sequentia. Item dicta n. 7.

e) *Omnes res eandem ob causam pulchræ & bonæ sunt, eodem & pulchra & bona referuntur.*

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/156 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

κόφινος κοπροφόρος καλόν ἐστιν; νὴ Δί', ἔφη,
καὶ χρυσῆ γε ἀσπὶς αἰσχρὸν, ἐὰν πρὸς τὰ ἑαυ-
τῶν ἔργα ὁ μὲν καλῶς πεποιημένος ᾖ, ἡ δὲ κα-
κῶς. λέγεις σὺ, ἔφη, καλά τε καὶ αἰσχρὰ τὰ
αὐτὰ εἶναι; καὶ νὴ Δία ἔγωγ', ἔφη, ἀγαθά
τε καὶ κακά. πολλάκις γὰρ τό γε λιμοῦ ἀγα- 7
θὸν πυρετοῦ κακόν ἐστιν, καὶ τὸ πυρετοῦ ἀγαθὸν
λιμοῦ κακόν ἐστιν. πολλάκις δὲ τὸ μὲν πρὸς δρό-
μον καλὸν, πρὸς πάλην αἰσχρόν· τὸ δὲ πρὸς
πάλην καλὸν, πρὸς δρόμον αἰσχρόν. πάντα
γὰρ ἀγαθὰ μὲν καὶ καλά ἐστιν, πρὸς ἃ ἂν εὖ
ἔχῃ, κακὰ δὲ καὶ αἰσχρὰ, πρὸς ἃ ἂν κακῶς.
καὶ οἰκίας δὲ λέγων τὰς αὐτὰς καλάς τε εἶναι 8
καὶ χρησίμους, παιδεύειν ἔμοιγ' ἐδόκει, οἵας χρὴ
οἰκοδομεῖσθαι. ἐπεσκόπει δὲ ὧδε· ἆρά γε τὸν
μέλλοντα οἰκίαν, οἵαν χρὴ, ἔχειν, τοῦτο δεῖ μη-
χανᾶσθαι, ὅπως ἡδίστη τε ἐνδιαιτᾶσθαι καὶ χρη-
σιμωτάτη ἔσται; τούτου δὲ ὁμολογουμένου, οὐκοῦν 9
ἡδὺ μὲν θέρους ψυχεινὴν ἔχειν, ἡδὺ δὲ χειμῶνος
ἀλεεινήν; ἐπειδὴ δὲ καὶ τοῦτο συμφαῖεν, οὐκοῦν
ἐν ταῖς πρὸς μεσημβρίαν βλεπούσαις οἰκίαις τοῦ
μὲν χειμῶνος ὁ ἥλιος εἰς τὰς παστάδας ὑπο-
λάμπει, τοῦ δὲ θέρους ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν καὶ τῶν
στεγῶν πορευόμενος σκιὰν παρέχει. οὐκοῦν εἴγε
καλῶς ἔχει ταῦτα οὕτω γίγνεσθαι, οἰκοδομεῖν
δεῖ ὑψηλότερα μὲν τὰ πρὸς μεσημβρίαν, ἵνα
ὁ χειμερινὸς ἥλιος μὴ ἀποκλείηται· χθαμαλώ-
τερα δὲ τὰ πρὸς ἄρκτον, ἵνα οἱ ψυχροὶ μὴ ἐμ-
πίπτωσιν ἄνεμοι. ὡς δὲ συνελόντι f) εἰπεῖν, 10
ὅποι πάσας ὥρας αὐτός τε ἂν ἥδιστα καταφεύ-
γοι,

f) vid. ad I, 3, 2.

γοι, καὶ τὰ ὄντα ἀσφαλέστατα τιθοῖτο, αὕτη ἂν εἰκότως ἡδίστη τε καὶ καλλίστη οἴκησις εἴη. γραφαὶ δὲ καὶ ποικιλίαι πλείονας εὐφροσύνας ἀποστεροῦσιν ἢ παρέχουσι. ναοῖς γε μὴν καὶ βωμοῖς χώραν, ἔφη, εἶναι πρεπωδεστάτην, ἥτις ἐμφανεστάτη οὖσα ἀστιβεστάτη εἴη. ἡδὺ μὲν γὰρ εἰδότας προσεύξασθαι g), ἡδὺ δὲ ἁγνῶς ἔχοντας προσιέναι.

CAPUT IX.

Ad varias quæstiones propositas respondet.

Πάλιν δὲ ἐρωτώμενος, ἡ ἀνδρεία πότερον εἴη διδακτὸν ἢ φυσικόν; οἶμαι μέν, ἔφη, ὥσπερ σῶμα σώματος ἰσχυρότερον πρὸς τοὺς πόνους φύεται, οὕτω καὶ ψυχὴν ψυχῆς ἐῤῥωμενεστέραν πρὸς τὰ δεινὰ φύσει γίγνεσθαι. ὁρῶ γὰρ ἐν τοῖς αὐτοῖς νόμοις τε καὶ ἔθεσι τρεφομένους πολὺ
2 διαφέροντας ἀλλήλων τόλμῃ. νομίζω μέν τοι πᾶσαν φύσιν μαθήσει καὶ μελέτῃ πρὸς ἀνδρείαν αὔξεσθαι. δῆλον μὲν γάρ, ὅτι Σκύθαι καὶ Θρᾶκες οὐκ ἂν τολμήσειαν ἀσπίδας καὶ δόρατα λαβόντες Λακεδαιμονίοις διαμάχεσθαι. φανερὸν

g) Cl. Reiskius hic hæsit, subodoratus vitium, corrigitque addendo τοὺς θεούς. Non bene. Nam scire Deos esse, nullam habet coniunctionem cum regione lucida & non pulverulenta. Ego εἰδότας intellexi *cernentes clare*, & retuli ad ἐμφανεστάτη, ut ἁγνῶς ἐχ. ad ἀστιβ. Sed εἰδότας sane vix sic dicitur. Nam 1 Pet. 1, 8. Codd. variant. Si quid igitur mutandum, corrigam ἰδόντας, vel εὖ ἰδόντας.

φανερὸν δ', ὅτι καὶ Λακεδαιμόνιοι οὔτ' ἂν Θρᾳξὶν
ἐν πέλταις καὶ ἀκοντίοις, οὔτε Σκύθαις ἐν τό-
ξοις ἐθέλοιεν ἂν διαγωνίζεσθαι. ὁρῶ δ' ἔγωγε 3
καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων πάντων ὁμοίως καὶ φύσει δια-
φέροντας ἀλλήλων τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐπιμε-
λείᾳ πολὺ ἐπιδιδόντας. ἐκ δὲ τούτων δῆλόν ἐστιν,
ὅτι πάντας χρὴ καὶ τοὺς εὐφυεστέρους καὶ τοὺς
ἀμβλυτέρους τὴν φύσιν, ἐν οἷς ἂν ἀξιόλογοι βού-
λωνται γενέσθαι, ταῦτα καὶ μανθάνειν καὶ με-
λετᾶν. σοφίαν δὲ καὶ σωφροσύνην οὐ διώριζεν, 4
ἀλλὰ τὸν τὰ μὲν καλά τε καὶ ἀγαθὰ γιγνώ-
σκοντα χρῆσθαι αὐτοῖς, καὶ τὸν τὰ αἰσχρὰ εἰδό-
τα εὐλαβεῖσθαι, σοφόν τε καὶ σώφρονα ἔκρι-
νεν a). προσερωτώμενος δὲ, εἰ τοὺς ἐπισταμένους
μὲν, ἃ δεῖ πράττειν, ποιοῦντας δὲ τἀναντία, σο-
φούς τε καὶ ἐγκρατεῖς b) εἶναι νομίζοι, οὐδέν γε
μᾶλλον, ἔφη, ἢ ἀσόφους τε καὶ ἀμαθεῖς. πάν-
τας γὰρ οἶμαι προαιρουμένους ἐκ τῶν ἐνδεχομέ-
νων, ἃ οἷόν τε c), συμφορώτατα αὐτοῖς εἶναι,
ταῦτα πράττειν d). νομίζω οὖν τοὺς μὴ ὀρθῶς
πράτ-

a) Stephanus aut ante χρῆσθαι & εὐλαβεῖσθαι, ὥστε intelligi vult, aut legi τὸ τὰ καλὰ - σοφοῦ τε καὶ σώφρονος ἔκρινεν. Leunclavius autem σοφόν τε καὶ σῶφρον. Manifestum est, Socratem voluisse, non, quid sit sapientia, sed qui homines sapientes sint, dicere. Itaque masculinum necessarium est. Sic paullo post: οὔτε σοφοὺς οὔτε σώφρονας εἶναι. Itaque retinui etiam τὸν, quod in ed. Steph. est & in Caseliana. nam τὸ unde sit, quod Leunclaviana & Welsiana habet, nescio. quod si τὸ a Xenophonte esset, nil certius esset, quam ita legendum, ut Leunclavius voluit.

b) Arbitror aut hic corrigendum εὐμαθεῖς, quibus opponuntur mox ἀμαθεῖς, aut mox ἀκρατεῖς. Sed illud verius. Non hic de temperantia agitur, nec id h. l. est σωφροσύνη.

c) Leunclavius legendum putat οἴονται, pro οἷόν τε, nisi οἷόν τε est pro εἰκὸς, *probabile est*, *videtur*.

d) Intell. δεῖν. aliud exemplum ex ipso Xenophonte attulit

πράττοντας, οὔτε σοφοὺς, οὔτε σώφρονας εἶναι.
5 ἔφη δὲ καὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἄλλην πᾶσαν ἀρετὴν σοφίαν εἶναι. τά τε γὰρ δίκαια καὶ πάντα, ὅσα ἀρετῇ πράττεται, καλά τε καὶ ἀγαθὰ εἶναι· καὶ οὔτ' ἂν τοὺς ταῦτα εἰδότας ἄλλο ἄν τι τούτων οὐδὲν προελέσθαι, οὔτε τοὺς μὴ ἐπισταμένους, δύνασθαι πράττειν, ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἐγχειρῶσιν, ἁμαρτάνειν. οὕτω καὶ τὰ καλά γε καὶ ἀγαθὰ e) τοὺς μὲν σοφοὺς πράττειν, τοὺς δὲ μὴ σοφοὺς οὐ δύνασθαι, ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἐγχειρῶσιν, ἁμαρτάνειν. ἐπεὶ οὖν τά τε δίκαια καὶ τὰ ἄλλα καλά τε καὶ ἀγαθὰ πάντα ἀρετῇ πράττεται, δῆλον εἶναι, ὅτι καὶ δικαιοσύνη καὶ
6 ἡ ἄλλη πᾶσα ἀρετὴ σοφία ἐστί. μανίαν γε μὴν ἐναντίον μὲν, ἔφη, εἶναι σοφίᾳ, οὐ μέν τοι γε τὴν ἀνεπιστημοσύνην f) μανίαν ἐνόμιζεν. τὸ δὲ ἀγνοεῖν ἑαυτὸν, καὶ μὴ ἃ οἶδε g) δοξάζειν τε καὶ οἴεσθαι καὶ γιγνώσκειν, ἐγγυτάτω μανίας ἐλογίζετο εἶναι. τοὺς μέν τοι πολλοὺς, ἔφη, ἃ μὲν οἱ πλεῖστοι ἀγνοοῦσι, τοὺς διημαρτηκότας τούτων οὐ φάσκειν μαίνεσθαι, τοὺς δὲ διημαρτηκότας, ὧν οἱ πολλοὶ γιγνώσκουσι, μαινομένους καλεῖν.

tulit Lamb. Bos p. m. 292. conf. Obs. Misc. III. p. 442.

e) Cl. Reiskius corr. τὰ καλά τε καὶ ἀγαθά. bene, ut opinor. τε & γε sæpe confusa sunt. Mox idem pro ἀρετῇ rescribi vult σοφίᾳ.

f) Cl. Ruhnkenius ex antiquis, sed ineditis, Grammaticis rescribit: ἀδαημοσύνην.

g) Sic est in vett. edd. sed Wels e coniectura Leunclav. recepit: καὶ ἃ μὴ οἶδε. Nec improbo. Sed quod sciebam huiusmodi συγχύσεις non raras esse apud optimos auctores Græcos, & apud Xenophontem plurima alia esse gratæ illius negligentiæ, quam Cicero vocat, exempla, nolebam omnium veterum edd. lectionem de coniectura mutare. Quod iudicium nostrum probat Dorvillius ad Chariton. p. 92. ubi de tali συγχύσει ipse agit.

λεῖν. ἐάν τε γάρ τις μέγας οὕτως οἴηται εἶναι, 7
ὥστε κύπτειν τὰς πύλας τοῦ τείχους διεξιὼν, ἐάν τε οὕτως ἰσχυρὸς, ὥστ' ἐπιχειρεῖν οἰκίας αἴρεσθαι, ἢ ἄλλῳ τῳ ἐπιτίθεσθαι τῶν πᾶσι δήλων, ὅτι ἀδύνατά ἐστι, τοῦτον μαίνεσθαι φάσκειν. τοὺς δὲ μικρὸν διαμαρτάνοντας οὐ δοκεῖν τοῖς πολλοῖς μαίνεσθαι, ἀλλ' ὥσπερ τὴν ἰσχυρὰν ἐπιθυμίαν ἔρωτα καλοῦσιν, οὕτω καὶ τὴν μεγάλην παράνοιαν μανίαν αὐτοὺς καλεῖν. Φθόνον δὲ σκοπῶν, 8
ὅ, τι εἴη, λύπην μέν τινα ἐξεύρισκεν αὐτὸν ὄντα, οὔτε μέν τοι τὴν ἐπὶ φίλων ἀτυχίαις, οὔτε τὴν ἐπ' ἐχθρῶν εὐτυχίαις γιγνομένην· ἀλλὰ μόνους, ἔφη, φθονεῖν τοὺς ἐπὶ ταῖς τῶν φίλων εὐπραξίαις ἀνιωμένους h). Θαυμαζόντων δὲ τινων, εἴ τις φιλῶν τινα, ἐπὶ τῇ εὐπραξίᾳ αὐτοῦ λυποῖτο, ὑπεμίμνησκεν, ὅτι πολλοὶ οὕτω πρός τινας ἔχουσιν, ὥστε κακῶς μὲν πράττοντας μὴ δύνασθαι περιορᾶν, ἀλλὰ βοηθεῖν ἀτυχοῦσιν, εὐτυχούντων δὲ λυπεῖσθαι. τοῦτο δὲ φρονίμῳ μὲν ἀνδρὶ οὐκ ἂν συμβῆναι, τοὺς ἠλιθίους δὲ δεῖ i) πάσχειν αὐτό. Σχολὴν δὲ σκοπῶν, τί εἴη, ποιοῦν- 9
τας μέν τι τοὺς πλείστους k), ἔφη, εὑρίσκειν·

h) ἀνακόλουθον, pro: ἀλλὰ μόνην τὴν ἐπὶ τ. τ. φ. ε.

i) Leunclavius suspicatur: δή. recte. Itaque recepissem, nisi quem hic quoque ἀνακολουθίαν orationis statuere posse viderem. cuiusmodi & apud Latinos, si recte memini, occurrit, cum oratio ex obliqua subito recta fit, & contra. Sed nec τὸ δεῖν satis aptum foret. Itaque τὸ δὴ verum videtur, nisi quis malit cum Cl. Reiskio ἀεί.

k) Hic locus aliquid habet duri, quod intelligendum est σχολάζοντας e σχολὴν σκοπῶν τί εἴη. Excerpta MS. ab Is. Vossio collati habent: ποιοῦντας μέν τι ὅλως ἅπαντας, σχολάζοντας μέν τι τοὺς πλείστους, in quo si pro posteriori μέν τι rescribas δὲ, commoda nascitur sententia. Sed nescio

καὶ γὰρ τοὺς πεττεύοντας καὶ τοὺς γελωτοποιοῦντας ποιεῖν τι· πάντας δὲ τούτους, ἔφη, σχολάζειν· ἐξεῖναι γὰρ αὐτοῖς ἰέναι πράξοντας l) τὰ βελτίω τούτων. ἀπὸ μέν τοι τῶν βελτιόνων ἐπὶ τὰ χείρω ἰέναι, οὐδένα σχολάζειν m). εἰ δέ τις ἴοι, τοῦτον, ἀσχολίας αὐτῷ οὔσης, κακῶς, ἔφη,
10 τοῦτο πράττειν. βασιλεῖς δὲ καὶ ἄρχοντας οὐ τοὺς τὰ σκῆπτρα ἔχοντας, ἔφη, εἶναι, οὐδὲ τοὺς ὑπὸ τῶν τυχόντων αἱρεθέντας, οὐδὲ τοὺς κλήρῳ λαχόντας n), οὐδὲ τοὺς βιασαμένους, οὐδὲ τοὺς ἐξαπατήσαντας, ἀλλὰ τοὺς ἐπισταμένους ἄρχειν.
11 ὁπότε γάρ τις ὁμολογήσειε τοῦ μὲν ἄρχοντος εἶναι, τὸ προστάττειν ὅ, τι χρὴ ποιεῖν, τοῦ δὲ ἀρχομένου, τὸ πείθεσθαι, ἐπεδείκνυεν, ἐν τῇ νηῒ τὸν μὲν ἐπιστάμενον o), ἄρχοντα, τὸν δὲ ναύκληρον καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν τῇ νηῒ πάντας, πειθομένους τῷ ἐπισταμένῳ· καὶ ἐν γεωργίᾳ, τοὺς κεκτημένους ἀγρούς· καὶ ἐν νόσῳ, τοὺς νοσοῦντας·

ſcio quomodo mihi hæc interpolatorem ſapere videntur. Quid? ſi ſolum *σχολάζοντας* addamus? Erit ſententia plena, & acumine Socratico dignum quaſi *ὀξύμωρον*, cui et ſequentia reſpondent.

l) Eleganter pro: *ἐξεῖναι αὐτοῖς πράττειν τὰ βελτίω τούτων.* Nam illud *ἰέναι* hic eam vim habet, quam participium *ἰὼν*, quando verbis additur, tamquam in illo apud Callimach. Epigr. 1. ult. *καὶ σύ γ' ἰὼν, τὴν κατὰ σαυτὸν ἔλα*, & infinitis aliis Græcorum auctorum locis, quod celeritatem actionis & impetum quendam agentis ſignificat, ut recte monuit Vir doctus in Obſerv. Miſc. Vol. I. T. I. p. 125. Verte: *Nihil enim impedire, quo minus ſtatim abeat, & meliora faciat.* Adde Dorvillium ad Charitonem p. 297.

m) Ordo verborum eſt, *οὐδένα σχολάζειν ἰέναι*, i. e. *πρὸς τὸ ἰέναι.* Cum *πρὸς* eſt *σχολάζειν* III, 6, 6. Cl. Reiskius malit *ἰόντα* aut *σχολάζοντα.*

n) Int. *βασιλείαν*, *ἀρχήν.*

o) Cl. Reiskius addi vult *κυβερνᾶν* quod intelligi poteſt, addi non debet. Loquitur enim Socr. de *ἐπισταμένῳ* in abſtracto.

τας· καὶ ἐν σωμασκίᾳ, τοὺς σωμασκοῦντας· καὶ
τοὺς ἄλλους πάντας, οἷς ὑπάρχει τι ἐπιμελείας
δεόμενον, ἂν μὲν αὐτοὶ ἡγῶνται ἐπίστασθαι, ἐπι-
μελεῖσθαι· εἰ δὲ μὴ, τοῖς ἐπισταμένοις οὐ μόνον
παροῦσι πειθομένους, ἀλλὰ καὶ ἀπόντας μετα-
πεμπομένους, ὅπως ἐκείνοις πειθόμενοι τὰ δέον-
τα πράττωσι. ἐν δὲ ταλασίᾳ καὶ τὰς γυναῖ-
κας ἐπεδείκνυεν ἀρχούσας τῶν ἀνδρῶν, διὰ τὸ
τὰς μὲν εἰδέναι, ὅπως χρὴ ταλασιουργεῖν, τοὺς
δὲ μὴ εἰδέναι. εἰ δέ τις πρὸς ταῦτα λέγοι, ὅτι 12
τῷ τυράννῳ ἔξεσι μὴ πείθεσθαι τοῖς ὀρθῶς λέ-
γουσι, καὶ πῶς ἂν, ἔφη, ἐξείη μὴ πείθεσθαι,
ἐπικειμένης γε ζημίας, ἐάν τις τῷ εὖ λέγοντι
μὴ πείθηται; ἐν ᾧ γὰρ ἄν τις πράγματι μὴ
πείθηται τῷ εὖ λέγοντι, ἁμαρτήσεται δήπου,
ἁμαρτάνων δὲ ζημιωθήσεται. εἰ δὲ φαίη τις 13
τῷ τυράννῳ ἐξεῖναι καὶ ἀποκτεῖναι τὸν εὖ φρο-
νοῦντα, τὸν δὲ ἀποκτείνοντα, ἔφη, τοὺς κρατί-
στους τῶν συμμάχων οἴει ἀζήμιον γίγνεσθαι, ἢ,
ὡς ἔτυχε, ζημιοῦσθαι; πότερον γὰρ ἂν μᾶλλον
οἴει σώζεσθαι τὸν ταῦτα ποιοῦντα, ἢ οὕτω καὶ
τάχιστ' ἂν ἀπολέσθαι; ἐρομένου δέ τινος αὐτὸν, 14
τί δοκοίη αὐτῷ κράτιστον ἀνδρὶ ἐπιτήδευμα εἶναι,
ἀπεκρίνατο, εὐπραξίαν. ἐρομένου δὲ πάλιν,
εἰ καὶ τὴν εὐτυχίαν ἐπιτήδευμα νομίζοι εἶναι,
πᾶν μὲν οὖν τοὐναντίον ἔγωγ', ἔφη, τύχην καὶ
πρᾶξιν ἡγοῦμαι. τὸ μὲν γὰρ μὴ ζητοῦντα ἐπι-
τυχεῖν τινι τῶν δεόντων, εὐτυχίαν οἶμαι εἶναι·
τὸ δὲ μαθόντα τι καὶ μελετήσαντα εὖ ποιεῖν,
εὐπραξίαν νομίζω· καὶ οἱ τοῦτο ἐπιτηδεύοντες,
δοκοῦσί μοι εὖ πράττειν. καὶ ἀρίστους δὲ καὶ θεο- 15
φιλεστάτους, ἔφη, εἶναι, ἐν μὲν γεωργίᾳ, τοὺς

τὰ γεωργικὰ εὖ πράττοντας, ἐν δὲ ἰατρείᾳ, τοὺς τὰ ἰατρικὰ, ἐν δὲ πολιτείᾳ, τοὺς τὰ πολιτικά· τὸν δὲ μηδὲν εὖ πράττοντα, οὔτε χρήσιμον οὐδὲν, ἔφη, εἶναι, οὔτε θεοφιλῆ.

CAPUT X.

Cum artificibus de ipsorum arte disserit.

Ἀλλὰ μὴν καὶ εἴ ποτε τῶν τὰς τέχνας ἐχόντων, καὶ ἐργασίας ἕνεκα χρωμένων αὐταῖς, διαλέγοιτό τισι, καὶ τούτοις ὠφέλιμος ἦν. εἰσελθὼν μὲν γάρ ποτε πρὸς Παῤῥάσιον τὸν ζωγράφον, καὶ διαλεγόμενος αὐτῷ, ἆρα, ἔφη, ὦ Παῤῥάσιε, γραφική ἐστιν ἡ εἰκασία τῶν ὁρωμένων; τὰ γοῦν κοῖλα καὶ τὰ ὑψηλὰ, καὶ τὰ σκοτεινὰ καὶ τὰ φωτεινὰ, καὶ τὰ σκληρὰ καὶ τὰ μαλακὰ, καὶ τὰ τραχέα καὶ τὰ λεῖα, καὶ τὰ νέα καὶ τὰ παλαιὰ σώματα διὰ τῶν
2 χρωμάτων ἀπεικάζοντες ἐκμιμεῖσθε. ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. καὶ μὴν τά γε καλὰ εἴδη ἀφομοιοῦντες, ἐπειδὴ οὐ ῥᾴδιον ἑνὶ ἀνθρώπῳ περιτυχεῖν ἄμεμπτα πάντα ἔχοντι, ἐκ πολλῶν συνάγοντες τὰ ἐξ ἑκάστου κάλλιστα, οὕτως ὅλα τὰ σώματα καλὰ ποιεῖτε φαίνεσθαι; ποιοῦμεν γὰρ,
3 ἔφη, οὕτως a). τί γάρ; ἔφη, τὸ πιθανώτατόν τε καὶ ἥδιστον καὶ φιλικώτατον καὶ ποθεινότατον καὶ ἐρασμιώτατον ἀπομιμεῖσθε τῆς ψυ-

χῆς

a) Sic fecit Zeuxis ap. Cic. Invent. II, init.

χῆς ἦθος; ἢ οὐδὲ μιμητόν ἐστι τοῦτο; πῶς γὰρ
ἄν, ἔφη, μιμητὸν εἴη, ὦ Σώκρατες, ὃ μήτε
συμμετρίαν, μήτε χρῶμα, μήτε, ὧν σὺ εἶπας
ἄρτι, μηδὲν ἔχει, μηδὲ ὅλως ὁρατόν ἐστιν; ἆρ' 4
οὖν, ἔφη, γίγνεται ἐν ἀνθρώπῳ πώποτε φιλο-
φρόνως καὶ τὸ ἐχθρῶς βλέπειν πρός τινας;
ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη. οὐκοῦν τό γε μιμητὸν ἐν τοῖς
ὄμμασιν; καὶ μάλα, ἔφη. ἐπὶ δὲ τοῖς τῶν
φίλων ἀγαθοῖς καὶ τοῖς κακοῖς ὁμοίως σοι δοκοῦ-
σιν ἔχειν τὰ πρόσωπα, οἵτε φροντίζοντες, καὶ
οἱ μή; μὰ Δί', οὐ δῆτα, ἔφη. ἐπὶ μὲν γὰρ τοῖς
ἀγαθοῖς φαιδροὶ, ἐπὶ δὲ τοῖς κακοῖς σκυθρωποὶ
γίγνονται. οὐκοῦν, ἔφη, καὶ ταῦτα δυνατὸν
ἀπεικάζειν; καὶ μάλα, ἔφη. ἀλλὰ μὴν καὶ 5
τὸ μεγαλοπρεπές τε καὶ ἐλευθέριον, καὶ τὸ
ταπεινόν τε καὶ ἀνελεύθερον, καὶ τὸ σωφρονη-
τικόν τε καὶ φρόνιμον, καὶ τὸ ὑβριστικόν τε καὶ
ἀπειρόκαλον καὶ διὰ τοῦ προσώπου καὶ διὰ τῶν
σχημάτων, καὶ ἑστώτων καὶ κινουμένων ἀνθρώπων
διαφαίνει. ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. οὐκοῦν καὶ ταῦ-
τα μιμητά b); καὶ μάλα, ἔφη. πότερον οὖν,
ἔφη, νομίζεις ἥδιον ὁρᾶν τοὺς ἀνθρώπους, δι' ὧν
τὰ καλά τε κἀγαθὰ καὶ ἀγαπητὰ ἤθη φαί-
νεται, ἢ δι' ὧν τὰ αἰσχρά τε καὶ πονηρὰ, καὶ
μισητά; πολὺ νὴ Δί', ἔφη, διαφέρει, ὦ Σώ-
κρατες. πρὸς δὲ Κλείτωνα τὸν ἀνδριαντοποιὸν 6
εἰσελθών ποτε, καὶ διαλεγόμενος αὐτῷ, ὅτι

b) Hanc lectionem revocavi e Stobæo: probat etiam Stephanus. Nam in antecedentibus semper est hoc adjectivo usus. Vulgo est: *μιμήματα*. quod verbum non est aptum huic loco. Nam *μίμημα* est *res imitatione expressa*, non, res imitabilis.

μὲν, ἔφη, ὦ Κλείτων, ἀλλοίους ποιεῖς δρομεῖς τε
καὶ παλαιστὰς καὶ πύκτας καὶ παγκρατιαστὰς,
ὁρῶ τε καὶ οἶδα· ὃ δὲ μάλιστα ψυχαγωγεῖ c)
διὰ τῆς ὄψεως τοὺς ἀνθρώπους, τὸ ζωτικὸν φαί-
νεσθαι, πῶς τοῦτο ἐνεργάζῃ τοῖς ἀνδριάσιν;
7 ἐπεὶ δὲ ἀπορῶν ὁ Κλείτων οὐ ταχὺ ἀπεκρίνατο,
ἆρ', ἔφη, τοῖς τῶν ζώντων εἴδεσιν ἀπεικάζων
τὸ ἔργον ζωτικωτέρους ποιεῖς φαίνεσθαι τοὺς ἀν-
δριάντας; καὶ μάλα, ἔφη. οὐκοῦν τά τε ὑπὸ
τῶν σχημάτων d) κατασπώμενα καὶ τὰ ἀνα-
σπώμενα ἐν τοῖς σώμασι, καὶ τὰ συμπιεζόμενα
καὶ τὰ διελκόμενα, καὶ τὰ ἐντεινόμενα καὶ τὰ
ἀνιέμενα ἀπεικάζων, ὁμοιότερά τε τοῖς ἀληθι-
νοῖς καὶ πιθανώτερα ποιεῖς φαίνεσθαι; πάνυ
8 μὲν οὖν, ἔφη. τὸ δὲ καὶ τὰ πάθη τῶν ποιούν-
των τι σωμάτων ἀπομιμεῖσθαι, οὐ ποιεῖ τινα τέρ-
ψιν τοῖς θεωμένοις; εἰκός γ' οὖν, ἔφη. οὐκοῦν καὶ
τῶν μὲν μαχομένων ἀπειλητικὰ τὰ ὄμματα
ἀπεικαστέον, τῶν δὲ νενικηκότων εὐφραινομένων
ὄψις μιμητέα; σφόδρα γε, ἔφη. δεῖ ἄρα,
ἔφη, τὸν ἀνδριαντοποιὸν τὰ τῆς ψυχῆς ἔργα
9 τῷ εἴδει προσεικάζειν. πρὸς δὲ Πιστίαν τὸν
θωρακοποιὸν εἰσελθὼν, ἐπιδείξαντος αὐτοῦ τῷ
Σωκράτει θώρακας εὖ εἰργασμένους, νὴ τὴν
Ἥραν e), ἔφη, καλόν γε, ὦ Πιστία, τὸ εὕρη-
μα, τῷ τὰ μὲν δεόμενα σκέπης τοῦ ἀνθρώπου
σκεπάζειν τὸν θώρακα, ταῖς δὲ χερσὶ μὴ κω-
10 λύειν χρῆσθαι. ἀτὰρ, ἔφη, λέξον μοι, ὦ Πι-
στία, διὰ τί οὔτε ἰσχυροτέρους οὔτε πολυτελεστέ-
ρους

c) Huius verbi vim cognosces ex iis, quae de substantivo ψυχαγώγιον docte obseruat Cuperus Obs. II, 14.
d) v. Ind.
e) v. ad I, 5, 5.

ρους f) τῶν ἄλλων ποιῶν τοὺς θώρακας, πλείονος πωλεῖς; ὅτι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, εὐρυθμοτέρους ποιῶ. τὸν ῥυθμὸν δ' g), ἔφη, πότερα μέτρῳ h) ἢ σταθμῷ ἐπιδεικνύων, πλείονος τιμᾷς; οὐ γὰρ δὴ ἴσους γε πάντας οὐδὲ ὁμοίους οἶμαί σε ποιεῖν, εἴγε ἁρμόττοντας ποιεῖς. ἀλλὰ νὴ Δί', ἔφη, ποιῶ i). οὐδὲν γὰρ ὄφελός ἐστι
θώρακος ἄνευ τούτου. οὐκοῦν, ἔφη, σώματά γε 11
ἀνθρώπων, τὰ μὲν εὔρυθμά ἐστι, τὰ δὲ ἄρρυθμα; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. πῶς οὖν, ἔφη, τῷ ἀρρύθμῳ σώματι ἁρμόττοντα τὸν θώρακα εὔρυθμον ποιεῖς; ὥσπερ καὶ ἁρμόττοντα, ἔφη.
ὁ ἁρμόττων γάρ ἐστιν εὔρυθμος. δοκεῖς μοι, ἔφη 12
ὁ Σωκράτης, τὸ εὔρυθμον οὐ καθ' ἑαυτὸ λέγειν, ἀλλὰ πρὸς τὸν χρώμενον· ὥσπερ ἂν εἰ φαίης ἀσπίδα, ᾧ ἐὰν ἁρμόττῃ, τούτῳ εὔρυθμον εἶναι, καὶ χλαμύδα, καὶ τἆλλα ὡσαύτως ἔοικεν ἔχειν τῷ σῷ λόγῳ. ἴσως δὲ καὶ ἄλλο τι οὐ μικρὸν ἀγαθὸν τῷ ἁρμόττειν πρόσεστι. δίδαξον, ἔφη, ὦ
Σώκρατες, εἴ τι ἔχεις. ἧττον, ἔφη, τῷ βάρει 13
πιέζουσιν οἱ ἁρμόττοντες τῶν ἀναρμόστων, τὸν αὐτὸν σταθμὸν ἔχοντες. οἱ μὲν γὰρ ἀνάρμοστοι, ἢ ὅλοι ἐκ τῶν ὤμων κρεμάμενοι, ἢ καὶ ἄλλο τι τοῦ σώματος σφόδρα πιέζοντες, δύσφοροι

f) *Neque e pretiosiori materia.*

g) Recepi Bessarionis lectionem, quam & Leunclavius probat. Nam vulgg. omittunt δ'.

h) Nempe omnis rhythmus quidem *numero* iudicatur, & hoc ipso, ut Aristoteles ait, delectat, quod certo numero continetur: sed numerus ille esse in diversis rebus potest, in dimensione, pondere, tempore, motu &c. hinc Socrati ῥυθμὸς ἐν μέτρῳ καὶ σταθμῷ.

i) ποιῶ refertur ad ἁρμόττοντας, non ad ἴσους aut ὁμοίους. vid. ad II, 2. not. c.

καὶ χαλεποὶ γίγνονται· οἱ δὲ ἁρμόττοντες, διει-
λημμένοι τὸ βάρος τὸ μὲν ὑπὸ τῶν κλειδῶν καὶ
ἐπωμίδων, τὸ δ' ὑπὸ τῶν ὤμων, τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ στή-
θους, τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ νώτου, τὸ δὲ ὑπὸ τῆς γαστρὸς,
ὀλίγου δεῖν οὐ φορήματι, ἀλλὰ προσθήματι ἐοίκασιν.
14 εἴρηκας, ἔφη, αὐτὸ, δι' ὅπερ ἔγωγε τὰ ἐμὰ ἔργα
πλείστου ἄξια νομίζω εἶναι. ἔνιοι μέντοι τοὺς ποι-
κίλους καὶ τοὺς ἐπιχρύσους θώρακας μᾶλλον ὠνοῦν-
ται. ἀλλὰ μὲν, ἔφη, εἴγε διὰ ταῦτα μὴ ἁρ-
μόττοντας ὠνοῦνται, κακὸν ἔμοιγε δοκοῦσι ποικί-
15 λον τε καὶ ἐπίχρυσον ὠνεῖσθαι. ἀτὰρ, ἔφη, τοῦ
σώματος μὴ μένοντος k), ἀλλὰ ποτὲ μὲν κυρτου-
μένου, ποτὲ δὲ ὀρθουμένου, πῶς ἂν ἀκριβεῖς θώρα-
κες ἁρμόττοιεν; οὐδαμῶς, ἔφη. λέγεις, ἔφη,
ἁρμόττειν οὐ τοὺς ἀκριβεῖς, ἀλλὰ τοὺς μὴ λυποῦν-
τας ἐν τῇ χρείᾳ. αὐτὸς, ἔφη, τοῦτο λέγεις, ὦ
Σώκρατες· καὶ τὰ νῦν ὀρθῶς ἀποδέχῃ.

CAPUT XI.

Cum meretrice Theodota de arte hominum alliciendorum disserit.

Γυναικὸς δέ ποτε οὔσης ἐν τῇ πόλει καλῆς, ᾗ
ὄνομα ἦν Θεοδότη, καὶ οἵας a) συνεῖναι
τῷ πείθοντι, μνησθέντος αὐτῆς τῶν παρόντων
τινὸς, καὶ εἰπόντος, ὅτι κρεῖττον εἴη λόγου τὸ
κάλλος

k) Scil. in eodem situ.

a) Non potui diutius ferre vulgatum οἷα, quod non defendi nisi per duram ἀνακολουθίαν poteſt. Οἵας eſt a Xenophonte. Ultima litera intercidit, quod ſequentis vocis litera prima eſt ſigma: quod genus vitii frequens eſt in libris.

κάλλος τῆς γυναικὸς, καὶ ζωγράφους φήσαντος
εἰσιέναι πρὸς αὐτὴν ἀπεικασομένους, οἷς ἐκείνην
ἐπιδεικνύειν, ἑαυτῆς ὅσα καλῶς ἔχοι· ἰτέον ἂν
εἴη θεασομένους b), ἔφη ὁ Σωκράτης. οὐ γὰρ
δὴ ἀκούσασί γε τοῦ λόγου κρεῖττόν ἐστι c) κατα-
μαθεῖν. καὶ ὁ διηγησάμενος, οὐκ ἂν φθάνοιτ',
ἔφη, ἀκολουθοῦντες d); οὕτω μὲν δὴ πορευθέν- 2
τες πρὸς τὴν Θεοδότην, καὶ καταλαβόντες ζω-
γράφῳ τινὶ παρεστηκυῖαν, ἐθεάσαντο. παυ-
σαμένου δὲ τοῦ ζωγράφου, ὦ ἄνδρες, ἔφη ὁ Σω-
κράτης, πότερον ἡμᾶς δεῖ μᾶλλον Θεοδότῃ χά-
ριν ἔχειν, ὅτι ἡμῖν τὸ κάλλος ἑαυτῆς ἐπέδει-
ξεν, ἢ ταύτην ἡμῖν, ὅτι ἐθεασάμεθα; ἆρ' εἰ
μὲν ταύτῃ ὠφελιμωτέρα ἐστὶν ἡ ἐπίδειξις, ταύ-
την ἡμῖν χάριν ἑκτέον· εἰ δὲ ἡμῖν ἡ θέα, ἡμᾶς
ταύτῃ. εἰπόντος δέ τινος, ὅτι δίκαια λέγοι, 3
οὐκοῦν, ἔφη, αὕτη μὲν ἤδη τὸν παρ' ἡμῶν ἔπαι-
νον

b) vid. ad II, 6, 26.

c) Κρεῖττον, intell. κάλλος. Ceterum turbat articulus τοῦ, cui facile intelligent græce docti, locum hic non esse. Leunclavius legendum putabat: εἰ τοῦ λόγου κρείττων ἐστί. De κρείττων non est opus: εἰ autem non est absurdum, si pro τοῦ reponatur. Forte Xenophon dedit τό, hoc sensu, *ea pulchritudo, quæ verbis exprimi non potest, nec potest audiendo disci*, aut sine ellipsi: *quicquid enim oratione explicari non potest, id auribus, quale sit, ab aliis percipi non potest.*

d) Φθάνειν ἀκολουθοῦντα est *statim sequi*; non simpliciter, ut Budæus & Stephanus putant, ἀκολουθεῖν. Sic L. II. c. 4. §. II. cum Socrates dixisset, Chærecratem scire, quibus artibus fratris animum capere & conciliare sibi possit, cupidus earum artium cognoscendarum factus Chærecrates: οὐκ ἂν φθάνοις, inquit, λέγων, εἴτι ἤδησαί με φίλτρον ἐπιστάμενον &c. *quin mihi statim dic* &c. Facile autem intelligitur, hanc vim esse a prima & propria verbi φθάνειν significatione; quod, qui alterum occupare & prævertere vult, celeritatem adhibeat necesse est. Ceterum non negaverim, interdum simpliciter φθάνειν cum participio, tamquam ἀκούων, esse ἀκούειν.

νον κερδαίνει, καὶ ἐπειδὰν εἰς πλείους διαγγείλωμεν, πλείω ὠφεληθήσεται· ἡμεῖς δὲ ἤδη τε, ὧν ἐθεασάμεθα, ἐπιθυμοῦμεν ἅψασθαι, καὶ ἄπιμεν ὑποκνιζόμενοι, καὶ ἀπελθόντες ποθήσομεν. ἐκ δὲ τούτων εἰκὸς, ἡμᾶς μὲν θεραπεύειν, ταύτην δὲ θεραπεύεσθαι. καὶ ἡ Θεοδότη, νὴ Δί', ἔφη, εἰ τοίνυν ταῦθ' οὕτως ἔχει, ἐμὲ ἂν δέοι
4 ὑμῖν τῆς θέας χάριν ἔχειν. ἐκ δὲ τούτου ὁ Σωκράτης, ὁρῶν αὐτήν τε πολυτελῶς κεκοσμημένην, καὶ μητέρα παροῦσαν αὐτῇ ἐν ἐσθῆτι καὶ θεραπείᾳ οὐ τῇ τυχούσῃ, καὶ θεραπαίνας πολλὰς καὶ εὐειδεῖς, καὶ οὐδὲ ταύτας ἠμελημένως ἐχούσας, καὶ τοῖς ἄλλοις τὴν οἰκίαν ἀφθόνως κατεσκευασμένην, εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Θεοδότη, ἔστι σοι ἀγρός; οὐκ ἔμοιγ', ἔφη. ἀλλ' ἄρα οἰκία προσόδους ἔχουσα; οὐδὲ οἰκία, ἔφη. ἀλλὰ μὴ χειροτέχναι τινές; οὐδὲ χειροτέχναι, ἔφη. πόθεν οὖν, ἔφη, τὰ ἐπιτήδεια ἔχεις; ἐάν τις, ἔφη, φίλος μοι γενόμενος, εὖ ποιεῖν ἐθέλῃ, οὗτός μοι
5 βίος ἐστί. νὴ τὴν Ἥραν, ἔφη, ὦ Θεοδότη, καλόν γε τὸ κτῆμα, καὶ πολλῷ κρεῖττον οἰῶν τε καὶ βοῶν καὶ αἰγῶν, φίλων ἀγέλην κεκτῆσθαι. ἀτὰρ e), ἔφη, πότερον τῇ τύχῃ ἐπιτρέπεις, ἐάν τις σοὶ φίλος, ὥσπερ μυῖα, προσπτῆται, ἢ καὶ αὐτή τι μηχανᾷ; πῶς δ' ἄν, ἔφη, ἐγὼ
6 τούτου μηχανὴν εὕροιμι; πολὺ νὴ Δί', ἔφη, προσηκόντως μᾶλλον ἢ αἱ φάλαγγες. οἶσθα γὰρ, ὡς ἐκεῖναι θηρῶσι τὰ πρὸς τὸν βίον. ἀράχνια γὰρ δήπου λεπτὰ ὑφηνάμεναι, ὅ, τι ἂν

e) Hic locus longe facetissimus est, eandem ob caussam, quam supra commemoravimus ad II, 6. not. a.

ἂν ἐνταῦθα ἐμπέσῃ, τούτῳ τροφῇ χρῶνται.
καὶ ἐμοὶ οὖν, ἔφη, συμβουλεύεις ὑφήνασθαί τι 7
θήρατρον. οὐ γὰρ δὴ οὕτως γε ἀτέχνως οἴεσθαι
χρὴ τὸ πλείστου ἄξιον ἄγρευμα, φίλους, θηράσειν.
οὐχ ὁρᾷς, ὅτι καὶ τὸ μικροῦ ἄξιον, τοὺς λαγώς,
θηρῶντες πολλὰ τεχνάζουσιν; ὅτι μὲν γὰρ τῆς 8
νυκτὸς νέμονται, κύνας νυκτερευτικὰς πορισάμενοι, ταύταις αὐτοὺς θηρῶσιν· ὅτι δὲ μεθ' ἡμέραν ἀποδιδράσκουσιν, ἄλλας κτῶνται κύνας, αἵτινες, ᾗ ἂν ἐκ τῆς νομῆς εἰς τὴν εὐνὴν ἀπέλθωσι, τῇ ὀσμῇ αἰσθανόμεναι, εὑρίσκουσιν αὐτούς. ὅτι δὲ ποδώκεις εἰσὶν, ὥστε καὶ ἐκ τοῦ φανεροῦ τρέχοντες ἀποφεύγειν, ἄλλας αὖ κύνας ταχείας παρασκευάζονται, ἵνα κατὰ πόδας ἁλίσκονται. ὅτι δὲ καὶ ταύτας αὐτῶν τινες ἀποφεύγουσι, δίκτυα ἱστᾶσιν εἰς τὰς ἀτραποὺς, ᾗ φεύγουσιν, ἵν' εἰς ταῦτα ἐμπίπτοντες συμποδί-
ζωνται. τίνι οὖν, ἔφη, τοιούτῳ φίλους ἂν ἐγὼ 9
θηρῴην; ἐὰν νὴ Δί', ἔφη, ἀντὶ κυνὸς κτήσῃ, ὅστις σοι ἰχνεύων μὲν τοὺς φιλοκάλους καὶ πλουσίους εὑρήσει, εὑρὼν δὲ μηχανήσεται, ὅπως ἐμβάλῃ
αὐτοὺς εἰς τὰ σὰ δίκτυα. καὶ ποῖα, ἔφη, ἐγὼ 10
δίκτυα ἔχω; ἓν μὲν δήπου, ἔφη, καὶ μάλα εὖ περιπλεκόμενον, τὸ σῶμα, ἐν δὲ τούτῳ ψυχὴν, ᾗ καταμανθάνεις, καὶ ὡς ἂν ἐμβλέπουσα χαρίζοιο, καὶ ὅ, τι ἂν λέγουσα εὐφραίνοις· καὶ ὅτι δεῖ τὸν μὲν ἐπιμελόμενον ἀσμένως ὑποδέχεσθαι, τὸν δὲ τρυφῶντα ἀποκλείειν, καὶ ἀῤῥωστήσαντός γε φίλου φροντιστικῶς ἐπισκέψασθαι, καὶ καλόν τι πράξαντος σφόδρα συνησθῆναι, καὶ τῷ σφόδρα σου φροντίζοντι ὅλῃ τῇ ψυχῇ κεχαρίσθαι. φιλεῖν γε μὴν, εὖ οἶδ', ὅτι ἐπί-

στασαι

στασαι οὐ μόνον μαλακῶς, ἀλλὰ καὶ εὐνοϊκῶς.
καὶ ὅτι ἄριστοί σοι εἰσὶν οἱ φίλοι, οἶδ᾽ ὅτι οὐ λό-
γῳ, ἀλλ᾽ ἔργῳ ἀναπείθεις. μὰ τὸν Δί᾽, ἔφη
11 ἡ Θεοδότη, ἐγὼ τούτων οὐδὲν μηχανῶμαι. καὶ
μήν, ἔφη, πολὺ διαφέρει τὸ κατὰ φύσιν τε καὶ
ὀρθῶς ἀνθρώπῳ προσφέρεσθαι. καὶ γὰρ δὴ
βίᾳ μὲν οὔτ᾽ ἂν ἕλοις, οὔτε κατάσχοις φίλον·
εὐεργεσίᾳ δὲ καὶ ἡδονῇ τὸ θηρίον τοῦτο ἁλώσιμόν
τε καὶ παραμόνιμόν ἐστιν. ἀληθῆ λέγεις, ἔφη.
12 δεῖ τοίνυν, ἔφη, πρῶτον μὲν τοὺς φροντίζοντάς
σου τοιαῦτα ἀξιοῦν, οἷα ποιοῦσιν αὐτοῖς σμικρό-
τατα μελήσει· ἔπειτα δὲ αὐτὴν ἀμείβεσθαι
χαριζομένην τὸν αὐτὸν τρόπον. οὕτω γὰρ ἂν
μάλιστα φίλοι γίγνοιντο, καὶ πλεῖστον χρόνον
13 φιλοῖεν, καὶ μέγιστα εὐεργετοῖεν. χαρίζοιο δ᾽
ἂν μάλιστα, εἰ δεομένοις δωροῖο τὰ παρὰ σεαυ-
τῆς. ὁρᾷς γάρ, ὅτι καὶ τῶν βρωμάτων τὰ
ἥδιστα, ἐὰν μέν τις προσφέρηται, πρὶν ἐπιθυ-
μεῖν, ἀηδῆ φαίνεται, κεκορεσμένοις δὲ καὶ βδε-
λυγμίαν παρέχει· ἐὰν δέ τις προσφέρῃ λιμὸν
ἐμποιήσας, κἂν φαυλότερα ᾖ, πάνυ ἡδέα φαί-
14 νεται. πῶς οὖν ἄν, ἔφη, ἐγὼ λιμὸν ἐμποιεῖν
τῷ τῶν παρ᾽ ἐμοὶ δυναίμην; εἰ νὴ Δί᾽, ἔφη,
πρῶτον μὲν τοῖς κεκορεσμένοις μήτε προσφέροις,
μήτε ὑπομιμνήσκοις, ἕως ἂν τῆς πλησμονῆς
παυσάμενοι πάλιν δέωνται. ἔπειτα τοὺς δεο-
μένους ὑπομιμνήσκοις ὡς κοσμιωτάτῃ τε ὁμιλίᾳ,
καὶ τῷ φαίνεσθαι βουλομένη χαρίζεσθαι, καὶ δια-
φεύγουσα, ἕως ἂν ὡς μάλιστα δεηθῶσι. τηνι-
καῦτα γὰρ πολὺ διαφέρει τὰ αὐτὰ δῶρα ἢ
15 πρὶν ἐπιθυμῆσαι, διδόναι. καὶ ἡ Θεοδότη, τί
οὖν; οὐ σύ μοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐγένου συν-

θηρατὴς

θηρατὴς τῶν φίλων; ἐάν γε νὴ Δί', ἔφη, πεί-
θῃς με σύ. πῶς οὖν ἄν, ἔφη, πείσαιμί σε;
ζητήσεις, ἔφη, τοῦτο αὐτὴ, καὶ μηχανήσῃ,
ἐάν τί μου δέῃ. εἴσιθι τοίνυν, ἔφη, θαμινά.
καὶ ὁ Σωκράτης ἐπισκώπτων τὴν αὐτῆς ἀπραγ- 16
μοσύνην, ἀλλ' ὦ Θεοδότη, ἔφη, οὐ πάνυ μοι ῥᾴ-
διόν ἐστι σχολάσαι. καὶ γὰρ ἴδια πράγματα
πολλὰ, καὶ δημόσια, παρέχει μοι ἀσχολίαν.
εἰσὶ δὲ καὶ φίλαι μοι, αἳ οὔτε ἡμέρας, οὔτε νυ-
κτὸς ἀφ' αὐτῶν ἐάσουσί με ἀπιέναι, φίλτρα τε
μανθάνουσαι παρ' ἐμοῦ καὶ ἐπῳδάς. ἐπίστασαι 17
γὰρ, ἔφη, καὶ ταῦτα, ὦ Σώκρατες; ἀλλὰ
διὰ τί οἴει, ἔφη, Ἀπολλόδωρόν τε τόνδε καὶ
Ἀντισθένην οὐδέποτέ μου ἀπολείπεσθαι; διὰ τί δὲ
καὶ Κέβητα καὶ Σιμμίαν Θήβηθεν παραγίγνε-
σθαι; εὖ ἴσθι, ὅτι ταῦτα οὐκ ἄνευ πολλῶν φίλ-
τρων τε καὶ ἐπῳδῶν καὶ ἰύγγων f) ἐστί. χρῆ-

σον

f) De Iynge, qui fabulas cognoscere cupit, adeat Scholia Theocriti ad Idyll. II. v. 17. Eam describit Aristoteles Histor. Anim. II, 15. ad quem locum vid. I. C. Scaligerum p. 210. sed inprimis Victor. Var. Lect. XXIV, 3. item Salmasium ad Solinum p. 662. a. qui opportune monet, ab illa avicula, quia veneficæ ea usæ sint ad palliciendos animos, omne illud a Græcis ἴυγγα dictum esse, in quo aliquid ἑλκυστικὸν esset. Theocritus l. c. ἶυγξ ἕλκε τυ τῆνα τὸν ἄνδρα &c. & e Sophocle laudat: ὀφθαλμῶν ἴυγγα θηρατηρίαν. Hic autem locus Xenophontis, quod miror doctos homines non observasse, qui ἴυγγας ex h. l. citarunt, mirifice probat eorum opinionem, qui, auctore Suida in ἴυγξ, ἴυγγα etiam pro rhombo seu turbine & trocho poni dicunt, cuius constat in veneficiis usum fuisse. (vid. Nic. Loensis Epiphyllid. VII, 23.) aut certe aviculam illam, aut eius viscera, rotulæ alligata, circumagi solita fuisse, de quo vid. Kuster. ad Suid. l. c. & Potterum ad Lycophr. v. 310. Nam Theodota rogat primo Socratem, ut sibi commodet ἴυγγα, quod de ave vix intelligi potest; deinde dicit, se eam ἴυγγα, ubi acceperit, velle ἕλκειν ἐπὶ Σωκράτει. Exempla verbi tropice

σον τοίνυν μοι, ἔφη, τὴν ἴυγγα, ἵνα ἐπὶ σοὶ πρῶτον ἕλκω αὐτήν. ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη, οὐκ αὐτὸς ἕλκεσθαι πρός σε βούλομαι, ἀλλά σε πρὸς ἐμὲ πορεύεσθαι. ἀλλὰ πορεύσομαι, ἔφη. μόνον ὑποδέχου. ἀλλ' ὑποδέξομαί σε, ἔφη, ἐὰν μή τις φιλωτέρα σου ἔνδον ᾖ.

CAPUT XII.

De Cura Corporis.

Ἐπιγένην δὲ τῶν ξυνόντων τινὰ, νέον τε ὄντα, καὶ τὸ σῶμα κακῶς ἔχοντα, ἰδὼν, ὡς ἰδιωτικῶς, ἔφη, τὸ σῶμα ἔχεις, ὦ Ἐπίγενες. καὶ ὃς, ἰδιώτης a) μὲν, ἔφη, εἰμὶ, ὦ Σώκρατες. οὐδέν γε μᾶλλον b), ἔφη, τῶν ἐν Ὀλυμπίᾳ μελ-
2 λόντων ἀγωνίζεσθαι. ἢ δοκεῖ σοι μικρὸς εἶναι ὁ περὶ τῆς ψυχῆς πρὸς τοὺς πολεμίους ἀγὼν, ὃν Ἀθηναῖοι θήσουσιν, ὅταν τύχωσι; καὶ μὴν οὐκ ὀλίγοι μὲν διὰ τὴν τοῦ σώματος καχεξίαν ἀποθνήσκουσί τε ἐν τοῖς πολεμικοῖς κινδύνοις, καὶ αἰσχρῶς σώζονται· πολλοὶ δὲ δι' αὐτὸ τοῦτο ζῶν-

τες

pice dicti vid. apud Abreschium V. C. in Lect. Aristænet. p. 294. 295. quibus add. Ioseph. B. Iud. II, 8, 11. & ibi not. Locus antiquissimus est de Iynge ap. Pindar. Pyth. 381. ubi v. Schol. proximus Aeschyli Pers. 993.

a) ἰδιωτικῶς ἔχειν σῶμα est *corpus negligenter*, *male*, *tenuiter*, *habere*, quemadmodum fere solent de plebe homines. Sic apud Hieroclem in fragm. p. 292. ed. Cantabr. οἱ ἰδιωτικώτερον ἠγμένοι, sunt *negligentius*, *male educati*, quem locum debeo Obs. Misc. Vol. VII. p. 373. Eodem modo cape illud ἰδιώτης εἰμὶ, *sum homo tenuis*, *vilis*, *contemtus*, quales esse solent, qui de plebe sunt.

b) Cl. Reiskius suspicatur, partem aliquam sermonis Epigenis excidisse.

τες ἁλίσκονται, καὶ ἁλόντες ἤτοι δουλεύουσι τὸν λοιπὸν βίον, ἐὰν οὕτω τύχωσι, τὴν χαλεπωτάτην δουλείαν, ἢ εἰς τὰς ἀνάγκας τὰς ἀλγεινοτάτας ἐμπεσόντες, καὶ ἐκτίσαντες ἐνίοτε πλείω τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς, τὸν λοιπὸν βίον ἐνδεεῖς τῶν ἀναγκαίων ὄντες καὶ κακοπαθοῦντες διαζῶσι. πολλοὶ δὲ δόξαν αἰσχρὰν κτῶνται, διὰ τὴν τοῦ σώματος ἀδυναμίαν δοκοῦντες ἀποδειλιᾶν. ἢ καταφρονεῖς τῶν ἐπιτιμίων τῆς 3
καχεξίας τούτων, καὶ ῥᾳδίως ἂν οἴει φέρειν τὰ τοιαῦτα; καὶ μὴν οἶμαί γε πολλῷ ῥᾴω καὶ ἡδίω τούτων εἶναι, ἃ δεῖ ὑπομένειν τὸν ἐπιμελόμενον τῆς τοῦ σώματος εὐεξίας. ἢ ὑγιεινότερόν τε καὶ εἰς τἆλλα χρησιμώτερον νομίζεις εἶναι τὴν καχεξίαν τῆς εὐεξίας; ἢ τῶν διὰ τὴν εὐεξίαν γιγνομένων καταφρονεῖς; καὶ μὴν πάντα γε τἀ- 4
ναντία συμβαίνει τοῖς εὖ τὰ σώματα ἔχουσιν ἢ τοῖς κακῶς. καὶ γὰρ ὑγιαίνουσιν οἱ τὰ σώματα εὖ ἔχοντες, καὶ ἰσχύουσι, καὶ πολλοὶ μὲν διὰ τοῦτο ἐκ τῶν πολεμικῶν ἀγώνων σώζονταί τε εὐσχημόνως, καὶ τὰ δεινὰ πάντα διαφεύγουσι· πολλοὶ δὲ φίλοις τε βοηθοῦσι καὶ τὴν πατρίδα εὐεργετοῦσι, καὶ διὰ ταῦτα χάριτός τε ἀξιοῦνται, καὶ δόξαν μεγάλην κτῶνται, καὶ τιμῶν καλλίστων τυγχάνουσι· καὶ διὰ ταῦτα τόν τε λοιπὸν βίον ἥδιον καὶ κάλλιον διαζῶσι, καὶ τοῖς ἑαυτῶν παισὶ καλλίους ἀφορμὰς εἰς τὸν βίον καταλείπουσιν. οὔτοι χρὴ, ὅτι ἡ πόλις οὐκ ἀσκεῖ 5
δημοσίᾳ τὰ πρὸς τὸν πόλεμον, διὰ τοῦτο καὶ ἰδίᾳ ἀμελεῖν, ἀλλὰ μηδὲν ἧττον ἐπιμελεῖσθαι. εὖ γὰρ ἴσθι, ὅτι οὐδὲ ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἀγῶνι, οὐδὲ ἐν πράξει οὐδεμιᾷ μεῖον ἕξεις, διὰ τὸ βέλτιον

τὸ σῶμα παρεσκευάσθαι. πρὸς πάντα γάρ,
ὅσα πράττουσιν ἄνθρωποι, χρήσιμον τὸ σῶμά
ἐστιν, ἐν πάσαις δὲ ταῖς τοῦ σώματος χρείαις
πολὺ διαφέρει, ὡς βέλτιστα τὸ σῶμα ἔχειν.
6 ἐπεὶ καὶ ἐν ᾧ δοκεῖς ἐλαχίστην σώματος χρείαν
εἶναι, ἐν τῷ διανοεῖσθαι, τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι καὶ ἐν
τούτῳ πολλοὶ μεγάλα σφάλλονται, διὰ τὸ μὴ
ὑγιαίνειν τὸ σῶμα; καὶ λήθη δὲ, καὶ ἀθυμία,
καὶ δυσκολία, καὶ μανία πολλάκις πολλοῖς διὰ
τὴν τοῦ σώματος καχεξίαν εἰς τὴν διάνοιαν ἐμ-
πίπτουσιν οὕτως, ὥστε καὶ τὰς ἐπιστήμας ἐκβάλ-
7 λειν. τοῖς δὲ τὰ σώματα εὖ ἔχουσι πολλὴ ἀσφά-
λεια, καὶ οὐδεὶς κίνδυνος διά γε τὴν τοῦ σώμα-
τος καχεξίαν τοιοῦτόν τι παθεῖν. εἰκὸς δὲ μᾶλ-
λον πρὸς τὰ ἐναντία τῶν διὰ τὴν καχεξίαν γι-
γνομένων καὶ τὴν εὐεξίαν χρήσιμον εἶναι. καί-
τοι τῶν γε τοῖς εἰρημένοις ἐναντίων ἕνεκα, τί οὐκ
8 ἄν τις νοῦν ἔχων ὑπομείνειεν; αἰσχρὸν δὲ καὶ τὸ
διὰ τὴν ἀμέλειαν γηράσαι, πρὶν ἰδεῖν ἑαυτὸν,
ποῖος ἂν κάλλιστος καὶ κράτιστος τῷ σώματι γέ-
νοιτο. ταῦτα δὲ οὐκ ἔστιν ἰδεῖν ἀμελοῦντα. οὐ
γὰρ ἐθέλει αὐτόματα γίγνεσθαι.

CAPUT XIII.

Varia apophthegmata.

Ὀργιζομένου δέ ποτέ τινος, ὅτι προσειπών τινα χαίρειν οὐκ ἀντιπροσερρήθη, γελοῖον, ἔφη, εἰ μὲν τὸ σῶμα κάκιον ἔχοντι ἀπήντησάς τῳ, μὴ ἂν ὀργίζεσθαι· ὅτι δὲ τὴν ψυχὴν ἀγροικοτέρως

κοτέρως διακειμένῳ περιέτυχες, τοῦτό σε λυ-
πεῖ a). Ἄλλου δὲ λέγοντος, ὅτι ἀηδῶς ἐσθίοι, 2
ἀκούμενος b), ἔφη, τοῦτο φάρμακον ἀγαθὸν
διδάσκειν. ἐρομένου δὲ, ποῖον; παύσασθαι ἐσθίον-
τα, ἔφη. καὶ ἥδιόν τε, καὶ εὐτελέστερον, καὶ
ὑγιεινότερον φησὶ c) διάξειν παυσάμενον. Ἀλ- 3
λου δ' αὖ λέγοντος, ὅτι θερμὸν εἴη παρ' ἑαυτῷ
τὸ ὕδωρ, ὃ πίνοι, ὅταν ἄρ', ἔφη, βούλῃ θερμῷ
λούσασθαι, ἕτοιμον ἔσται σοι. ἀλλὰ ψυχρὸν,
ἔφη, ὥστε λούσασθαι, ἐστίν d). ἆρ' οὖν, ἔφη,
καὶ οἱ οἰκέται σου ἄχθονται πίνοντές τε αὐτὸ,
καὶ λουόμενοι αὐτῷ; μὰ τὸν Δί', ἔφη e)· ἀλλὰ

a) ἀνακόλουθον. Nam γελοῖον - ὀργίζεσθαι, requirebat ὅτι - περιέτυχες, λυπεῖσθαι.

b) Iure ridet Leunclavius doctos viros, qui hic de medico Acumeno somniarunt, de quo nec constructio, nec res sinit cogitare. Fefellit, opinor, doctos homines, nominativus post verbum ἔφη. Sed is pendet a nominativo Σωκράτης, qui in ἔφη latet. vid. ad I, 1. not. f. Cl. Reiskius tamen malit ἀκουόμενον, *si audiatur*.

c) Cl. Reiskius φησὶ deleri, aut ἔφη rescribi vult.

d) Pro ψυχρότερον s. ψυχρὸν μᾶλλον, ἢ ὥστε λούσασθαι. *Frigidior est, quam ut ea quis lavari velit.* Ellipsis τοῦ μᾶλλον post positivum satis usitata est, ut apud Latinos τοῦ *magis* vel *potius*. Alterius quoque ellipseos, nempe τοῦ ἢ post μᾶλλον exempla sunt. Cogitabam aliquando, τὸ ἢ absorptum esse ab ultima litera verbi ἔφη, id quod facile fieri potuit, ut scripserit Xenophon: ἀλλὰ ψυχρὸν, ἔφη, ἢ ὥστε λούσασθαι. Sed non est necesse. Iosephus etiam ὥστε omisit, Antt. XIII, 16, 1. ἀσθενὴς πράγματα διοικεῖν: pro ἀσθενέστερος ἢ ὥστε π. δ. Id imitati sunt etiam Latini. Livius XLIV, 20. *hiems aspera rebus agendis*, pro, asperior, quam ut res agi possint. Similius est illud Livii XLV, 24. *Philippum, Antiochum, Persea tanquam tres sententias ponite. Duae nos absolvunt: una dubia est, ut gravior sit.* I. F. Gronovius putabat, post *est*, excidisse, *tantum abest*: quod non est necesse. Sensus est: una magis dubia est, quam ut gravior ceteris videri possit.

e) Sententia iubet ante μὰ τὸν Δία intelligere οὐ. Neque enim, ut vulgo existimant, μὰ τὸν Δία per se potest vim negandi, aut affirmandi habere, sed eam aut adiectis diserte aut intellectis particu-

καὶ πολλάκις τεθαύμακα, ὡς ἡδέως αὐτῷ πρὸς ἀμφότερα ταῦτα χρῶνται. πότερον δὲ, ἔφη, τὸ παρὰ σοὶ ὕδωρ θερμότερον πιεῖν ἐστιν, ἢ τὸ ἐν Ἀσκληπιοῦ; τὸ ἐν Ἀσκληπιοῦ, ἔφη. ἐνθυμοῦ οὖν, ἔφη, ὅτι κινδυνεύεις δυσαρεστότερος εἶναι τῶν
4 τε οἰκετῶν καὶ τῶν ἀρρωστούντων f). Κολάσαντος δέ τινος ἰσχυρῶς ἀκόλουθον, ἤρετο, τί χαλεπαίνοι τῷ θεράποντι. ὅτι, ἔφη, ὀψοφαγίστατός τε ὢν, βλακώτατός ἐστι g), καὶ φιλαργυρώτατος ὢν, ἀργότατος. ἤδη ποτὲ οὖν ἐπεσκέψω, ἔφη, πότερος πλειόνων πληγῶν δεῖται, σὺ,
5 ἢ ὁ θεράπων; Φοβουμένου δέ τινος τὴν εἰς Ὀλυμπίαν ὁδὸν, τί, ἔφη, φοβῇ τὴν πορείαν; οὐ καὶ οἴκοι σχεδὸν ὅλην τὴν ἡμέραν περιπατεῖς; καὶ ἐκεῖσε πορευόμενος περιπατήσας ἀριστήσεις, περιπατήσας δειπνήσεις καὶ ἀναπαύσῃ. οὐκ οἶσθα, ὅτι εἰ ἐκτείναις τοὺς περιπάτους h), οὓς ἐν πέντε ἢ ἓξ ἡμέραις περιπατεῖς, ῥᾳδίως ἂν Ἀθήνηθεν

lis οὐ & καὶ accipit. v. Obſ. Miſc. V. p. 281. & Bergler ad Alciphr. p. 242.

f) Nempe, qui in templo Aeſculapii incubabant, adeoque aqua utebantur, quæ ibi erat.

g) Βλακώτατος omnes edd. At olim in libris erat *βλακίστατος*, auctore Athenæo VII. p. 277. D. idque verum putat Caſaub. ad Ath. p. 477. extr. *ὀψοφαγίστατος* & *βλακίστατος* laudat etiam Euſtath. Il. λ. p. 867. extr. addens: *ἃ λέγεται κεῖσθαι παρὰ Σοφοκλεῖ.* (an Ξενοφῶντι?) Xenophon alibi (de Re Equ. c. 9. init.) *βλακωδέστερος.* Infra tamen IV, 2, 40. eſt *βλακώτερος*, unde recte fit *βλακώτατος*: niſi illud dicamus factum e *βλακωδέστερος.* Ceterum latine vertam: *inertiſſimus* ſ. *negligentiſſimus.* Lucian. Bis acc. 2. *βλακεύειν* dixit pro negligenter agere: Euſt. ad Od. p. 1405. 34. *Ξενοφῶν δὲ βλακεύεσθαι ἔφη τὸ νωθρεύεσθαι.* add. Ruhnkenium V. C. ad Timæi Gloſſas in *βλάξ.*

h) Ἐκτείναις recte edd. Ald. Iunt. Steph. unde reſtitui. In editione Leunclavii, vitio operarum, eſt *ἐκτείνας*, unde id vitium ad edd. ſqq. propagatum eſt.

νηθεν εἰς Ὀλυμπίαν ἀφίκοιο; χαριέστερον δὲ καὶ προεξορμᾷν ἡμέρᾳ μιᾷ μᾶλλον, ἢ ὑστερίζειν. τὸ μὲν γὰρ ἀναγκάζεσθαι, περαιτέρω τοῦ μετρίου μηκύνειν τὰς ὁδοὺς, χαλεπόν· τὸ δὲ μιᾷ ἡμέρᾳ πλείονας πορευθῆναι, πολλὴν ῥαστώνην παρέχει. κρεῖττον οὖν ἐν τῇ ὁρμῇ σπεύδειν, ἢ ἐν τῇ ὁδῷ.
Ἄλλου δὲ λέγοντος, ὡς παρετάθη i) μακρὰν 6
ὁδὸν πορευθεὶς, ἤρετο αὐτὸν, εἰ καὶ φορτίον ἔφερε. μὰ Δί᾽ οὐκ ἔγωγ᾽, ἔφη, ἀλλὰ τὸ ἱμάτιον. μόνος δ᾽ ἐπορεύου, ἔφη, ἢ καὶ ἀκόλουθός σοι ἠκολούθει; ἠκολούθει, ἔφη. πότερον, ἔφη, κενὸς, ἢ φέρων τι; φέρων, νὴ Δί᾽, ἔφη, τά τε στρώματα καὶ τἄλλα σκεύη. καὶ πῶς τι, ἔφη, ἀπήλλαχεν ἐκ τῆς ὁδοῦ; ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, ἔφη, βέλτιον ἐμοῦ. τί οὖν; ἔφη, εἰ τὸ ἐκείνου φορτίον ἔδει σε φέρειν, πῶς ἂν οἴει διατεθῆναι; κακῶς, νὴ Δί᾽, ἔφη, μᾶλλον [δ᾽] k) οὐδ᾽ ἂν ἠδυνήθην κομίσαι. τὸ οὖν τοσοῦτῳ ἧττον τοῦ παιδὸς δύνασθαι πονεῖν, πῶς ἠσκημένου δοκεῖ σοι ἀνδρὸς εἶναι;

CAPUT XIV.

De obſoniis.

Ὁπότε δὲ τῶν ξυνιόντων ἐπὶ τὸ δεῖπνον οἱ μὲν μικρὸν ὄψον, οἱ δὲ πολὺ φέροιεν, ἐκέλευεν ὁ Σωκράτης τὸν παῖδα τὸ μικρὸν ἢ εἰς τὸ κοινὸν τιθέναι,

i) Παρατείνεσθαι Schol. Ariſtoph. Nub. 212. explicant ἐκτρυχοῦσθαι, καταπονεῖσθαι. ubi v. add. Dorvill. ad Charit. p. 31.

k) Non dubium eſt, quin poſt μᾶλλον interciderit δ᾽, quæ coniunctio ſemper in huiusmodi correctione adiicitur.

τιθέναι, ἢ διανέμειν ἑκάστῳ τὸ μέρος. οἱ οὖν τὸ πολὺ φέροντες ἠσχύνοντό τε μὴ κοινωνεῖν a) τοῦ εἰς τὸ κοινὸν τιθεμένου, καὶ μὴ ἀντιτιθέναι τὸ ἑαυτῶν b). ἐτίθεσαν οὖν καὶ τὸ ἑαυτῶν εἰς τὸ κοινόν, καὶ ἐπεὶ οὐδὲν πλέον εἶχον τῶν μικρὸν φε-
2 ρομένων, ἐπαύοντο πολλοῦ ὀψωνοῦντες. καταμαθὼν δέ τινα τῶν ξυνδειπνούντων τοῦ μὲν σίτου πεπαυμένον, τὸ δὲ ὄψον αὐτὸ καθ' αὑτὸ ἐσθίοντα, λόγου ὄντος περὶ ὀνομάτων, ἐφ' οἵῳ ἔργῳ ἕκαστον εἴη· ἔχοιμεν ἄν, ἔφη, ὦ ἄνδρες, εἰπεῖν, ἐπὶ ποίῳ ποτὲ ἔργῳ ἄνθρωπος ὀψοφάγος καλεῖται; ἐσθίουσι μὲν γὰρ δὴ πάντες ἐπὶ τῷ σίτῳ ὄψον, ὅταν παρῇ· ἀλλ', οἶμαι, οὔπω ἐπί γε τούτω ὀψοφάγοι καλοῦνται. οὐ γὰρ οὖν, ἔφη τις
3 τῶν παρόντων. τί γάρ, ἔφη, ἐάν τις ἄνευ τοῦ σίτου τὸ ὄψον αὐτοῦ c) ἐσθίῃ, μὴ ἀσκήσεως d) ἀλλ'

a) Leisnerus V. C. putat delendum μὴ, quod mihi non videtur. Sensus est, puduisse divites nihil capere e cibo, qui in medio positus esset: fuisset enim rusticitatis, & contemtum Socratis nimis prodidisset.

b) Delevi τὸ ante μὴ ἀντιτιθέναι. Nam est h. l. alienum, nec ante alterum verbum, μὴ κοινωνεῖν aut est in libris aut locum habet.

c) Cl. Reiskius corrigit αὐτό. τὸ ὄ. αὐτοῦ est, quod secum attulerat, aut acceperat, suum adeo obsonium.

d) Miror, doctos viros vocem ἀσκήσεως suspectam habuisse. Non semel mentio fit in his libris σωμασκούντων, σωμασκίας, & ἀσκήσεως. Est autem h. l. ἄσκησις vita athletarum, & leges, quibus, qui ei se dederunt, adstricti sunt. Hoc sensu est in illo Galeni in Protrept. ad Artes init. διὰ τοῦτο ἂν ἔγωγε φαίην ἄσκησιν, οὐχ ὑγιείας, ἀλλὰ νόσου εἶναι ἐπιτήδευμα: rationem in antecedentibus affert, quia σωμασκοῦντες tenebantur ἀναγκοφαγεῖν h. e. e certa quadam lege cibos capere, qua lege plurimum carnis comedendum iis erat, ut pinguescerent, & robustiores fierent: unde *athleticus victus*, & *athletice vivere* etiam proverbio dicitur. Vid. Budæus ad Pandectas. p. m. 134. Sed inprimis Mercurialis de Art. Gymn. L. I. c. ult. & Faber Agonistic. L. III. c. 1. & 2. Sensus igitur hic est: *Si quis obsonium edit sine pane, non*

quod

ἀλλ' ἡδονῆς ἕνεκα, πότερον ὀψοφάγος εἶναι δο-
κεῖ, ἢ οὔ; χολῇ γ' ἂν e), ἔφη, ἄλλος τις ὀψο-
φάγος εἴη. καί τις ἄλλος τῶν παρόντων, ὁ δὲ
μικρῷ σίτῳ, ἔφη, πολὺ ὄψον ἐπεσθίων; ἐμοὶ
μὲν, ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ οὗτος δοκεῖ δικαίως
ἂν ὀψοφάγος καλεῖσθαι. καὶ ὅταν γε οἱ ἄλλοι
ἄνθρωποι τοῖς θεοῖς εὔχωνται πολυκαρπίαν, εἰ-
κότως ἂν οὗτος πολυοψίαν εὔχοιτο. ταῦτα δὲ 4
τοῦ Σωκράτους εἰπόντος, νομίσας ὁ νεανίσκος εἰς
αὐτὸν εἰρῆσθαι τὰ λεχθέντα, τὸ μὲν ὄψον οὐκ
ἐπαύσατο ἐσθίων, ἄρτον δὲ προσέλαβεν. καὶ
ὁ Σωκράτης καταμαθὼν, παρατηρεῖτ', ἔφη,
τοῦτον οἱ πλησίον, ὁπότερα τῷ σίτῳ ὄψῳ, ἢ τῷ
ὄψῳ σίτῳ χρήσεται f). ἄλλον δέ ποτε τῶν συν- 5
δείπνων ἰδὼν ἐπὶ τῷ ἑνὶ ψωμῷ πλειόνων ὄψων
γευόμενον, ἆρα γένοιτ' ἂν, ἔφη, πολυτελεστέ-
ρα ὀψοποιΐα ἢ μᾶλλον τὰ ὄψα λυμαινομένη, ἢ
ἣν ὀψοποιεῖται ὁ ἅμα πολλὰ ἐσθίων, καὶ ἅμα
παντοδαπὰ ἡδύσματα εἰς τὸ στόμα λαμβάνων.
πλείω μέν γε τῶν ὀψοποιῶν συμμιγνύων πολυ-
τελέστερα ποιεῖ· ἃ δὲ ἐκεῖνοι μὴ συμμιγνύουσιν,

quod athleta est, nec ex athleticae vitae consuetudine & lege, sed voluptatis causa, poteritne is ὀψοφάγος dici? His repetitis, addit Simsonus V. C. *Hactenus Ernestus, qui hunc locum recte intellexisse videtur. In voce tamen ἀσκήσεως mendum latere existimo, licet sensus satis sit clarus. Pro ἀσκήσεως ergo legi mallem ἀθλήσεως, nec dubito, quin Xenophon ita scripserit.* Potuit sane Xenophon ita scribere. Sed cum ἄσκησις eundem sensum habere possit, neque intelligatur, quare librarii notum & perspicuum verbum mutarint in exquisitius, maneo adhuc in sententia.

e) οὐδ' ὅλως, οὐδαμῶς, βραδέως. Suidas. v. Perizon. ad Aelian. IX, 24.

f) Athenaeus V. p. 186. D. hunc locum sic refert: ὦ παρόντες, τίς ὑμῶν τῷ μὲν ἄρτῳ ὡς ὄψῳ χρῆται, τῷ δ' ὄψῳ ὡς ἄρτῳ; memoriter scilicet, ut alii alia, sensum utcunque, non verba accurate referens.

ὡς οὐχ ἁρμόττοντα, ὁ συμμιγνύων, εἴπερ ἐκεῖ-
νοι ὀρθῶς ποιοῦσιν, ἁμαρτάνει τε καὶ καταλύει
6 τὴν τέχνην αὐτῶν. καί τοι πῶς οὐ γελοῖόν ἐστι,
παρασκευάζεσθαι μὲν ὀψοποιοὺς τοὺς ἄριστα ἐπι-
σταμένους, αὐτὸν δὲ μηδ᾽ ἀντιποιούμενον τῆς τέ-
χνης ταύτης, τὰ ὑπ᾽ ἐκείνων ποιούμενα μετα-
τιθέναι; καὶ ἄλλο δέ τι προσγίγνεται τῷ ἅμα
πολλὰ ἐσθίειν ἐθισθέντι ἢ μή g). μὴ παρόντων
γὰρ πολλῶν μειονεκτεῖν ἄν τι δοκοίη, ποθῶν τὸ
σύνηθες· ὁ δὲ συνεθισθεὶς τὸν ἕνα ψωμὸν ἑνὶ
ὄψῳ προπέμπειν, ὅτε μὴ παρείη πολλὰ, δύ-
7 ναιτ᾽ ἂν ἀλύπως τῷ ἑνὶ χρῆσθαι. ἔλεγε δὲ
καὶ ὡς τὸ εὐωχεῖσθαι ἐν τῇ Ἀθηναίων γλώττῃ
ἐσθίειν καλοῖτο, τὸ δὲ εὖ προσκεῖσθαι, ἔφη, ἐπὶ
τῷ ταῦτα ἐσθίειν, ἅ τινα μήτε τὴν ψυχὴν
μήτε τὸ σῶμα λυποίη, μήτε δυσεύρετα εἴη.
ὥστε καὶ τὸ εὐωχεῖσθαι τοῖς κοσμίως διαιτωμέ-
νοις ἀνετίθει.

g) Cl. Reiskius delet ἢ μή. Si addatur aut intelligatur τῷ, commode servetur, propter seq. ὁ δὲ συνεθισθεὶς &c. Paullo post εὐωχεῖσθαι & ἐσθίειν permutare sedes iubet.

XENO-

XENOPHONTIS MEMORABILIUM LIBER IV.

CAPUT I.

Homines bonæ indolis & divites non minus institutione egere, quam reliquos.

Οὕτω δὲ ὁ Σωκράτης ἦν ἐν παντὶ πρά-
γματι καὶ πάντα τρόπον ὠφέλιμος,
ὥστε τῷ σκοπουμένῳ τοῦτο, καὶ εἰ με-
τρίως αἰσθανομένῳ, φανερὸν εἶναι, διότι οὐδὲν
ὠφελιμώτερον ἦν τοῦ Σωκράτει συνεῖναι, καὶ
μετ᾽ ἐκείνου διατρίβειν, ὁπουοῦν καὶ ἐν ὁτῳοῦν
πράγματι· ἐπεὶ καὶ τὸ ἐκείνου μεμνῆσθαι μὴ
παρόντος, οὐ μικρὰ ὠφέλει τοὺς εἰωθότας τε
αὐτῷ συνεῖναι καὶ ἀποδεχομένους ἐκεῖνον. καὶ
γὰρ παίζων οὐδὲν ἧττον ἢ σπουδάζων ἐλυσιτέ-
λει τοῖς συνδιατρίβουσι. πολλάκις γὰρ ἔφη 2
μὲν ἂν τινος ἐρᾷν, φανερὸς δ᾽ ἦν, οὐ τῶν τὰ
σώματα πρὸς ὥραν, ἀλλὰ τῶν τὰς ψυχὰς
πρὸς ἀρετὴν εὖ πεφυκότων ἐφιέμενος. ἐτεκμαί-
ρετο δὲ τὰς ἀγαθὰς φύσεις ἐκ τοῦ ταχύ τε
μανθάνειν, οἷς προσέχοιεν, καὶ μνημονεύειν,

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/183 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

ἃ ἂν μάθοιεν, καὶ ἐπιθυμεῖν τῶν μαθημάτων
πάντων, δι' ὧν ἐστὶν οἰκίαν τε καλῶς οἰκεῖν, καὶ
πόλιν, καὶ τὸ ὅλον, ἀνθρώποις τε καὶ ἀνθρω-
πίνοις πράγμασιν εὖ χρῆσθαι. τοὺς γὰρ τοιού-
τους ἡγεῖτο παιδευθέντας οὐκ ἂν μόνον αὐτούς
τε εὐδαίμονας εἶναι, καὶ τοὺς ἑαυτῶν οἴκους κα-
λῶς οἰκεῖν, ἀλλὰ καὶ ἄλλους ἀνθρώπους καὶ πό-
3 λεις δύνασθαι εὐδαίμονας ποιεῖν. οὐ τὸν αὐτὸν
δὲ τρόπον ἐπὶ πάντας ᾔει, ἀλλὰ τοὺς μὲν οἰομέ-
νους φύσει ἀγαθοὺς εἶναι, μαθήσεως δὲ κατα-
φρονοῦντας, ἐδίδασκεν, ὅτι αἱ ἄρισται δοκοῦσαι
εἶναι φύσεις μάλιστα παιδείας δέονται· ἐπιδει-
κνύων τῶν τε ἵππων τοὺς εὐφυεστάτους, θυμοει-
δεῖς τε καὶ σφοδροὺς ὄντας, εἰ μὲν ἐκ νέων δα-
μασθεῖεν, εὐχρηστοτάτους καὶ ἀρίστους γιγνομένους,
εἰ δὲ ἀδάμαστοι γένοιντο, δυσκαθεκτοτάτους καὶ
φαυλοτάτους. καὶ τῶν κυνῶν τῶν εὐφυεστάτων,
φιλοπόνων τε οὐσῶν, καὶ ἐπιθετικῶν τοῖς θη-
ρίοις, τὰς μὲν καλῶς ἀχθείσας, ἀρίστας γί-
γνεσθαι πρὸς τὰς θήρας καὶ χρησιμωτάτας,
ἀναγώγους δὲ γιγνομένας, ματαίους τε καὶ μα-
4 νιώδεις καὶ δυσπειθεστάτας· ὁμοίως δὲ καὶ τῶν
ἀνθρώπων τοὺς εὐφυεστάτους, ἐρρωμενεστάτους τε
ταῖς ψυχαῖς ὄντας, καὶ ἐξεργαστικωτάτους,
ὧν ἂν ἐγχειρῶσι, παιδευθέντας μὲν καὶ μαθόν-
τας, ἃ δεῖ πράττειν, ἀρίστους τε καὶ ὠφελιμω-
τάτους γίγνεσθαι· (πλεῖστα γὰρ καὶ μέγιστα ἀ-
γαθὰ ἐργάζεσθαι) ἀπαιδεύτους δὲ καὶ ἀμαθεῖς
γενομένους, κακίστους τε καὶ βλαβερωτάτους γί-
γνεσθαι. κρίνειν γὰρ οὐκ ἐπισταμένους, ἃ δεῖ
πράττειν, πολλάκις πονηροῖς ἐπιχειρεῖν πρά-
γμασι, μεγαλείους δὲ καὶ σφοδροὺς ὄντας, δυσ-
καθέ-

καθέκτους τε καὶ δυσαποτρέπτους εἶναι· διὸ πλεῖστα καὶ μέγιστα κακὰ ἐργάζεσθαι. τοὺς δὲ ἐπὶ πλούτῳ μέγα φρονοῦντας, καὶ νομίζοντας, οὐδὲν προσδεῖσθαι παιδείας, ἐξαρκέσειν δέ σφισι τὸν πλοῦτον οἰομένους πρὸς τὸ διαπράττεσθαί τε ὅ, τι ἂν βούλωνται, καὶ τιμᾶσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἐφρένου, λέγων, ὅτι μωρὸς μὲν εἴη, εἴ τις οἴεται, μὴ μαθὼν, τά τε ὠφέλιμα καὶ τὰ βλαβερὰ τῶν πραγμάτων διαγνώσεσθαι· μωρὸς δ', εἴτις μὴ διαγιγνώσκων μὲν ταῦτα, διὰ δὲ τὸν πλοῦτον, ὅ, τι ἂν βούληται, ποριζόμενος, οἴεται δυνήσεσθαι καὶ τὰ συμφέροντα πράττειν· ἠλίθιος δ', εἴτις μὴ δυνάμενος τὰ συμφέροντα πράττειν, [εὖ τε a) πράττειν] οἴεται καὶ τὰ πρὸς τὸν βίον αὐτῷ ἢ καλῶς ἢ ἱκανῶς παρεσκευάσθαι· ἠλίθιος δὲ καὶ, εἴτις οἴεται διὰ τὸν πλοῦτον, μηδὲν ἐπιστάμενος, δόξειν τὶ ἀγαθὸς εἶναι, ἢ μηδὲν ἀγαθὸς ὢν, δοκεῖν εὐδοκιμήσειν b).

CAPUT

a) Vett. edd. οὔτε. Εὖτε est e coniectura, quam primus recepit H. Stephanus in ed. secunda. Simsonus malit αὐτά. Etiam nobis licebit coniecturam ponere. Igitur deleam potius οὔτε πράττειν: quibus deletis, omnia plana fiunt, & hæc pars superiori simillima.

b) Locum hunc varie tentarunt docti viri. Leunclavius sic suspicabatur: ἢ μ. α. εἶναι δοκῶν, εὐδοκιμήσειν. Stephanus autem unum δοκεῖν mutat in δοκεῖ. Illud meliorem sensum facit, & antecedentibus aptius est. Est vero etiam tertium, delere τὸ δοκεῖν, quod mihi lenissimum videtur.

CAPUT II.

Euthydemum, qui nullo magistro uti volebat, ad sanitatem reuocat.

Τοῖς δὲ νομίζουσι παιδείας τε τῆς ἀρίστης τετυχηκέναι, καὶ μέγα φρονοῦσιν ἐπὶ σοφίᾳ, ὡς προσεφέρετο, νῦν διηγήσομαι. καταμαθὼν γὰρ Εὐθύδημον τὸν καλὸν γράμματα πολλὰ συνειλεγμένον ποιητῶν τε καὶ σοφιστῶν τῶν εὐδοκιμωτάτων, καὶ ἐκ τούτων ἤδη τε νομίζοντα διαφέρειν τῶν ἡλικιωτῶν ἐπὶ σοφίᾳ, καὶ μεγάλας ἐλπίδας ἔχοντα, πάντων διοίσειν τῷ δύνασθαι λέγειν τε καὶ πράττειν, πρῶτον μὲν αἰσθανόμενος αὐτὸν διὰ νεότητα οὔπω εἰς τὴν ἀγορὰν εἰσιόντα a), εἰ δέ τι βούλοιτο διαπράξασθαι, καθίζοντα εἰς ἡνιοποιεῖόν τι τῶν ἐγγὺς τῆς ἀγορᾶς, εἰς τοῦτο καὶ αὐτὸς ᾔει, τῶν μεθ'
2 αὐτοῦ τινας ἔχων. καὶ πρῶτον μὲν πυνθανομένου τινός, πότερον Θεμιστοκλῆς διὰ ξυνουσίαν τινὸς τῶν σοφῶν ἢ φύσει τοσοῦτον διήνεγκε τῶν πολιτῶν, ὥς τε πρὸς ἐκεῖνον ἀποβλέπειν τὴν πόλιν, ὁπότε σπουδαίου ἀνδρὸς δεηθείη, ὁ Σωκράτης, βουλόμενος κινεῖν τὸν Εὐθύδημον, εὔηθες, ἔφη, εἶναι τὸ οἴεσθαι, τὰς μὲν ὀλίγου ἀξίας τέχνας μὴ γίγνεσθαι σπουδαίοις b) ἄνευ διδα-

a) Sic latini: *forum attingere*, *in forum venire:* quod fit accepta virili toga, ut e Cicerone constat.

b) Sic Steph. & Wels ex emendatione Leunclavii pro σπουδαίους edidere. Cl. Reiskius tamen σπουδαίους explicari posse putat, ut σπουδαίους τὰς τέχνας dixerit Xenophon, sicut ἀγαθούς τι.

διδασκάλων ἱκανῶν, τὸ δὲ προεστάναι πόλεως,
πάντων ἔργων μέγιστον ὂν, ἀπὸ ταυτομάτου πα-
ραγίγνεσθαι τοῖς ἀνθρώποις. Πάλιν δέ ποτε 3
παρόντος τοῦ Εὐθυδήμου, ὁρῶν αὐτὸν ἀποχωροῦν-
τα τῆς συνεδρίας, καὶ φυλαττόμενον, μὴ δόξῃ
τὸν Σωκράτην θαυμάζειν ἐπὶ σοφίᾳ, ὅτι μὲν,
ἔφη, ὦ ἄνδρες, Εὐθύδημος οὑτοσὶ, ἐν ἡλικίᾳ
γενόμενος, τῆς πόλεως λόγον περί τινος προ-
τιθείσης c), οὐκ ἀφέξεται τοῦ συμβουλεύειν, εὔ-
δηλόν ἐστιν ἐξ ὧν ἐπιτηδεύει. δοκεῖ δέ μοι κα-
λὸν προοίμιον τῶν δημηγορικῶν παρασκευάσα-
σθαι, φυλαττόμενος, μὴ δόξῃ μανθάνειν τι πα-
ρά του. δῆλον γὰρ, ὅτι λέγειν ἀρχόμενος ὧδε
προοιμιάσεται· Παρ' οὐδενὸς μὲν πώποτε, ὦ 4
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐδὲν ἔμαθον, οὐδ' ἀκούων, τι-
νὰς εἶναι λέγειν τε καὶ πράττειν ἱκανοὺς, ἐζήτη-
σα τούτοις ἐντυχεῖν, οὐδ' ἐπεμελήθην τοῦ διδά-
σκαλόν τινά μοι γενέσθαι τῶν ἐπισταμένων. ἀλ-
λὰ καὶ τἀναντία· διατετέλεκα γὰρ φεύγων οὐ
μόνον τὸ μανθάνειν τι παρά τινος, ἀλλὰ καὶ
τὸ δόξαι. ὅμως δὲ, ὅ, τι ἂν ἀπ' αὐτομάτου
ἐπίῃ μοι, συμβουλεύσω ὑμῖν. ἁρμόσειε δ' ἂν οὕτω 5
προοιμιάζεσθαι καὶ τοῖς βουλομένοις παρὰ τῆς
πόλεως ἰατρικὸν ἔργον λαβεῖν. ἐπιτήδειόν γ'
ἂν αὐτοῖς εἴη, τοῦ λόγου ἄρχεσθαι ἐντεῦθεν·
Παρ' οὐδενὸς μὲν πώποτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
τὴν ἰατρικὴν τέχνην ἔμαθον, οὐδ' ἐζήτησα δι-
δάσκαλον ἐμαυτῷ γενέσθαι τῶν ἰατρῶν οὐδένα·
διατε-

c) Quod fit, cum populo in theatrum s. concionem convocato, præco dicendi potestatem facit de re proposita: ut ap. Demosth. de Coron. c. 53. Τίς ἀγορεύειν βούλεται; Mox pro δημηγορικῶν malim δημηγοριῶν. In illo intelligendum ἔργα, ut infra ἰατρικὸν ἔργον.

διατετέλεκα γὰρ φυλαττόμενος οὐ μόνον τὸ μαθεῖν τι παρὰ τῶν ἰατρῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ δόξαι μεμαθηκέναι τὴν τέχνην ταύτην· ὅμως δέ μοι τὸ ἰατρικὸν ἔργον δότε· πειράσομαι γὰρ ἐν ὑμῖν ἀποκινδυνεύων μανθάνειν. πάντες οὖν
6 οἱ παρόντες ἐγέλασαν ἐπὶ τῷ προοιμίῳ. ἐπεὶ δὲ φανερὸς ἦν ὁ Εὐθύδημος ἤδη μὲν, οἷς ὁ Σωκράτης λέγοι, προσέχων, ἔτι δὲ φυλαττόμενος αὐτός τι φθέγγεσθαι, καὶ νομίζων τῇ σιωπῇ σωφροσύνης δόξαν περιβάλλεσθαι, τότε ὁ Σωκράτης, βουλόμενος αὐτὸν παῦσαι τούτου, θαυμαςὸν γὰρ, ἔφη, τί ποτε οἱ βουλόμενοι κιθαρίζειν, ἢ αὐλεῖν, ἢ ἱππεύειν, ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων ἱκανοὶ γενέσθαι, μὴ πειρῶνται ὡς συνεχέςατα d) ποιεῖν, ὅ, τι ἂν βούλωνται δυνατοὶ γενέσθαι, καὶ καθ᾽ ἑαυτοὺς, ἀλλὰ παρὰ τοῖς ἀρίςοις δοκοῦσιν εἶναι, πάντα ποιοῦντες καὶ ὑπομένοντες ἕνεκα τοῦ μηδὲν ἄνευ τῆς ἐκείνων γνώμης ποιεῖν, ὡς οὐκ ἂν ἄλλως ἀξιόλογοι γενόμενοι· τῶν δὲ βουλομένων δυνατῶν γενέσθαι λέγειν τε καὶ πράττειν τὰ πολιτικὰ, νομίζουσί τινες ἄνευ παρασκευῆς καὶ ἐπιμελείας αὐτόματοι ἐξαίφνης δυνατοὶ ταῦτα ποιεῖν ἔσεσθαι.

καὶ

d) Leunclauius malebat: ἀμελέςατα. Nempe putabat verbum desiderari, quod sequentibus responderet, ἄνευ παρασκευῆς καὶ ἐπιμελείας: quod non est necesse. Neque enim in talibus omnia tam accurate sibi respondere debent. Nec videtur ea vox verbo πειρῶνται apta esse. Simsonus V. C. putat, si τὸ συνεχ. seruetur, delendum καὶ ante καθ᾽ αὑτοὺς. Sed eius rei nullam idoneam rationem aut necessitatem video. Tenendum modo, συνεχέςατα non esse *frequentissime*, quod Viri docti videntur putasse, sed παραχρῆμα, statim a consilio capto, e vestigio, nullo interuallo facto, ac respondere τῷ ἐξαίφνης, ut καθ᾽ αὑτοὺς τῷ αὐτόματοι.

καί τοι γε τοσούτῳ ταῦτα ἐκείνων δυσκατερ- 7
γαστότερα φαίνεται, ὅσῳ περ, πλειόνων περὶ
ταῦτα πραγματευομένων, ἐλάττους οἱ κατερ-
γαζόμενοι γίγνονται. δῆλον οὖν, ὅτι καὶ ἐπιμε-
λείας δέονται πλείονος καὶ ἰσχυροτέρας οἱ τού-
των ἐφιέμενοι, ἢ οἱ ἐκείνων. καταρχὰς μὲν 8
οὖν ἀκούοντος Εὐθυδήμου τοιούτους λόγους ἔλεγε
Σωκράτης· ὡς δ' ᾔσθετο αὐτὸν ἑτοιμότερον ὑπο-
μένοντα, ὅτε διαλέγοιτο, καὶ προθυμότερον
ἀκούοντα, μόνος ἦλθεν εἰς τὸ ἡνιοποιεῖον· πα-
ρακαθεζομένου δ' αὐτῷ τοῦ Εὐθυδήμου, εἰπέ μοι,
ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, τῷ ὄντι, ὥσπερ ἐγὼ ἀκούω,
πολλὰ γράμματα συνῆξας τῶν λεγομένων σο-
φῶν ἀνδρῶν γεγονέναι; νὴ τὸν Δί', ἔφη, ὦ Σώ-
κρατες· καὶ ἔτι γε συνάγω, ἕως ἂν κτήσω-
μαι, ὡς ἂν δύνωμαι, πλεῖστα. νὴ τὴν Ἥραν, 9
ἔφη ὁ Σωκράτης, ἄγαμαί σου, διότι οὐκ ἀργυ-
ρίου καὶ χρυσίου προείλου θησαυροὺς κεκτῆσθαι
μᾶλλον, ἢ σοφίας· δῆλον γάρ, ὅτι νομίζεις
ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐδὲν βελτίους ποιεῖν τοὺς
ἀνθρώπους, τὰς δὲ τῶν σοφῶν ἀνδρῶν γνώμας
ἀρετῇ πλουτίζειν τοὺς κεκτημένους. καὶ ὁ Εὐ-
θύδημος ἔχαιρεν ἀκούων ταῦτα, νομίζων δοκεῖν
τῷ Σωκράτει ὀρθῶς μετιέναι τὴν σοφίαν. ὁ δὲ 10
καταμαθὼν αὐτὸν ἡσθέντα τῷ ἐπαίνῳ τούτῳ,
τί δὲ δὴ βουλόμενος ἀγαθὸς γενέσθαι, ἔφη, ὦ
Εὐθύδημε, συλλέγεις τὰ γράμματα; ἐπεὶ δὲ
διεσιώπησεν ὁ Εὐθύδημος, σκοπῶν ὅ, τι ἀπο-
κρίναιτο· πάλιν ὁ Σωκράτης, ἆρα μὴ ἰατρός;
ἔφη, πολλὰ γὰρ καὶ ἰατρῶν ἐστι συγγράμμα-
τα. καὶ ὁ Εὐθύδημος, μὰ Δί', ἔφη, οὐκ ἔγω-
γε. ἀλλὰ μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι;

γνωμο-

γνωμονικοῦ γὰρ ἀνδρὸς καὶ τοῦτο δεῖ. οὔκουν ἔγωγ', ἔφη. ἀλλὰ μὴ γεωμέτρης ἐπιθυμεῖς, ἔφη, γενέσθαι ἀγαθὸς, ὥσπερ ὁ Θεόδωρος e); οὐδὲ γεωμέτρης, ἔφη. ἀλλὰ μὴ ἀστρολόγος, ἔφη, βούλει γενέσθαι; ὡς δὲ καὶ τοῦτο ἠρνεῖτο, ἀλλὰ μὴ ῥαψῳδός; ἔφη. καὶ γὰρ τὰ Ὁμήρου σέ φασιν ἔπη πάντα κεκτῆσθαι. μὰ Δί' οὐκ ἔγωγ', ἔφη. τοὺς γάρ τοι ῥαψῳδοὺς οἶδα, τὰ μὲν ἔπη ἀκριβοῦντας, αὐτοὺς δὲ πάνυ ἠλιθίους ὄν-
11 τας f). καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· οὐ δήπου, ὦ Εὐθύδημε, ταύτης τῆς ἀρετῆς ἐφίεσαι, δι' ἣν ἄνθρωποι πολιτικοὶ γίγνονται καὶ οἰκονομικοὶ καὶ ἄρχειν ἱκανοὶ, καὶ ὠφέλιμοι τοῖς τε ἄλλοις ἀνθρώποις καὶ ἑαυτοῖς; καὶ ὁ Εὐθύδημος, σφόδρα γ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, ταύτης τῆς ἀρετῆς δέομαι. νὴ Δία, ἔφη ὁ Σωκράτης, τῆς καλλίστης ἀρετῆς καὶ μεγίστης ἐφίεσαι τέχνης. ἔστι γὰρ τῶν βασιλέων αὕτη, καὶ καλεῖται βασιλική. ἀτὰρ, ἔφη, κατανενόηκας, εἰ οἷόν τ' ἐστὶ, μὴ

e) Cyrenaeus, qui Socratis tempore vixit, et eius praeceptor fuit, vt est apud Maximum Tyr. Diss. XXII. Proclus ad Euclid. L. II. p. 19. Μετὰ δὲ τοῦτον (Πυθαγόραν) Ἀναξαγόρας ὁ Κλαζομένιος πολλῶν ἐφήψατο κατὰ γεωμετρίαν, καὶ Οἰνοπίδης ὁ Χῖος - - - καὶ Θεόδωρος ὁ Κυρηναῖος, ὀλίγῳ νεώτερος ὢν τοῦ Ἀναξαγόρου, ὧν καὶ ὁ Πλάτων ἐν τοῖς ἀντερασταῖς ἐμνημόνευσεν, ὡς ἐπὶ τοῖς μαθήμασι δόξαν λαβόντων. v. Fabric. Biblioth. Gr. III, 14, 17. et 18.

f) Huic Euthydemi iudicio valde consentanea sunt, quae Plato sub persona Socratis in Ione disputat; in quo dialogo Socrates inducitur Ionem rhapsodum lepide exagitans, et cum eo totum rhapsodorum genus, qui aeque, ac ibi Ion, iactabant, se non solum carmina Homericis versibus de quacunque re facere posse, sed Homerum etiam melius ipsis Grammaticis interpretari v. Plat. l. c. init. De rhapsodis v. Kusteri Hist. Cr. Hom. p. 84. sq.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/190 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

μὴ ὄντα δίκαιον, ἀγαθὸν ταῦτα γενέσθαι; καὶ μάλα, ἔφη, καὶ οὐχ οἷόν τέ γε ἄνευ δικαιοσύνης ἀγαθὸν πολίτην γενέσθαι. τί οὖν, ἔφη, σὺ 12
δὴ τοῦτο κατείργασαι; οἶμαί γ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐδενὸς ἂν ἧττον φανῆναι δίκαιος. ἆρ' οὖν, ἔφη, τῶν δικαίων ἐστὶν ἔργα, ὥσπερ τῶν τεκτόνων; ἔστι μέν τοι, ἔφη. ἆρ' οὖν, ἔφη, ὥσπερ οἱ τέκτονες ἔχουσι τὰ ἑαυτῶν ἔργα ἐπιδεῖξαι, οὕτως οἱ δίκαιοι τὰ ἑαυτῶν ἔχοιεν ἂν διεξηγήσασθαι; μὴ οὖν, ἔφη ὁ Εὐθύδημος, οὐ δύνωμαι ἐγὼ τὰ τῆς δικαιοσύνης ἔργα ἐξηγήσασθαι; καὶ νὴ Δί' ἔγωγε τὰ τῆς ἀδικίας. ἐπεὶ οὐκ ὀλίγα ἐστὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν τοιαῦτα ὁρᾷν τε καὶ ἀκούειν. βούλει οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, 13
γράψωμεν ἐνταυθοῖ μὲν Δ, ἐνταυθοῖ δὲ Α. εἶτα ὅ, τι μὲν ἂν δοκῇ ἡμῖν τῆς δικαιοσύνης ἔργον εἶναι, πρὸς τὸ Δ τιθῶμεν, ὅ, τι δ' ἂν g) τῆς ἀδικίας, πρὸς τὸ Α. εἴ τι σοι δοκεῖ, ἔφη, προσδεῖν τούτων, ποίει ταῦτα. καὶ ὁ Σωκράτης 14
γράψας, ὥσπερ εἶπεν, οὐκοῦν, ἔφη, ἔστιν ἐν ἀνθρώποις τὸ ψεύδεσθαι h); ἔστι μέν τοι, ἔφη. ποτέρωσε οὖν, ἔφη, θῶμεν τοῦτο; δῆλον, ἔφη, ὅτι πρὸς τὴν ἀδικίαν. οὐκοῦν, ἔφη, καὶ τὸ ἐξαπατᾷν ἐστι; καὶ μάλα, ἔφη. τοῦτο οὖν ποτέρωσε θῶμεν; καὶ τοῦτο δῆλον, ὅτι, ἔφη, πρὸς τὴν ἀδικίαν. τί δὲ τὸ κακουργεῖν; καὶ τοῦτο, ἔφη.

g) Ὅ, τι δ' αὖ corr. Cl. Reiskius.

h) Malui articulum ſemel addere, quia ſic perpetuo eſt in dialogis Socraticis, & ipſa linguae ratio poſtulat, vid. v. c. I, 4, 6. ſ. quam, quod Stephano placebat, ter delere.

ἔφη. τὸ δ' ἀνδραποδίζεσθαι i); καὶ τοῦτο. πρὸς
δὲ δικαιοσύνην k) οὐδὲν ἡμῖν τούτων κείσεται, ὦ
15 Εὐθύδημε; δεινὸν γὰρ ἂν εἴη, ἔφη. τί δέ;
ἐάν τις στρατηγὸς αἱρεθεὶς, ἄδικόν τε καὶ ἐ-
χθρὰν πόλιν ἐξανδραποδίσηται, φήσομεν τοῦτον
ἀδικεῖν; οὐ δῆτα, ἔφη. δίκαια δὲ ποιεῖν οὐ φή-
σομεν; καὶ μάλα. τί δ'; ἂν ἐξαπατᾷ πολε-
μῶν αὐτοῖς; δίκαιον, ἔφη, καὶ τοῦτο. ἐὰν δὲ
κλέπτῃ τε καὶ ἁρπάζῃ τὰ τούτων, οὐ δίκαια
ποιήσει; καὶ μάλα, ἔφη. ἀλλ' ἐγώ σε τὸ πρῶ-
τον ὑπελάμβανον πρὸς τοὺς φίλους μόνον ταῦτ'
ἐρωτᾷν. οὐκοῦν, ἔφη, ὅσα πρὸς τῇ ἀδικίᾳ ἐθή-
καμεν, πάντα καὶ πρὸς τῇ δικαιοσύνῃ θετέον
16 ἂν εἴη; ἔοικεν, ἔφη. βούλει οὖν, ἔφη, ταῦτα
οὕτω θέντες, διορισώμεθα πάλιν πρὸς μὲν τοὺς
πολεμίους δίκαιον εἶναι τὰ τοιαῦτα ποιεῖν, πρὸς
δὲ τοὺς φίλους, ἄδικον· ἀλλὰ δεῖν πρός γε τού-
τους ὡς ἁπλούστατον εἶναι; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη
17 ὁ Εὐθύδημος. τί οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐάν
τις στρατηγὸς ὁρῶν ἀθύμως ἔχον τὸ στράτευμα,
ψευσάμενος φήσῃ συμμάχους προσιέναι, καὶ
τῷ ψεύδει τούτῳ παύσῃ τὰς ἀθυμίας τοῦ στρα-
τεύματος l), ποτέρωθι τὴν ἀπάτην ταύτην
θήσο-

i) Leuncl. et Wels τί δὲ ἀνδρ. Τὸ habent Edd. pr. neque abesse potest. Sed addidimus δέ. cf. IV, 3, 5.

k) Sic edd. pr. Ei Leuncl. substituit τὴν, quod alii secuti sunt. In ceteris enim semper articulus additur. Sed κεῖσθαι cum praepositionibus σὺν, ἐπὶ, παρὰ etc. fere sine articulo dicitur, vt Lexica docent. Itaque veterem lectionem reuocaui.

l) Steph. et Leuncl. in margine: τῆς ἀθυμίας τοὺς στρατιώτας. Παύειν cum accusatiuo rei non semel est apud Homerum, v. c. Iliad. α, 292. ι, 260. etc. Laudat etiam παύω ὕβριν e Demosthene Stephanus in Thesauro.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/192 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

θήσομεν; δοκεῖ μοι, ἔφη, πρὸς τὴν δικαιοσύ-
νην. ἐὰν δέ τις υἱὸν ἑαυτοῦ δεόμενον φαρμα-
κείας, καὶ μὴ προσιέμενον φάρμακον, ἐξαπα-
τήσας ὡς σιτίον τὸ φάρμακον δῷ, καὶ τῷ ψεύ-
δει χρησάμενος οὕτως ὑγιᾶ ποιήσῃ, ταύτην αὖ
τὴν ἀπάτην ποῖ θετέον; δοκεῖ μοι, ἔφη, καὶ
ταύτην εἰς τὸ αὐτό. τί δὲ, ἄν τις, ἐν ἀθυ-
μίᾳ ὄντος φίλου, δείσας μὴ διαχρήσηται ἑαυ-
τὸν, κλέψῃ ἢ ἁρπάσῃ ἢ ξίφος ἢ ἄλλο τι τοιοῦ-
τον, τοῦτο αὖ ποτέρωσε θετέον; καὶ τοῦτο νὴ Δί',
ἔφη, πρὸς τὴν δικαιοσύνην. λέγεις, ἔφη, σὺ 18
οὐδὲ πρὸς τοὺς φίλους ἅπαντα δεῖν ἀπλοΐζεσθαι.
μὰ Δί', οὐ δῆτα, ἔφη. ἀλλὰ μετατίθεμαι τὰ
εἰρημένα, εἴπερ ἔξεστι. Δεῖ γέ τοι, ἔφη ὁ Σω-
κράτης, ἐξεῖναι πολὺ μᾶλλον, ἢ μὴ ὀρθῶς τι-
θέναι. τῶν δὲ δὴ τοὺς φίλους ἐξαπατώντων ἐπὶ 19
βλάβῃ (ἵνα μηδὲ τοῦτο παραλείπωμεν ἄσκε-
πτον) πότερος ἀδικώτερός ἐστιν, ὁ ἑκὼν, ἢ ὁ
ἄκων; ἀλλ', ὦ Σώκρατες, οὐκ ἔτι μὲν ἔγωγε
πιστεύω, οἷς ἀποκρίνομαι. καὶ γὰρ τὰ πρόσθεν
πάντα νῦν ἄλλως ἔχειν δοκεῖ μοι, ἢ ὡς ἐγὼ
τότε ᾤμην. ὅμως δὲ εἰρήσθω μοι, ἀδικώτερον
εἶναι τὸν ἑκόντα ψευδόμενον τοῦ ἄκοντος. δοκεῖ 20
δέ σοι μάθησις καὶ ἐπιστήμη τοῦ δικαίου εἶναι,
ὥσπερ τῶν γραμμάτων; ἔμοιγε. πότερον δὲ
γραμματικώτερον κρίνεις, ὃς ἂν ἑκὼν μὴ ὀρ-
θῶς γράφῃ καὶ ἀναγινώσκῃ, ἢ ὃς ἂν ἄκων;
ὃς ἂν ἑκὼν, ἔγωγε. δύναιτο γὰρ ἄν, ὁπότε
βούλοιτο, καὶ ὀρθῶς αὐτὰ ποιεῖν. οὐκοῦν ὁ μὲν
ἑκὼν μὴ ὀρθῶς γράφων, γραμματικὸς ἂν εἴη,
ὁ δὲ ἄκων, ἀγράμματος; πῶς γὰρ οὔ; τὰ δί-
καια δὲ πότερον ὁ ἑκὼν ψευδόμενος καὶ ἐξα-

πατῶν οἶδεν, ἢ ὁ ἄκων; δῆλον ὅτι ὁ ἑκών. οὐκοῦν γραμματικώτερον μὲν τὸν ἐπιστάμενον γράμματα τοῦ μὴ ἐπισταμένου φῂς εἶναι; ναί. δικαιότερον δὲ τὸν ἐπιστάμενον τὰ δίκαια τοῦ μὴ ἐπισταμένου; φαίνομαι m)· δοκῶ δέ μοι καὶ ταῦτα
21 οὐκ οἶδ' ὅπως λέγειν. τί δὲ δή, ὃς ἂν βουλόμενος τἀληθῆ λέγειν, μηδέποτε τὰ αὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν λέγῃ, ἀλλ' ὁδόν τε φράζων τὴν αὐτήν, τοτὲ μὲν πρὸς ἕω, τοτὲ δὲ πρὸς ἑσπέραν φράζῃ, καὶ λογισμὸν ἀποφαινόμενος τὸν αὐτόν, τοτὲ μὲν πλείω, τοτὲ δ' ἐλάττω ἀποφαίνηται, τί σοι δοκεῖ ὁ τοιοῦτος; δειλὸς n) νὴ
22 Δί' εἶναι, ὅτι, ἃ ᾤετο εἰδέναι, οὐκ οἶδεν. οἶσθα δέ τινας ἀνδραποδώδεις καλουμένους; ἔγωγε. πότερον διὰ σοφίαν ἢ δι' ἀμαθίαν; δῆλον ὅτι δι' ἀμαθίαν. ἆρ' οὖν διὰ τὴν τοῦ χαλκεύειν ἀμαθίαν τοῦ ὀνόματος τούτου τυγχάνουσιν; οὐ δῆτα. ἀλλ' ἄρα διὰ τὴν τοῦ τεκταίνεσθαι; οὐδὲ διὰ ταύτην. ἀλλὰ διὰ τὴν τοῦ σκυτεύειν; οὐδὲ δι' ἓν τούτων, ἔφη, ἀλλὰ καὶ τοὐναντίον. οἱ γὰρ πλεῖστοι τῶν γε τὰ τοιαῦτα ἐπισταμένων ἀνδραποδώδεις εἰσίν. ἆρ' οὖν τῶν τὰ καλὰ καὶ ἀγαθὰ καὶ δίκαια μὴ εἰδότων τὸ ὄνομα τοῦτ' ἐστίν; ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη. οὐκοῦν δεῖ παντὶ τρόπῳ διατεινομένους φεύγειν, ὅπως μὴ ἀνδράποδα ὦμεν.
23 ἀλλά, νὴ τοὺς θεούς, ἔφη, ὦ Σώκρατες, πάνυ

ᾤμην

m) Intell. φάναι. φαίνομαι φάναι est idem, quod φημί· atque id respondet interrogationi: φῂς εἶναι; Non erat ergo, quare Stephanus probaret lectionem Stobaei: φαίνεται.

n) Stobaeus: δῆλος, probante Bessarione et Stephano. Nam profecto δειλὸς hic commodum sensum vix habere potest. Etsi δῆλος cum ὅτι est paullo insolentius; tamen ita etiam alio loco est apud Xenophontem.

ᾤμην φιλοσοφεῖν φιλοσοφίαν, δι᾽ ἧς ἂν μάλι-
στα ἐνόμιζον παιδευθῆναι τὰ προσήκοντα ἀνδρὶ
καλοκἀγαθίας ὀρεγομένῳ· νῦν δὲ πῶς οἴει με
ἀθύμως ἔχειν, ὁρῶντα ἐμαυτὸν διὰ μὲν τὰ
προπεπονημένα οὐδὲ τὸ ἐρωτώμενον o) ἀποκρί-
νασθαι δυνάμενον, ὑπὲρ ὧν μάλιστα χρὴ εἰδέναι,
ἄλλην δὲ ὁδὸν οὐδεμίαν ἔχοντα, ἣν ἂν πορευό-
μενος βελτίων γενοίμην; καὶ ὁ Σωκράτης, εἰ- 24
πέ μοι, ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, εἰς Δελφοὺς ἤδη
πώποτε ἀφίκου; καὶ δὶς νὴ Δί᾽, ἔφη. κατέμα-
θες οὖν πρὸς τῷ ναῷ που γεγραμμένον τὸ Γνῶ-
θι σαυτόν; ἔγωγε. πότερον οὖν οὐδέν σοι τοῦ
γράμματος ἐμέλησεν, ἢ προσέσχες τε καὶ ἐπε-
χείρησας σαυτὸν ἐπισκοπεῖν, ὅστις εἴης; μὰ Δί᾽
οὐ δῆτα, ἔφη. καὶ γὰρ δὴ πάνυ τοῦτό γε ᾤ-
μην εἰδέναι· σχολῇ γὰρ ἂν ἄλλο τι ᾔδειν, εἴ-
γε μηδ᾽ ἐμαυτὸν ἐγίγνωσκον. πότερα δέ σοι 25
δοκεῖ γιγνώσκειν ἑαυτόν, ὅστις τοὔνομα τὸ ἑαυ-
τοῦ μόνον οἶδεν, ἢ ὅστις, ὥσπερ οἱ τοὺς ἵππους
ὠνούμενοι, οὐ πρότερον οἴονται γιγνώσκειν, ὃν ἂν
βούλωνται γνῶναι, πρὶν ἂν ἐπισκέψωνται, πό-
τερον εὐπειθής ἐστιν ἢ δυσπειθής, καὶ πότερον
ἰσχυρός ἐστιν ἢ ἀσθενής, καὶ πότερον ταχὺς ἢ
βραδύς, καὶ τἆλλα τὰ πρὸς τὴν τοῦ ἵππου
χρείαν ἐπιτήδειά τε καὶ ἀνεπιτήδεια ὅπως ἔχει,
οὕτως ἑαυτὸν ἐπισκεψάμενος, ὁποῖός ἐστι πρὸς
τὴν ἀνθρωπίνην χρείαν, ἔγνωκε τὴν αὑτοῦ δύνα-
μιν; οὕτως ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὁ μὴ εἰδὼς τὴν

o) Coniiciebam aliquando: οὐδὲν τῶν ἐρωτωμένων, quod esset certe efficacius. οὐδὲ et οὐδὲν confundi supra monuimus. Idem de τὸ et τῶν constat. Nec displicet coniectura.

26 ἑαυτοῦ δύναμιν, ἀγνοεῖν ἑαυτόν. ἐκεῖνο δὲ οὐ
φανερὸν, ἔφη, ὅτι διὰ μὲν τὸ εἰδέναι ἑαυτοὺς
πλεῖστα ἀγαθὰ πάσχουσιν οἱ ἄνθρωποι, διὰ δὲ
τὸ ἐψεῦσθαι ἑαυτῶν, πλεῖστα κακά; οἱ μὲν
γὰρ εἰδότες ἑαυτοὺς, τά τε ἐπιτήδεια ἑαυτοῖς
ἴσασι, καὶ διαγιγνώσκουσιν, ἅ τε δύνανται καὶ ἃ
μή· καὶ ἃ μὲν ἐπίστανται, πράττοντες, πορί-
ζονταί τε ὧν δέονται, καὶ εὖ πράττουσιν· ὧν δὲ
μὴ ἐπίστανται ἀπεχόμενοι, ἀναμάρτητοι γίγνον-
ται. καὶ διαφεύγουσι τὸ κακῶς πράττειν. διὰ
τοῦτο δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους δυνάμενοι
δοκιμάζειν, καὶ διὰ τῆς τῶν ἄλλων χρείας τά
τε ἀγαθὰ πορίζονται, καὶ τὰ κακὰ φυλάττον-
27 ται. οἱ δὲ μὴ εἰδότες, ἀλλὰ διεψευσμένοι τῆς
ἑαυτῶν δυνάμεως, πρός τε τοὺς ἄλλους ἀνθρώ-
πους καὶ τἆλλα ἀνθρώπινα πράγματα ὁμοίως
διάκεινται, καὶ οὔτε ὧν δέονται ἴσασιν, οὔτε, ὅ,
τι πράττουσιν, οὔτε οἷς χρῶνται, ἀλλὰ πάν-
των τούτων διαμαρτάνοντες, τῶν τε ἀγαθῶν
ἀποτυγχάνουσι, καὶ τοῖς κακοῖς περιπίπτουσι.
28 καὶ οἱ μὲν εἰδότες, ὅ, τι ποιοῦσιν, ἐπιτυγχά-
νοντες ὧν πράττουσι, εὔδοξοί τε καὶ τίμιοι γί-
γνονται, καὶ οἵ τε ὅμοιοι τούτοις ἡδέως χρῶνται,
οἱ δὲ ἀποτυγχάνοντες τῶν πραγμάτων ἐπιθυ-
μοῦσι τούτους ὑπὲρ αὐτῶν βουλεύεσθαι, καὶ προΐ-
στασθαί τε ἑαυτῶν τούτους, καὶ τὰς ἐλπίδας
τῶν ἀγαθῶν ἐν τούτοις ἔχουσι· καὶ διὰ πάντα
29 ταῦτα πάντων μάλιστα τούτους ἀγαπῶσιν. οἱ
δὲ μὴ εἰδότες ἃ ποιοῦσι, κακῶς δὲ αἱρούμενοι,
καὶ οἷς ἂν ἐπιχειρήσωσιν ἀποτυγχάνοντες, οὐ
μόνον ἐν αὐτοῖς τούτοις ζημιοῦνταί τε καὶ κο-
λάζονται, ἀλλὰ καὶ ἀδοξοῦσι διὰ ταῦτα, καὶ

κατα-

καταγέλαστοι γίγνονται, καὶ καταφρονούμενοι καὶ
ἀτιμαζόμενοι ζῶσιν. ὁρᾷς δὲ καὶ τῶν πόλεων
ὅτι ὅσαι ἐὰν ἀγνοήσασαι τὴν ἑαυτῶν δύναμιν
κρείττοσι πολεμήσωσιν, αἱ μὲν ἀνάστατοι γίγνον-
ται, αἱ δὲ ἐξ ἐλευθέρων δοῦλαι. καὶ ὁ Εὐθύ- 30
δημος, ὡς πάνυ μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ἔφη,
περὶ πολλοῦ ποιητέον εἶναι τὸ ἑαυτὸν γιγνώ-
σκειν, οὕτως ἴσθι· ὁπόθεν δὲ χρὴ ἄρξασθαι ἐπι-
σκοπεῖν ἑαυτὸν, τοῦτο πρός σε ἀποβλέπω εἴ μοι
ἐθελήσαις ἂν ἐξηγήσασθαι. οὐκοῦν, ἔφη ὁ Σω- 31
κράτης, τὰ μὲν ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ ὁποῖά
ἐστι, πάντως που γιγνώσκεις. νὴ Δί', ἔφη. εἰ
γὰρ μηδὲ ταῦτα οἶδα, καὶ τῶν ἀνδραπόδων
φαυλότερος ἂν εἴην. ἴθι δὴ, ἔφη, καὶ ἐμοὶ ἐξή-
γησαι αὐτά. ἀλλ' οὐ χαλεπὸν, ἔφη. πρῶτον
μὲν γὰρ αὐτὸ τὸ ὑγιαίνειν p) ἀγαθὸν εἶναι νο-
μίζω, τὸ δὲ νοσεῖν, κακόν. ἔπειτα τὰ αἴτια
ἑκατέρου αὐτῶν καὶ ποτὰ καὶ βρωτὰ καὶ ἐπιτη-
δεύματα, τὰ μὲν πρὸς τὸ ὑγιαίνειν φέροντα,
ἀγαθὰ, τὰ δὲ πρὸς τὸ νοσεῖν, κακά. οὐκοῦν, 32
ἔφη, καὶ τὸ ὑγιαίνειν καὶ τὸ νοσεῖν, ὅταν μὲν
ἀγαθοῦ τινος αἴτια γίγνηται, ἀγαθὰ ἂν εἴη,
ὅταν δὲ κακοῦ, κακά. πότε δ' ἂν, ἔφη, τὸ
μὲν ὑγιαίνειν κακοῦ αἴτιον γένοιτο, τὸ δὲ νοσεῖν,
ἀγαθοῦ; ὅταν νὴ Δί', ἔφη, στρατείας τε αἰσχρᾶς
καὶ ναυτιλίας βλαβερᾶς καὶ ἄλλων πολλῶν τοιού-
των οἱ μὲν διὰ ῥώμην μετασχόντες ἀπόλωνται,
οἱ δὲ δι' ἀσθένειαν ἀπολειφθέντες σωθῶσιν.
ἀληθῆ λέγεις. ἀλλ' ὁρᾷς, ἔφη, ὅτι καὶ τῶν

 ὠφελί-

p) Edd. αὐτὸν, pro quo alii libri αὐτοῦ, alii αὖ τὸ habent, unde Stephanus colligebat legendum: αὐτὸ τὸ ὑγιαίνειν, quod cum Cl. Welfio recipiendum putauimus.

ὠφελίμων οἱ μὲν διὰ ῥώμην μετέχουσιν, οἱ δὲ δι'
ἀσθένειαν ἀπολείπονται. ταῦτα οὖν, ἔφη, πο-
τὲ μὲν ὠφελοῦντα, ποτὲ δὲ βλάπτοντα, οὐ μᾶλ-
λον ἀγαθὰ ἢ κακά ἐστιν. οὐδὲν μὰ Δία φαίνε-
33 ται, κατά γε τοῦτον τὸν λόγον. ἀλλ' ἥ γε τοι
σοφία, ὦ Σώκρατες, ἀναμφισβητήτως ἀγα-
θόν ἐστιν. ποῖον γὰρ ἄν τις πρᾶγμα οὐ βέλτιον
πράττοι σοφὸς ὤν, ἢ ἀμαθής; τί δέ; τὸν Δαί-
δαλον, ἔφη, οὐκ ἀκήκοας, ὅτι ληφθεὶς ὑπὸ
Μίνω διὰ τὴν σοφίαν, ἠναγκάζετο ἐκείνῳ δου-
λεύειν, καὶ τῆς πατρίδος ἅμα καὶ τῆς ἐλευθε-
ρίας ἐστερήθη, καὶ ἐπιχειρῶν ἀποδιδράσκειν με-
τὰ τοῦ υἱοῦ, τόν τε παῖδα ἀπώλεσε, καὶ αὐτὸς
οὐκ ἠδυνήθη σωθῆναι, ἀλλ' ἀπενεχθεὶς εἰς τοὺς
βαρβάρους, πάλιν ἐκεῖ ἐδούλευε; λέγεται νὴ
Δί', ἔφη, ταῦτα. τὰ δὲ Παλαμήδους οὐκ ἀκή-
κοας πάθη; τοῦτον γὰρ δὴ πάντες ὑμνοῦσιν, ὡς
διὰ σοφίαν φθονηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως ἀπώ-
λετο. λέγεται καὶ ταῦτα, ἔφη. ἄλλους δὲ
πόσους οἴει διὰ σοφίαν ἀναρπάστους πρὸς βασι-
34 λέα q) γεγονέναι, καὶ ἐκεῖ δουλεύειν; κινδυ-
νεύει, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἀναμφιλογώτατον
ἀγαθὸν εἶναι τὸ εὐδαιμονεῖν. εἴγε μή τις αὐτό,
ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, ἐξ ἀμφιλόγων ἀγαθῶν συν-
τιθείη. τί δ' ἄν, ἔφη, τῶν εὐδαιμονικῶν ἀμ-
φίλογον εἴη; οὐδέν, ἔφη, εἴγε μὴ προσθήσομεν
αὐτῷ κάλλος, ἢ ἰσχύν, ἢ πλοῦτον, ἢ δόξαν, ἢ
καὶ

q) Nempe Persiae, quem Graeci βασιλέα simpliciter appellant. Ἀνάρπαστος proprie dicitur, qui repente & per vim abreptus in seruitutem, in ergastulum deprimitur, aut in carcerem conicitur, aut in exilium mittitur. Egregie hanc vocem illustrat, non praeterito hoc loco, Dorvillius ad Charit. p. 416.

καί τι ἄλλο τῶν τοιούτων. ἀλλὰ νὴ Δία προσθήσομεν, ἔφη. πῶς γὰρ ἄν τις ἄνευ τούτων εὐδαιμονοίη; νὴ Δί', ἔφη· προσθήσομεν ἄρα 35
ἐξ ὧν πολλὰ καὶ χαλεπὰ συμβαίνει τοῖς ἀνθρώποις. πολλοὶ μὲν γὰρ διὰ τὸ κάλλος ὑπὸ τῶν ἐπὶ τοῖς ὡραίοις παρακεκινηκότων διαφθείρονται, πολλοὶ δὲ διὰ τὴν ἰσχὺν μείζοσιν ἔργοις ἐπιχειροῦντες, οὐ μικροῖς κακοῖς περιπίπτουσι, πολλοὶ δὲ διὰ τὸν πλοῦτον διαθρυπτόμενοί τε καὶ ἐπιβουλευόμενοι ἀπόλλυνται, πολλοὶ δὲ διὰ δόξαν καὶ πολιτικὴν δύναμιν μεγάλα κακὰ πεπόνθασιν. ἀλλὰ μήν, ἔφη, εἴγε μηδὲ τὸ εὐ- 36
δαιμονεῖν ἐπαινῶν ὀρθῶς λέγω, ὁμολογῶ μηδ', ὅ, τι πρὸς τοὺς θεοὺς εὔχεσθαι χρή, εἰδέναι. ἀλλὰ ταῦτα μέν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἴσως διὰ τὸ σφόδρα πιστεύειν εἰδέναι, οὐδ' ἔσκεψαι. ἐπεὶ δὲ πόλεως δημοκρατουμένης παρασκευάζῃ προεστάναι, δῆλον ὅτι δημοκρατίαν γε οἶσθα τί ἐστιν. πάντως δήπου, ἔφη. δοκεῖ οὖν σοι δυνατὸν εἶναι, 37
δημοκρατίαν εἰδέναι, μὴ εἰδότα δῆμον; μὰ Δί', οὐκ ἔμοιγε. καὶ τί νομίζεις δῆμον εἶναι; τοὺς πένητας τῶν πολιτῶν ἔγωγε. καὶ τοὺς πένητας ἄρα οἶσθα; πῶς γὰρ οὔ; ἆρ' οὖν καὶ τοὺς πλουσίους οἶσθα; οὐδέν δὲ ἧττον r) ἢ καὶ τοὺς πένητας. ποίους δὲ πένητας καὶ ποίους πλουσίους καλεῖς; τοὺς μὲν οἶμαι μὴ ἱκανὰ ἔχοντας, εἰς ἃ δεῖ τελεῖν s), πένητας, τοὺς δὲ πλείω τῶν

r) Stobaeus: οὐδέν γε ἧττον, quod melius puto.

s) *Quorum res non sufficit ad sumtus, qui faciendi sunt.* τελεῖν pro ἀναλίσκειν. Sic etiam τέλος de impensa dicitur. Schol. Thucyd. ad I, 10. πολυτελέσι, πολυδαπάνοις. τέλος γὰρ τὸ ἀνάλωμα, item: VI, 16. τοῖς ἰδίοις τέλεσι, δαπάναις.

38 ἱκανῶν, πλουσίους. καταμεμάθηκας οὖν, ὅτι ἐνίοις μὲν πάνυ ὀλίγα ἔχουσιν οὐ μόνον ἀρκεῖ ταῦτα, ἀλλὰ καὶ περιποιοῦνται ἀπ' αὐτῶν, ἐνίοις δὲ πάνυ πολλὰ οὐχ ἱκανά ἐστι; καὶ νὴ Δί', ἔφη ὁ Εὐθύδημος. ὀρθῶς γάρ με ἀναμιμνήσκεις. οἶδα γὰρ καὶ τυράννους τινὰς, οἳ δι' ἔνδειαν, ὥσπερ οἱ ἀπορώτατοι, ἀναγκάζονται ἀδικεῖν.
39 οὐκοῦν, ἔφη ὁ Σωκράτης, εἴ γε ταῦτα οὕτως ἔχει, τοὺς μὲν τυράννους εἰς τὸν δῆμον θήσομεν, τοὺς δὲ ὀλίγα κεκτημένους, ἐὰν οἰκονομικοὶ ὦσιν, εἰς τοὺς πλουσίους. καὶ ὁ Εὐθύδημος ἔφη, ἀναγκάζει με καὶ ταῦτα ὁμολογεῖν δηλονότι ἡ ἐμὴ φαυλότης, καὶ φροντίζω, μὴ κράτιστον ᾖ μοι σιγᾶν· κινδυνεύω γὰρ ἁπλῶς οὐδὲν εἰδέναι. καὶ πάνυ ἀθύμως ἔχων ἀπῆλθε, καὶ καταφρονήσας ἑαυτοῦ, καὶ νομίσας τῷ ὄντι ἀνδράποδον εἶναι.
40 πολλοὶ μὲν οὖν τῶν οὕτω διατεθέντων t) ὑπὸ Σωκράτους οὐκέτι αὐτῷ προσήεσαν, οὓς καὶ βλακωτέρους u) ἐνόμιζεν· ὁ δ' Εὐθύδημος ὑπέλαβεν οὐκ ἂν ἄλλως ἀνὴρ ἀξιόλογος γενέσθαι, εἰ μὴ ὅτι μάλιστα Σωκράτει συνείη. καὶ οὐκ ἀπελείπετο ἔτι αὐτοῦ, εἰ μή τι ἀναγκαῖον εἴη· ἔνια δὲ καὶ ἐμιμεῖτο, ὧν ἐκεῖνος ἐπετήδευεν. ὁ δ' ὡς ἔγνω αὐτὸν οὕτως ἔχοντα, ἥκιστα μὲν διετάραττεν, ἁπλούστατα δὲ καὶ σαφέστατα ἐξηγεῖτο, ἅ τε ἐνόμιζεν εἰδέναι δεῖν, καὶ ἐπιτηδεύειν κράτιστα εἶναι.

CAPUT

t) *Qui eo redacti erant a Socrate, ut de se aliter, quam antea, existimarent, &, quam nihil scirent, intelligerent.* Elegantissimus est iste verbi διατιθέναι usus, de quo copiose egere insignes Viri Hemsterhus. ad Lucian. Nigrin. p. 80. 81. Wesselingius ad Diodorum p. 99.

u) vid. ad III, 13, 4.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/200 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

CAPUT III.

Hominibus Deos consulere, & propterea colendos esse.

Τὸ μὲν οὖν λεκτικοὺς a), καὶ πρακτικοὺς, καὶ
μηχανικοὺς γίγνεσθαι τοὺς συνόντας οὐκ
ἔσπευδεν, ἀλλὰ πρότερον τούτων ᾤετο χρῆναι
σωφροσύνην αὐτοῖς ἐγγενέσθαι. τοὺς γὰρ ἄνευ
τοῦ σωφρονεῖν ταῦτα δυναμένους, ἀδικωτέρους τε
καὶ δυνατωτέρους κακουργεῖν ἐνόμιζεν εἶναι. πρῶ- 2
τον μὲν δὴ περὶ θεοὺς ἐπειρᾶτο σώφρονας ποιεῖν
τοὺς συνόντας. ἄλλοι μὲν οὖν αὐτῷ πρὸς ἄλλους
οὕτως ὁμιλοῦντι παραγενόμενοι διηγοῦντο· ἐγὼ δὲ,
ὅτε πρὸς Εὐθύδημον τοιάδε διελέγετο, παρεγε-
νόμην. Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, ἤδη ποτέ 3
σοι ἐπῆλθεν ἐνθυμηθῆναι b), ὡς ἐπιμελῶς οἱ
θεοὶ, ὧν οἱ ἄνθρωποι δέονται, κατεσκευάκα-
σι; καὶ ὅς, μὰ τὸν Δί', ἔφη, οὐκ ἔμοιγε. ἀλλ'
οἶσθά γ', ἔφη, ὅτι πρῶτον μὲν φωτὸς δεόμεθα,
ὃ ἡμῖν οἱ θεοὶ παρέχουσι; νὴ Δί', ἔφη, ὅ γ' εἰ
μὴ εἴχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν, ἕνε-
κά γε τῶν ἡμετέρων ὀφθαλμῶν c). ἀλλὰ μὴν
καὶ

a) Λεκτικοὺς est e certissima Steph. emendatione, quam & Wels recepit, cum vulgg. habeant: δεκτικούς. Delta & Lambda in Xenophontis libris confundi, docet ad h. l. Stephanus. Nec in aliis libris rarum est. Apud Callimachum, quod maxime huc pertinet, in H. in L. P. 116, confundunt libri δέξεῖται & λεξεῖται. v. Car. Sigonii Emend. II, 56. λεκτικοὶ & πρακτικοὶ sunt, qui sæpe in his libris occurrunt δεινοὶ vel δυνατοὶ λέγειν τε καὶ πράττειν.

b) *Venit tibi in mentem cogitare.*

c) ἕνεκα & alibi præponitur Substantivo, ut infra c. 7. §. 4.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id373415397/201
gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

καὶ ἀναπαύσεώς γε δεομένοις ἡμῖν νύκτα παρέχουσι κάλλιστον ἀναπαυτήριον. πάνυ γ', ἔφη,
4 καὶ τοῦτο χάριτος ἄξιον. οὐκοῦν καὶ ἐπειδὰν ὁ μὲν ἥλιος φωτεινὸς ὢν τάς τε ὥρας τῆς ἡμέρας ἡμῖν καὶ τἆλλα πάντα σαφηνίζει, ἡ δὲ νὺξ, διὰ τὸ σκοτεινὴ εἶναι, ἀσαφεστέρα ἐστὶν, ἄστρα ἐν τῇ νυκτὶ ἀνέφηναν, ἃ ἡμῖν τὰς ὥρας τῆς νυκτὸς ἐμφανίζει, καὶ διὰ τοῦτο πολλὰ, ὧν δεόμεθα, πράττομεν; ἔστι ταῦτα, ἔφη. ἀλλὰ μὴν ἥ γε σελήνη οὐ μόνον τῆς νυκτὸς, ἀλλὰ καὶ τοῦ μηνὸς τὰ μέρη φανερὰ ἡμῖν ποιεῖ. πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.
5 τὸ δ', ἐπεὶ τροφῆς δεόμεθα, ταύτην ἡμῖν ἐκ τῆς γῆς ἀναδιδόναι, καὶ ὥρας ἁρμοττούσας πρὸς τοῦτο παρέχειν, αἳ ἡμῖν οὐ μόνον, ὧν δεόμεθα, πολλὰ καὶ παντοῖα παρασκευάζουσιν, ἀλλὰ καὶ οἷς εὐφραινόμεθα; πάνυ, ἔφη, καὶ ταῦτα φι-
6 λάνθρωπα. τὸ δὲ καὶ ὕδωρ ἡμῖν παρέχειν οὕτω πολλοῦ ἄξιον, ὥστε καὶ φυτεύειν d) τε καὶ συναύξειν τῇ γῇ, καὶ ταῖς ὥραις πάντα τὰ χρήσιμα ἡμῖν, συντρέφειν δὲ καὶ αὐτοὺς ἡμᾶς, καὶ μιγνύμενον πᾶσι τοῖς τρέφουσιν ἡμᾶς, εὐκατεργαστότερά τε, καὶ ὠφελιμώτερα, καὶ ἡδίω ποιεῖν αὐτά· καὶ, ἐπειδὰν πλείστου δεόμεθα τούτου, ἀφθονέστατον αὐτὸ παρέχειν ἡμῖν; καὶ τοῦτο,
7 ἔφη, προνοητικόν. τὸ δὲ καὶ τὸ πῦρ πορίσαι ἡμῖν, ἐπίκουρον μὲν ψύχους, ἐπίκουρον δὲ σκότους, συνεργὸν δὲ πρὸς πᾶσαν τέχνην καὶ πάντα ὅσα ὠφελείας ἕνεκα ἄνθρωποι κατασκευάζονται; ὡς γὰρ συνελόντι e) εἰπεῖν, οὐδὲν ἀξιόλογον ἄνευ

πυρὸς

§. 4. Imitati sunt Latini. Liv. IV, 41. 44. *caussa ignominiae*.

d) συμφυτεύειν hic legendum, ut et videbatur Cl. Reiskio.

e) v. ad III, 8, 18.

πυρὸς ἄνθρωποι τῶν πρὸς τὸν βίον χρησίμων
κατασκευάζονται. ὑπερβάλλει, ἔφη, καὶ τοῦ- 8
το φιλανθρωπίᾳ. τὸ δὲ τὸν ἥλιον, ἐπειδὰν ἐν
χειμῶνι τράπηται, προσιέναι τὰ μὲν ἁδρύνον-
τα, τὰ δὲ ξηραίνοντα, ὧν καιρὸς διελήλυθεν·
καὶ ταῦτα διαπραξάμενον μηκέτι ἐγγυτέρω
προσιέναι, ἀλλ' ἀποτρέπεσθαι, φυλαττόμενον
μή τι ἡμᾶς μᾶλλον τοῦ δέοντος θερμαίνων βλά-
ψῃ· καὶ ὅταν αὖ πάλιν ἀπιὼν γένηται, ἔνθα
καὶ ἡμῖν δῆλόν ἐστιν, ὅτι εἰ προσωτέρω ἄπεισιν,
ἀποπαγησόμεθα ὑπὸ τοῦ ψύχους, πάλιν αὖ
τρέπεσθαι καὶ προχωρεῖν, καὶ ἐνταῦθα τοῦ οὐρα-
νοῦ ἀναστρέφεσθαι, ἔνθα ὢν μάλιστα ἡμᾶς ὠφε-
λοίη; νὴ τὸν Δί', ἔφη, καὶ ταῦτα παντάπα-
σιν ἔοικεν ἀνθρώπων ἕνεκα γιγνομένοις f). τὸ 9
δ' αὖ, ἐπειδὰν καὶ τοῦτο φανερὸν, ὅτι οὐκ ἂν
ὑπενέγκοιμεν οὔτε τὸ καῦμα, οὔτε τὸ ψῦχος, εἰ
ἐξαπίνης γίγνοιτο, οὕτω μὲν κατὰ μικρὸν προσιέ-
ναι τὸν ἥλιον, οὕτω δὲ κατὰ μικρὸν ἀπιέναι, ὥς
τε λανθάνειν ἡμᾶς εἰς ἑκάτερα τὰ ἰσχυρότατα
καθισταμένους; ἐγὼ μὲν, ἔφη ὁ Εὐθύδημος, ἤδη
τοῦτο σκοπῶ, εἰ ἄρα τι ἐστὶ θεοῖς ἔργον g), ἢ
ἀνθρώπους θεραπεύειν. ἐκεῖνο δὲ μόνον ἐμποδί-
ζει με, ὅτι καὶ τἆλλα ζῶα τούτων μετέχει. οὐ 10
γὰρ καὶ τοῦτ', ἔφη ὁ Σωκράτης, φανερὸν, ὅτι
καὶ ταῦτα ἀνθρώπων ἕνεκα γίγνεταί τε καὶ
ἀνατρέφεται; τί γὰρ ἄλλο ζῶον αἰγῶν τε, καὶ
ὑῶν, καὶ ἵππων, καὶ βοῶν, καὶ ὄνων, καὶ τῶν
ἄλλων ζώων τοσαῦτα ἀγαθὰ ἀπολαύει, ὅσα
ἀνθρω-

f) Vulg. γιγνόμενα. vid. I, 4. not. g.

g) Intell. ἄλλο. Vtrum hominum caussa Dii ista paraverint, an aliam ob rem.

ἄνθρωποι; ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ πλείω τῶν φυτῶν h). τρέφονται γοῦν, καὶ χρηματίζονται οὐδὲν ἧττον ἀπὸ τούτων, ἢ ἀπ᾽ ἐκείνων. πολὺ δὲ γένος ἀνθρώπων τοῖς μὲν ἐκ τῆς γῆς φυομένοις εἰς τροφὴν οὐ χρῶνται, ἀπὸ δὲ βοσκημάτων, γάλακτι καὶ τυρῷ καὶ κρέασι τρεφόμενοι, ζῶσιν. πάντες δὲ τιθασσεύοντες καὶ δαμάζοντες τὰ χρήσιμα τῶν ζώων, εἴς τε πόλεμον καὶ εἰς ἄλλα πολλὰ συνεργοῖς χρῶνται. ὁμογνωμονῶ σοι καὶ τοῦτ᾽, ἔφη. ὁρῶ γὰρ αὐτῶν καὶ τὰ πολὺ ἰσχυρότερα ἡμῶν, οὕτως ὑποχείρια γιγνόμενα τοῖς ἀνθρώποις, ὥστε χρῆσθαι αὐτοῖς, ὅ, τι ἂν
11 βούλωνται. τὸ δ᾽, ἐπειδὴ πολλὰ μὲν καλὰ καὶ ὠφέλιμα, διαφέροντα δὲ ἀλλήλων ἐστὶ, προσθεῖναι τοῖς ἀνθρώποις αἰσθήσεις ἁρμοττούσας πρὸς ἕκαστα, δι᾽ ὧν ἀπολαύομεν πάντων τῶν ἀγαθῶν· τὸ δὲ καὶ λογισμὸν ἡμῖν ἐμφῦσαι, ᾧ, περὶ ὧν αἰσθανόμεθα, λογιζόμενοί τε καὶ μνημονεύοντες, καταμανθάνομεν, ὅπῃ ἕκαστα συμφέρει, καὶ πολλὰ μηχανώμεθα, δι᾽ ὧν τῶν τε ἀγαθῶν ἀπολαύομεν, καὶ τὰ κακὰ ἀλεξόμε-
12 θα· τὸ δὲ καὶ ἑρμηνείαν δοῦναι, δι᾽ ἧς πάντων τῶν ἀγαθῶν μεταδίδομέν τε ἀλλήλοις διδάσκοντες, καὶ κοινωνοῦμεν, καὶ νόμους τιθέμεθα, καὶ πολιτευόμεθα; παντάπασιν ἐοίκασιν, ὦ Σώκρατες, οἱ θεοὶ πολλὴν τῶν ἀνθρώπων ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι. τὸ δὲ, καὶ εἰ ἀδυνατοῦμεν i) τὰ

h) *Mihi videntur homines plura ex animalibus commoda quam e plantis capere.* intell. ἄνθρωπος. Est autem ἀνακολούθως pro δοκοῦσιν, quod proxime præcedens ἄνθρωποι requirebat.

i) Cl. Reiskius eleganter ᾗ ἀδυνατοῦμεν, | propter sequens ταύτῃ.

τὰ συμφέροντα προνοεῖσθαι ὑπὲρ τῶν μελλόντων, ταύτῃ αὐτοὺς ἡμῖν συνεργεῖν, διὰ μαντικῆς τοῖς πυνθανομένοις φράζοντας τὰ ἀποβησόμενα, καὶ διδάσκοντας, ᾗ ἂν ἄριστα γίγνοιτο; σοὶ δ᾽, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐοίκασιν ἔτι φιλικώτερον ἢ τοῖς ἄλλοις χρῆσθαι, εἴγε μηδὲ ἐπερωτώμενοι ὑπό σου προσημαίνουσί σοι, ἅ τε χρὴ ποιεῖν καὶ ἃ μή. ὅτι δέ γε ἀληθῆ λέγω, καὶ σὺ γνώσῃ, ἂν 13
μὴ ἀναμένῃς, ἕως ἂν τὰς μορφὰς τῶν θεῶν ἴδῃς, ἀλλ᾽ ἐξαρκῇ σοι, τὰ ἔργα αὐτῶν ὁρῶντι σέβεσθαι καὶ τιμᾶν τοὺς θεούς. ἐννόει δὲ, ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ θεοὶ οὕτως ὑποδεικνύουσιν. οἵ τε γὰρ ἄλλοι ἡμῖν τὰ ἀγαθὰ διδόντες, οὐδὲν τούτων εἰς τὸ ἐμφανὲς ἰόντες διδόασιν, καὶ ὁ τὸν ὅλον κόσμον συντάττων τε καὶ συνέχων, ἐν ᾧ πάντα καλὰ καὶ ἀγαθά ἐστι, καὶ ἀεὶ μὲν χρωμένοις ἀτριβῆ τε, καὶ ὑγιᾶ, καὶ ἀγήρατον k) παρέχων, θᾶττον δὲ νοήματος ἀναμαρτήτως ὑπηρετοῦντα, οὗτος τὰ μέγιστα μὲν πράττων ὁρᾶται, τόδε δὲ οἰκονομῶν ἀόρατος ἡμῖν ἐστιν. ἐννόει δ᾽, 14
ὅτι καὶ ὁ πᾶσι φανερὸς δοκῶν εἶναι ἥλιος, οὐκ ἐπιτρέπει τοῖς ἀνθρώποις ἑαυτὸν ἀκριβῶς ὁρᾶν, ἀλλ᾽ ἐάν τις αὐτὸν ἀναιδῶς ἐγχειρῇ θεᾶσθαι, τὴν ὄψιν ἀφαιρεῖται. καὶ τοὺς ὑπηρέτας δὲ τῶν θεῶν l) εὑρήσεις ἀφανεῖς ὄντας. κεραυνός

τε

k) Ex emendatione Steph. pro ἀγήρατα. Recepit etiam Wels. Pro ὑγιῆ autem posui ὑγιᾶ, quod pro variante lectione reperi. Nam sic etiam est alio huius libri loco, & est, auctoribus Thoma Magistro aliisque Grammaticis, magis Atticum quam ὑγιῆ. Sic reperies etiam apud Thucydidem & alios scriptores. III, 1, 11. ἐνδεᾶ.

l) Eodem modo sacri libri fulmina & ventos appellant ministros Dei.

τε γὰρ ὅτι μὲν ἄνωθεν ἀφίεται δῆλον, καὶ ὅτι
οἷς ἂν ἐντύχῃ, πάντων κρατεῖ· ὁρᾶται δ' οὔτ'
ἐπιὼν, οὔτε κατασκήψας, οὔτε ἀπιών. καὶ
ἄνεμοι αὐτοὶ μὲν οὐχ ὁρῶνται, ἃ δὲ ποιοῦσι, φα-
νερὰ ἡμῖν ἐστι, καὶ προσιόντων αὐτῶν αἰσθανό-
μεθα. ἀλλὰ μὴν καὶ ἀνθρώπου γε ψυχὴ, εἴ-
περ τι καὶ ἄλλο τῶν ἀνθρωπίνων, τοῦ θείου με-
τέχει. ὅτι μὲν γὰρ βασιλεύει ἐν ἡμῖν φανερὸν,
ὁρᾶται δὲ οὐδ' αὐτή. ἃ χρὴ κατανοοῦντα μὴ
καταφρονεῖν τῶν ἀοράτων, ἀλλ' ἐκ τῶν γινο-
μένων τὴν δύναμιν αὐτῶν καταμανθάνοντα, τι-
15 μᾶν τὸ δαιμόνιον. ἐγὼ μὲν, ὦ Σώκρατες, ἔφη
ὁ Εὐθύδημος, ὅτι μὲν οὐδὲ μικρὸν ἀμελήσω τοῦ
δαιμονίου, σαφῶς οἶδα· ἐκεῖνο δὲ ἀθυμῶ, ὅτι
μοι δοκεῖ τὰς τῶν θεῶν εὐεργεσίας οὐδ' ἂν εἷς
ποτε ἀνθρώπων ἀξίαις χάρισιν ἀμείβεσθαι.
16 ἀλλὰ μὴ τοῦτο ἀθύμει, ἔφη, ὦ Εὐθύδημε.
ὁρᾷς γὰρ, ὅτι ὁ ἐν Δελφοῖς θεὸς, ὅταν τις
αὐτὸν ἐπερωτᾷ, πῶς ἂν τοῖς θεοῖς χαρίζοιτο,
ἀποκρίνεται, Νόμῳ πόλεως· νόμος δὲ δήπου
πανταχοῦ ἐστι, κατὰ δύναμιν ἱεροῖς θεοὺς ἀρέ-
σκεσθαι. πῶς οὖν ἄν τις κάλλιον καὶ εὐσεβέστε-
ρον τιμῴη θεοὺς, ἢ ὡς αὐτοὶ κελεύουσιν, οὕτω
17 ποιῶν; ἀλλὰ χρὴ τῆς μὲν δυνάμεως μηδὲν
ὑφίεσθαι. ὅταν γάρ τις τοῦτο ποιῇ, φανερὸς
δήπου ἐστὶ τότε οὐ τιμῶν θεούς. χρὴ οὖν μηδὲν
ἐλλείποντα κατὰ δύναμιν τιμᾶν τοὺς θεοὺς,
θαῤῥεῖν τε καὶ ἐλπίζειν τὰ μέγιστα ἀγαθά.
οὐ γὰρ παρ' ἄλλων γ' ἄν τις μείζω ἐλπίζων σω-
φρονοίη, ἢ παρὰ τῶν τὰ μέγιστα ὠφελεῖν δυ-
ναμένων, οὐδ' ἂν ἄλλως μᾶλλον, ἢ εἰ τούτοις ἀρέ-
σκοι. ἀρέσκοι δὲ πῶς ἂν μᾶλλον, ἢ εἰ ὡς μά-
λιστα

λιστα πείθοιτο αὐτοῖς; τοιαῦτα μέν τοι λέγων
τε καὶ αὐτὸς ποιῶν, εὐσεβεστέρους τε καὶ σω-
φρονεστέρους τοὺς συνόντας παρεσκεύαζεν.

CAPVT IV.

De Justitia & legibus naturalibus.

Ἀλλὰ μὴν καὶ περὶ τοῦ δικαίου γε, οὐκ ἀπε-
κρύπτετο, ἣν εἶχε γνώμην, ἀλλὰ καὶ ἔρ-
γῳ ἀπεδείκνυτο, ἰδίᾳ τε πᾶσι νομίμως τε καὶ
ὠφελίμως χρώμενος καὶ κοινῇ, ἄρχουσί τε ἃ οἱ
νόμοι προστάττοιεν πειθόμενος a), καὶ κατὰ
πόλιν καὶ ἐν ταῖς στρατείαις οὕτως, ὥστε διάδη-
λος εἶναι παρὰ τοὺς ἄλλους εὐτακτῶν. καὶ ὅτε 2
ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐπιστάτης γενόμενος, οὐκ ἐπέ-
τρεψε τῷ δήμῳ παρὰ τοὺς νόμους ψηφίσασθαι b),
ἀλλὰ σὺν τοῖς νόμοις ἠναντιώθη τοιαύτῃ ὁρμῇ
τοῦ δήμου, ἣν οὐκ ἂν οἶμαι ἄλλον οὐδένα ἄνθρω-
πον ὑπομεῖναι. καὶ ὅτε οἱ τριάκοντα προσέ- 3
ταττον αὐτῷ παρὰ τοὺς νόμους τι, οὐκ ἐπείθε-
το. τοῖς τε γὰρ νέοις ἀπαγορευόντων αὐτῶν
μὴ διαλέγεσθαι, καὶ προσταξάντων ἐκείνῳ τε
καὶ ἄλλοις τισὶ τῶν πολιτῶν ἀγαγεῖν τινα ἐπὶ
θανάτῳ c), μόνος οὐκ ἐπείσθη, διὰ τὸ παρὰ
τοὺς νόμους αὐτῷ προστάττεσθαι. καὶ ὅτε τὴν 4
ὑπὸ

a) *Obediens in iis, quæ leges iuberent.* nam cum contra leges aliquid imperabant, non paruit. πείθεσθαί τινι πάντα vel κατὰ πάντα passim Græci. Hæc monui, quia vidi virum doctum, qui hic hæreret.

b) De hac re vid. I, 1 not. y.

c) vid. ad I, 3, 5.

ὑπὸ Μελίτου d) γραφὴν ἔφευγε, τῶν ἄλλων εἰωθότων ἐν τοῖς δικαστηρίοις πρὸς χάριν τε τοῖς δικασταῖς διαλέγεσθαι, καὶ κολακεύειν καὶ δεῖσθαι παρὰ τοὺς νόμους, καὶ διὰ τὰ τοιαῦτα πολλῶν πολλάκις ὑπὸ τῶν δικαστῶν ἀφιεμένων, ἐκεῖνος οὐδὲν ἠθέλησε τῶν εἰωθότων ἐν τῷ δικαστηρίῳ παρὰ τοὺς νόμους ποιῆσαι, ἀλλὰ ῥᾳδίως ἂν ἀφεθεὶς ὑπὸ τῶν δικαστῶν, εἰ καὶ μετρίως τι τούτων ἐποίησε, προείλετο μᾶλλον τοῖς νόμοις ἐμμένων ἀποθανεῖν, ἢ παρανομῶν ζῆν. καὶ ἔλεγε δὲ οὕτω καὶ πρὸς ἄλλους μὲν πολλά-
5 κις. οἶδα δέ ποτε αὐτὸν καὶ πρὸς Ἱππίαν τὸν Ἠλεῖον e) περὶ τοῦ δικαίου τοιάδε διαλεχθέντα. διὰ χρόνου γὰρ ἀφικόμενος ὁ Ἱππίας Ἀθήναζε, παρεγένετο τῷ Σωκράτει λέγοντι πρός τινας, ὡς θαυμαστὸν εἴη, τό, εἰ μέν τις βούλοιτο σκυτέα διδάξασθαί τινα f), ἢ τέκτονα, ἢ χαλκέα, ἢ ἱππέα, μὴ ἀπορεῖν, ὅποι ἂν πέμψας τούτου τύχοι· (φασὶ δέ τινες καὶ ἵππον καὶ βοῦν τῷ βουλομένῳ δικαίους g) ποιήσασθαι πάντα μεστὰ εἶναι τῶν διδαξόντων) ἐὰν δέ τις βούληται ἢ αὐτὸς μαθεῖν τὸ δίκαιον, ἢ υἱὸν ἢ οἰκέτην

διδάξα-

d) De hoc vid. v. c. Aelian. V. H. II, 13.

e) Hippias Elienſis fuit Sophiſta, nobilis ille quidem Socratis temporibus, ſed, quemadmodum Socrates demonſtrat apud Platonem in Hippia minori & maiori, idem inſolentiſſimus impoſtor. v. Ficini argum. Hippiæ minoris.

f) *Erudiendum curare:* quod per medium exprimunt, quamquam etiam activum hoc ſenſu dicunt, ut docet Hemſterhuſius V. C. ad Ariſtophanis Plut. p. 4. 5. add. Scholia & Küſterum ad eiusdem Nubes 128.

g) i. e. idoneos ad ea facienda, quæ ab equis & bubus exigi ſolent, aut fieri poſſunt; quemadmodum σοφοὶ dicuntur tum homines, tum beſtiæ, in quocunque genere artis præſtantes.

διδάξασθαι, μὴ εἶναι, ὅποι ἂν ἐλθὼν τύχοι τού-
του. καὶ ὁ μὲν Ἱππίας ἀκούσας ταῦτα, ὥσπερ 6
ἐπισκώπτων αὐτὸν, ἔτι γὰρ σὺ, ἔφη, ὦ Σώ-
κρατες, ἐκεῖνα τὰ αὐτὰ λέγεις, ἃ ἐγὼ πάλαι
ποτὲ σοῦ ἤκουσα; καὶ ὁ Σωκράτης, ὃ δέ γε τού-
του δεινότερον, ἔφη, ὦ Ἱππία, οὐ μόνον ἀεὶ τὰ
αὐτὰ λέγω, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν. σὺ δ᾽
ἴσως, διὰ τὸ πολυμαθὴς εἶναι, περὶ τῶν αὐ-
τῶν οὐδέποτε τὰ αὐτὰ λέγεις. ἀμέλει, ἔφη,
πειρῶμαι καινόν τι λέγειν ἀεί. πότερον, ἔφη, 7
καὶ περὶ ὧν ἐπίστασαι; οἷον περὶ γραμμάτων,
ἐάν τις ἔρηταί σε, πόσα καὶ ποῖα Σωκράτους h)
ἐστὶν, ἄλλα μὲν πρότερον, ἄλλα δὲ νῦν πειρᾷ
λέγειν, ἢ περὶ ἀριθμῶν τοῖς ἐρωτῶσιν, εἰ τὰ
δὶς πέντε δέκα ἐστὶν, οὐ τὰ αὐτὰ νῦν, ἃ καὶ
πρότερον, ἀποκρίνῃ; περὶ μὲν τούτων, ἔφη, ὦ
Σώκρατες, ὥσπερ σὺ, καὶ ἐγὼ ἀεὶ τὰ αὐτὰ λέ-
γω· περὶ μέν τοι τοῦ δικαίου πάνυ οἶμαι νῦν
ἔχειν εἰπεῖν, πρὸς ἃ οὔτε σὺ, οὔτ᾽ ἂν ἄλλος
οὐδεὶς δύναιτ᾽ ἂν εἰπεῖν i). νὴ τὴν Ἥραν, ἔφη, 8
μέγα λέγεις ἀγαθὸν εὑρηκέναι, εἰ παύσονται
μὲν οἱ δικασταὶ δίχα ψηφιζόμενοι, παύσονται
δ᾽ οἱ πολῖται περὶ τῶν δικαίων ἀντιλέγοντές τε
καὶ ἀντιδικοῦντες καὶ στασιάζοντες, παύσονται δ᾽
αἱ πόλεις διαφερόμεναι περὶ τῶν δικαίων καὶ
πολεμοῦσαι. καὶ ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδ᾽, ὅπως ἂν ἀ-
πολειφθείην σοῦ, πρὸ τοῦ ἀκοῦσαι τηλικοῦτον
ἀγαθὸν εὑρηκότος. ἀλλὰ μὰ Δί᾽, ἔφη, οὐκ 9
ἀκούσῃ, πρίν γ᾽ ἂν αὐτὸς ἀποφήνῃ, ὅ, τι νο-

h) *Quot & quae literae sint in nomine Socratis.*

i) Vir doctus in Obs. Misc. Vol. III. 430. legendum censet: οὐδεὶς δύναιτ᾽ ἀντειπεῖν. Recte, vt opinor.

μίζεις τὸ δίκαιον εἶναι. ἀρκεῖ γὰρ, ὅτι τῶν ἄλλων καταγελᾷς, ἐρωτῶν μὲν καὶ ἐλέγχων πάντας, αὐτὸς δὲ οὐδενὶ θέλων ὑπέχειν λόγον,
10 οὐδὲ γνώμην ἀποφαίνεσθαι περὶ οὐδενός. τί δὲ, ὦ Ἱππία, ἔφη, οὐκ ᾔσθησαι, ὅτι ἐγὼ, ἃ δοκεῖ μοι δίκαια εἶναι, οὐδὲν παύομαι ἀποδεικνύμενος; καὶ ποῖος δή σοι, ἔφη, οὗτος ὁ λόγος ἐστίν; εἰ δὲ μὴ λόγῳ, ἔφη, ἀλλ' ἔργῳ ἀποδείκνυμαι. ἢ οὐ δοκεῖ σοι ἀξιοτεκμαρτότερον τοῦ λόγου τὸ ἔργον εἶναι; πολύ γε νὴ Δί', ἔφη. δίκαια μὲν γὰρ λέγοντες πολλοὶ ἄδικα ποιοῦσι, δίκαια δὲ
11 πράττων οὐδεὶς ἄδικος ἂν εἴη. ᾔσθησαι οὖν πώποτέ μου ἢ ψευδομαρτυροῦντος, ἢ συκοφαντοῦντος, ἢ φίλους ἢ πόλιν εἰς στάσιν ἐμβάλλοντος, ἢ ἄλλο τι ἄδικον πράττοντος; οὐκ ἔγωγ', ἔφη. τὸ δὲ τῶν ἀδίκων ἀπέχεσθαι, οὐ δίκαιον ἡγῇ; δῆλος εἶ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, καὶ νῦν διαφεύγειν ἐγχειρῶν τὸ ἀποδείκνυσθαι γνώμην, ὅ, τι νομίζεις τὸ δίκαιον. οὐ γὰρ ἃ πράττουσιν οἱ δίκαιοι,
12 ἀλλ' ἃ μὴ πράττουσι, ταῦτα λέγεις. ἀλλ' ᾤμην ἔγωγ', ἔφη ὁ Σωκράτης, τὸ μὴ θέλειν ἀδικεῖν, ἱκανὸν δικαιοσύνης ἐπίδειγμα εἶναι. εἰ δέ σοι μὴ δοκεῖ, σκέψαι, ἐὰν τόδε σοι μᾶλλον ἀρέσκῃ. φημὶ γὰρ ἐγὼ τὸ νόμιμον δίκαιον εἶναι. ἆρα τὸ αὐτὸ λέγεις, ὦ Σώκρατες, νόμιμόν τε
13 καὶ δίκαιον εἶναι; ἔγωγ', ἔφη. οὐ γὰρ αἰσθάνομαί σου, ὁποῖον νόμιμον ἢ ποῖον δίκαιον λέγεις. νόμους δὲ πόλεως, ἔφη, γιγνώσκεις; ἔγωγ', ἔφη. καὶ τίνας τούτους νομίζεις; ἃ οἱ πολῖται, ἔφη, συνθέμενοι, ἅ τε δεῖ ποιεῖν καὶ ὧν ἀπέχεσθαι, ἐγράψαντο. οὐκοῦν, ἔφη, νόμιμος μὲν ἂν εἴη ὁ κατὰ ταῦτα πολιτευόμενος, ἄνομος δὲ ὁ ταῦτα παραβαίνων; πά-

νυ μὲν οὖν, ἔφη. οὐκοῦν καὶ δίκαια μὲν πράττει ὁ τού-
τοις πειθόμενος, ἄδικα δ' ὁ τούτοις ἀπειθῶν; πάνυ
μὲν οὖν. οὐκοῦν ὁ μὲν τὰ δίκαια πράττων, δίκαιος·
ὁ δὲ τὰ ἄδικα, ἄδικος; πῶς γὰρ οὔ; ὁ μὲν ἄρα
νόμιμος, δίκαιός ἐστιν, ὁ δὲ ἄνομος, ἄδικος. καὶ 14
ὁ Ἱππίας, νόμους δ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, πῶς ἄν
τις ἡγήσαιτο σπουδαῖον πρᾶγμα εἶναι, ἢ τὸ
πείθεσθαι αὐτοῖς, οὕς γε πολλάκις αὐτοὶ οἱ θέ-
μενοι k) ἀποδοκιμάσαντες μετατίθενται; καὶ
γὰρ πόλεμον, ἔφη ὁ Σωκράτης, πολλάκις ἀρά-
μεναι αἱ πόλεις, πάλιν εἰρήνην ποιοῦνται; καὶ
μάλα, ἔφη. Διάφορον οὖν τι οἴει ποιεῖν, ἔφη,
τοὺς τοῖς νόμοις πειθομένους φαυλίζων, ὅτι κα-
ταλύοιεν l) ἂν οἱ νόμοι, ἢ εἰ τοὺς πολεμίους εὐ-
τακτοῦντας ψέγοις, ὅτι γένοιτ' ἂν εἰρήνη; ἢ καὶ
τοὺς ἐν τοῖς πολέμοις ταῖς πατρίσι προθύμως
βοηθοῦντας μέμφῃ; μὰ Δί' οὐκ ἔγωγ', ἔφη.
Λυκοῦργον δὲ τὸν Λακεδαιμόνιον, ἔφη ὁ Σωκρά- 15
της, καταμεμάθηκας, ὅτι οὐδὲν ἂν διάφορον τῶν
ἄλλων πόλεων τὴν Σπάρτην ἐποίησεν, εἰ μὴ τὸ
πείθεσθαι τοῖς νόμοις μάλιστα ἐνειργάσατο αὐ-
τῇ m); τῶν δὲ ἀρχόντων ἐν ταῖς πόλεσιν οὐκ
οἶσθα, ὅτι, οἵτινες ἂν τοῖς πολίταις αἰτιώτα-

k) Sic Stobaeus: et certe sic Xenophon, quod & Stephano videbatur, scripsit. Edd. pr. Ald. et Iunt. αὐτοῖς: unde alii fecere temere αὐτούς. Non tam reprehendit antiquari leges, quam ab his antiquari, qui iusserint. Responsio Socratis quoque ita legi postulat.

l) Pro var. lect. in margine Leunclav. et Steph. est καταλύοιντο. Stobaeus: καταλυθεῖεν: quod verum est.

m) Stobaeus οὓς habet ante ἐνειργάσατο; quod mihi a Xenophonte esse non videtur. Nam ἐνεργάζεσθαι sine dubio est, quod paullo post, αἴτιον εἶναι. alias ἐμβάλλειν, ἐμποιεῖν dicit, et vtrumque ad τὸ πείθεσθαι refertur. Sed ante τὸ πείθεσθαι, ὅτι deesse videtur.

τοι ὦσι τοῦ τοῖς νόμοις πείθεσθαι, οὗτοι ἄριστοί εἰσι; καὶ πόλις, ἐν ᾗ μάλιστα οἱ πολῖται τοῖς νόμοις πείθονται, ἐν εἰρήνῃ τε ἄριστα διάγει, [καὶ ἐν
16 πολέμῳ ἀνυπόστατός ἐστιν. ἀλλὰ μὴν καὶ ὁμόνοιά γε μέγιστόν τε ἀγαθὸν δοκεῖ ταῖς πόλεσιν εἶναι, καὶ πλειστάκις ἐν αὐταῖς αἵ τε γερουσίαι καὶ οἱ ἄριστοι ἄνδρες παρακελεύονται τοῖς πολίταις ὁμονοεῖν, καὶ πανταχοῦ ἐν τῇ Ἑλλάδι νόμος κεῖται, τοὺς πολίτας ὀμνύναι ὁμονοήσειν, καὶ πανταχοῦ ὀμνύουσι τὸν ὅρκον τοῦτον. οἶμαι δ᾽ ἐγὼ ταῦτα γίγνεσθαι, οὐχ ὅπως τοὺς αὐτοὺς χοροὺς κρίνωσιν n) οἱ πολῖται, οὐδ᾽ ὅπως τοὺς αὐτοὺς αὐλητὰς ἐπαινῶσιν, οὐδ᾽ ὅπως τοὺς αὐτοὺς ποιητὰς αἱρῶνται, οὐδὲ ἵνα τοῖς αὐτοῖς ἥδωνται o), ἀλλ᾽ ἵνα τοῖς νόμοις πείθωνται. τούτοις γὰρ τῶν πολιτῶν ἐμμενόντων, αἱ πόλεις ἰσχυρόταταί τε καὶ εὐδαιμονέσταται γίγνονται· ἄνευ δὲ ὁμονοίας, οὔτ᾽ ἂν πόλις εὖ πολιτευ-
17 θείη, οὔτε οἶκος καλῶς οἰκηθείη. ἰδίᾳ δὲ πῶς μὲν ἄν τις ἧττον ὑπὸ πόλεως ζημιοῖτο; πῶς δ᾽ ἂν μᾶλλον τιμῷτο, ἢ εἰ τοῖς νόμοις πείθοιτο; πῶς δ᾽ ἂν ἧττον ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἡττῷτο; ἢ πῶς ἂν μᾶλλον νικῴη; τίνι δ᾽ ἄν τις μᾶλλον πιστεύσειε παρακαταθέσθαι p) ἢ χρήματα, ἢ υἱοὺς, ἢ θυγατέρας; τίνα δ᾽ ἂν ἡ πόλις ὅλη ἀξιοπιστότερον ἡγήσαιτο τοῦ νομίμου; παρὰ

n) *Vt iisdem choris victoriam omnes tribuant; de iisdem choris idem iudicent, eosdem probent.* Κρίνειν simpliciter dicitur in vtramque partem.

o) Cl. Reiskius addi vult θαύμασι vel θεάμασι. Sed melius est intelligi ἔργοις, χρήμασι, *rebus iisdem*, nam et ἀκροάμασι delectamur non iisdem omnes.

p) vid. Indicem.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/212 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

παρὰ τίνων q) δ' ἂν μᾶλλον τῶν δικαίων τύχοιεν ἢ γονεῖς, ἢ οἰκεῖοι, ἢ οἰκέται, ἢ φίλοι, ἢ πολῖται, ἢ ξένοι; τίνι δ' ἂν μᾶλλον πολέμιοι πιστεύσειαν ἢ ἀνοχὰς, ἢ σπονδὰς, ἢ συνθήκας περὶ εἰρήνης r); τίνι δ' ἂν μᾶλλον, ἢ τῷ νομίμῳ, σύμμαχοι ἐθέλοιεν γίγνεσθαι; τῷ δ' ἂν μᾶλλον οἱ σύμμαχοι πιστεύσειαν ἢ ἡγεμονίαν, ἢ φρουραρχίαν, ἢ πόλεις; τίνα δ' ἄν τις εὐεργετήσας ὑπολάβοι χάριν κομιεῖσθαι μᾶλλον, ἢ τὸν νόμιμον; ἢ τίνα μᾶλλον ἄν τις εὐεργετήσειεν, ἢ παρ' οὗ χάριν ἀπολήψεσθαι νομίζοι; τῷ δ' ἄν τις βούλοιτο μᾶλλον φίλος εἶναι, ἢ τῷ ἧττον ἐχθρὸς, ἢ τῷ τοιούτῳ; τῷ δ' ἄν τις ἧττον πολεμήσειεν, ἢ ᾧ ἂν μάλιστα μὲν φίλος εἶναι βούλοιτο, ἥκιστα δὲ ἐχθρὸς, καὶ ᾧ πλεῖστοι μὲν φίλοι καὶ σύμμαχοι βούλοιντο εἶναι, ἐλάχιστοι δ' ἐχθροὶ καὶ πολέμιοι; ἐγὼ 18
μὲν οὖν, ὦ Ἱππία, τὸ αὐτὸ ἐπιδείκνυμι νόμιμόν τε καὶ δίκαιον εἶναι· σὺ δ' εἰ τἀναντία γιγνώσκεις, δίδασκε. καὶ ὁ Ἱππίας, ἀλλὰ, μὰ τὸν Δία, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὔ μοι δοκῶ τἀναντία γιγνώσκειν, οἷς εἴρηκας περὶ τοῦ δικαίου. ἀγρά- 19
φους δέ τινας οἶσθα, ἔφη, ὦ Ἱππία, νόμους; τούς γ' ἐν πάσῃ, ἔφη, χώρᾳ κατὰ ταὐτὰ νομιζομένους. ἔχοις ἂν οὖν εἰπεῖν, ἔφη, ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὺς ἔθεντο s); καὶ πῶς ἄν; ἔφη, οἵγε οὔτε συνελθεῖν ἅπαντες ἂν δυνηθεῖεν, οὔτε ὁμό-

q) Stobaeus: τίνος. Sed pluralis hic aptior est.

r) An excidit verbum, vt ποιήσαντι? Secus est in eo, quod sequitur, πιστεύσειαν ἡγεμονίαν.

s) Homines dicuntur θέσθαι νόμους, quia sibimet ipsi constituunt; Dii autem θεῖναι, quia aliis, sc. hominibus: ut demonstrat Kusterus de Verb. Med. et hic locus plane docet. cf. supra n. 14.

ὁμόφωνοί εἰσι. τίνας οὖν, ἔφη, νομίζεις τεθεικέναι τοὺς νόμους τούτους; ἐγὼ μὲν, ἔφη, θεοὺς οἶμαι τοὺς νόμους τούτους τοῖς ἀνθρώποις θεῖναι. καὶ γὰρ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις πρῶτον νο-
20 μίζεται τοὺς θεοὺς σέβειν. οὐκοῦν καὶ γονέας
τιμᾶν πανταχοῦ νομίζεται; καὶ τοῦτο, ἔφη. οὐκοῦν
καὶ μήτε γονέας παισὶ μίγνυσθαι, μήτε παῖ-
δας γονεῦσιν; οὐκέτι μοι δοκεῖ, ἔφη, ὦ Σώκρα-
τες, οὗτος θεοῦ νόμος εἶναι. τί δή; ἔφη. ὅτι
αἰσθάνομαί τινας, ἔφη, παραβαίνοντας αὐ-
τόν. καὶ γὰρ ἄλλα πολλὰ, ἔφη, παρανομοῦ-
21 σιν· ἀλλ' οὖν δίκην γέ τοι διδόασιν οἱ παραβαί-
νοντες τοὺς ὑπὸ τῶν θεῶν κειμένους νόμους, ἣν
οὐδενὶ τρόπῳ δυνατὸν ἀνθρώπῳ διαφυγεῖν· ὥσ-
περ τοὺς ὑπ' ἀνθρώπων κειμένους νόμους ἔνιοι
παραβαίνοντες διαφεύγουσι τὸ δίκην διδόναι, οἱ
22 μὲν, λανθάνοντες, οἱ δὲ, βιαζόμενοι t). καὶ
ποίαν, ἔφη, δίκην, ὦ Σώκρατες, οὐ δύνανται
διαφεύγειν γονεῖς τε παισὶ, καὶ παῖδες γονεῦ-
σι μιγνύμενοι; τὴν μεγίστην νὴ Δί', ἔφη. τί
γὰρ ἂν μεῖζον πάθοιεν ἄνθρωποι τεκνοποιούμε-
23 νοι τοῦ κακῶς τεκνοποιεῖσθαι; πῶς οὖν, ἔφη,
κακῶς οὗτοι τεκνοποιοῦνται, οὕς γε οὐδὲν κωλύει
ἀγαθοὺς αὐτοὺς ὄντας ἐξ ἀγαθῶν παιδοποιεῖ-
σθαι; ὅτι νὴ Δί', ἔφη, οὐ μόνον ἀγαθοὺς δεῖ
τοὺς ἐξ ἀλλήλων παιδοποιουμένους εἶναι, ἀλλὰ
καὶ ἀκμάζοντας τοῖς σώμασιν. ἢ δοκεῖ σοι
ὅμοια τὰ σπέρματα εἶναι τὰ τῶν ἀκμαζόν-
των τοῖς τῶν μήπω ἀκμαζόντων, ἢ τῶν παρ-
ηκμα-

t) *Alii, quod clanculum peccant, neque scelera sua in lucem proferri sinunt, poenas effugiunt, alii autem leges perrumpunt & perfringunt.*

ἠκμακότων; ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη, οὐκ εἰκὸς ὅ-
μοια εἶναι. πότερα οὖν, ἔφη, βελτίω; δῆλον
ὅτι, ἔφη, τὰ τῶν ἀκμαζόντων. τὰ τῶν μὴ
ἀκμαζόντων ἄρα οὐ σπουδαῖα. οὐκ εἰκὸς μὰ
Δί', ἔφη. οὐκοῦν οὕτω γε οὐ δεῖ παιδοποιεῖσθαι.
οὐ γὰρ οὖν, ἔφη. οὐκοῦν οἵ γε παιδοποιούμενοι,
ὡς οὐ δεῖ, παιδοποιοῦνται. ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη.
τίνες οὖν ἄλλοι, ἔφη, κακῶς ἂν παιδοποιοῖντο,
εἴγε μὴ οὗτοι; ὁμογνωμονῶ σοι, ἔφη, καὶ τοῦτο.
τί δέ; τοὺς εὖ ποιοῦντας ἀντευεργετεῖν οὐ παν- 24
ταχοῦ νόμιμόν ἐστι; νόμιμον, ἔφη. παραβαίνε-
ται δὲ καὶ τοῦτο. οὐκοῦν καὶ οἱ τοῦτο παραβαίνον-
τες δίκην διδόασι, φίλων μὲν ἀγαθῶν ἔρημοι
γιγνόμενοι, τοὺς δὲ μισοῦντας ἑαυτοὺς ἀναγκαζό-
μενοι διώκειν. ἢ οὐχ οἱ μὲν εὖ ποιοῦντες τοὺς
χρωμένους ἑαυτοῖς, ἀγαθοὶ φίλοι εἰσὶν, οἱ δὲ
μὴ ἀντευεργετοῦντες τοὺς τοιούτους, διὰ μὲν τὴν
ἀχαριστίαν μισοῦνται ὑπ' αὐτῶν, διὰ δὲ τὸ μά-
λιστα λυσιτελεῖν τοῖς τοιούτοις χρῆσθαι, τούτους
μάλιστα διώκουσι; νὴ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες,
ἔφη, θεοῖς u) ταῦτα πάντα ἔοικε. τὸ γὰρ
τοὺς νόμους αὐτοὺς τοῖς παραβαίνουσι τὰς τιμωρίας
ἔχειν, βελτίονος ἢ κατ' ἄνθρωπον νομοθέτου δοκεῖ
μοι εἶναι. πότερον οὖν, ὦ Ἱππία, τοὺς θεοὺς ἡγῇ 25
τὰ δίκαια νομοθετεῖν, ἢ ἄλλα τῶν δικαίων; οὐκ
ἄλλα μὰ Δί', ἔφη. σχολῇ γὰρ ἂν ἄλλος γέ τις
τὰ δίκαια νομοθετήσειεν εἰ μὴ θεός. καὶ τοῖς
θεοῖς ἄρα, ὦ Ἱππία, τὸ αὐτὸ δίκαιόν τε καὶ νό-
μιμον εἶναι ἀρέσκει. τοιαῦτα λέγων τε καὶ πράτ-
των δικαιοτέρους ἐποίει τοὺς πλησιάζοντας.

u) al. θείοις. Cl. Reiskius θείοις θεσμοῖς.

CAPVT V.

De Intemperantia.

Ως δὲ καὶ πρακτικωτέρους ἐποίει τοὺς συνόν-
τας ἑαυτῷ, νῦν αὖ τοῦτο λέξω. νομί-
ζων γὰρ ἐγκράτειαν ἀγαθὸν εἶναι τῷ μέλλον-
τι καλόν τι πράξειν, πρῶτον μὲν αὐτὸς φανε-
ρὸς ἦν τοῖς συνοῦσιν ἠσκηκὼς αὐτὸν a) μάλιστα
πάντων ἀνθρώπων· ἔπειτα διαλεγόμενος προε-
τρέπετο πάντων μάλιστα τοὺς συνόντας πρὸς
ἐγκράτειαν. ἀεὶ μὲν οὖν περὶ τῶν πρὸς ἀρετὴν
χρησίμων αὐτός τε διετέλει μεμνημένος, καὶ
2 τοὺς συνόντας πάντας ὑπομιμνήσκων. οἶδα δέ
ποτε αὐτὸν καὶ πρὸς Εὐθύδημον περὶ ἐγκρα-
τείας τοιάδε διαλεχθέντα. εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ
Εὐθύδημε, ἆρα καλὸν καὶ μεγαλεῖον νομίζεις
εἶναι καὶ ἀνδρὶ καὶ πόλει κτῆμα ἐλευθερίαν;
3 ὡς οἷόν τέ γε μάλιστα, ἔφη. ὅστις οὖν ἄρχε-
ται ὑπὸ τῶν διὰ τοῦ σώματος ἡδονῶν, καὶ διὰ
ταύτας μὴ δύναται πράττειν τὰ βέλτιστα, νο-
μίζεις τοῦτον ἐλεύθερον εἶναι; ἥκιστα, ἔφη. ἴσως
γὰρ ἐλεύθερον φαίνεταί σοι τὸ πράττειν τὰ
βέλτιστα. εἶτα τὸ ἔχειν τοὺς κωλύσοντας τὰ
τοιαῦτα ποιεῖν, ἀνελεύθερον νομίζεις; παντά-
4 πασί γε, ἔφη. παντάπασιν ἆρα σοι δοκοῦ-
σιν οἱ ἀκρατεῖς ἀνελεύθεροι εἶναι; νὴ τὸν Δί',
ἔφη, εἰκότως. πότερον δέ σοι δοκοῦσι οἱ ἀκρα-
τεῖς κωλύεσθαι μόνον τὰ κάλλιστα πράττειν, ἢ
καὶ

a) Scil. πρὸς ἐγκράτειαν, ut alio loco dicit.

καὶ ἀναγκάζεσθαι τὰ αἴσχιστα ποιεῖν; οὐδὲν ἧτ-
τον ἔμοιγ᾽, ἔφη, δοκοῦσι ταῦτα ἀναγκάζεσθαι
ἢ ἐκεῖνα κωλύεσθαι. ποίους δέ τινας δεσπότας 5
ἡγῇ τοὺς τὰ μὲν ἄριστα κωλύοντας, τὰ δὲ κά-
κιστα ἀναγκάζοντας; ὡς δυνατὸν νὴ Δί᾽, ἔφη,
κακίστους. δουλείαν δὲ ποίαν κακίστην νομίζεις
εἶναι; ἐγὼ μὲν, ἔφη, τὴν παρὰ τοῖς κακίστοις
δεσπόταις. τὴν κακίστην ἄρα δουλείαν οἱ ἀκρα-
τεῖς δουλεύουσιν; ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη. σοφίαν δὲ 6
τὸ μέγιστον ἀγαθὸν, οὐ δοκεῖ σοι, ἀπείργουσα
τῶν ἀνθρώπων ἡ ἀκρασία, εἰς τοὐναντίον αὐτοὺς
ἐμβάλλειν; ἢ οὐ δοκεῖ σοι προσέχειν τε τοῖς
ὠφελοῦσι καὶ καταμανθάνειν αὐτὰ κωλύειν, ἀφ-
έλκουσα ἐπὶ τὰ ἡδέα, καὶ πολλάκις αἰσθανο-
μένους τῶν ἀγαθῶν τε καὶ τῶν κακῶν ἐκπλή-
ξασα, ποιεῖν τὸ χεῖρον ἀντὶ τοῦ βελτίονος αἱ-
ρεῖσθαι; γίγνεται τοῦτ᾽, ἔφη. σωφροσύνην δὲ, 7
ὦ Εὐθύδημε, τίνι ἂν φαίημεν ἧττον ἢ τῷ
ἀκρατεῖ προσήκειν; αὐτὰ γὰρ δήπου τὰ ἐναντία,
σωφροσύνης καὶ ἀκρασίας ἔργα ἐστίν. ὁμολο-
γῶ καὶ τοῦτ᾽, ἔφη. τοῦ δ᾽ ἐπιμελεῖσθαι, ὧν
προσήκει, οἴει τι λυτικώτερον ἀκρασίας εἶναι b);
οὐκουν ἔγωγ᾽, ἔφη. τοῦ δ᾽ ἀντὶ τῶν ὠφελούντων
τὰ βλάπτοντα προαιρεῖσθαι ποιοῦντος, καὶ τού-
των μὲν ἐπιμελεῖσθαι, ἐκείνων δὲ ἀμελεῖν πεί-
θοντος, καὶ τοῖς σωφρονοῦσι τὰ ἐναντία ποιεῖν
ἀναγκάζοντος, οἴει τι ἀνθρώπῳ κάκιον εἶναι;
οὐδὲν

b) Leunclavius & Wels κωλυτικώτερον edidere e coniectura Stephani, quod rectum videtur, probatque etiam Simſonus. Non enim adiectivum hoc refertur ad ἀκρασίας, ſed ad τοῦ ἐπιμελεῖσθαι. quis autem concoquat λυτικὰ τοῦ ἐπιμελεῖσθαι? Verbum κωλύειν est in eadem re n. 9.

8 οὐδέν, ἔφη. οὐκοῦν τὴν ἐγκράτειαν τῶν ἐναν-
τίων ἢ τὴν ἀκρασίαν εἰκὸς τοῖς ἀνθρώποις αἰ-
τίαν εἶναι; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. οὐκοῦν καὶ τὸ
τῶν ἐναντίων τὸ αἴτιον εἰκὸς ἄριστον εἶναι; εἰκὸς
γάρ, ἔφη. ἔοικεν ἄρ', ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, ἄρι-
στον ἀνθρώπῳ ἡ ἐγκράτεια εἶναι. εἰκότως γάρ,
9 ἔφη, ὦ Σώκρατες. ἐκεῖνο δέ, ὦ Εὐθύδημε,
ἤδη πώποτε ἐνεθυμήθης; ποῖον; ἔφη. ὅτι καὶ
ἐπὶ τὰ ἡδέα, ἐφ' ἅπερ μόνα δοκεῖ ἡ ἀκρασία
τοὺς ἀνθρώπους ἄγειν, αὐτὴ μὲν οὐ δύναται ἄ-
γειν· ἡ δ' ἐγκράτεια πάντων μάλιστα ἥδεσθαι
ποιεῖ. πῶς; ἔφη. ὥσπερ c) ἡ μὲν ἀκρασία
οὐκ ἐῶσα καρτερεῖν οὔτε λιμόν, οὔτε δίψαν, οὔτε
ἀφροδισίων ἐπιθυμίαν, οὔτε ἀγρυπνίαν, (δι' ὧν
μόνων ἐστὶν ἡδέως μὲν φαγεῖν τε καὶ πιεῖν καὶ
ἀφροδισιάσαι, ἡδέως δ' ἀναπαύσασθαί τε καὶ
κοιμηθῆναι, καὶ d) περιμείναντας καὶ ἀνασχομέ-
νους ἕως ἂν ταῦτα ὡς ἔνι ἥδιστα γένηται) κωλύει
τοῖς ἀναγκαιοτάτοις τε καὶ συνεχεστάτοις ἀξιο-
λόγως ἥδεσθαι· ἡ δ' ἐγκράτεια μόνη ποιοῦσα
καρτερεῖν τὰ εἰρημένα, μόνη καὶ ἥδεσθαι ποιεῖ
ἀξίως μνήμης ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις. παντάπα-
10 σιν, ἔφη, ἀληθῆ λέγεις. ἀλλὰ μὴν τοῦ μα-
θεῖν e), τι καλὸν καὶ ἀγαθόν, καὶ τοῦ ἐπιμελη-
θῆναι τῶν τοιούτων τινός, δι' ὧν ἄν τις καὶ τὸ
ἑαυτοῦ σῶμα καλῶς διοικήσειε, καὶ τὸν ἑαυτοῦ
οἶκον

c) ὥσπερ, quia non sequitur οὕτως, suspectum est doctis viris. Itaque alii legi volunt: ὅτι ἄρ' ἡ etc. alii aliter. alii ἀνακόλουθον esse dicunt. Simplicissimum videtur, ὥσπερ intelligi, veluti, exempli gratia, quod et placet Cl. Reiskio.

d) Melius abfuerit καὶ, vt placet Cl. Reiskio, vel scribatur τούς.

e) Intell. κωλύει ἀκρασία.

οἶκον καλῶς οἰκονομήσειε, καὶ φίλοις καὶ πόλει
ὠφέλιμος γένοιτο, καὶ ἐχθρῶν κρατήσειεν, ἀφ'
ὧν οὐ μόνον ὠφέλειαι, ἀλλὰ καὶ ἡδοναὶ μέγισται
γίγνονται. οἱ μὲν γὰρ ἐγκρατεῖς ἀπολαύουσι
πράττοντες αὐτά, οἱ δ' ἀκρατεῖς οὐδενὸς μετέ-
χουσι. τῷ γὰρ ἂν ἧττον φήσαιμεν τῶν τοιού-
των προσήκειν, ἢ ᾧ ἥκιστα ἔξεστι ταῦτα πράτ-
τειν, κατεχομένῳ ἐπὶ τῷ σπουδάζειν περὶ τὰς
ἐγγυτάτω ἡδονάς; καὶ ὁ Εὐθύδημος, δοκεῖς 11
μοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, λέγειν, ὡς ἀνδρὶ ἥτ-
τονι τῶν διὰ τοῦ σώματος ἡδονῶν πάμπαν οὐδε-
μιᾶς ἀρετῆς προσήκει. τί γὰρ διαφέρει, ἔφη,
ὦ Εὐθύδημε, ἄνθρωπος ἀκρατὴς θηρίου τοῦ ἀμα-
θεστάτου; ὅστις γὰρ τὰ μὲν κράτιστα μὴ σκο-
πεῖ, τὰ ἥδιστα δ' ἐκ παντὸς τρόπου ζητεῖ ποι-
εῖν, τί ἂν διαφέροι τῶν ἀφρονεστάτων βοσκη-
μάτων; ἀλλὰ τοῖς ἐγκρατέσι μόνοις ἔξεστι σκο-
πεῖν τὰ κράτιστα τῶν πραγμάτων, καὶ λόγῳ καὶ
ἔργῳ διαλέγοντας κατὰ γένη, τὰ μὲν ἀγαθὰ
προαιρεῖσθαι, τῶν δὲ κακῶν ἀπέχεσθαι. καὶ 12
οὕτως, ἔφη, ἀρίστους τε καὶ εὐδαιμονεστάτους ἄν-
δρας γίγνεσθαι, καὶ διαλέγεσθαι δυνατωτάτους.
ἔφη δὲ καὶ τὸ διαλέγεσθαι, ὀνομασθῆναι ἐκ τοῦ
συνιόντας κοινῇ βουλεύεσθαι, διαλέγοντας κατὰ
γένη τὰ πράγματα. δεῖν οὖν πειρᾶσθαι ὅτι μά-
λιστα πρὸς τοῦτο ἑαυτὸν ἕτοιμον παρασκευάζειν,
καὶ τούτου μάλιστα ἐπιμελεῖσθαι. ἐκ τούτου γὰρ
γίνεσθαι ἄνδρας ἀρίστους τε, καὶ ἡγεμονικωτάτους,
καὶ διαλεκτικωτάτους.

CAPUT VI.

Differendi facultatem e consuetudine Socratis consequuntur familiares.

Ὡς δὲ καὶ διαλεκτικωτέρους ἐποίει τοὺς συνόντας, πειράσομαι καὶ τοῦτο λέγειν. Σωκράτης γὰρ τοὺς μὲν εἰδότας, τί ἕκαστον εἴη τῶν ὄντων, ἐνόμιζε καὶ τοῖς ἄλλοις ἂν ἐξηγεῖσθαι δύνασθαι· τοὺς δὲ μὴ εἰδότας, οὐδὲν ἔφη θαυμαστὸν εἶναι, αὐτούς τε σφάλλεσθαι, καὶ ἄλλους σφάλλειν. ὧν ἕνεκα σκοπῶν σὺν τοῖς συνοῦσι, τί ἕκαστον εἴη τῶν ὄντων, οὐδεπώποτε ἔληγε. πάντα μὲν οὖν, ᾗ διωρίζετο, πολὺ ἔργον ἂν εἴη διεξελθεῖν· ἐν ὅσοις δὲ καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐπισκέψεως
2 δηλώσειν οἶμαι, τοσαῦτα λέξω. πρῶτον δὲ περὶ εὐσεβείας ὧδέ πως ἐσκόπει· εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, ποῖόν τι νομίζεις εὐσέβειαν εἶναι; καὶ ὅς, κάλλιστον νὴ Δί', ἔφη. ἔχεις οὖν εἰπεῖν, ὁποῖός τις ὁ εὐσεβής ἐστιν; ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, ἔφη, ὁ τοὺς θεοὺς τιμῶν. ἔξεστι δέ, ὃν ἄν τις βούληται τρόπον, τοὺς θεοὺς τιμᾶν; οὔκ· ἀλλὰ νόμοι
3 εἰσὶ, καθ' οὓς δεῖ τοῦτο ποιεῖν. οὐκοῦν ὁ τοὺς νόμους τούτους ποιῶν a), εἰδείη ἄν, ὡς δεῖ τοὺς θεοὺς τιμᾶν; οἶμαι ἔγωγ', ἔφη. ἆρ' οὖν ὁ εἰδὼς τοὺς θεοὺς τιμᾶν, οὐκ ἄλλως οἴεται δεῖν τοῦτο ποιεῖν,
4 ἢ ὡς οἶδεν; οὐ γὰρ οὖν, ἔφη. ἄλλως δέ τις θεοὺς τιμᾷ, ἢ ὡς οἴεται δεῖν; οὐκ οἶμαι, ἔφη. ὁ ἄρα τὰ

a) Scribendum videtur εἰδὼς, vel μαθὼν, quod sententia & sequentia requirunt.

τὰ περὶ τοὺς θεοὺς νόμιμα εἰδὼς, νομίμως ἂν τοὺς θεοὺς τιμῴη. πάνυ μὲν οὖν. οὐκοῦν ὅγε νομίμως τιμῶν, ὡς δεῖ, τιμᾷ; πῶς γὰρ οὔ; ὁ δέ γε, ὡς δεῖ, τιμῶν, εὐσεβής ἐστι; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη· ὁ ἄρα τὰ περὶ τοὺς θεοὺς νόμιμα εἰδὼς, ὀρθῶς ἂν ἡμῖν εὐσεβὴς ὡρισμένος εἴη. ἐμοὶ γοῦν, 5
ἔφη, δοκεῖ. ἀνθρώποις τε b) ἄρα ἔξεστιν, ὃν ἄν τις τρόπον βούληται, χρῆσθαι; οὔκ. ἀλλὰ καὶ παρὰ τούτοις ὁ εἰδὼς, ἅ ἐστι νόμιμα, καθ᾽ ἃ c) δεῖ πρὸς ἀλλήλους χρῆσθαι, νόμιμος ἂν εἴη. οὐκοῦν οἱ κατὰ ταῦτα χρώμενοι ἀλλήλοις, ὡς δεῖ, χρῶνται; πῶς γὰρ οὔ; οὐκοῦν οἵγε, ὡς δεῖ, χρώμενοι, καλῶς χρῶνται; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. οὐκοῦν οἵγε τοῖς ἀνθρώποις καλῶς χρώμενοι, καλῶς πράττουσι τἀνθρώπεια πράγματα; εἰκός γ᾽, ἔφη. οὐκοῦν οἱ τοῖς νόμοις πειθόμενοι, δίκαια οὗτοι ποιοῦσι; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. δίκαια 6
δὲ οἶσθα, ἔφη, ὁποῖα καλεῖται; ἃ οἱ νόμοι κελεύουσιν, ἔφη. οἱ ἄρα ποιοῦντες, ἃ οἱ νόμοι κελεύουσι, δίκαιά τε ποιοῦσι, καὶ ἃ δεῖ; πῶς γὰρ οὔ; οὐκοῦν οἵγε τὰ δίκαια ποιοῦντες, δίκαιοί εἰσιν; οἶμαι ἔγωγ᾽, ἔφη. οἴει οὖν τινας πείθεσθαι τοῖς νόμοις, μὴ εἰδότας, ἃ οἱ νόμοι κελεύουσιν; οὐκ ἔγωγ᾽, ἔφη. εἰδότας δὲ ἃ δεῖ ποιεῖν, οἴει τινὰς οἴεσθαι, δεῖν μὴ ποιεῖν ταῦτα; οὐκ οἴομαι, ἔφη. οἶδας δέ τινας ἄλλα ποιοῦντας, ἢ ἃ οἴονται δεῖν; οὐκ ἔγωγ᾽, ἔφη. οἱ ἄρα τὰ περὶ τοὺς ἀνθρώ-

b) Est initium novae sententiæ. Itaque δὲ legendum videtur, ut & placet Cl. Reiskio.

c) Stephanus malebat: καθ᾽ ἃ, quia sequitur κατὰ ταῦτα. Sed nec illud rectum videtur πρὸς ἀλλήλους χρῆσθαι, sed ἀλλήλοις χρῆσθαι legendum. Cl. Reiskius legit προσαλλήλοις, sc. πράγμασι, negotiis mutuis, pactis &c.

ἀνθρώπους νόμιμα εἰδότες, τὰ δίκαια οὗτοι ποιοῦσιν; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. οὐκοῦν οἵγε τὰ δίκαια ποιοῦντες, δίκαιοί εἰσι; τίνες γὰρ ἄλλοι; ἔφη. ὀρθῶς ἄν ποτε ἄρα ὁριζοίμεθα d), ὁριζόμενοι δικαίους, εἶναι τοὺς εἰδότας τὰ περὶ ἀνθρώπους
7 νόμιμα; ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη. σοφίαν δὲ τί ἂν φήσαιμεν εἶναι; εἰπέ μοι, πότερά σοι δοκοῦσιν οἱ σοφοὶ, ἃ ἐπίστανται, ταῦτα σοφοὶ εἶναι, ἢ εἰσί τινες, ἃ μὴ ἐπίστανται, σοφοί; ἃ ἐπίστανται δῆλον ὅτι, ἔφη. πῶς γὰρ ἄν τις, ἅ γε μὴ ἐπίσταιτο, ταῦτα σοφὸς εἴη; ἆρ' οὖν οἱ σοφοὶ, ἐπιστήμῃ σοφοί εἰσιν; τίνι γὰρ, ἔφη, ἄλλῳ τις ἂν εἴη σοφὸς, εἴ γε μὴ ἐπιστήμῃ; ἄλλο δέ τι σοφίαν οἴει εἶναι, ἢ ᾧ σοφοί εἰσιν; οὐκ ἔγωγε. ἐπιστήμη ἄρα σοφία ἐστίν; ἔμοιγε δοκεῖ. ἆρ' οὖν δοκεῖ σοι ἀνθρώπῳ δυνατὸν εἶναι, τὰ ὄντα πάντα ἐπίστασθαι; οὐδὲ μὰ Δί' ἔμοιγε πολλοστὸν μέρος αὐτῶν. πάντα μὲν ἄρα σοφὸν οὐχ οἷόν τε ἄνθρωπον εἶναι; μὰ Δί' οὐ δῆτα, ἔφη. ὃ ἄρα ἐπίσταται ἕκαστος, τοῦτο καὶ σοφός
8 ἐστιν; ἔμοιγε δοκεῖ. ἆρ' οὖν, ὦ Εὐθύδημε, καὶ τἀγαθὸν οὕτω ζητητέον ἐστί; πῶς; ἔφη. δοκεῖ σοι τὸ αὐτὸ πᾶσιν ὠφέλιμον εἶναι; οὐκ ἔμοιγε. τί δέ; τὸ ἄλλῳ ὠφέλιμον οὐ δοκεῖ σοι ἐνίοτε ἄλλῳ βλαβερὸν εἶναι; καὶ μάλα, ἔφη. ἄλλο δ' ἄν τι φαίης ἀγαθὸν εἶναι, ἢ τὸ ὠφέλιμον; οὐκ ἔγωγ', ἔφη. τὸ ἄρα ὠφέλιμον, ἀγαθόν
9 ἐστιν, ὅτῳ ἂν ὠφέλιμον ᾖ; δοκεῖ μοι, ἔφη. τὸ δὲ καλὸν ἔχοιμεν ἄν πως ἄλλως εἰπεῖν, ἢ, εἰ ἔστιν, ὀνομάζεις e) καλὸν ἢ σῶμα, ἢ σκεῦος, ἢ

ἄλλ'

d) ed. Wels: ὁρισοίμεθα.

e) Hæc vix recte se habent. Cl. Reiskius putabat sic constituendum locum: ἢ, ᾧ ἐστιν, ὃ ὀνομ.

ἀλλ' ὁτιοῦν, ὃ οἶσθα πρὸς πάντα καλὸν ὄν; μὰ Δί', οὐκ ἔγωγ', ἔφη. ἆρ' οὖν, πρὸς ὃ ἂν ἕκαστον χρήσιμον ᾖ, πρὸς τοῦτο ἑκάστῳ καλῶς ἔχει χρῆσθαι; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. καλὸν δὲ πρὸς ἄλλο τί ἐστιν ἕκαστον, ἢ πρὸς ὃ ἑκάστῳ καλῶς ἔχει χρῆσθαι; οὐδὲ πρὸς ἓν ἄλλο, ἔφη. τὸ χρήσιμον ἄρα καλόν ἐστι, πρὸς ὃ ἂν ᾖ χρήσιμον; ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη. ἀνδρείαν δὲ, ὦ Εὐθύδημε, ἆρα τῶν καλῶν νομίζεις εἶναι; κάλλιστον μὲν οὖν ἔγωγ', ἔφη. χρήσιμον ἄρα οὐ πρὸς τὰ ἐλά- 10
χιστα νομίζεις τὴν ἀνδρείαν; μὰ Δί' ἔφη, πρὸς τὰ μέγιστα μὲν οὖν. ἆρ' οὖν δοκεῖ σοι πρὸς τὰ δεινά τε καὶ ἐπικίνδυνα χρήσιμον εἶναι τὸ ἀγνοεῖν αὐτά; ἥκιστά γ', ἔφη. οἱ ἄρα μὴ φοβούμενοι τὰ τοιαῦτα, διὰ τὸ μὴ εἰδέναι, τί ἐστιν, οὐκ ἀνδρεῖοί εἰσι; νὴ Δί', ἔφη. πολλοὶ γὰρ ἂν οὕτω γε τῶν γε f) μαινομένων καὶ τῶν δειλῶν ἀνδρεῖοι εἶεν. τί δὲ οἱ καὶ τὰ μὴ δεινὰ δεδοικότες; ἔτι γε, νὴ Δία, ἧττον, ἔφη. ἆρ' οὖν τοὺς μὲν ἀγαθοὺς πρὸς τὰ δεινὰ καὶ ἐπικίνδυνα ὄντας, ἀνδρείους ἡγῇ εἶναι, τοὺς δὲ κακοὺς, δειλούς; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. ἀγαθοὺς δὲ πρὸς τὰ 11
τοιαῦτα νομίζεις ἄλλους τινὰς, ἢ τοὺς δυναμένους αὐτοῖς καλῶς χρῆσθαι; οὔκ, ἀλλὰ τούτους, ἔφη. κακοὺς δὲ ἄρα τοὺς οἵους τούτοις κακῶς

χρῆ-

ὃ ὀνομ. aut mox ὃ delendum. Neutrum difficultatem tollere & ſenſum commodum efficere videtur. Mihi videntur conſtare omnia, ſi ſcribamus: ἢ ἐστιν, ὃ ὀνομάζεις καλὸν, ἢ σῶμα -- ὁτιοῦν, ὃ etc. an eſt, quod tu pulcrum appellas, ſive corpus -- ſive quodlibet aliud, quod ſcias, atque adeo dicere poſſis, ad omnia pulcrum.

f) Pro τῶν γε μ. Stephanus e Stobaeo legebat: τῶν τε μ.

χρῆσθαι; τίνας γὰρ ἄλλους; ἔφη. ἆρ' οὖν ἕκα-
στοι χρῶνται, ὡς οἴονται δεῖν; πῶς γὰρ ἄλλως;
ἔφη. ἆρα οὖν οἱ μὴ δυνάμενοι καλῶς χρῆσθαι,
ἴσασιν, ὡς δεῖ, χρῆσθαι; οὐ δήπου γε, ἔφη. οἱ
ἄρα εἰδότες, ὡς δεῖ, χρῆσθαι, οὗτοι καὶ δύνανται;
μόνοι γε, ἔφη. τί δὲ, οἱ μὴ διημαρτηκότες ἆρα
κακῶς χρῶνται τοῖς τοιούτοις; οὐκ οἴομαι, ἔφη.
οἱ ἄρα κακῶς χρώμενοι διημαρτήκασιν; εἰκός
γε, ἔφη. οἱ μὲν ἄρα ἐπιστάμενοι τοῖς δεινοῖς
τε καὶ ἐπικινδύνοις καλῶς χρῆσθαι, ἀνδρεῖοί εἰσιν,
οἱ δὲ διαμαρτάνοντες τούτου, δειλοί; ἔμοιγε δο-
12 κοῦσιν, ἔφη. Βασιλείαν δὲ καὶ τυραννίδα, ἀρ-
χὰς μὲν ἀμφοτέρας ἡγεῖτο εἶναι, διαφέρειν δὲ
ἀλλήλων ἐνόμιζε. τὴν μὲν γὰρ, ἑκόντων τε τῶν
ἀνθρώπων καὶ κατὰ νόμους, τῶν πόλεων ἀρχὴν,
βασιλείαν ἡγεῖτο· τὴν δὲ ἀκόντων τε καὶ μὴ
κατὰ νόμους, ἀλλ' ὅπως ὁ ἄρχων βούλοιτο, τυ-
ραννίδα. καὶ ὅπου μὲν ἐκ τῶν τὰ νόμιμα ἐπι-
τελούντων αἱ ἀρχαὶ καθίστανται, ταύτην τὴν πο-
13 λιτείαν ἀριστοκρατίαν ἐνόμιζεν εἶναι· ὅπου δ' ἐκ
τιμημάτων, πλουτοκρατίαν· ὅπου δ' ἐκ πάντων,
δημοκρατίαν. Εἰ δέ τις αὐτῷ περί του ἀντιλέ-
γοι, μηδὲν ἔχων σαφὲς λέγειν, ἀλλ' ἄνευ ἀπο-
δείξεως, ἤτοι σοφώτερον φάσκων εἶναι, ὃν αὐτὸς
λέγοι, ἢ πολιτικώτερον, ἢ ἀνδρειότερον, ἢ ἄλλο τι
τῶν τοιούτων, ἐπὶ τὴν ὑπόθεσιν ἐπανῆγεν ἂν πάντα
14 τὸν λόγον g) ὧδέ πως· φῂς σὺ ἀμείνω πολίτην
εἶναι, ὃν σὺ ἐπαινεῖς, ἢ ὃν ἐγώ; φημὶ γὰρ οὖν.
τί οὖν, οὐκ ἐκεῖνο πρῶτον ἐπεσκεψάμεθα h), τί
ἐστιν

g) v. Indic. v. ὑπόθεσις.

h) Forma perpetua Xenophontis iubet scribere ἐπισκεψαίμεθα, vel ἐπισκεψόμεθα.

ἐστιν ἔργον ἀγαθοῦ πολίτου; ποιῶμεν τοῦτο. οὐκοῦν ἐν μὲν χρημάτων διοικήσει κρατοίη ἂν ὁ χρήμασιν εὐπορωτέραν τὴν πόλιν ποιῶν; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. ἐν δέ γε πολέμῳ, ὁ καθυπερτέραν τῶν ἀντιπάλων; πῶς γὰρ οὔ; ἐν δὲ πρεσβείᾳ, ἆρα ὃς ἂν φίλους ἀντὶ πολεμίων παρασκευάζῃ; εἰκότως γε. οὐκοῦν καὶ ἐν δημηγορίᾳ, ὁ στάσεις τε παύων, καὶ ὁμόνοιαν ἐμποιῶν; ἔμοιγε δοκεῖ. οὕτω δὲ τῶν λόγων ἐπαναγομένων, καὶ τοῖς ἀντιλέγουσιν αὐτοῖς φανερὸν ἐγίγνετο τἀληθές. ὁπότε δὲ αὐτός 15
τι τῷ λόγῳ διεξίοι, διὰ τῶν μάλιστα ὁμολογουμένων ἐπορεύετο, νομίζων ταύτην τὴν ἀσφάλειαν εἶναι λόγου. τοιγαροῦν πολὺ μάλιστα, ὧν ἐγὼ οἶδα, ὅτε λέγοι, τοὺς ἀκούοντας ὁμολογοῦντας παρεῖχε. ἔφη δὲ, καὶ Ὅμηρον τῷ Ὀδυσσεῖ ἀναθεῖναι τὸ ἀσφαλῆ ῥήτορα εἶναι, ὡς ἱκανὸν αὐτὸν ὄντα διὰ τῶν δοκούντων τοῖς ἀνθρώποις ἄγειν τοὺς λόγους.

CAPUT VII.

Quid & quantum sit in quacumque arte discendum.

Ὅτι μὲν οὖν ἁπλῶς τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ἀπεφαίνετο Σωκράτης πρὸς τοὺς ὁμιλοῦντας αὐτῷ, δοκεῖ μοι δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων εἶναι· ὅτι δὲ καὶ αὐτάρκεις ἐν ταῖς προσηκούσαις πράξεσιν αὐτοὺς εἶναι ἐπεμελεῖτο, νῦν τοῦτο λέξω. πάντων μὲν γὰρ, ὧν ἐγὼ οἶδα, μάλιστα ἔμελεν

λεν αὐτῷ εἰδέναι, ὅτου τις ἐπιστήμων εἴη τῶν συνόντων αὐτῷ. ὧν δὲ προσήκει ἀνδρὶ καλῷ κἀγαθῷ εἰδέναι, ὅ, τι μὲν αὐτὸς εἰδείη, πάντων προθυμότατα ἐδίδασκεν· ὅτου δὲ αὐτὸς ἀπειρότερος εἴη, πρὸς τοὺς ἐπισταμένους ἦγεν
2 αὐτούς. ἐδίδασκε a) δὲ καὶ μέχρι ὅτου δέοι ἔμπειρον εἶναι ἑκάστου πράγματος τὸν ὀρθῶς πεπαιδευμένον. αὐτίκα b), γεωμετρίαν μέχρι μὲν

a) Hunc locum excerpsit Euseb. Præp. E. XIV, 11. usque ad verba: συνδιεξῄει τοῖς συνοῦσι. §. 8.

b) Αὐτίκα in primæ editionis indice interpretatus sum: *primum*. Nec nunc adeo pœnitet. Sic hoc verbum accipi censet etiam Vigerus de Idiot. Gr. L. p. m. 229. sic vertit ap. Euseb. l. c. *Iam primum* Gesnerus V. C. ap. Lucian. Bis acc. init. ubi similiter atque hic positum est. Sed melius est, interpretari: *exempli gratia*, atque per hanc occasionem hanc verbi significationem, vulgo non animadversam, demonstrare. Apud Platonem sæpe sic est. Alcibiad. II. init. ὥσπερ τὸν Οἰδίπουν ΑΥΤΙΚΑ φασὶν εὔξασθαι &c. *ut dicunt*, ex. caus. *Oedipum precatum esse*. Ibid. paullo post: ΑΥΤΙΚΑ τῶν σῶν ἡλικιωτῶν εἴ τινες τυγχάνουσιν ἄφρονες ὄντες &c. *si*, verbi causa, *quidam* &c. In eodem dialogo est alio loco: οὐκοῦν οἱ ῥήτορες ΑΥΤΙΚΑ &c. & sic non solum in hoc, sed aliis Dialogis sæpe. Quo magis miror, ab Interpretibus hanc vim verbi intellectam non esse, nec in Lexicis obviam esse. Omnium maxime ridiculus est Dacerius, ad illum ipsum Dialogum Gallice ab ipso conversum. Socrates dicit, ignorantiam interdum esse bonam. Id ut demonstret, sic dicit: εἴ σοι ΑΥΤΙΚΑ μάλα παρασταίη, Περικλέα - - εἰπεῖν, εἰ ἔνδον ἐστὶ, βουλόμενον ἀποκτεῖναι αὐτὸν &c. Interpretes male: *statim*. Quid vero bonus Dacerius? negat hoc verum esse: quod Pericles, quo tempore ille sermo habitus esset, iam mortuus fuisset. Itaque vertendum esse: *si tibi olim in mentem venisset*: nam hanc quoque verba vim habere. Nihil vidi acutius! Verte: *si tibi, verbi causa, in mentem veniret*. Nec illud *veniret* perturbet aliquem. Quis in exemplis tam scrupulosus sit? Paullo post de eadem re dicit: ἐθέλειν ἂν σε τούτων τι πράττειν. Ap. Hippocratem ita sæpe occurrere, post Duretum Girardetus vidit ad Libr. de rat. Vict. in morb. acut. p. 32. In primis Scholiastæ græci hoc verbum hoc sensu frequen-

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/226 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

μὲν τούτου, ἔφη, δεῖν μανθάνειν, ἕως ἱκανός
τις γένοιτο, εἴποτε δεήσειε, γῆν μέτρῳ ὀρθῶς
ἢ παραλαβεῖν, ἢ παραδοῦναι, ἢ διανεῖμαι, ἢ
ἔργον ἀποδείξασθαι c). οὕτω δὲ τοῦτο ῥᾴδιον
εἶναι μαθεῖν, ὥστε τὸν προσέχοντα τὸν νοῦν τῇ
μετρήσει, ἅμα τήν τε γῆν, ὁπόση ἐστὶν, εἰδέ-
ναι, καὶ ὡς μετρεῖται ἐπιστάμενον ἀπιέναι.
τὸ δὲ μέχρι τῶν δυσξυνέτων διαγραμμάτων 3
γεωμετρίαν μανθάνειν ἀπεδοκίμαζεν. ὅ, τι
μὲν γὰρ ὠφελοίη ταῦτα, οὐκ ἔφη ὁρᾶν· καί
τοι οὐκ ἄπειρός γε αὐτῶν ἦν d). ἔφη δὲ ταῦ-
τα ἱκανὰ εἶναι ἀνθρώπου βίον κατατρίβειν, καὶ
ἄλλων πολλῶν τε καὶ ὠφελίμων μαθημάτων
ἀποκωλύειν. ἐκέλευε δὲ καὶ ἀστρολογίας ἐμ- 4
πείρους γίγνεσθαι, καὶ ταύτης μέν τοι μέχρι τοῦ
νυκτός τε ὥραν, καὶ μηνὸς, καὶ ἐνιαυτοῦ δύνα-
σθαι γιγνώσκειν, ἕνεκα πορείας τε, καὶ πλοῦ,
καὶ φυλακῆς· καὶ ὅσα ἄλλα ἢ νυκτὸς, ἢ μη-
νὸς, ἢ ἐνιαυτοῦ πράττεται, πρὸς ταῦτ' ἔχειν
τεκμηρίοις χρῆσθαι, τὰς ὥρας τῶν εἰρημένων
διαγιγνώσκοντας. καὶ ταῦτα δὲ ῥᾴδια εἶναι
μαθεῖν παρά τε τῶν νυκτοθηρῶν e), καὶ κυ-
βερνητῶν, καὶ ἄλλων πολλῶν, οἷς ἐπιμελὲς
ταῦτα εἰδέναι. τὸ δὲ μέχρι τούτου ἀστρονομίαν 5
μανθάνειν, μέχρι τοῦ καὶ τὰ μὴ ἐν τῇ αὐτῇ

 περι-

quentant, ut Arati ad v. 19. & alibi.

c) v. Ind. in ἀποδείκ.

d) Habuit enim præceptorem geometriæ celeberrimum geometram Theodorum Cyrenæum. v. ad c. 2.

e) Sic habet præter edd. etiam Eusebius l. c. estque vera lectio. Νυκτοθήρας dicitur ut φυγαδοθήρας. Genus nocturnæ venationis, πυρευτική est ap. Platon. in Sophista Tom. I. p. 220. D. Frustra quidam tentarunt νυκτοτηρῶν.

περιφορᾷ ὄντα, καὶ τοὺς πλάνητάς τε, καὶ
ἀσταθμήτους ἀστέρας γνῶναι, καὶ τὰς ἀποστά-
σεις αὐτῶν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ τὰς περιόδους,
καὶ τὰς αἰτίας αὐτῶν ζητοῦντας κατατρίβε-
σθαι, ἰσχυρῶς ἀπέτρεπεν. ὠφέλειαν μὲν γὰρ
οὐδεμίαν οὐδ' ἐν τούτοις, ἔφη, ὁρᾶν (καίτοι οὐδὲ
τούτων γε ἀνήκοος ἦν)· ἔφη δὲ καὶ ταῦτα
ἱκανὰ εἶναι κατατρίβειν ἀνθρώπου βίον, καὶ
6 πολλῶν καὶ ὠφελίμων ἀποκωλύειν. ὅλως δὲ,
τῶν οὐρανίων, ᾗ ἕκαστα ὁ θεὸς μηχανᾶται,
φροντιστὴν γίγνεσθαι, ἀπέτρεπεν. οὔτε γὰρ
εὑρετὰ ἀνθρώποις αὐτὰ ἐνόμιζεν εἶναι, οὔτε
χαρίζεσθαι θεοῖς ἂν ἡγεῖτο τὸν ζητοῦντα, ἃ
ἐκεῖνοι σαφηνίσαι οὐκ ἐβουλήθησαν. κινδυνεῦ-
σαι δ' ἂν, ἔφη, καὶ παραφρονῆσαι τὸν ταῦ-
τα μεριμνῶντα, οὐδὲν ἧττον ἢ Ἀναξαγόρας
παρεφρόνησεν, ὁ μέγιστον φρονήσας ἐπὶ τῷ
7 τὰς τῶν θεῶν μηχανὰς ἐξηγεῖσθαι. ἐκεῖνος
γὰρ λέγων μὲν, τὸ αὐτὸ εἶναι πῦρ τε καὶ
ἥλιον, ἠγνόει, ὡς τὸ μὲν πῦρ οἱ ἄνθρωποι
ῥᾳδίως καθορῶσιν, εἰς δὲ τὸν ἥλιον οὐ δύναν-
ται ἀντιβλέπειν. καὶ ὑπὸ μὲν τοῦ ἡλίου κα-
ταλαμπόμενοι τὰ χρώματα μελάντερα ἔχου-
σιν, ὑπὸ δὲ τοῦ πυρὸς οὔ. ἠγνόει δὲ, ὅτι καὶ
τῶν ἐκ τῆς γῆς φυομένων ἄνευ μὲν ἡλίου αὐ-
γῆς οὐδὲν δύναται καλῶς αὔξεσθαι, ὑπὸ δὲ τοῦ
πυρὸς θερμαινόμενα πάντα ἀπόλλυται. φά-
σκων δὲ τὸν ἥλιον λίθον διάπυρον εἶναι, καὶ
τοῦτο ἠγνόει, ὅτι λίθος μὲν ἐν πυρὶ ὢν οὔτε
λάμπει, οὔτε πολὺν χρόνον ἀντέχει· ὁ δὲ
ἥλιος τὸν πάντα χρόνον πάντων λαμπρότε-
8 ρος ὢν διαμένει. ἐκέλευε δὲ καὶ λογισμοὺς

μαν-

μανθάνειν, καὶ τούτων δὲ ὁμοίως τοῖς ἄλλοις
ἐκέλευε φυλάττεσθαι τὴν μάταιον πραγμα-
τείαν, μέχρι δὲ τοῦ ὠφελίμου πάντα καὶ αὐ-
τὸς συνεπεσκόπει καὶ συνδιεξῄει τοῖς συνοῦ-
σι. προέτρεπε δὲ σφόδρα καὶ ὑγιείας ἐπι- 9
μελεῖσθαι τοὺς συνόντας, παρά τε τῶν εἰδό-
των μανθάνοντας, ὅσα ἐνδέχοιτο, καὶ ἑαυ-
τῷ ἕκαστον προσέχοντα διὰ παντὸς τοῦ βίου,
τί βρῶμα, ἢ τί πόμα, ἢ ποῖος πόνος συμ-
φέρει αὐτῷ, καὶ πῶς τούτοις χρώμενος ὑγιει-
νότατ' ἂν διάγοι. τοῦ γὰρ οὕτω προσέχοντος
ἑαυτῷ ἔργον, ἔφη, εἶναι εὑρεῖν ἰατρὸν τὰ
πρὸς ὑγίειαν συμφέροντα αὐτῷ μᾶλλον δια-
γιγνώσκοντα ἑαυτοῦ f). εἰ δέ τις μᾶλλον, 10
ἢ κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην σοφίαν, ὠφελεῖ-
σθαι βούλοιτο, συνεβούλευε μαντικῆς ἐπιμελεῖ-
σθαι. τὸν γὰρ εἰδότα, δι' ὧν οἱ θεοὶ τοῖς
ἀνθρώποις περὶ τῶν πραγμάτων σημαίνου-
σιν, οὐδέποτ' ἔρημον, ἔφη, γίγνεσθαι συμβου-
λῆς θεῶν.

f) Tacit. Ann. VI, 46. *Tiberius solitus erat eludere medicorum artes, eosque, qui post tricesimum aetatis annum, ad internoscenda corpori suo utilia vel noxia, alieni consilii indigerent.*

CAPUT VIII.

Socratis constantia.

Εἰ δέ τις, ὅτι, φάσκοντος αὐτοῦ, τὸ δαιμόνιον ἑαυτῷ προσημαίνειν, ἅτε δέοι καὶ ἃ μὴ δέοι ποιεῖν, ὑπὸ τῶν δικαστῶν κατεγνώσθη θάνατος, οἴεται αὐτὸν ἐλέγχεσθαι περὶ τοῦ δαιμονίου ψευδόμενον, ἐννοησάτω πρῶτον μὲν, ὅτι οὕτως ἤδη τότε πόῤῥω τῆς ἡλικίας ἦν, ὥς᾽ εἰ καὶ μὴ τότε, οὐκ ἂν πολλῷ ὕστερον τελευτῆσαι τὸν βίον· εἶτα, ὅτι τὸ μὲν ἀχθεινότατον τοῦ βίου, καὶ ἐν ᾧ πάντες τὴν διάνοιαν μειοῦνται, ἀπέλειπεν· ἀντὶ δὲ τούτου τῆς ψυχῆς τὴν ῥώμην ἐπιδειξάμενος, εὔκλειαν προσεκτήσατο, τήν τε δίκην πάντων ἀνθρώπων ἀληθέστατα καὶ ἐλευθεριώτατα καὶ δικαιότατα εἰπὼν, καὶ τὴν κατάγνωσιν τοῦ θανάτου πρᾳό-
2 τατα καὶ ἀνδρωδέστατα ἐνεγκών. ὁμολογεῖται γὰρ, οὐδένα πω τῶν μνημονευομένων ἀνθρώπων κάλλιον θάνατον ἐνεγκεῖν. ἀνάγκη μὲν γὰρ ἐγένετο αὐτῷ, μετὰ τὴν κρίσιν τριάκοντα ἡμέρας βιῶναι διὰ τὸ Δήλια μὲν ἐκείνου τοῦ μηνὸς εἶναι a), τὸν δὲ νόμον μηδένα ἐᾶν δημοσίᾳ ἀποθνήσκειν, ἕως ἂν ἡ θεωρία ἐκ Δήλου ἐπανέλθῃ

a) Dies festi, quinto quoque anno ab Atheniensibus in insula Delo celebrati, in memoriam insulæ a Pisistrato purgatæ & lustratæ. v. Thucyd. III, 104. & Spanhem. ad Callim. H. in Cer. init. quem iam laudavit ad Thucyd. Cel. Dukerus, ut alios mittam.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/230 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

ἔλθῃ b). καὶ τὸν χρόνον τοῦτον ἅπασι τοῖς
συνήθεσι φανερὸς ἐγένετο οὐδὲν ἀλλοιότερον δια-
βιοὺς, ἢ τὸν ἔμπροσθεν χρόνον· καί τοι τῶν 3
ἔμπροσθέν γε πάντων ἀνθρώπων μάλιστα ἐθαυ-
μάζετο ἐπὶ τῷ εὐθύμως τε καὶ εὐκόλως ζῆν.
καὶ πῶς ἄν τις κάλλιον, ἢ οὕτως ἀποθάνοι;
ἢ ποῖος ἂν εἴη θάνατος καλλίων, ἢ ὃν ἂν κάλ-
λιστά τις ἀποθάνοι; ποῖος δ᾽ ἂν γένοιτο θάνα-
τος εὐδαιμονέστερος τοῦ καλλίστου, ἢ ποῖος θεοφι-
λέστερος τοῦ εὐδαιμονεστάτου; Λέξω δὲ καὶ ἃ 4
Ἑρμογένους τοῦ Ἱππονίκου ἤκουσα περὶ αὐτοῦ.
ἔφη γὰρ, ἤδη Μελίτου γεγραμμένου αὐτὸν τὴν
γραφὴν, αὐτὸς ἀκούων αὐτοῦ πάντα μᾶλλον,
ἢ περὶ τῆς δίκης διαλεγομένου, λέγειν αὐτῷ,
ὡς χρὴ σκοπεῖν ὅ, τι ἀπολογήσεται. τὸν δὲ
τὸ μὲν πρῶτον εἰπεῖν· οὐ γὰρ δοκῶ σοι τοῦτο με-
λετῶν διαβεβιωκέναι; Ἐπεὶ δὲ αὐτὸν ἤρετο,
ὅπως; εἰπεῖν αὐτὸν, ὅτι οὐδὲν ἄλλο ποιῶν δια-
γεγένηται, ἢ διασκοπῶν μὲν τά τε δίκαια, καὶ
τῶν ἀδίκων ἀπεχόμενος· ἥνπερ νομίζοι καλλί-
στην μελέτην ἀπολογίας εἶναι. αὐτὸς δὲ πά- 5
λιν εἰπεῖν c), οὐχ ὁρᾷς, ὦ Σώκρατες, ὅτι οἱ
Ἀθήνησι δικασταὶ πολλοὺς μὲν ἤδη μηδὲν ἀδι-
κοῦντας, λόγῳ ἀχθεσθέντες ἀπέκτειναν, πολ-

b) Stephanus non male tentabat θεωρὶς, quem vid. De θεωρίᾳ vid. ad III, 3, 12. & Valkenarium V. Cel. ad Ammon. Anim. II, 3. p. 92. de re ipsa autem conf. Platonem in Phædone, T. I. p. 58. A.

c) Αὐτὸς refertur ad ἔφη: *Tum Hermogenes dicebat, se iterum dixisse.* Sic antea: ἔφη αὐτὸς λέγειν, & paullo post: καὶ αὐτὸς εἰπεῖν: pro quo in utroque loco male Welsius αὐτόν. in secundo tamen loco αὐτὸν etiam Stephanus habet.

λοὺς δὲ ἀδικοῦντας ἀπέλυσαν d); Ἀλλὰ νὴ τὸν Δία, φάναι αὐτὸν, ὦ Ἑρμόγενες, ἤδη μου ἐπιχειροῦντος φροντίσαι τῆς πρὸς τοὺς δικαστὰς ἀπολογίας, ἠναντιώθη τὸ δαιμόνιον.
6 καὶ αὐτὸς εἰπεῖν, θαυμαστὰ λέγεις. τὸν δὲ, θαυμάζεις, φάναι, εἰ τῷ θεῷ δοκεῖ βέλτιον εἶναι, ἐμὲ τελευτᾶν τὸν βίον ἤδη; οὐκ οἶσθ' ὅτι μέχρι μὲν τοῦδε τοῦ χρόνου ἐγὼ οὐδενὶ ἀνθρώπων ὑφείμην ἂν, οὔτε βέλτιον, οὔθ' ἥδιον ἐμοῦ βεβιωκέναι; ἄριστα μὲν γὰρ οἶμαι ζῆν, τοὺς ἄριστα ἐπιμελομένους τοῦ ὡς βελτίστους γίγνεσθαι, ἥδιστα δὲ, τοὺς μάλιστα αἰσθανομένους,
7 ὅτι βελτίους γίγνονται. ἃ ἐγὼ μέχρι τοῦδε τοῦ χρόνου ᾐσθανόμην ἐμαυτῷ συμβαίνοντα, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἐντυγχάνων, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους παραθεωρῶν ἐμαυτὸν, οὕτω διατετέλεκα περὶ ἐμαυτοῦ γιγνώσκων. καὶ οὐ μόνον ἐγὼ, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐμοὶ φίλοι οὕτως ἔχοντες περὶ ἐμοῦ διατελοῦσιν· οὐ διὰ τὸ φιλεῖν ἐμὲ (καὶ γὰρ οἱ τοὺς ἄλλους φιλοῦντες οὕτως ἂν εἶχον πρὸς τοὺς ἑαυτῶν φίλους), ἀλλὰ διόπερ καὶ αὐτοὶ ἂν οἴονται ἐμοὶ συνόντες βέλτιστοι γίγνε-

d) Marklandus V. C. ad Lyſiam p. 585. laudans locum Pollucis VIII, 2, 9. ubi ἀπολῦσαι hoc ſenſu non ſatis elegans iudicatur, eius iudicio obſtare dicit loca Lyſiæ, Thucydidis & Xenophontis: ſed tandem cum Hemſterhuſio V. C. inclinat in hanc partem, ut etiam politiſſimis ſcriptoribus interdum aliquid plebeii exciderit. Id non abnuerim. Sed tamen & illud ſcio, Grammaticos quædam verba & genera dicendi improbaſſe temere, quæ optimorum ſcriptorum auctoritas facile defendat. Ceterum Cl. Reiskius addendum putat λόγῳ κεχαρισμένοι aut ſimile quid, quod reſpondeat τῷ ἀχθεσθέντες λόγῳ. Concinnior & plenior foret oratio; ſed neceſſarium non videtur.

γίγνεσθαι. εἰ δὲ βιώσομαι πλείω χρόνον, ἴσως 8
ἀναγκαῖον ἔσται, τὰ τοῦ γήρως ἐπιτελεῖσθαι, καὶ
ὁρᾷν τε καὶ ἀκούειν ἧττον, καὶ διανοεῖσθαι χεῖ-
ρον, καὶ δυσμαθέστερον καὶ ἐπιλησμονέστερον
ἀποβαίνειν, καὶ ὧν πρότερον βελτίων ἦν, τού-
των χείρων γίγνεσθαι. ἀλλὰ μὴν ταῦτά γε μὴ
αἰσθανομένῳ μὲν ἀβίωτος ἂν εἴη ὁ βίος· αἰσθα-
νόμενον δὲ πῶς οὐκ ἀνάγκη χεῖρόν τε καὶ ἀηδέ-
στερον ζῆν; ἀλλὰ μὴν εἴ γε ἀδίκως ἀποθανοῦμαι, 9
τοῖς μὲν ἀδίκως ἐμὲ ἀποκτείνασιν αἰσχρὸν ἂν εἴη
τοῦτο. εἰ γὰρ τὸ ἀδικεῖν αἰσχρόν ἐστι, πῶς οὐκ
αἰσχρὸν καὶ τὸ ἀδίκως ὁτιοῦν ποιεῖν; ἐμοὶ δὲ τί
αἰσχρὸν, τὸ ἑτέρους μὴ δύνασθαι περὶ ἐμοῦ τὰ δί-
καια μήτε γνῶναι, μήτε ποιῆσαι; ὁρῶ δ' 10
ἔγωγε καὶ τὴν δόξαν τῶν προγεγονότων ἀνθρώ-
πων ἐν τοῖς ἐπιγιγνομένοις οὐχ ὁμοίαν κατα-
λειπομένην τῶν τε ἀδικησάντων καὶ τῶν ἀδι-
κηθέντων. οἶδα δ', ὅτι καὶ ἐγὼ ἐπιμελείας
τεύξομαι ὑπ' ἀνθρώπων, καὶ ἐὰν νῦν ἀποθά-
νω, οὐχ ὁμοίως τοῖς ἐμὲ ἀποκτείνασιν. οἶδα
γὰρ ἀεὶ μαρτυρήσεσθαί μοι e), ὅτι ἐγὼ ἠδίκη-
κα μὲν οὐδένα πώποτε ἀνθρώπων, οὐδὲ χείρω
ἐποίησα· βελτίους δὲ ποιεῖν ἐπειρώμην ἀεὶ τοὺς
ἐμοὶ συνόντας. Τοιαῦτα μὲν πρὸς Ἑρμογένην
τε διελέχθη, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους. τῶν δὲ 11
Σωκράτην γιγνωσκόντων, οἷος ἦν, οἱ ἀρετῆς
ἐφιέμενοι πάντες ἔτι καὶ νῦν διατελοῦσι πάν-
των μάλιστα ποθοῦντες ἐκεῖνον, ὡς ὠφελιμώ-
τατον ὄντα πρὸς ἀρετῆς ἐπιμέλειαν. ἐμοὶ
μὲν

e) vid. ad III, 7, 7. extr. hic active accipere licet, intellecto ex antecedentibus ἀνθρώπους.

8 μὲν δὴ, τοιοῦτος ὢν, οἷον ἐγὼ διήγημαι, (εὐσε-
βὴς μὲν οὕτως, ὥστε μηδὲν ἄνευ τῆς τῶν θεῶν
γνώμης ποιεῖν, δίκαιος δὲ, ὥστε βλάπτειν μὲν
μηδὲ μικρὸν μηδένα, ὠφελεῖν δὲ τὰ μέγιστα τοὺς
χρωμένους ἑαυτῷ, ἐγκρατὴς δὲ, ὥστε μηδέποτε
προαιρεῖσθαι τὸ ἥδιον ἀντὶ τοῦ βελτίονος, φρόνι-
μος δὲ, ὥστε μὴ διαμαρτάνειν κρίνων τὰ βελ-
τίω καὶ τὰ χείρω, μηδὲ ἄλλου προσδεῖσθαι, ἀλ-
9 λὰ αὐτάρκης εἶναι πρὸς τὴν τούτων γνῶσιν· ἱκα-
νὸς δὲ καὶ λόγῳ εἰπεῖν τε, καὶ διορίσασθαι τὰ
τοιαῦτα, ἱκανὸς δὲ καὶ ἄλλως δοκιμάσαι τε,
καὶ ἁμαρτάνοντα ἐξελέγξαι, καὶ προτρέψα-
σθαι ἐπ' ἀρετὴν καὶ καλοκἀγαθίαν) ἐδόκει
10 τοιοῦτος εἶναι, οἷος ἂν εἴη ἄριστός γε ἀνὴρ καὶ
εὐδαιμονέστατος. εἰ δέ τῳ μὴ ἀρέσκει ταῦτα,
παραβάλλων τὸ ἄλλου ἦθος πρὸς ταῦτα, οὕτω
κρινέτω.

INDEX
VERBORUM ET PHRASIUM.

Primus numerus librum indicat, secundus caput, tertius paragraphum.

A.

Αγαθός τι, peritus alicuius rei, doctus, II, 1, 20.
Αγάλλομαι ἐπί τινι, de aliqua re glorior, III, 5, 16.

Αγαμαί σε, diligo te, IV, 2, 9. ἀγάμενος ἑαυτὸν, II, 1, 19. qui sibi non displicet, quem sui non poenitet.

Αγανὸς, I, 2, 58. mollis, mitis.

Αγνώμων, I, 2, 26. imprudens, imperitus II, 10, 3. beneficii immemor, ingratus II, 8, 4. ἀγνώμων κριτὴς, iudex imperitus, cui opponitur εὐγνώμων.

Αγνῶς ἔχειν, III, 8, 10. purum esse.

Αγορὰ πλήθουσα, I, 1, 10. tempus illud inter mane et meridiem, quo homines in foro conveniebant. *v. Periz. ad Aelian. XII, 30. Græv. Lect. Hes. c. 10.*

Αγοραστὴς, I, 5, 2. qui obsonia emit, quod officium proprium fuit servorum.

Αγυμνάστως, II, 1, 6. sine exercitatione. ἀγυμνάστως ἔχειν πρὸς ψύχος, frigori tolerando adsuetum non esse.

Αγχίνους, III, 1, 6. sagax.

Αγὼν, ἀγῶνες στεφανῖται, III, 7, 1. vid. not. ἀγῶνα τιθέναι, III, 12, 2. instituere. *hæc formula autem orta est inde, quod in certaminibus* τίθενται *præmia, de quibus certetur.*

Αγωνι-

Αγωνίζεσθαι, III, 7, 4. coram populo orationem habere, in qua contentione opus est, *opponitur* τῷ διαλέγεσθαι, cum familiaribus disserere.

Αδελφιδαὶ, II, 7, 2. sororum filiae.

Αδοξία, I, 3, 4. contemtus, infamia, irrisio.

Αδρύνω, IV, 3, 7. ad maturitatem perduco.

Αδύνατος, ποιεῖν τι, III, 1, 7. qui efficere rem non potest, II, 1, 13. infirmus, tenuis.

Αθέμιστος, I, 1, 9. nefarius.

Αθυμέω, IV, 3, 15. aegre fero. ἀθυμία, IV, 2, 17. timor, desperatio, melancholia.

Αιρέω, ἑλεῖν παρανοίας τινὰ, convincere aliquem amentiæ, I, 2, 49. ἑλέσθαι μᾶλλον, I, 2, 16. malle.

Αιτιάομαι, accuso, I, 1, 2.

Αιτία, αἰτίαν ἔχειν, II, 8, 4. accusari. ἐν αἰτίᾳ εἶναι, II, 8, 5. reprehendi.

Αιχμητὴς, III, 2, 2. bellator.

Ακέομαι, medeor, II, 7, 1.

Ακολαστοτέρως ἔχειν πρός τι, II, 1, 1. intemperantius re aliqua uti.

Ακριβόω, probe calleo, IV, 2, 10.

Αλγηδὼν, I, 2, 54. dolor.

Αλεεινὸς, calidus, III, 8, 9.

Αλίσκω, ἁλοὺς, II, 3, 10. cuius quis animum cepit.

Αλλὰ μὲν, enim vero, II, 7, 2.

Αλλοῖος, III, 10, 6. diversus.

Αλλως τ' ἐὰν, I, 2, 59. inprimis si etiam, cum per se, tum si.

Αλύπως, sine damno, II, 6, 22. III, 14, 6.

Αλυσιτελῶς, inutiliter, I, 7, 2.

Αλφιτα, τὰ, II, 7, 5. farina.

Αλώσιμος, III, 11, 11. qui capi potest.

Αμβάτης, pro ἀναβάτης, eques, III, 3, 2.

Αμβλὺς, III, 9, 3. hebes, stupidus.

Αμέλει, adv. profecto, certe, I, 4, 7.

Αμελεῖν τοῦ ὀργίζεσθαι, II, 3, 9. non irasci.

Αμπεχόνη, I, 2, 5. vestimentum, pallium.

Αμύνω, propulso sc. ab altero, ἀμύναμαι, propulso a me ipso periculum, defendo me II, 1, 54.

Αμφίλογος, dubius, IV, 2, 34.

Αναβατικὸς, III, 3, 5. de equitibus, qui facile & celeriter equum conſcendunt.

Αμφίβολος, I, 2, 35. anceps.

Αναγκάζειν ἀφροδίσια, II, 1, 30. re Venerea uti, natura ipſa non ſtimulante.

Αναγκαῖα, I, 1, 6. quorum eventus certus eſt, quia eſt neceſſarius, et opponuntur iis, quorum eventus obſcurus & incertus eſt.

Ανάγκη, I, 1, 11. 15. vis & ordo naturalis, quo res fiunt. Eodem modo latini *neceſſitatem* dicunt. *vid. Gronov. Obſerv. p. 122.*

Ανάγωγος, ἀνάγωγοι ἵπποι, III, 3, 4. ſunt, qui non ſunt domiti, eamque ob cauſam contumaces, atque inutiles bello. Gloſſ. ἀνάγωγος, petulans, indomitus, contumax, inducibilis. κύνες ἀνάγωγοι, IV, 1, 3. qui nondum ſunt inſtituti, die noch nicht abgerichtet ſind.

Αναιδῶς θεᾶσθαι ἥλιον, rectis oculis intueri ſolem, IV, 3, 14.

Αναιρεῖν, I, 3, 1. reſpondere, *de oraculis.*

Ανακομίζειν, II, 10, 1. recuperare, e fuga retrahere.

Αναλκις, I, 2, 58. imbecillis.

Αναλογίζομαι, II, 1, 4. intelligo, reputo.

Αναμφίλογος, certus, IV, 2, 34.

Αναμφισβητήτως, IV, 2, 33. haud dubie.

Αναπαυτήριον, IV, 3, 3. tempus quietis, ſeu potius, res quieti capiendæ accommodata.

Αναπείθειν pro πείθειν, I, 2, 52.

Αναπεπταμένα ὄμματα, II, 1, 22. oculi ſuper modum patentes.

Ανάρπαστος, raptus, IV, 2, 33.

Ανάστατος, everſus, deletus, IV, 2, 29.

Ανατίθεμαι, retracto ſermonem, I, 2, 44. II, 4, 4. ἀναθεῖναι, tribuere, adſcribere, IV, 6, 15. de verbo ſ. nomine, tribuere alicui, III, 14, 7.

Αναφαίνεσθαι, eſſe, II, 2, 14. *activum* IV, 3, 4. prodo ſpectandum.

Ανδραποδιστὴς, I, 2, 5. qui in ſervitutem homines abripit.

Ανδραποδώδης, I, 1, 16. ſervili ingenio præditus, illiberalis, indoctus, IV, 2, 22.

Ανερ-

Ἀνερεθίζω, III, 5, 7. rursus incito.
Ἀνειμένως, II, 4, 7. remisse.
Ἀνεπιστήμων, II, 3, 7. ignarus.
Ἀνεπιστημοσύνη, III, 9, 6. ignorantia.
Ἀνεπίσκεπτος, II, 4, 3. cuius nulla cura habetur.
Ἀνευρίσκω, II, 9, 3. reperio.
Ἀνέχομαι, II, 6, 4. 10. εὖ πάσχων ἀνέχεται, libenter accipit beneficia.
Ἀνεψιαὶ, II, 1, 2. consobrinæ.
Ἀνήκεστος, III, 5, 18. insanabilis.
Ἀνήκοος, IV, 7, 5. imperitus, rudis, qui non didicit a magistro, at II, 1, 31. qui non audiit.
Ἀνθρώπεια, I, 1, 15. artes humanæ. 16. virtutes, & aliæ res ex genere morum, v. ἀνθρώπινα.
Ἀνθρώπινα, I, 3, 4. iudicia hominum. I, 1, 12. 16. res, quæ ad homines pertinent maxime, nempe mores & actiones hominum, doctrina de virtute et felicitate comparanda. IV, 6, 5. ἀνθρώπεια πράγματα, sunt actiones, quæ pertinent ad alios homines, quibus eæ sc. aut nocent aut prosunt. *Non pænitebit contulisse* Clav. Cic. in *divinus.*
Ἀνθρώπιον, homo, II, 3, 16.
Ἀνιαρῶς, I, 6, 4. cum ζῆν, ærumnose. mox χαλεπὸν τοῦ βίου.
Ἀνόσιος, qui officia, quæ cum Deo, tum hominibus sunt præstanda, negligit, impius, I, 1, 11.
Ἀνοχαὶ, IV, 4, 17. induciæ.
Ἀντιλέγειν, ὑπὲρ δικαίων, de iure disceptare, III, 5, 12.
Ἀντιποιέομαι, ἀρχῆς, II, 1, 1. affecto imperium, magistratum. III, 14, 6. τέχνης, scientiam artis mihi comparo, vindico.
Ἀνυπόδητος, qui nudis pedibus ambulat, I, 6, 2.
Ἀνυπόστατος, IV, 4, 15. inexpugnabilis.
Ἀξία, I, 6, 11. pretium.
Ἀξιόλογος, III, 7, 1. dignus laude, vir magni pretii.
Ἀξιόω, II, 1, 9. volo.
Ἀξιοτέκμαρτος, IV, 4, 10. ad probandum idoneus.
Ἀπαλλάττειν κακῶς, I, 7, 3. male multatum discedere. ἀπαλλάττεσθαί τινος, II, 9, 6. reus dicitur,

tur, cum accusator accusationem non persequitur.
Απείπω, interdico, I, 2, 33.
Απαράσκευος, III, 4, 11. imparatus.
Απειρος χαλεπῶν, II, 1, 23. qui nihil molestiæ expertus est.
Απειρόκαλος, III, 10, 5. honesti & decori expers.
Απενιαυτίζω, I, 3, 13. annum absum.
Απεργάζεσθαι, I, 6, 5. de eo, qui mercede conductus operam suam locat, etwas abarbeiten. at I, 4, 4. est elaborare.
Απερύκω, arceo, propello, II, 9, 2.
Απλοΐζεσθαι, IV, 2, 18. simplicem se præbere.
Αποβλέπω, oculos in aliquem coniicio, cum insigni admiratione aspicio. πρὸς ἐκεῖνον ἀποβλέπει ἡ πόλις, IV, 2, 2.
Αποβαίνω, de eventu, I, 1, 6. ἀποβησόμενα, quæ contingunt.
Απογεισόω, suggrundiorum modo munio, I, 4, 6.
Αποδείκνυμαι, IV, 7, 2. ἔργον ἀποδείξασθαι γῆν, agrum rustico opere elaborandum adsignare.
Αποδειλιᾷν, III, 12, 2. formidolose se gerere.
Αποδέχομαι, probo, I, 2, 8. intelligo, statuo, III, 10. 15. IV, 1, 1 τινα sequor alicuius disciplinam.
Αποδοκιμάζω, II, 2, 13. reiicio.
Αποδίδομι εὐχὰς, vota persolvo, II, 2, 10. χάριν 13. gratiam refero.
Αποκαλέω, I, 2, 6. pro καλέω.
Αποκάμνειν, II, 6, 35. defatigari.
Αποκινδυνεύειν, IV, 2, 5. periculum facere.
Απολαύω, τἀναντία τῆς σοφίας ἀπολαύειν, fructum sapientiæ non percipere, h. e. infelicem esse, I, 6, 2.
Απολύω, IV, 8, 5. absolvo. II, 1, 5. ἀπολύσοντα, remedia.
Απομνημονεύω, τινὶ, I, 2, 31. memor sum v. c. iniuriæ.
Απομιμοῦμαι, III, 10, 3. imitor.
Αποπηδάω, I, 2, 16. desero.
Αποπήγνυμι, congelare facio, IV, 3, 8.

Ἀπορέω, δαπάνης ἀπορεῖν, I, 3, 5. in angustiis hærere propter nimios sumtus.
Ἀπορία, II, 7, 1. difficultas, angustiæ.
Ἀποστροφὴ, II, 9, 5. perfugium.
Ἀποτίθεμαι, differo (proprie ad futuros usus repono) II, 1, 33 εἰς τὸ γῆρας ἀποθέμενοι.
Ἀποτίω, II, 9, 5. solvo.
Ἀποτρέπεσθαι, I, 1, 4. deterreri, avocari.
Ἀποφαίνομαι, differo, statuo II, 1, 21. λογισμὸν, rationes edo IV, 2, 21.
Ἀπτόλεμος, I, 2, 58. ad bellum non aptus.
Ἅπτεσθαι, I, 3, 7. edere II, 1, 2. at III, 6, 11. rapere. *v. not.*
Ἀράχνια, III, 11, 6. aranearum telæ.
Ἀργύρια, τὰ, II, 5, 2. argenti fodinæ. *vide notam.*
Ἀρθροῦν, φωνὴν I, 4, 12. articulate loqui.
Ἀριστᾷν, II, 7, 12. cibum meridianum, post quem non sunt manus lavandæ, sumere. *vid. Perizon. ad Aelian. IX, 19.*
Ἀῤῥυθμος, III, 10, 11. non aptus, accommodatus, *de thorace.*
Ἀρχαιρεσίαι, III, 4, 1. comitia creandorum magistratuum.
Ἀρκέω, III, 7, 8. μὴ ἀρκεῖν τοῦτο, int. αὐτῷ, vid. not. II, 2, 6. καὶ οὐκ ἀρκεῖ θρέψαι μόνον, int. αὐτῇ.
Ἄρχειν, priorem facere, ἡγεῖσθαι, II, 3, 14.
Ἀρχικὸς, I, 1, 7. reip. administrandae peritus.
Ἀσαφὴς, IV, 3, 4. de nocte, quæ nihil nos videre sinit.
Ἀσκέω, III, 13, 6. ἀνὴρ ἠσκημένος, fortis.
Ἄσκησις, III, 14, 3. *vide notam.*
Ἀσκητὸν, I, 2, 23. quod exercitatione comparatur. III, 7, 7 ἀσκητὸς opponitur ἰδιώτῃ.
Ἀσπάζεσθαι, II, 3, 9. blandiri.
Ἀστάθμητος, IV, 7, 5. vagus, errans.
Ἀστιβὴς, III, 8, 10. parum tritus.
Ἀσφαλὴς ῥήτωρ, IV, 6. extr. qui vincit dicendo. sic ibid. ἀσφάλεια λόγου, certitudo, s. demonstratio & explicatio certa, s. certitudinem efficiens.

Ασχολίαν ἔχειν, I, 3, 11. occupatum eſſe.
Ατεκμάρτως ἔχοντα, I, 4, 4. res, quibus nihil indicii, argumenti, ineſt.
Ατραπὸς, III, 11, 8. ſemita.
Ατρέμας, I, 2, 58. de ſedente, qui ſe non commovet.
Ατροφοι ἵπποι, III, 3, 4. *vid. not.*
Αυ, porro, II, 1, 13.
Αυξω, διὰ πολέμȣ αὔξεϑαι, II, 1, 28. propter res in bello geſtas magnum, celebrem fieri.
Αυτάρκης, μὴ αὐτάρκης ἐςὶν, II, 6, 2. non ſufficit res familiaris ſumtibus faciendis. αὐτάρκης ἐν ταῖς προσηκέσαις πράξεσι IV, 7, 1. qui idoneus, aptus eſt, rebus ad ſe pertinentibus, tamquam muneri.
Αυτοκράτορες, II, 1, 31. Iuuenes, qui, cum ex ephebis exceſſere, liberius vivendi conſecuti ſunt poteſtatem, qui ſui iuris ſunt.
Αυτόϑεν, ex hoc ipſo loco II, 8, 1. ſtatim. ibid. 3. inde, III, 6, 12.
Αυτίκα, IV, 17, 2. *vid. not.*
Αυτὸς, qui natura ſua & ſponte temperantiæ ſtudioſus eſt. *vid. not.*
Αυτόματα, III, 12, 8. ſua ſponte. ἀπ᾽ αὐτομάτȣ IV, 2, 4, idem.
Αυτοσχεδιάζειν, III, 5, 21. de Imperatoribus, qui munus hoc temere capeſſunt, nulla rei militaris ſcientia imbuti.
Αυχμηρὸς, II, 1, 31. ſqualidus.
Αφανὴς, obſcurus I, 1, 2. ἐκ ἀφανής ἐςι, cum participio, manifeſtum eſt, eum &c.
Αφανίζω, I, 2, 53. ſepelio, humo.
Αφϑονος, abundans, copioſus II, 1, 9. ἄφϑονα ἐπιτήδεια, cum vitæ neceſſitates copioſe ſuppetunt II, 1, 28. ἄφϑονοι καρποί.
Αφϑόνως, copioſe, I, 2, 60. οἰκία ἀφϑόνως κατεσκευασμένη, III, 11, 4. magnifice apparata.
Αφίημι. ἀφιέναι dicitur, qui accuſationem non perſequitur, cauſam deponit II, 9, 6. & iudex, cum abſolvit reum IV, 4, 4.

Αφομοιοῦν, III, 10, 2. conferre inter ſe.
Αφορμὴ ἔργων, occaſio, materia operis ſuſcipiendi II, 7, 11. ἀφορμαὶ εἰς τὸν βίον, res ad vitam ſuſtentandam neceſſariæ, præſidia vitæ III, 12, 4. copiæ III, 5, 11.
Αφροδίσια, res Venereæ, I, 2, 1.
Αφροδισιάζειν, I, 3, 14 rebus Venereis uti.
Αφροσύνη, I, 4, 8. δι' ἀφροσύνην, caſu, temere, opponitur ei, quod ſapienter & conſilio fit.
Αχθεινὸς, IV, 8, 1. moleſtus.
Αχίτων, I, 6, 2. tunica carens. *vid. not.*
Αωρος, I, 3, 14. de formis.

B.

Βαλαντιοτομεῖν, I, 2, 62. crumenas incidere.
Βαρὺς, βαρὺ χωρίον, locus minime ſaluber, inprimis propter peſtilentes & noxios vapores, ut apud Latinos, *gravis* III, 6, 12.
Βδελυγμία, II, 11, 13. faſtidium.
Βιάζομαι, IV, 4, 21. *vid. not.*
Βίαιος, I, 2, 9. ſeditioſus, violentus.
Βίος, III, 11, 4. pro re familiari, victu.
Βλὰξ, βλακώτατος, III, 13, 4. molliſſimus, ſive, negligentiſſimus. *vid. not.*
Βλέπω, III, 8, 9. ſpecto, de ædificiis aliquo vergentibus.
Βλέφαρα, I, 4, 6. palpebræ.
Βλεφαρίδες, I, 4, 6. pili palpebrarum, ſupercilia.
Βουλεύω, I, 1, 18. Senator ſum. *vid. not.* I, 2, 35.
Βουλευτικὸς ὅρκος, I, 1, 18. iuramentum, quod ἐπιστάτης præſtat, de fide & integritate adhibenda in cauſis cognoſcendis.

Γ.

Γαστὴρ, I, 2, 1. cupido vorandi & perpotandi.
Γαστρὶ δελεάζεσθαι, I, 1, 4. de avibus, quæ veſcendi cupiditate ad eſcam ductæ capiuntur. γαστρὶ χαρίζεσθαι II, 1, 2. ventri obſequium præſtare.

Γεραρὸς, III, 1, 3. venerandus, augustus.
Γερουσία, Senatus IV, 4, 16.
Γεωργικὸς, I, 1, 7. agriculturæ peritus.
Γινώσκω, censeo I, 2, 19.
Γνώμη, I, 2, 12. consilium, prudentia. I, 4, 4. ὑπὸ γνώμης opponitur τύχῃ.
Γνωμονικὸς ἀνὴρ, IV, 2. 10. vir magni iudicii, s. peritus, doctus.
Γνώμων, I, 4, 5. iudex, arbiter.
Γνώριμοι, II, 3, 1. & 11. discipuli, familiares.
Γόμφιοι, I, 4, 6. dentes molares.
Γραμματικὸς, IV, 2, 20. qui scribere potest.
Γράφω, γράφεσθαί τινα, accusare aliquem I, 1, 1. γράφειν νόμον I, 2, 42. iubere legem, *de populo.*
Γραφὴ, γραφὴν φεύγειν I, 1, 1. accusari. IV, 4, 4. γραφὴν γράφεσθαι, accusare. IV, 8, 4. γραφὴ dicitur de causa publica, δίκη de publica & privata. *Salmas. de modo usurar. p. 108.*
Γυμναστὴς, II, 1, 20. Lanista. Magister vel publicus vel privatus exercitiorum, quibus adolescentes continebantur. *vid. longam de gymnaste disputationem ap. Perizon. ad Aelian. V. H. II, 6.*
Γυμνοπαιδία, I, 2, 61. *vid. notam.*

Δ.

Δαιμονάω, I, 1, 9. furo.
Δαιμόνιον, I, 1, 9. Divinum, a Deo profectum, quod fit vi divina. I, 1, 12. de rebus naturalibus.
Δαιμόνιε, II, 2, 58. est vox compellantis, & tam blandientis quidem, quam irascentis.
Δανείζω, mutuum do. δανείζομαι in medio, mutuum sumo III, 7, 2.
Δαψιλῶς ζῆν, opipare, laute vivere. II, 7, 6.
Δεῆσον, usus, necessitas II, 6, 29.
Δεδίσσομαι, I, 2, 58. timeo.
Δεικνύω, δεῖξαι III, 5, 21. artis suæ specimen edere.
Δειλὸς, miser IV, 2, 21.

Δεινός τι, qui in aliqua re eſt multus, aut excellit, I, 2, 46. δεινότατον ἑαυτῦ εἶναι I, 2, 46. eſt, ſe ipſum in re aliqua ſuperare. Herodot. familiare ἀμείνων αὐτὸς ἑαυτῦ, I, 3, 14. pernicioſus, horrendus. δεινὸς συνεργεῖν II, 6, 36. qui multum conferre poteſt ad rem reliquam perficiendam. δεινὸν ἂν εἴη IV, 2, 15. indignum, mirum id eſſet.

Δενδροκοπέω, II, 1, 13. arbores cædo.

Δέομαι, IV, 2, 11. opus eſt, pro deſidero, exopto, ut ſcientiam alicuius artis.

Δή, certe I, 1, 2. igitur III, 4, 7.

Δήλια, τὰ, ſolemnia, quorum cauſa Θεωρίαν Athenienſes in inſulam Delum mittebant, unde illi ipſi Θεωροὶ etiam Δηλιασαὶ nominabantur IV, 8, 2.

Δῆλος, cum particip. manifeſtum eſt, eum &c. I, 1, 2. & alibi.

Δημηγορέω, concionor. III, 6, 1.

Δημηγορικὸς, I, 2, 48. verba faciendi coram populo peritus. δημηγόροι, ſunt oratores. ſic coniunguntur tanquam ſynonyma apud Ael. V. H. IX, 19. δημηγόροι καὶ ῥήτορες.

Δημοσίᾳ ἀποθνήσκειν, IV, 8, 2. ſupplicio publice affectum mori.

Δημότης, I, 2, 58. plebeius.

Δημοτικὸς, I, 2, 60. popularis, facilis.

Διαγιγνώσκω, IV, 1, 5. diſcerno.

Διαγίνομαι, διαγεγένηται ποιῶν IV, 8, 4. ſemper fecit.

Διάγραμμα, IV, 7, 3. figura geometrica.

Διάγω, vivo I, 3, 5.

Διαδύομαι, II, 6, 22. perrumpo, pervado.

Διαθρύπτεσθαι, I, 2, 24. elatum fieri, ſuperbire, inſoleſcere.

Διαζώννυμι, III, 5, 25. cingo.

Διαιτήματα σπανιώτερά τε καὶ πολυτελέστερα. Rara & quæ parvi ſumi nequeunt obſonia I, 6, 5.

Διάκειμαι, διακεῖσθαι πρὸς ἀλλήλους &c. I, 1, 13. eandem eorum inter ſe eſſe, quam furioſorum rationem.

Διαλαμβάνω, III, 10, 13. διειλημμένος, diviſus, diſtributus.

Διανύττω, II, 4, 7. perficio.
Διαπονοῦμαι cum acc. II, 1, 33. ago, elaboro, exerceo.
Διαρκέσαντα, II, 8, 5. ut nihil desit.
Διασαφηνίζω, III, 1, 11. tradere, docere.
Διατείνομαι, διατεινομένους φεύγειν IV, 2, 22. contento gradu fugere. III, 7, 9. excitare se, intendere animum ad aliquid.
Διατελέω, cum participio redditur, semper. διατελέω σωφρονῶν, I, 2, 28. constanter me honeste gero.
Διατίθημι, I, 6, 3. τινα, efficio aliquem v. c. ibi, similem mihi, &c. *v. not.*
Διατίθεμαι, utor I, 6, 13. afficior IV, 2, 10.
Διαθρυλλοῦμαι, I, 1, 2. celebror.
Διαπράττειν, II, 3, 13. perficere.
Διατρέχω, I, 1, 31. τὰ ἡδέα διαδραμόντες, omni genere suavitatis utentes.
Διαχράομαι, IV, 2, 17. interficio.
Διαφέρεσθαι, II, 3, 1. inimicum esse.
Διάφορον, II, 3, 5. id, de quo dissentitur, causa dissidii. item, differentia, discrimen.
Διαψεύδομαι, IV, 2, 27. διεψευσμένοι τῆς ἑαυτῶν δυνάμεως, qui sibi plus virium tribuunt, quam habent.
Δίδωμι, II, 2, 7. κακόν τί σοι ἔδωκεν, malo affecit.
Διέλκω, III, 10, 7. diduco, dilato.
Δίεξειμι, IV, 6, 15. dissero.
Διέρχεσθαι, I, 6, 14. percurrere. IV, 3, 8. præterire.
Διθύραμβος, I, 4, 3. Carminis genus, in honorem Bacchi.
Δικανικὸς, I, 2, 40. qui in iudiciis versari potest, foro aptus.
Δικάζειν, II, 2, 13. ius dicere, actionem dare &c.
Δικάζομαι, I, 2, 51. controversiam in foro habeo. certo, discepto III, 5, 20.
Δίκαιος, ἵππον δίκαιον ποιήσασθαι IV, 4, 5. equum ad opera sua idoneum reddere.
Διοικέω, IV, 6, 10. σῶμα καλῶς, valetudini & robori corporis servio.
Διορίζειν, III, 9, 4. duas res a se discernere. IV, 6, 1. definire.

Δίχα ψηφίζεσθαι, IV, 4, 24. diverſa decernere.

Διχογνωμονέω, diſſentio II, 6, 21.

Διώκειν, IV, 4, 8. ſtudioſe aliquem ſectari.

Δοκέω, I, 5, 3. δοκῶ πλουτίζειν, pro πλουτίζω. IV, 4, 20. δοκῶ λέγειν pro λέγω. τὰ δοκοῦντα τοῖς ἀνθρώποις, quæ omnes concedunt, vera eſſe putant IV, 6. ult.

Δοκιμάζω, I, 2, 4. laudo. δεδοκιμασμένοι III, 5, 20. cogniti, perſpecti. I, 4, 1. δοκιμαζόντων, cognoſcant, iudicent.

Δοκιμασία ἀρχόντων, II, 2, 13. *vide notas.*

Δοξάζειν, ſtatuere, ſentire, I, 1, 13. &c.

Δουλοπρεπής, ſervilis, opponitur ἐλευθερίῳ II, 8, 4.

Δραπετεύω, III, 1, 16. fugio, de ſervis.

Δύναμις, καδδύναμιν, pro facultatibus I, 3, 3. exercitus III, 6, 9.

Δυνατὸς, δυνατὸν εἶναι, Periphraſis τοῦ δύνασθαι I, 4, 16. δυνατὸς ἔσῃ III, 6, 3. δυνήσῃ I, 1, 28. δυνατὸς σώματι, robuſtus, labori ferendo aptus. III, 7, 1. peritus cuiuscunque rei, & *ibi*, reip. gerendæ.

Δύο, δύο τῶν νέων, pro δύο νέους, II, 1, 1.

Δυσαπότρεπτος, IV, 1, 4. qui difficulter arceri poteſt.

Δυσάρεστος, III, 13, 3. moroſus, faſtidioſus.

Δυσκάθεκτος, IV, 1, 4. effrenis, qui difficulter contineri poteſt.

Δυσκολία, moroſitas III, 12, 6.

Δυσμενῶς ἔχειν τινί, III, 5, 2. odiſſe aliquem.

Δυσξύμβολος, II, 6, 3. homo malæ fidei, difficilis: non accommodatus familiaritatibus, amicitiis, congreſſibus, pactis &c.

Δυσξύνετος, IV, 7, 3. obſcurus, qui non facile intelligi poteſt.

Δυσωπεῖσθαι, II, 1, 4. timidum eſſe.

E.

Εαυτοῦ, ἀριστεύσαντες τῶν καθ' ἑαυτοὺς ἀνθρώπων, qui longe præſtant hominibus ſuæ ætatis III, 5, 10. καθ' ἑαυτοὺς ἀγωνίζεσθαι, ſine aliorum auxilio III, 5, 11. ὅσον

καθ' αὑτὸ III, 14, 2. sine pane] obsonium, III, 10. 12. τὸ εὔρυθμον καθ' ἑαυτὸ. per se, opp. πρὸς ἄλλο, respectu alterius. II, 1, 31. ἐπαίνε ἑαυτῆς, laudis tuæ,
Εγκράτεια πρὸς ἐπιθυμίαν βρωτε II, 1, 1. abstinentia in cibo appetendo.
Εθέλει, III, 12, ext. solet.
Ει, IV, 1, 1. καὶ εἰ μετρίως αἰσθανόμενος, vel mediocriter &c.
Εικάζω, III, 6, 11. coniecturam facio.
Εικασία τῶν ὁρωμένων, III, 10, 1. definitio picturæ, expressio rerum visibilium eiusmodi, ut pictura similis sit rei, quæ pingitur.
Εικὸς, I, 2, 26. probabile.
Εικότως, I, 2, 28. iure.
Ειλικρινὴς ἀδικία, II, 2, 3. mera, manifesta.
Ειμὶ, τὸ ὂν, natura II, 1, 22. ὄντα res familiaris 8, 10. ἐπὶ σοὶ ὂν II, 6, 36. quod in potestate tua est.
Ειρκταὶ, domus alienæ II, 1, 5.
Εισηγέομαι, εἰσηγεῖσθαί τινί τι, alicui aliquid suadere II, 7, 10.
Εισφέρειν καινὰ δαιμόνια, I, 1, 1. novos Deos inducere. ibid. 2. docere aliquid novi.
Εκβάλλειν, III, 12, 6. ἐπιστήμην, auferre, ex animo delere.
Εκεῖνον pro ἑαυτὸν, I, 2, 2.
Εκκυλίζω, I, 1, 22. provolvo. *vide notas.*
Εκμιμεῖμαι, III, 10, 1. imitor.
Εκπληρόω, II, 2, 5. τὰ συμφέροντα, quicquid utile est, comparare, afferre.
Εκπλήττειν, IV, 5, 6. dicitur homines, quod, specie aliqua voluptatis aut cuiuscunque boni obiecta, vehementer animos movet.
Εκπονεῖν, I, 2, 4. laborando cibum digerere & conficere, das Essen ausarbeiten.
Ελαύνω, ἐλαύνεται ἐπὶ τὰ ἐπικίνδυνα φέρεσθαι II, 9, 5. præceps in periculum ruit III, 3, 1. equitare.
Ελέγχειν, III, 8, 1. erroris convincere, ad silentium redigere.

Ἐλευθέριος, ἐλευθέριον ζῆν I, 6, 3. ita vivere, ut ingenuum & liberalem hominem decet.
Ἐλλείπεσθαι, II, 6, 5. vinci.
Ἐμβαλεῖν, III, 5, 4. irruptionem facere.
Ἐμποδίζω, I, 2, 4. impedio.
Ἔμφρων, I, 4, 4. mente præditus.
Ἐναρίθμιος, I, 2, 58. qui aliquo numero est.
Ἐναύω, II, 2, 12. incendo.
Ἐνδεᾶ, III, 1, 11. Attice pro ἐνδεῆ.
Ἐνδεῶς ἔχειν, III, 6, 5. tenuem, inopem esse.
Ἐνδέχεται, I, 2, 22. IV, 7, 9. fieri potest. ἐνδεχόμενα III, 9, 1. quæ fieri possunt.
Ἔνειμι, ὡς ἔνι μάλιστα, quam maxime III, 8, 4.
Ἔνοχος τῇ γραφῇ, I, 2, 64. qui iure accusatus est.
Ἐνεργῶς μάχεσθαι, III, 4, 11. pro viribus.
Ἐνεργὸς, I, 4, 4. vim agendi habens.
Ἐξαναγκάζω ἀργίαν, II, 1, 16. medeor ignaviæ violentis remediis.
Ἐξεργάζομαι, II, 3, 14. perficio.
Ἐξεταστικὸς, I, 1, 7. rei explorandæ idoneus.
Ἐξευρίσκω, III, 9, 8. reperio, vel demonstro.
Ἐξηγέομαι, interpretor I, 2, 58.
Ἐξικνοῦμαι, I, 4, 17. ὄμμα ἐξικνεῖται εἰς, oculus prospicit.
Ἕξις, I, 2, 4. vivendi ratio.
Ἐξίστημι, ἐξίστησι τοῦ φρονεῖν I, 3, 12. mentem aufert. ἐξιστάμενοι τοῦ τὰ δεινὰ ἀναλογίζεσθαι II, 1, 4. de avibus, quæ nimia consequendæ escæ cupidine impeditæ, non intelligunt imminens periculum.
Ἐξὸν, III, 1, 2. ἐξὸν τοῦτο μαθεῖν, cum liceat hoc discere.
Ἐξοργίζειν, III, 3, 7. ferocem reddere.
Ἐξορμᾷν, III, 5, 8. incitare.
Ἐξωμίδες, II, 7, 5. Tunicæ substrictæ & breves citra humerum desinentes. *vide Perizon. ad Aelian. IX, 34.*
Ἐπαγγέλλομαι, de eo, qui artem aliquam profitetur, III, 1, 1. I, 2, 7. ἀρετὴν virtutis disciplinam profiteri.
Ἐπαγωγὸν, quod vim movendi & suadendi habet II, 5, 5.

Επᾴδω, II, 6, 10. incanto.
Επαινος, pro honore II, 1, 33. *vt verbum* ἐπαινεῖν pro honore afficere *ap. Demosthen. de Corona.*
Επαίρω, III, 6, 2. illustrem reddo. I, 2, 9. cum inf. efferre & impellere ad &c.
Επαίρεσθαι, III, 5, 3. commoveri, impelli, III, 5, 4. ἐπῆρται τὸ φρόνημα, elatus factus est.
Επαλλάττομαι. ἐπαλλάττεται λόγος, III, 8, 1. *vid. not.*
Επανερωτάω, III, 1, 11. iterum interrogo.
Επαρκέω, I, 2, 60. suppedito.
Επηρεάζειν, I, 2, 31. iniuria afficere.
Επὶ, I, 7, 1. ἐπ' εὐδοξίᾳ, ad gloriam. II, 5, 1. ἀξίαι ἐπὶ οἰκετῶν, pretia servorum. IV, 2, 19. ἐπὶ βλάβῃ, nocendi causa, IV, 4, 3. cum dativo pro accusativo.
Επιδείκνυμι, I, 1, 11. pronuncio, declaro.
Επίβουλος, opp. ἁπλοῦς, III, 1, 6. tectus, insidiosus.
Επιζήμιος, I, 2, 57. qui damnum affert.
Επιθετικὸς, IV, 1, 3. ad aggrediendum aptus.
Επιθυμεῖν τινος, I, 2, 6. aliquo magistro uti velle: vnde ib. 60. ἐπιθυμητὰς λαβὼν, discipulos nactus.
Επιλαμβάνεσθαι, I, 2, 31. dicuntur, quibus noceri potest, an die man kommen kann.
Επίδειγμα, IV, 4, 12. specimen, documentum, argumentum.
Επιδίδωμι, III, 9, 3. proficio.
Επίκουρον ψύχους, IV, 3, 7. remedium frigoris.
Επιπλα, II, 7, 2. supellex.
Επιπολῆς, III, 1, 7. in superficie.
Επισκοπέω, IV, 2, 24. σαυτὸν ὅστις εἴης, perspexisti te, qualis esses.
Επισκώπτω, I, 3, 7. ludo, iocor.
Επίστασις, I, 5, 2. curatio alicuius rei.
Επιστάτης, I, 1, 18. qui alicui rei præest, *vide not. conf.* IV, 4, 2.
Επιτελέω, ἐπιτελεῖσθαι τὰ τοῦ γήρως, IV, 8, 8. incommoda senectutis sustinere.
Επιτήδειοι, familiares I, 1, 6. ἐπιτήδεια, II, 1, 9. victus res necessariæ, IV, 2, 26. commoda ibid. 5. conveniens, aptus.

Επιτηδεύματα, III, 5, 14. instituta vitæ.
Επιτηδεύω, III, 5, 14. facere instituo.
Επιτίθημι; δίκην ἐπιτιθέναι, II, 2, 13. pœnam alicui irrogare. ἐπιτίθεσθαι, II, 3, 4. & III, 9, 7. aggredi, *cum dat.*
Επιτίμια, III, 12, 3. pœnæ, damna.
Επιτρέπω, iudicium alicui permitto, arbitrum capio aliquem. III, 5, 12. *est elliptica forma dicendi.*
Επιφέρειν τινί τι, conferre in aliquem aliquid I, 2, 31.
Επιψηφίζω, I, 1, 18. in suffragia mitto. *vid. not.*
Επῳδὴ, incantatio II, 6, 10.
Επωμὶς, III, 10, 13. summa humeri pars.
Ερασιχρήματος, I, 2, 5 pecuniæ consequendæ cupidus.
Εργάζομαι, I, 3, 5. labore quæro unde vivam. *v. Græv. lect. Hesiod. ad ἔργ. 43.* II, 7, 12. ἐργαζόμεναι καὶ ἐργασάμεναι distinguuntur. Εργαζόμεναι, quæ in opere adhuc occupatæ sumunt cibum, post quem non sunt manus lavandæ; ἐργασάμεναι, quæ operibus suis confectis, dilatis certe in aliud tempus, cœnant. σώματι ἐργάζεσθαι, II, 8, 1. pro comparare, conficere II, 1, 20. ubi vid.
Εργασία, III, 10, 1. quæstus.
Εργαστικὸς, III, 1, 6. de imperatore, strenuus.
Εργολαβεῖν, III, 1, 2. operam suam alicui locare, conducere opus.
Εργον, IV, 7, 9. ἔργον ἐστὶ, difficile est.
Ερητύω, I, 2, 58. cohibeo.
Ερμηνεύω, I, 2, 52. doceo, explico.
Ερμηνεία, oratio. IV, 3, 12.
Ερρωμενὴς, III, 9, 1. fortis, robustus.
Ερπετὰ, I, 4, 11. opponuntur hominibus: τοῖς ἄλλοις ἑρπετοῖς.
Ερυμα, II, 1, 14. munimentum.
Ερυμνὸς, III, 5, 25. acclivis, inaccessus.
Εσχατος, τὰ ἔσχατα λέγειν τινὶ, II, 2, 9. omnibus conviciis proscindere, gravissime minari.
Εστ', quoad. I, 2, 18.

Ετοιμος, II, 6, 16. ἐξ ἑτοίμου εἶναι dicitur, quod facile & sine ullo negotio fieri potest.
Ευανδρία, III, 3, 12. de viris præclaris: copia virorum præstantium: ὁμοία, æque præstantes viri.
Ευγνώμονες, æqui rerum æstimatores II, 8, 6.
Ευδόκιμος, illustris, celeber, πατρίδα εὐδοκιμωτέραν ποιεῖν, III, 7, 1.
Ευειδής, III, 11, 4. speciosus.
Ευεξία, II, 1, 20. bonus corporis habitus.
Ευκόλως ζῆν, IV, 8, 2. suaviter, iucunde vivere.
Ευήθης, IV, 2, 2. stultus.
Ευλαβεῖσθαι, III, 6, 8. timere, fugere, cavere, III, 9, 4.
Ευμαθής, εὐμαθέστερον, I, 2, 35. planius.
Ευνή, III, 11, 8. cubile leporum.
Ευξύμβολος, II, 6, 5. facilis, comis, fidelis *&c. vide* δυσξύμβολος.
Ευορκεῖν, I, 1, 18. religiose iurare, iusiurandum non violare.
Ευπειθής, III, 4, 8. obediens.
Ευπετῶς, II, 1, 6. facile.
Ευπρεπής, pulcher, venustus, εὐπρεπῆ τε ἰδεῖν καὶ ἐλευθέριον, II, 1, 22. vultu venusto & liberali.
Ευρίσκω, II, 5, 5. de venditore, *vid. not.*
Ευτακτέω, IV, 4, 1. εὐτακτῶν, qui in omnibus rebus modeste se gerit, paret.
Ευρυθμος, III, 10, 11. concinnus, item, corpori congruens, de thorace.
Ευωχεῖσθαι, III, 14, 7. convivio excipi, convivari.
Ευφυής, III, 9, 3. bona indole præditus.
Εφάμιλλος, qui certamen cum aliquo init. III, 3, 12.
Εφίεμαι, amo IV, 1, 2.
Εχω, I, 3, 3. τοῦτο οὐ καλῶς μοι ἔχει, hoc me non decet. II, 6, 29 οὐκ ἀπείρως ἔχω θηρᾶν ἀνθρώπους, non imperitus sum hominum conciliandorum. II, 1, 1. ἀκολαστοτέρως ἔχειν πρός τι, intemperanter se in aliqua re gerere II, 7, 9. ἐκ τούτων φιλικώτερόν τε καὶ οἰκειότερον ἀλλήλοις ἕξετε, vehementius vos amabitis invicem II, 10, 6. ἔχει ἔργον, hoc laborat III, 5, 10. Ηπείρου ἐχομένης, adiacentis

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/251 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft

tis IV, 7, 7. μελάντερα ἔχειν τὸ χρῶμα, de iis, quos sol nigriores reddidit I, 2, 38. ὡς εἶχον πρὸς ἀλλήλους, quo inter se animo erant.

Z.

Ζεῦγος, I, 1, 9. iugum.
Ζημία, II, 3, 2. ζημίαν ἡγεῖσθαι, perniciosum putare.
Ζωτικὸς, III, 10, 6. vivus, vitam habens.

H.

Η, quomodo IV, 6, 1.
Ηγέομαι, ἡγούμενος, II, 3, 14. de eo, qui beneficiis provocat.
Ηγεμονικὸς, II, 3, 14. idoneus ad rem primum suscipiendam. IV, 5, 12. ad imperium idoneus.
Ηδοναὶ ἐκ τοῦ παραχρῆμα, II, 1, 20. *vid. not.*
Ηδυσμα, III, 14, 5. condimentum.
Ηθμὸς, I, 4, 6. colum. *vid. not.*
Ηλίθιος, I, 1, 5. stultus.
Ηλικία ἐλαφρὰ, ætas agilis III, 5, 27. ἐν ἡλικίᾳ γενόμενος, IV, 2, 3. cum ad virilem ætatem pervenisset.
Ημελημένως, III, 11, 4. ἔχειν, de vestitu tenui & exili.
Ημιμναῖος, II, 5, 2. dimidiæ minæ pondus habens.
Ημιωβολιαῖος, dimidii oboli magnitudinem æquans, I, 3, 12.
Ηνιοποιεῖον, IV, 2, 1. officina, in qua habenæ conficiuntur & venduntur.
Ηνιοχέω, I, 1, 9. habenas teneo, aurigor.
Ησυχία, II, 1, 21. solitudo.
Ηττάομαι, IV, 4, 17. de iis, qui in iudicio litem perdiderunt.

Θ.

Θάλλω, II, 1, 33. de mortuis, quorum memoria reliqua est.

Θάλπος, I, 4, 13. æstas.
Θαμινά, III, 11, 15. sæpe.
Θεάομαι, II, 1, 22. s. εἴ τις θεᾶται αὐτήν, si quis se videret & propter magnificum cultum admiraretur.
Θεῖος, τὰ θεῖα, I, 1, 15. divinæ res, cœlestes, naturales.
Θεῖος, III, 6, 14. patruus.
Θέλω, III, 12, 8. soleo.
Θεοφιλής, III, 9, 15. felix, beatus, *non* fortunatus, *quod etiam in improbum cadit*, *sed* recte & sapienter agendo κατορθοῦται. itaque & de iis dicitur, qui præclaris artibus, virtutibus ornati sunt. IV, 8, 3. θάνατος θεοφιλής, mors pulcerrima.
Θεραπεύω, θεραπεύειν Dii homines dicuntur, quando eorum gerunt curam I, 4, 10. homines Deos θεραπεύειν dicuntur, quando eos cultu & veneratione prosequuntur II, 1, 28. θεραπεύειν τὴν γῆν II, 1, 28. est terram colere.
Θερμουργός, I, 3, 9. qui quamcunque rem suscipere audet: homo calidus ac temerarius.
Θεωρία, IV, 8, 2. *vid. not. ad III, 3, 12.*
Θήγω, θήγειν ψυχήν, III, 3, 7. animum alicuius incitare, acuere, irritare.
Θηράομαι, θηρᾶσθαι, I, 2, 24. de feminis libidinosis, quæ viros venantur II, 6, 8. de amicis comparandis.
Θήρατρον, II, 1, 4. quæcunque insidiæ, quæ bestiis capiendis struuntur.
Θηρατικά, II, 6, 33. quæ ad venandum apta sunt, prosunt, instrumenta venatica.
Θίασος, II, 1, 31. cœtus, societas.
Θρυπτικός, I, 2, 5. delicatus, qui cultu utitur pretioso, molli, & ad ostentationem composito.
Θυμοειδής, IV, 1, 3. animosus, iracundus, *de equis*.

I.

Ἰδίᾳ, privatim, singulis hominibus, opponitur τῇ πόλει, I, 2, 63.

Ἰδιώτης, privatus, opponitur τοῖς πεπολιτευμένοις, II, 6, 18. ἰδιῶται opponuntur civitatibus, & sunt tam privati, quam magistratus III, 7, 7. imperitus.
Ἰδιωτικῶς ἔχειν τὸ σῶμα, III, 12, 1. *vid. not.*
Ἰλαδὸν, II, 1, 20. copiose, abundanter.
Ἱππαρχέω, III, 3, 1. equitibus præsum.
Ἵππαρχος, III, 3, 1. præfectus equitum.
Ἱππικὸν, τὸ, res equestris. III, 3, 2.
Ἱπποτοξόται, III, 3, 1. equites levis armaturæ, qui fundis scilicet, aut sagittis, utuntur, quibus opponuntur ἱππεῖς ὁπλῖται, qui gravi armatura, gladio puta & clypeo aliisque, utuntur.
Ἵστημι, aor. 1. pondus explorare I, 1, 9.
Ἴσως, fortasse, I, 2, 27.
Ἴϋγξ, III, 11, 17. *vid. not.*
Ἰχνεύω, III, 11, 9. investigo.

K.

Καθυπέρτερος, IV, 6, 14. superior, victor.
Καιρὸς, ὑπὲρ τὸν καιρὸν, supra modum I, 3, 6.
Κακὸς, III, 1, 9. de militibus timidis, ut καλὸς, de fortibus & strenuis.
Κακοσκελὴς, III, 3, 4. de equo, qui prava crura habet.
Κάμνω, I, 2, 57. morbo laboro.
Καραδοκέω, studiose attendo III, 5, 6.
Καρπόω, I, 1, 8. fructum percipio.
Καρτερικὸς, I, 2, 1. fortis, rebus duris ferendis adsuetus.
Καταγινώσκω, I, 3, 10. ταῦτα κατέγνωκας αὐτοῦ, tam male de ipso sentis.
Καταλαμβάνω, III, 11, 2. deprehendo, invenio.
Καταλογίζομαι, II, 1, 1. in numerum refero.
Κατάλογος, III, 4, 1. album militum.
Κατάλυσις, I, 2, 20. interitus. II, 8, 1. πολέμου, finis belli.
Καταπράττειν, II, 1, 8. perficere.
Καταῤῥαθυμέω, III, 5, 13. ignavus sum.
Κατάρχω, II, 3, 14. incipio.

Κατα-

Κατασκευάζομαι, I, 5, 4. de fundamento ponendo III, 11, 4. οἶκος κατεσκευασμένος, instructa, ornata domus.
Καταςκήπτω, IV, 3, 14. percello.
Κατατρίβεσθαι, I, 2, 39. loquacitate alicuius confici, obtundi, IV, 7, 5. nimio studio & cogitatione in re aliqua defixum confici III, 4, 1. confici vulneribus, laboribus, de milite IV, 7, 4. κατατρίβειν ταῦτα τὸν βίον, in his rebus frustra vitam consumi.
Κατειπεῖν, II, 6, 33. calumniari, accusare.
Κατεπείγω, urgeo, τὸ κατεπεῖγον, II, 1, 2. res factu necessaria, quæ dilationem respuit.
Κατεργάζεσθαι, IV, 2, 7. studio & exercitatione in re aliqua proficere. II, 3, 16. cum acc. pers. conciliare aliquem sibi III, 6, 18. perficere IV, 2, 7. proficere, sine casu.
Κατήκοος, III, 4, 8. obediens.
Καχεξία, III, 12, 2. opponitur εὐεξίᾳ.
Κεκτημένος, IV, 2, 9. dominus.
Κηδεμὼν, II, 7, 12. tutor.
Κηδεία, II, 6, 36. amor coniugum.
Κηδεστὴς, I, 1, 8. affinis. *de hac voce docte disserit Spanhem. ad Iulian. Or. I. p. 287.*
Κηλέομαι, II, 6, 31. suaviter delinior & demulceor.
Κίβδηλος, III, 1, 9. adulterinus, *de nummis.*
Κινδυνεύω, III, 3, 6. videor, parum abest, quin &c. κινδυνεύεις δυσαρεστότερος εἶναι τῶν οἰκετῶν III, 13, 5. fastidiosior es servis II, 3, 17. κινδυνεύεις ἐπιδεῖξαι IV, 7, 6. κινδυνεῦσαι καὶ παραφρονῆσαι τὸν &c. parum abesse, quin insanire videatur, qui &c. IV, 2, 34. κινδυνεύει εἶναι, videtur esse.
Κινέω, IV, 2, 2. βουλόμενος κινεῖν τὸν Εὐθύδ. lacessere.
Κιχάνω s. κίχημι, I, 2, 58. invenio, deprehendo.
Κλεῖδες, III, 10, 13. claviculæ.
Κολαστήριον, I, 4, 1. quod coërcendi & reprimendi vim habet.
Κουφίζω, II, 7, 1. levo.
Κρατέω, τὸ κρατοῦν τῆς πόλεως, penes quem summa potestas est in republica I, 2, 43.

Κράττονες, III, 5, 12. potentiores.
Κρηπὶς, I, 5, 4. fundamentum.
Κύαμος, ἀπὸ κυάμων καθίςασθαι ἄρχοντας, fabis eligere magiſtratus I, 2, 9.
Κυαμευτὸς, I, 2, 9. fabis electus.
Κυβεύειν, I, 2, 57. teſſeris ludere.
Κυβιςᾷν εἰς μαχαίρας, I, 3, 9. κυβιςᾷν eſt, ſe præcipitem aliquo dejicere in caput, ut faciunt urinatores, cum de ponte in flumen ſe præcipitant, unde & de ipſis dicitur, ipſique κυβιςῆρες dicuntur, ut e Gloſſis patet: deinde eſt κολυμβᾷν apud Suidam & *merſare* in Gloſſis iisdem, quia ſcil. urinatores, ubi ſe dejecerunt, primo merſantur aqua, deinde vero natant. κυβιςᾷν εἰς μαχ. eſt, ſe præcipitem in medios erectos gladios dare, h. e. ſummum periculum ſubire.

Λ.

Λαγνεία, I, 6, 8. laſcivia.
Λαμβάνειν ἔργον, I, 7, 2. rem ipſam aggredi, die Sache ſelbſt angreifen I, 3, 5. lucrari, parare λαμβ. τὰ ἀρκᾶντα.
Λανθάνω, cum participio, clam, II, 1, 13. ἦ λανθάνεσί σε οἱ τέμνοντες, num ignoras, qui &c. II, 3, 11. εἰδὼς λέληθα ἐμαυτὸν, hoc me ſcire, ignorabam III, 5, 23. ὅπως μὴ λάθῃς σεαυτὸν ἀγνοῶν, ut ſcias te ignorare &c. III, 5, 24. ἐ λανθάνεις &c. probe ſcio, te non exiſtimare.
Λεαίνω, comminuo, de dentibus I, 4, 6.
Λεῖος, II, 1, 20. lævis.
Λείπω, ἐδὲ ταύτῃ μοι δοκᾶσι λείπεσθαι, III, 5, 2. nec in hac parte mihi inferiores videntur.
Λειτεργέω, II, 7, 6. *vid. not.*
Λεωργὸς, I, 3, 9. audax, factioſus.
Λήγω, IV, 6, 1. ſino, deſino, *cum participio.*
Λιπαρὸς, II, 1, 31. nitidus.
Λίχνος, I, 2, 2. luxurioſus.
Λοχαγέω, III, 1, 5. cohortem duco. *vid. Perizon. ad Ælian. lib. II. c. ult.*

Λυμαίνω,

Λυμαίνω, λυμαινόμενα γαστέρας, I, 3, 6. de cibis, qui corpus vitiosum reddunt III, 14, 5. corrumpere, de cibis.

Λυπέω, I, 6, 6. noceo, damno afficio, *sic Ælian. V. H.* I, 8.

Λωποδυτέω, I, 2, 62. vestes furor.

Λυτικὸς, qui liberare potest, remedium IV, 5, 7.

M.

Μαλακὸς, III, 7, 1. timidus.

Μαλακῶς φιλεῖν, III, 11, 10. in malam partem.

Μαίνομαι, μαίνεσθαι, I, 3, 13. insanire, de nimio amore, ut apud Latinos *furere. sic est apud Homer. Il. Z.* 160. *Dicitur etiam de nimio amore in res inanimatas. Callimach. Hymn. in Cerer. v. 30.*

Μακαριστατος, II, 1, 33.

Μαντεύομαι, I, 1, 6. consulo oracula I, 1, 9. utor auspiciis.

Μαρτυρέω, probo, consentio, cum dativo I, 2, 21.

Μεγαλεῖος, IV, 5, 2. magnificus.

Μεγαλύνομαι, III, 6, 3. efferor, placeo mihi.

Μεγαλοπρεπὴς, I, 4, 10. magnus, de diis: τὸ δαιμόνιον μεγαλοπρεπέστερον ἡγοῦμαι, ἢ &c. longe maius puto esse, quam ut cultu meo indigeat.

Μειόομαι, I, 3, 3. deteriori sum conditione. II, 7, 9. minuor.

Μειονεκτεῖν, III, 14, 6. minus habere, inopem esse.

Μελέτη, II, 6, 39. exercitatio, pro ἄσκησις, III, 3, 6. μελέται plane respondent Latinorum meditationibus campestribus. dicitur etiam de commentationibus eorum, qui dicere volunt, μελέτη ἀπολογίας, IV, 8, 4. *v. Spanh. ad Orat. Jul. p. 14.*

Μελετάω, I, 2, 21. meditor I, 5, 5. exercitatione mihi comparo IV, 8, 4. commentor, cogito, quid dicendum sit.

Μέλλω, II, 2, 5. cum futuro πλεονάζει.

Μεταβάλλομαι, merces permuto, negotior III, 7, 6.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id373415397/257
gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft

Μεριμνάω, I, 1, 4. de Philosophorum studio & cogitatione.

Μεταδιδόναι τȣ̃ βάρȣς, sc. τι, II, 7, 1. communicare cum aliquo malum, scil. aperiendo.

Μεταμέλει, I, 1, 4. pœnitet.

Μετανάστασις, III, 5, 12. migratio populi alicuius.

Μεταπέμπομαι, III, 9, 11. arcesso.

Μετατίθεμαι, IV, 2, 18. retracto IV, 4, 14. *v. Salmas. H. A. T. II. p. 746.*

Μεταχειρίζομαι, I, 4, 17. guberno, in potestate habeo.

Μέτειμι, IV, 2, 9. σοφίαν μετιέναι, sapientiæ operam dare.

Μέτριος, μετρίων δεῖσθαι, I, 2, 1. paucis rebus ad vitam sustentandam opus habere.

Μνάομαι, III, 11, 6. mentionem facio alicuius.

Μνημονευόμενοι ἄνθρωποι, IV, 8, 2. quorum ad nos memoria pervenit.

Μηχάνημα, I, 4, 7. artificium.

Μηχανικὸς, III, 1, 6. de imperatore, in consiliis excogitandis promtus & sollers IV, 3, 1.

Μοῖρα, θείᾳ μοίρᾳ, II, 3, 18. divino consilio.

Μισητὸς, III, 10, 5. odio dignus, infestus.

Μοχθέω, II, 1, 17. ærumnas perpetior.

Μωμέομαι, affecto, aucupor II, 1, 20. si quidem recta lectio. *vid. not.*

N.

Ναυτιλία, IV, 2, 32. navigatio.

Νικητικὸς, III, 4, 11. ad vincendum aptus.

Νομίζω, νομίζεται, II, 3, 15. in more positum est, justum habetur.

Νοσεῖν, III, 5, 18. respublica eleganter dicitur, in qua vitia dominantur.

Νȣθετικὸς, νȣθετικοὶ λόγοι, I, 2, 21. sermones, qui ad alicujus animum cohortandum sunt compositi.

Νυκτοθῆραι, IV, 7, 4. qui noctu venantur.

Νυκτερευτικὸς κύων, III, 11, 8. canis, qui nocturnis venationibus adhibetur.

O.

O῾, pro τις, IV, 5, 10. *& multis aliis locis.*
Ογκᾶμαι, I, 2, 25. ſuperbio.
Οἴκημα, II, 2, 4. lupanar. *vid. not.*
Οἶκος, I, 5, 3. facultates. III, 6, 14. familia.
Οἶμος, II, 1, 20. ſemita, via.
Οἶος, I, 4, 6. οἷος τέμνειν, qui ſecare poteſt. II, 4, 2. ὅπως οἷον, quantum in ipſis eſſet. II, 6, 14. οἷον, fieri poteſt. III, 9, 4. ὡ οἷόν τε συμφορώτατα αὐτοῖς εἶναι, quam maxime utilia IV, 5, 2. ὡς οἷόν τέ γε μάλιστα, maxime. III, 11, 1. οἷα συνεῖναι, quæ ſolebat &c.
Οἰωνὸς, I, 1, 3. augurium.
Ομιλέω, παιδικοῖς ὁμιλεῖν, ſenſu turpiori. ὁμιλεῖν enim & ὁμιλία uſurpantur de congreſſu Venereo II, 1, 24.
Ομιλητὴς, I, 2, 12. familiaris.
Ομιλία, I, 2, 6. ὁμιλίας μισθὸς, didactrum.
Ομολογεῖν, IV, 6, 15. aſſentiri, concedere.
Ομολογέμενα, IV, 6, 14. conceſſa, de quibus nemo dubitat.
Ομογνωμονέω, IV, 3, 10. aſſentior.
Ομοκλέω, I, 2, 58. clamore impello.
Ονομαστότατος, I, 2, 14. celeberrimus.
Ον, II, 1, 22. ἐρυθροτέρα τῦ ὄντος, rubicundior quam erat natura. *vid.* εἰμί.
Οπλίτης, ὁπλῖται, III, 4, 1. κατ᾽ ἐξοχὴν dicuntur pedites gravis armaturæ.
Οργυιὰ, extenſio manuum aut pedum, cubitus, vel paſſus II, 3, 19.
Οπωστιῦν, ὐδ᾽ ὁπωστιῦν, I, 6, 11. nullo omnino modo.
Ορθιος, II, 1, 20. aſper, præruptus, *de via.*
Ορμάω, I, 2, 39. impetum capio III, 7, 5. ὥρμημαί σε διδάξων, exorſus ſum te docere.
Ορμὴ, abitus, die Abreiſe, III, 13, 5. ἐν τῇ ὁρμῇ σπεύδειν, maturius ſe in viam dare.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id373415397/259
gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

Ορτυξ, II, 1, 4. coturnix.
Ος, articulus postpositivus spectat casum substantivi praecedent. II, 1, 10. ἐθνῶν ὧν ἡμεῖς ἴσμεν, II, 1, 25. οἷς ἂν οἱ ἄλλοι ἐργάζωνται, τούτοις σὺ χρήσῃ, II, 6, 8. pro ἐκεῖνος, αὐτὸς, III, 1, 5.
Οὐλαὶ τραυμάτων, cicatrices vulnerum. III, 4, 1.
Οφελος, I, 2, 52. utile.
Οφθαλμία, III, 8, 3. lippitudo.
Οχετὸς, canalis, I, 4, 6. dicitur intestinum, per quod excrementa deiiciuntur.
Οχλοι, III, 7, 5. conciones populi.
Οψοφαγίστατος, III, 13, 4. obsonii voracissimus.
Οψωνεῖν πολλὰ, III, 14, 1. pretioso & copioso victu uti.

Π.

Παγκρατιαστὴς, III, 10, 6. pugil.
Παιδίον, II, 2, 8. ἐκ παιδίου, a prima infantia.
Παιδικὰ, II, 1, 24. amores.
Πάλαισμα, δεινὸν πάλαισμα, callidum inventum II, 1, 14.
Πάνυ, III, 5, 1. ὁ πάνυ, celeber.
Παρὰ, propter, II, 1, 2.
Παραβάλλω, παραβάλλειν τί τινος, II, 4, 5. IV, 8, 11. aliquid cum altero comparare.
Παραγίνομαι, παραγίνεται, II, 1, 2. contingit, sc. ut nanciscatur, potiatur.
Παραγινώσκω, I, 1, 17. male judico.
Παραιρεῖσθαι, I, 6, 1. abduco, aufero: *de discipulis, quos Antiphon abducere a Socrate volebat.*
Παραθεωρεῖν, IV, 8, 7. comparare.
Παρακαταθέσθαι, IV, 4, 17. alicui aliquid, tamquam depositum, tradere; quod de iis rebus dicimus, quos fidelissime sanctissimeque custodiri volumus, tamquam cum alicui liberos commendamus. *vid. Periz. ad Aelian. IV, 1.*
Παρακινεῖν, παρακεκινηκότες, amore capti IV, 2, 35.

Παραλαμβάνειν, παραλαβεῖν, IV, 7, 2. accipere, quod traditur, ſich zumeſſen laſſen.
Παράμονος, qui manet II, 10, 3.
Παραπλήσιος, ſimilis III, 4, 12. παραπλήσια ἔχει, ſimillima ſunt.
Παρασκευάζω, παρεσκεύασμαι, I, 2, 34. conſuevi.
Παραστάτις, II, 1, 32. adiutrix. παραστάται, *proprie dicuntur* milites, qui ſibi in acie adſtant, quibus ſibi invicem opitulari par eſt. παρίστασθαι, *notat*, præſto eſſe, auxilium ferre. III. 7, 5. παριστάμενα, ſupervenientia, opprimentia nos.
Παρατείνω, παρετάθη μακρὰν ὁδὸν πορευθεὶς, longo itinere defeſſus eſt III, 13, 6. *vid. de h. v. Caſaubon. ad Athen. p. 285.*
Παροξύνω, III, 3, 13. impello, concito.
Παστὰς, ἡ, ἄδος, III, 8, 9. cubiculum.
Πάσχω, πάσχει ὑικὸν, facit, quod porcus I, 2, 30. ἀγαθὰ πάσχει, IV, 2, 26.
Παύειν τινὸς, I, 2, 2. I, 2, 5. avocare a re aliqua.
Πείθω, τὰ πείθοντα ἐσθίειν, I, 3, 6. de ferculis delicatis, quæ etiam cibo refertum ad comedendum alliciunt & invitant.
Πεῖρα, I, 4, 18. πεῖραν λαμβάνειν periculum facere. διδόναι, II, 6, 36. ſpecimen dare.
Πεπρωμένον τέλος, finis a fato præſtitutus, mors II, 1, 33.
Περιάπτειν τινὶ ἀγαθὸν, II, 6, 13. beneficiis aliquem afficere.
Περιγίνομαι, II, 3, 17. ſuperior ſum.
Περιβάλλω, IV, 2, 6. δόξαν περιβάλλεσθαι, laudem conſequi I, 2, 3. κακοῖς περιβάλλειν τινὰ, incommodo afficere.
Περίβλεπτος, III, 4, 1. ἐδὲν περίβλεπτον ποιήσας, qui nihil præclarum & illuſtre geſſit.
Περιέπω, περιεῖπεν αὐτὸν, II, 9, 5. obſervavit, coluit.
Περίεργος, qui nimium temporis ſtudiique alicui rei impendit, I, 3, 1. ſuperſtitioſus.
Περιτυχεῖν, contingere III, 10, 2. ἑνὶ περιτυχεῖν πάντα.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373415397/261 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

Περιφορά, IV, 7, 5. ambitus, τὰ ἐν τῇ αὐτῇ περιφορᾷ opponuntur iis, quæ in cœlo ſunt, planetis, reliquisque ſideribus.

Περιποιέω, περιποιεῖσθαι, lucrum facere, II, 7, 3.

Πεττεύειν, III, 9, 9. calculis ludere.

Πιέζω, premo II, 5, 1.

Πιθανὸς, de ſtatuis, quæ ad vivum accedunt, III, 10, 7.

Πλημμελέω, I, 2, 26. delinquo, pecco.

Πλησιάζειν, IV, 4. ult. verſari cum aliquo.

Πλησμονὴ, III, 11, 14. ſatietas.

Πλίνθος, III, 1, 7. later.

Ποικίλως ἔχει ταῦτα, II, 6, 21. in hoc genere quædam varietas deprehenditur.

Ποιμὴν, III, 2, 1. λαῶν de regibus.

Πολιορκέω, πολιορκεῖσθαι, II, 1, 17. de corpore, quod omni ærumnarum genere vexatur & premitur. conf. II, 1, 13.

Πολυοψία, III, 14, 3. ubertas obſoniorum.

Πολυτέλεια, I, 6, 10. magnificentia.

Πολλοστὸν μέρος, IV, 6, 7. exigua pars.

Πορίζεσθαι, II, 8, 1. comparare ſibi. III, 1, 6. ποριστικὸς, de imperatore, qui ea comparare poteſt, quæ ad ſuſtentandum exercitum pertinent.

Πόῤῥω, πόῤῥω τῆς ἡλικίας ἦν, IV, 8, 1. ætate proceſſerat.

Πους. κατὰ πόδας, III, 11, 8. curſu. *Sic & Thucyd. III, 98.*

Πρᾶγμα, πράγματα ἔχειν, II, 9, 1. de illo, cui dies dicitur II, 10, 4. διὰ τὰ πράγματα, ut nunc res ſunt.

Πραγματεύομαι, I, 1, 15. tracto cogitando, diſcendo. I, 3, 15. multum laboro.

Πραγματεία λογισμῶν μάταιος, IV, 7, 8. inanis ſyllogiſmorum abuſus.

Πράττειν τὰ πολιτικὰ, I, 2, 16. rempubl. capeſſere. τὰ ἑαυτοῦ, II, 9, 1. ſuas res agere, nihil aliena curantem, &c.

Πράττεσθαι pro ἀναπράττεσθαι, I, 2, 5. 60. exigere.

Πρακτικὸς, IV, 5, 1. &c. rebus gerendis aptus.

Προάγω, προαγαγεῖν, I, 4, 1. magis magisque augere.

Προάγεσθαι, ἐς φιλοποσίαν προαχθέντες, I, 2, 22. ebrietati dediti.

Προαγορεύειν, I, 1, 4. jubere I, 2, 33. edicere. προηγορευμένα, edicta, iussa.

Προαιρέομαι, II, 1, 2. τὸ προαιρεῖσθαι, animi propositio.

Προβάλλεσθαι, III, 8, 4. *verbum proprium de militibus, qui ἀσπίδα προβάλλεσθαι dicuntur*, cum protentis clypeis in hostem irruunt, aut eorum impetus excipiunt. *Est etiam pugilum; de quo vide Cuper. Obs. I. c. 12.*

Προβιβάζω, I, 2, 17. I, 5, 1. impello vel promoveo, proficio, *vid. not.*

Προβολὴ, III, 5, 28. de militibus, qui scuto ante se protento hostem invadunt, aut excipiunt.

Προετικὸς, III, 1, 6. profusus.

Προῖκα, gratis I, 2, 60.

Προμνάομαι, προμνησαμένη, quæ & dicitur προμνηστρὶς, pronuba, conciliatrix nuptiarum II, 6, 36.

Προοιμιάζομαι, IV, 2, 3. præfatione in loquendo utor.

Προορᾶν, I, 4, 11. prospicere.

Προσήκοντα, I, 1, 12. officium.

Προπονέω, προπεπονημένα, IV, 2, 3. quæ superiori tempore magno studio acta sunt.

Προπηλακίζω, I, 2, 49. contumelia afficio.

Πρὸς, cum accus. ad, in comparatione I, 2, 52. præ, I, 3, 4. erga II, 3, 10. cum genitivo, οὐδαμῶς πρὸς σοῦ λέγεις, indigna te dicis.

Προσάντης, III, 5, 25. arduus, ascensu difficilis.

Προσαποβάλλειν, III, 6, 7. una amittere.

Πρόσειμι, προσιέναι dicuntur, qui coram populo orationem habent & cum eo agunt, quod apud Demosthenem dicitur παρελθεῖν, III, 7, 1.

Προσεκτικὸς, III, 5, 5. attentus.

Προσέρχεσθαι, III, 6, 12. de reditibus. *cujus significationis exempla congessit Markl. Conj. ad Lysiæ Or. 30.*

Προσερωτάω, porro, inſuper interrogo III, 9, 4.
Προσημαίνω, I, 1, 4. pro σημαίνω.
Πρόσθημα, III, 10, 13. appendix, auctarium.
Προσίεμαι, II, 8, 4. cupio.
Προσκνάω, I, 2, 30. attero.
Πρόσοδοι, III, 6, 6. reditus.
Προσπαίζειν τινὰ, III, 1, 4. jocari cum aliquo.
Προστατεία, III, 6, 10. præfectura.
Προσφέρομαι, προσφέρεσθαί τινι, III, 11, 11. *dicitur*, qui ſe hoc vel illo modo erga aliquem præbet, uti aliquo, tractare aliquem. Significat etiam cibum aut potum præbere. προσφέρειν, in activo dicitur, qui alteri cibum præbet III, 11, 14. προσφέρεσθαι, in medio, qui cibum aut potum ori ſuo admovet & edit III, 11, 13. ſic medicus προσφέρει φάρμακον, at æger ipſe προσφέρεται, *ut docet Ludolph. Kuſter. de verbis mediis. IV, 2, 1.* ὡς προσεφέρετο αὐτοῖς, quomodo eos tractarit, iis uſus ſit, cum iis diſſeruerit.
Πρότερον, II, 7, 2. facilius, citius.
Προτιθέναι λόγον περί τινος, IV, 2, 3. quæſtionem ponere, aliquid deliberandum proponere.
Προτρέπω, προτρέπομαι, I, 2, 32. impello.
Προτροπάδην φεύγειν, I, 3, 13. Livio eſt, effuſe & ſine reſpectu fugere, cum maxima celeritate hoſti terga dare.
Προφυλάττω, II, 7, 14. cuſtodio.
Πρωτεύω, I, 2, 25. primas obtineo.
Πω, unquam. οὐδὲ πρὸς ταῦτά πω ἐσχόλασα, III, 6, 6.
Πῶς γὰρ οὐ; habet vim affirmandi, quomodo enim hoc non eſſet? IV, 2, 20. ὧδέ πως, ſic fere IV, 6, 2. ἔχοιμεν ἄν πως εἰπεῖν; num forte aliqua ratione dicere poſſumus? IV, 6, 9.

P.

Ῥαδιουργία, II, 1, 20. dicitur de rebus, in quibus comparandis parum aut nihil laboris adhibendum eſt.

Ῥᾷστά τε καὶ ἥδιστα βιοτεύειν, II, 1, 9. de eo, qui reip. curis non implicitus suaviter & jucunde vivit. *Latini etiam dicunt facilis vita, hoc sensu.*
Ῥαψῳδὸς, IV, 2, 10. *vid. not.*
Ῥιψοκίνδυνος, I, 3, 9. qui caput suum cuique periculo objicit, audax.
Ῥυθμὸς, III, 10, 9. dicitur esse in thorace, qui bene sedet corpori.

Σ.

Σαφὴς φίλος, II, 4, 1. amicus certus. I, 2, 24. insignis, præcipuus.
Σεμνὸς, σεμνότερον τὰς δίκας δικάζοντες, ut eorum gravitatem & auctoritatem decet III, 5, 20.
Σίαλον, sputum I, 2, 54.
Σκεπάζειν, III, 10, 9. tegere.
Σκυθρωπὸς, II, 7, 12. qui est vultu tristi. ibid. init. σκυθρωπῶς ἔχειν, tristitiam vultu præferre.
Σοφίζεσθαι, I, 2, 46. argute colligere.
Σπάνις, ἡ II, 1, 25. penuria, inopia.
Σπουδάζειν περὶ τὰς ἐγγυτάτω ἡδονὰς, IV, 5, 10. occupatum esse in quærendis voluptatibus, quæ ex cibo & potu & Venere percipiuntur I, 3, 7. serio loqui.
Σπουδαῖος ἀνὴρ, IV, 2, 2. vir gravis & rei gerendæ peritus. σπουδαῖον πρᾶγμα, IV, 4, 14. res magni facienda. σπέρματα σπουδαῖα, IV, 4, 23. bonum semen, e quo valentes & robusti liberi procreari possunt.
Στασιάζειν ἀλλήλοις, II, 6, 17. dissidere inter se.
Στοιχεῖα, II, 1, 1. elementa, initia demonstrandi.
Στόμα, ἀπὸ στόματος εἰπεῖν, III, 6, 9. ex tempore, memoriter enarrare.
Στοχάζεσθαι, II, 2, 5. conjectura colligere.
Συγγίνομαι, συγγινόμενοι, I, 2, 16. commilitones.
Συγγνώμων, II, 2, 14. qui ignoscit.
Συλλήπτωρ, II, 2, 12. auxiliator.
Συλλήπτρια, ibid. auxiliatrix.

Σύμβο

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id373415397/265
gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

Σύμβολα, I, 3, 3. signa, prodigia, omina, quæ fulgure, tonitru, aliisque id genus διοσημείοις petebantur. *vid. Ill. Spanh. ad Callim. Hymn. in Pallad. v. 123. ubi de* οἰωνοῖς, συμβόλοις, *& tota augurii ratione more suo agit.*

Συγχωρέω, II, 7, 14. concedo.

Συμβουλεύω, III, 6, 8. consilium do, συμβουλεύεσθαι, in medio, aut συμβουλεύσασθαι, curare ut sibi consilium detur, vel ab aliis, vel a se ipso, nempe deliberando.

Συμμετρία, III, 10, 3. proportio.

Συμπιέζω, III, 10, 7. comprimo.

Συμφερόντως, I, 2, 50. utiliter.

Συμφορὰ, calamitas in bello accepta III, 5, 4.

Συμποδίζω, III, 1, 8. pedibus impeditis, involutis capio.

Συνάπτω, III, 4, 11. μάχην, pugnam inire. II, 7, 22. ἀνθρώπους, conciliare inter se.

Συναρμόζειν, neutr. conjungi, II, 6, 20.

Συναύξω, IV, 3, 6. crescere facio.

Συνδικέω, I, 2, 51. rem alterius in judicio ago.

Συνεθίζω adsuefacio, III, 14, 6.

Συνελεῖν, III, 8, 10. in compendium redigere.

Συνεπισχύω, II, 4, 6. *vid. not.*

Συνέρχεσθαι, II, 2, 4. de congressu Venereo.

Συνήθης, IV, 8, 2. familiaris.

Συνημερεύω, quotidie cum aliquo versor, συνημερεύει λέγων, quotidie disserit I, 4, 1.

Σύνθηρος, II, 6, 35. venationis adjutor.

Συνίστημι, I, 6, 14. commendo.

Συνουσία, I, 2, 23. I, 5, 4. consuetudo.

Συνουσιαστὴς, I, 6, 1. discipulus.

Συντίθημι, II, 6, 26. componere, comparare, de pugilibus, gladiatoribus &c. IV, 4, 13. in medio, consentire: συνθέμενοι, consensu statuentes.

Συντομωτάτη ὁδὸς, II, 6, 30. compendiaria via.

Συντρίβειν, I, 2, 4. de iis, qui cum præceptore discendi causa versantur.

Σφάλλομαι, σφαλλόμενος, II, 2, 12. de eo cui adversi quid accidit.

Σχῆμα, III, 10, 7. habitus corporis, positura, gestus.
Σχολάζειν πρός τι, III, 6, 6. alicui rei vacare.
Σχολὴ, σχολὴν ποιεῖσθαι πρός τι, II, 6, 3. idem.
Σχολῇ γ' ἂν, III, 14, 3. minime vero.
Σῶστρον, pretium, quod Medico pro restituta valetudine datur, deinde cujuscunque rei conservatæ præmium II, 10, 1.
Σωφρονέω, I, 2, 1. sanam (de Diis) sententiam habeo I, 2, 17. IV, 3, 1. σωφρονεῖν I, 3, 7. de illis, qui a Venere abstinent. σωφρονεῖν II, 7, 8. modeste se gerere III, 5, 21. de militibus sobrie se gerentibus.
Σωμασκέω, III, 5, 15. exercitationibus corporis utor. unde σωμασκία III, 9, 11.
Σωφρονίζω, λαγνείαν λιμῷ σωφρονίζειν II, 1, 16. lasciviam fame coërcere.
Σωφροσύνη, II, 1, 22. modestia in cultu corporis.

T.

Τακτικὰ, III, 1, 5. ars instruendæ aciei.
Τακτικὸς, III, 1, 6. peritus ejus artis.
Ταλαιπωρέω, de laboribus corporis II, 1, 18. *v. de hoc verbo Taylor V. C. ad Lysiam p. 490. s. Sæpe sic adhibent Medici Græci. v. c. Hippocrat. de Diæta in morb. acut. p. 389. ed. Foes.*
Ταλασία, III, 9, 11. lanificium.
Ταλασιουργέω, III, 9, 11. lanificium tracto.
Ταξιαρχέω, III, 1, 5. centuriæ præfectus sum. *vid. Periz. ad Ælian. L. II. c. ult.*
Ταπεινόω, III, 5, 4. debilito.
Ταράττω, ἦ ταράττει σε; II, 6, 17. num hoc tibi scrupulum injicit?
Τάττω ἐμαυτὸν εἰς δουλείαν, II, 1, 11. servus esse volo.
Τεκμαίρομαι, I, 4, 1. quibusdam argumentis inducor. II, 6, 6. ἐκ τοῖς λόγοις αὐτῶν τεκμαιρόμενοι, non ex ipsorum verbis conjecturam facimus de operibus. IV, 1, 2. ἐτεκμαίρετο τὰς φύσεις, judicabat de indole.
Τεκμήριον, I, 1, 1. argumentum.

Τεκτονικὸς, I, 1, 7. architecturæ peritus.

Τελέω, II, 9, 1. pecuniam alicui do. II, 10, 6. sumtus facio.

Τέλος, II, 7, 13. adverb. tandem. intell. κατά.

Τέρας, I, 4, 15. prodigium.

Τεχνάζω, III, 11, 7. artificiose, callide facio.

Τιθασσεύω, IV, 3, 10. cicuro.

Τίθημι. θεῖναι νόμον, IV, 4, 19. θέσθαι, *ibid. vid. not.* τίθεσθαι I, 4, 17. tractare, regere.

Τιμὴ, τιμαὶ, I, 3, 3. omnia ea, quibus Dii placantur, inprimis sacrificia. *vid. Cup. Observ. L. 11. c. 3. II, 6,* 24. ut apud Latinos, *honores*, sunt magistratus.

Τίμημα, IV, 6, 12. census, divitiæ.

Τις, τί δέ; II, 1, 3. & alibi, respondet Latinorum, *quid vero?* i. e. porro. II, 1, 12. ἴσως ἂν τι λέγοις, fortassis diceres aliquid, quod nos: das sich hören läßt. inservit etiam vehementiori interrogationi. τί δ', ἐ δοκεῖ σοι. quid? nonne tibi videtur.

Τοιχορυχεῖν, I, 2, 62. perforare parietes: *quod est furum.*

Τρυφάω, τρυφῶντα ἀποκλείειν, III, 11, 10. qui te negligit, contemnit, & ludibrio habet, non admittere, excludere.

Τυγχάνω, τυχὼν, I, 5, 6. ubivis obvius, unusquisque. τυχόντα I, 1, 14. vulgaria. τυγχάνειν συγγνώμης I, 7, 4. veniam consequi. ὡς ἔτυχε ζημιοῦσθαι III, 9, 13. leve quoddam damnum pati. ὑπὸ τυχόντων III, 9, 10. a plebe, multitudine.

Τύλος, I, 2, 54. callum.

Υ.

Ὑβρίζω, ὑβρισθῆναι, II, 1, 5. III, 5, 12. injuria, contumeliis affici. νυκτὸς ὑβρίζουσα II, 1, 30. noctem perdis & consumis rebus Venereis implicita.

Ὑβριστικὸς, III, 10, 5. insolens, de vultu, qui ipsam animi insolentiam prodit.

Ὑβριστὴς, I, 2, 12. insolens, contumeliosus in alios.

Ὑϊκὸς, I, 2, 30. ὑϊκὸν πάσχει, idem accidit ei, quod porcis.
Ὑΐδιον, I, 2, 30. porcellus.
Ὑμνέω, τοῦτον πάντες ὑμνοῦσιν, IV, 2, 33. hunc omnes dicunt &c.
Ὑπαίτιος, II, 8, 4. obnoxius reprehensionibus.
Ὑπακούεσθαι, II, 3, 16. facilem se præbere, admittere dictum alterius.
Ὑπείκειν λόγῳ, II, 3, 16. priorem aliquem loqui sinere.
Ὑπερεσθίειν, I, 2, 3. nimis largiter se invitare.
Ὑπερβάλλω, IV, 3. 7. excello.
Ὑπερήφανος, I, 2, 25. superbus.
Ὑπερορᾶν, I, 2, 9. contemnere.
Ὑπερορία, quod extra fines regionis est II, 8, 1. v. not.
Ὑπερπονεῖν, I, 2, 4. nimio labore se defatigare.
Ὑπέχω δίκην, II, 1, 8. pœnam luo. λόγον IV, 4, 9. rationem reddo.
Ὑπηρετεῖν, III, 5, 18. διδασκάλοις, obedire.
Ὑπόβαθρα, II, 1, 30. lectorum fulcra.
Ὑποδέξασθαι, II, 2, 5. de femina concipiente.
Ὑποδέσεις, I, 2, 5. pro ipsis calceamentis seu pro subligaribus, quibus pedes non inducebantur, sed plantæ tantum pedum muniebantur.
Ὑπόθεσις, IV, 6, 13. res, de qua disputatur, quæstio. ἐφ' ὑπόθεσιν ἐπανάγειν τὸν λόγον, est, constituta & explicata quæstione totam disputationem ab ea repetere, ne in pugnam de verbis desinat.
Ὑποθημοσύνη, I, 3, 7. monitum.
Ὑποκνίζομαι, titillor, amore uror III, 11, 3.
Ὑποκορίζομαι, rem turpiori nomine dico, II, 1, 26.
Ὑποχείριος, IV, 3, 10. qui est in potestate alterius.
Ὑποψία, II, 1, 25. suspicio.
Ὑστερίζειν τῶν ἀντιπάλων, vinci ab adversariis III, 5, 13. sero venire III, 13, 5.
Ὑφαίνω, III, 11, 6. texo.
Ὑφίεσθαι τῆς δυνάμεως, IV, 3, 16. non facere, quantum possis. IV, 8, 6. οὐδενὶ ὑφείμην, nemini concesserim.

Φ.

Φαιδρὸς, III, 10, 4. hilaris, opponitur σκυθρωπῷ.

Φαίνομαι, ſum IV, 2, 7. δυσκατεργαστοτέρα φαίνεται. IV, 2, 20. φαίνομαι, mihi videtur. *vid. not.* II, 8, 1. πόθεν φαίνῃ; unde venis?

Φανερὸς cum participio, manifeſtum eſt &c φανεροί ἐσμεν σκοποῦμενοι, II, 2, 4. ἐκ φανερᾶ τρέχοντες ἀποφεύγουσιν, ex conſpectu currendo aufugiunt III, 11, 8.

Φεύγειν δίκην, accuſari IV, 4, 3.

Φῆμαι, I, 1, 3. omina: *ut ap. Homer. Od. B, 35. & Diodor. S. XVII. p. 494. Accipiunt etiam* de oraculis, ut apud Eurip. Jon. 179. aves augurales dicuntur ἀγγέλλειν θεῶν φήμας, i. e. oracula. Tyr. Max. diſſert. 26. τὸν μὲν φήμαις σώζει τὸν δὲ οἰωνοῖς, hunc oraculis, illum auguriis. *vid. Spanhem. ad Julian. p. 97.*

Φημὶ, I, 2, 33. concedo, aſſentior.

Φθάνω, II, 3, 14. ὃς ἂν φθάνῃ τοὺς φίλους εὐεργετῶν, qui beneficiis provocat. III, 11, 1. οὐκ ἂν φθάνοιτ' ἀκολουθοῦντες; quin ſtatim me ſequimini? *vid. not. conf.* II, 3, 11.

Φιλαίτιος, II, 8, 5. qui omnia reprehendit, moroſus.

Φιλονεικεῖν, II, 3, 17. magno ſtudio contendere.

Φιλοποσία, I, 2, 22. nimia perpotandi libido.

Φιλοτιμέομαι, honoris cauſa, ambitioſe laboro, honori mihi duco II, 9, 2. φιλοτιμούμενοι II, 2, 11. qui laudis & gloriæ cupidi ſunt.

Φιλόφρων, III, 1, 6. mitis, facilis.

Φιλόχρηστος, II, 9, 3. æquitatis amans.

Φίλτρον, II, 3, 11. omne, quod vim conciliandi amoris habet.

Φρενόω, II, 6, 1. φρενοῦν, docere IV, 1, 5. meliora docere, ad ſanitatem vocare.

Φροντίζω, III, 11, 12. φροντίζοντάς σου, qui tui ſtudioſi ſunt.

Φροντιστὴς, IV, 7, 6. ſtudioſus cognoſcendi, ſcrutandi, de philoſophis.

Φρουρὸς, III, 6, 10. cuſtos.

Φυλακὴ, pro ipſis militibus, ut latinorum *præſidium* II, 6, 10.

Φυλάσσομαι, caveo mihi, I, 1, 18. II, 2, 14.
Φύσις, II, 3, 14. πρὸς τὴν φύσιν ταύτην, in hoc genere: si sana lecto, in hac re. III, 11, 11. κατὰ φύσιν, ut sua cuique natura fert.
Φωνήεις, II, 7, 13. qui voce est præditus humana, qui loqui potest.
Φύω, πέφυκα. II, 6, 19. sum.
Φυτεύω, IV, 3, 6. ὕδωρ φυτεύει ἅπαντα, i. e. nasci facit.

X.

Χαλεπαίνω πρός τινα, succenseo II, 2, 1. ib. 8. sævire, difficilem, morosum esse.
Χαλκευτικὸς, I, 1, 7. qui artem fabri ferrarii callet.
Χάρις, IV, 4, 4. πρὸς χάριν διαλέγεσθαί τινι, alicuius gratiam captare oratione.
Χαρίζομαι, I, 2, 10. pass. beneficio afficior. II, 1, 2. χαρίζεσθαι γαστρὶ, obedire ventri. II, 2, 5. κεχαρισμένα iucunda. III, 12, 10. χαρίζομαι ἐμβλέπουσα, comiter aliquem intueri. III, 11, 14. de feminis, qui corporis copiam faciunt. IV, 3, 16. Deos placare, propitios sibi reddere.
Χειροτέχνης, III, 11, 4. qui artem illiberalem quamcunque exercet, in qua manibus inprimis opus est.
Χθαμαλὸς, III, 8, 9. humilis.
Χιτωνίσκος, II, 7, 5. vestimentum tam virorum, quam mulierum.
Χλαμὺς, paludamentum II, 7, 5.
Χλανιδοποιΐα, II, 7, 6. pænularum confectio.
Χορευταὶ, III, 5, 6. chori membra.
Χορηγέω, III, 4, 3. *vid. not.*
Χορικὰ, III, 4, 5. ἡ τῶν χορικῶν νίκη, cum quis optimum chorum habuisse s. scenam optime apparasse iudicatur.
Χορῦ προεστάναι, III, 4, 3. dicitur choragus.
Χορὸς, χοροῖς νικᾶν, III, 4, 3. optimos choros exhibere.
Χορῶν διδασκαλία, III, 4, 4. *vid. not.*

Χρᾶσθαί τινι ἐν τοῖς λόγοις ὅπως βούλοιο, animum alicuius impellere oratione, quocunque velis I, 2, 14.
Χράω, III, 11, 7. mutuum do.
Χρήματα, pecunia, divitiæ, opes III, 5, .
Χρηματίζομαι, II, 6, 3. divitem eſſe. IV, 3, 10. iuvor.
Χρόνος, τὸν ἀεὶ χρόνον II, 1, 33. per omne tempus. διὰ χρόνου II, 8, 1. ex longo intervallo.
Χώρα, χώραν εἶναι βωμοῖς, locum eſſe aris, i. e. convenire, III, 8, 10.

Ψ.

Ψαύω, attingo I, 4, 12.
Ψεύδω, ἐψεῦσθαι ἑαυτῶν IV, 2, 26. de iis qui vires ſuas ignorant, multasque virtutes ſibi ineſſe putant, quibus carent.
Ψυχαγωγέω, III, 10, 6. ſuaviter afficio animum & delecto.
Ψυχεινὸς, III, 8, 9. frigidus.
Ψυχὴ, I, 2, 3. appetitus v. c. edendi.
Ψύχος, I, 4, 3. frigus.
Ψωμὸς, III, 4, 5. bucella.

Ω.

Ὠμὸς, III, 1, 6. ſeverus.
Ὥρα, III, 5, 6. opportunum tempus, occaſio, III, 8, 10. IV, 3, 5. ſingulæ anni partes. IV, 3, 4. viceſima quarta diei & noctis pars.
Ὡραῖος, I, 3, 4. pulcher.
Ὡς, abundat apud accuſ. ὡς τὸν Πειραιᾶ II, 7, 2. ὡς ἐμὲ, ibid.

Sächsische Landesbibliothek –
Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id373415397/273
gefördert von der
Deutschen Forschungsgemeinschaft

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id373415397/274
gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

Lit. Graec. B . Fb.

Klass. Autoren Bd. II . Seite 3601

Graec
Lit. Gr. B 5824 f

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id373415397/275
gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

Sächsische Landesbibliothek –
Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id373415397/276
gefördert von der
Deutschen Forschungsgemeinschaft